

APPARATUS MEDICAMINVM

TAM SIMPLICIVM

QVAM

PRAEPARATORVM ET COMPOSITORVM

IN PRAXEOS ADIVMENTVM

CONSIDERATVS

VOLV MEN QVINTVM

AVCTORE

JO. ANDREA MURRAY D.

EQVITE ORD. R. DE WASA

M. BRITANN. REGI A CONSILIIS AVL. PROFESSORE MEDIC. ET

BOTAN. O. IN ACAD. R. GOTTING. PRAEFECTO HORTI R.

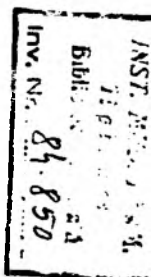
BOTAN. SOCIETATVM SCIENTIARVM GOTTING. STOCKHOLM.

VPSAL. GOTHENB. LVND. FLORENT. LVGDVN. DIVION. AVREL.

HARLEM. ET VLISSING. MEDICARVM PARIS. NANC. ET

HAVN. ET QVE OECONOMICARVM BERN. CELL.

GEORGOPHIL. ET PARIS. MEMBRO.

GOTTINGAE

Apud IO. CHRIST. DIETERICH.

1790.

P R A E F A T I O

AD VOLV MEN QVINTVM.

Collatis hæctenus editis quinque volumi-
nibus plerarumque stirpium medica-
rum censum me iamiam absoluisse intelli-
tur, et eousque me peruenisse, vt feriem
ordinum naturalium singulorum, quotquot
significare instituti ratio postulauerit, in-
tegram praestare potuerim. Elapsi com-

plures anni sunt, ex quo primum volumen comparuit, quo temporis interuallo explorare satis commodum fuit, quam lente prorepat labor tanti ambitus sub iis legibus, quas mihimet ipse praefixi, et quarum veritatis studium, non numerus voluminum euulgandorum, summa est, si iter multiplici negotiorum genere, quae munus iniungit, variisque valetudinis offensis interrumpitur. Quapropter obstacula quaeuis, quae removeri sese patiuntur, dispellere, iam quidem in animum induxi, quo telam inceptam finiam, antequam senilis infirmitas eam relaxet, vel mors discindat, nunquam amplius vniendam. Alit impetum persuasio non in sterili me campo laborare, dum vires ad
illam

illam scientiam intendo, quae praxeos medicae alter oculus est, nouis suppetiis indigentissima, et blandum iudicium, tam de norma, quam sector, quam de eiusdem documentis a me exaratis, latum a pluribus celeberrimis viris, qui in artis exercitio confenerunt, vel ipsi simili operae successu egregio manus iniecerunt, quorum CULLENII venerabile nomen eminent.

Vtne vero, quum huic volumini indicem, qui ad omnia spectat, subiecerim, aliquis credat, me nihil addendum vel emendandum reperisse, monendum est, Supplemento, mox subsequuturo, reliqua de stir-

pibus commemoranda me destinasse. Etenim volumine vno vel altero iam typis descripto, variis nouis stirpibus suppellex pharmacopoliorum aucta fuit; exemplo Cinchonae variarum specierum, Swieteniae Mahagoni, Rhododendri chrysanthi, Pruni Padi, Clematidis Vitalbae, Geoffroyae Jamaicensis et Surinamensis, Astragali exscapi, Lactucae virosae, Violae tricoloris, rel. quae igitur suo loco et ordine antea inferi non potuerunt, nunc vero possunt. Eadem opportunitas iam patet variis partibus vegetabilibus, quarum species botanica serius modo innotuit, quorsum Balsamus Peruuianus et Tolutanus, Lignum Santalum rubrum, Nux moschata, referenda.

Super-

Superfunt pro dolor haud paucae aliae ignotae vel dubiae speciei, vt Myrobalani variae, Semen Ajauae, Gummi Ammoniacum, Myrrha, Kino aliaque sic dicta Gummata, Balsamum Rakafiri, Radices Columbo, Lopez, Chynlen, Cassumuniar, Ikan, Ligna Aloes, Calambac, Cortices Pogerebae, Angusturae, Refina lutea in nouissima expeditione fortiss. PHILIPP ad nouum Belgium reperta, rel., quas omnes peculiari sectione complecti opus est, ne quis, licet plures non satis confirmatae efficaciae reliquis intermiscantur, praestantiorum tamen cognitione careat. Demum accedat oportet commemoratio virium aliquot proximis modo annis de plantis iam a me lustratis, vel

primum vel curatius, perspe&ctarum. Huius naturae sunt experimenta varia cum Moxa in Europa instituta, Arnicae vires in subigenda humorum putredine, in febribus intermittentibus, paraly&si, et radicis eiusdem potior vsus, Valerianae celticae cum officinali comparatio, Assae foetidae in carie ossium potentia, vsus clysmatum ex aceto et aqua, Rubiae tin&ctoriae virtus in obstructione menstrui fluxus, Dulcamarae praestantia in vario morborum genere ulterius stabilita, Belladonnae in mania et epilepsia efficacia, Tabaci in hydrope, Nucis vomicae in epilepsia, Digitalis in hydrope, Dentariae in scabie, Viola&e tricoloris in crusta lactea, Opii in lue venerea, laus confirmata

saponis

saponis acidi in variis morbis, rel. Haccce omnia dum exsequutus fuero in conubio determinationis exactae stirpium expositarum vel earundem partium, effugere me posse crediderim opprobrium botanicis creberrime motum, nomenclatura et locomotiuitate absolui, quicquid illis scientiae et meriti infit.

Hocce spicilegio publici iuris facto ad recudenda duo priora volumina, quae per plures annos iam distracta fuerunt, dein reliqua, regrediar. In ceteris, quae supersunt, medicaminibus, ad censuram reuocandis, id moram abbreviabit, quod prout horum parcior longe numerus est, ita ra-

riffima disceptatio de specie, cui debentur, obtingat, quam tamen inter vegetabilia enucleare auctori saepe miram difficultatem parit.

VOLVMEN QVINTVM.

S T I R P E S.

Palmae.

Piperitae.

Scitamineae.

Liliaceae.

Enfatae.

Orchideae.

Tripetaloideae.

Calamariae.

Gramina.

Filices.

Musci.

Algae.

Fungi.

B. MONOCOTYLEDONES.

ORDO XLIII.

P A L M A E.

C O C O S.

LINN. *Syst. veg. ed. 14. p. 985. Gen. pl. p. 537.*

497.

Pharm. PALMAE Oleum.

C*ocos butyracea*; inermis, frondibus pinnatis: foliolis simplicibus LINN. *Suppl. pl. p. 454.*
Pindova PISON. *Ind. res nat. et med. p. 125.*
c. ic. An Palma altissima non spinosa fructu pruniformi minore racemoso sparso SLOANE *nat. Hist. of Jam. vol. 2. p. 115. tab. 215?*
An Palmiste ADANSON *Hist. nat. du Senegal p. 107?* Arbor alta in America australi, nominatim
Appar. medic. Vol. V. A minatim

minatim Brasilia (PISO) et circa fodinas Ybaquenses (MUTIS) crescens.

Plures palmae suggerunt simile oleum, vt Elaeis Guineensis LINN. (JACQU. *Hist. plantar. Amer.* p. 280.); Palma foliorum pediculis spinosis fructu pruniformi luteo oleoso, the Palm Oil - Tree SLOANE *nat. Hist. of Jam. vol. 2. p. 113. tab. 214.*, quae videtur eadem ac Palma oleosa HUGHES *nat. Hist. of Barbados, p. 111.*, vel Palma dactylifera aculeata fructu corallino maior BARRERE *Hist. nat. de la France equinoxiale, p. 87.* Item huc pertinent Phoenix dactylifera, cuius nucleus erogat oleum vel butyrum simile (WRIGHT'S *Account of the medical Plants growing in Jamaica, quae commentatio prostat in Lond. med. Journ. 1787. P. 3. p. 295.*); variae palmae spinosae, quas AUBLET (*Plantes de la Guiane Franc. tom. 2. App. p. 95.*) sistit nomine Palmiers Avoira, quarum maxima summo in pretio est aliaeque. Existimo eandem intellectam sub nomine Avoira a cl. FERMIN (*Reise durch Surinam P. 1. p. 173.*). Harum oleum pro opportunitate locorum in fines eosdem adhibetur. Sed quoniam nuperius cl. MUTIS (in LINN. *Suppl. pl. l. c.*) stirpem praefixam non solum sollertissime descripsit, sed et oleum

oleum ex ea ab incolis Americae calidioris vere in usum quotidianum erui indicavit, illi totam huius olei historiam iungam.

Fructum gerit drupaceum, obovatum, fucosum, unilocularem, cuius nux durissima, oblonga, substriata. Nucleus latens, qui saporem nuclei Cocos nuciferae habet, oleum recondit, maceratione in aqua eliciendum. Hoc scopo nuces contusae et ruditer contritae ab Americanis aquae per tempus immerguntur, vnde sensim nucleorum compages resoluitur ita, ut butyracea materies superficiem petat, grauior fundum occupet. Sic triplici aquae commutatione quicquid oleosi inest, eruitur (MUTIS).

PISO duplicis olei meminit, ex nucleo albi, et ex fructus cortice magis flavi. Quae in hacce narratione obscura sunt, lucem adipiscuntur iis, quae exposuit cl. LUBLET, etsi de alia specie, qui ex pulpola fructus parte praeuia fermentatione et conuassatione et motitatione eius intra vas super igne vel et praegressa coctione eius cum aqua exprimi oleum nos edocet; ex nucleo autem sua testa valde dura exuto ignis admoti ope exprimi, vel in subsidium sumta coctione in aqua elici butyri speciem. Oleum igitur duplicis generis, tenuius,

item crassius, erogat idem fructus. Quod in officinis praesto est, densitatem vnguenti habet flauumque est, odoris grati fere instar Iridis Florentinae, frigore spissius fit. Rancore album euadit, tum et odorem dictum perdit. Qui igitur color et quae odoris absentia significant reiiciendum esse. Bene tamen conseruatum vltra viginti annos rancoris expers persistit (QUELLMALZ *Progr. de oleo Palmae materia iniectionibus anatomicis aptissima*, Lipsf. 1750. p. 9.). Prouti non ex vna arbore modo prouenit, ita nec ex vna regione transmittitur, ex Africa et Jamaica australi.

Oleum hocce in Guiana inungitur corpori ad illud contra insecta et humiditatem aëris tuendum. Sed lampadibus praeterea et pigmentis inferuit. Butyrum, loco illius ex lacte, cibus in patria additur.

Vfus medicus si spectetur, communis cum aliorum oleorum vnguinosorum natura in mentem redeat. Nobis rarissimus quidem est, isque externus, quem et commendat odoris gratia, vt emolliantur solida et relaxentur. Pernionibus prurientibus vel hiantibus, item fissuris manuum hieme praecipue ex multa lotione obtingentibus
vtiliter

utiliter inungitur (BÖNNEKEN in *Fränk. Samml.* vol. 2. p. 235.). In duritie ventris tam apud adultos, quam infantes fertur prodesse insigniter (BERG. *Mat. med.* p. 882.). Est qui illud ad diffipationem nodorum arthriticorum in manibus et pedibus et dolorem inde enatum compescendum, item ad sanationem ulcerum, si dehiscunt, extollit (BÖNNEKEN *l. c.*).

Pro iniectionibus anatomicis subtilioribus utile est, vel per se syringa iniectum, vel dum eius quarta vel tertia pars cereae additur; nam altius penetrat, frigore non fragile fit, et contra corruptelam variam praeparata munit (QUELLMALZ *l. c.* p. 10 sq.).

Fructus suis pabulo in Jamaica cedit, ubi apri in primis eo valde delectantur (WRIGHT in *Lond. med. Journ.* 1787. P. 3. n. 293.).

EMPLASTRUM DIAPALMAE (V. e. c. *Ph. Würt.* p. 64.) inde nomen traxit, quum olim oleum hocce additum fuerit, sed hodie, ut par est, acquiescunt auctiori olei Oliuarum quantitate, nisi vel hocce emplastrum ad superflua referre satius ducas.

P H O E N I X.

LINN. *Syst. veg. ed. 14. p. 925. Gen. pl. 573.*

498.

Pharm. DACTYLI (Fructus); Eorundem *Offa.*

Phoenix dactylifera; frondibus pinnatis: foliolis ensiformibus complicatis LINN. *Spec. plant. p. 1658.* Conf. HASSELQUIST'S *Resa til heliga Landet p. 499.* Φοινίξ Graecis. Palma KAEMPF. *Amoen. exot. p. 667. sqq. fasc. 4. tab. 1. 2.* Depicta quoque existat in REGNAULT-Botan. *Le Palmier Dattier.* Arbor novem circiter orgyas alta, grandaeva ducentorum quin trecentorum annorum, indigena in Arabia ad maris rubri tractum et in Persia, ubi praecipue regiones, quae finem Persicum ambiunt, occupat. Delectatur coelo torrido, feruente, ventis adurentibus ex austro agitato, solo autem sabuloso, exsucco, levi et nitroso. Ibidem itaque locorum crescit, quae reliquorum proventuum, ad beatam vitam facientium, aquae praeprimis, inopia laborant.

Sylvestres arbores humiles sunt, et formam indecoram - contortam prae se ferunt, fructibus
vero

vero vel nullis vel nonnisi austeris et inutilibus instruuntur. Cultus igitur artificium accedat oportet, quem ipsum KÆMPFFERO nemo ad hoc vsque tempus sollertius persequutus est. Quoniam propagationis arborum foeminearum potissimum ratio habenda est, nec hae ex femine apte cognosci possunt: surculi foeminearum ex radice emergentes, biennes ad minimum, terrae in palmetis infiguntur (Vid. de cultura KÆMPFFER.). Ad impraegnationem autem spadicum foeminearum opus est, vt masculini illis admoueantur vel operosius interferantur. Ex Asia sine dubio in Aegyptum translata haec palma fuit, vbi et copiose hodie offenditur, sicuti in Senegalia ad promontorium viride (ADANSON *Hist. nat. du Senegal*, p. 106.), et Barbaria. Transiit et maris mediterranei limites, ita vt et in Lusitania, australibus prouinciis Hispaniae (BOWLES *Voyage to Spain*; iam mihi praesto modo est versio Ital. *Introduzione alla Storia naturale di Spagna*, vol. 1. p. 319.) item prope Gades (OSBECKS *Ostind. Resa* p. 41.), praecipue Valentia, item in Sicilia, palmeta alantur. Vitat coelum temperatius. In caldariis hortorum Europaeorum vel trunco arbores destituuntur vel exiguo tantum

suffulciuntur, rarius quoque flores fructusque ferunt.

Hacce arbore loco natali omnibus fere vitae necessitatibus natura prospexit, tanto magis ibidem benefica, quum torridum clima reliquas tantum non omnes vitae suppetias arceat. Vix alia arbor hac in re cum ipsa comparari potest, quam Cocos nucifera. Haud immerito igitur diuitiae possessoris palmetorum numero Phoenicum censentur, quarum tria ad quatuor millia aliquando in vnius heri fundo numerantur. Caudex versus verticem nonnihil contractior texturam habet laxiorem et multum medullae recondit, firmior tamen in arbore aetatis prouectioris. Fissus palos et trabes domiciliis tuguriisque praebet, fepes inde parantur pro cingendis hortis; sub penuria melioris ignis pabulo foci inseruit. Quod ad exortum frondium comparet reticulatum tegmen funibus domesticis et naualibus materiem subministrat. Ex frondibus corbes vel facculi texuntur et flabella pro insectis abigendis parantur et capitis velamina conduntur. Pro vrceis et scutellis vacuae spathae conducunt, pro scopis racemi, rel.

Ita edulia varia praebet arbor, scilicet furculi ex axillis frondium prouenientes, praecipue ima harum basis, medulla ipsius comae, frondes summae tenellae in vnum adhuc conuolutae, spadiceis primordia; quae omnes partes vel manducari crudeae possunt, vel cum carne veruecina coctae edi, et ex hisce bellaria varia parari fese sinunt.

FRUCTUUM s. DACTYLORUM vero summum pretium constituendum est, Hi, Φοινικοβαλανοι Graecis dicti, in spadicem ramosum colliguntur. Drupam intelligimus oblongam, magnitudine prunorum, carnis, dum recens est et imatura, pellucidae, mollis, dulcissimae, subrusae. Decerpuntur dactyli paullo ante maturitatem, quo tempore acerbi sunt, dein in cumulos proiecti solaribus radiis exponuntur, quo penitus emolliantur et dulcescant. In ficcis, qui ad nos perueniunt, figurae conicae apice obtuso et retundato, basi subinde calyce squamoso suffulta, sub cuticula tenui coloris badii parenchyma ficcius rufo flauescens dulce et viscosum latet, vestitum intus pellicula tenera niuea tenaci in fila saepe resoluta. Semen ipsum *osseum* est, subcylindricum,

dricum, epidermide pellucida laxè vestitum, oblongum, subrugosum, albidum apice compresso, altera parte sulco longitudinali notatum, altera hilo orbiculato in medio dorsi. — Differunt fructus in diuersis arboribus multiplici modo tam gratia saporis quam colore, mollitie, pinguedinosa facie aliisque notis, vnde varietates arborum plures, (quarum nomina diuersa KAEMPFERUS recenset *l. c. p. 704.*) Harum praestantissima KAEMPFERO iudice est, quae Dactylos regios s. Churma Siahuni fert, TAVERNIERO (*Six Voyages en Turquie tom. 1. p. 686.*) autem teste ista prope Sarun in Persia crescens, forsitan eiusdem varietatis. Qui ad nos transferuntur exsiccati Barbariam vulgo patriam habent, et minoris sunt gratiae et magnitudinis, recentes autem ficcis meliores (DEMANET *Hist. de l'Afrique Franc. tom. 2. p. 97.*), vnde Mauris in deliciis sunt. Multum quoque facit ad praestantiam siccationis artificium.

Multae gentes sunt, quae nulla fere alia esca vtuntur. Per longum tractum orae Arabicae plebs nonnisi dactylis et pisce salito vescitur (TAVERNIER *Voyages en Turquie en Perse etc. tom. 1. p. 243.*) Mauri in ditioe Maroccana australi

australi abstinent pane, acquiescentes dactylis (DE ST. OLON *Relation de l'Empire de Maroc*, p. 34.). Fercula insuper multiplicis formae suppeditant. Recentes facile a ventriculo concoquuntur et alimentum salubre constituunt, tanto aptius sub isto feruore coeli, qui humores ad putredinem disponit, in qua coërcenda acor dulcibus communis summam vim habet. Praestantiores leui pressione emittunt syrupi speciem, qui vices butyri subinde in ferculis agit. Condiuntur in patria quoque dactyli hocce syrupo vel saccharo, sicque ditioribus instar cupediarum sunt. Plebi inferuit, quod post expressionem syrupi remanet, vel ficci dactyli, qui a ventriculo difficiliter digeruntur. Immaturi ad saginandos camelos vel alia animalia adhibentur. Taceo vinum fermentatione ex dactylis aqua perfusis parabile, et spiritum huius destillatione eruendum.

Dulcedo et viscosa natura pulpae dactylorum et inter medicamenta iis locum concessit. Aemulantur viribus maxime passulas et ficus, qui fructus merito, saltim apud nos, in vulgari praxi praeferendi, quum dactyli plerumque vetustate in pharmacopoliis vel indurati vel vermibus exesi
occur-

occurrant. Recentiores demulcent sanguinem, involuunt acre, fibras relaxant, caua lubricant. In stranguria igitur, tussi, raucedine, affectionibus calculosis, in suppuratione promouenda cataplasmatibus additi, non spernendi. Pretii, quod illis in hisce assignauerunt maiores nostri, vestigia adhuc supersunt in SPECIEBUS DECOCTI PECTORALIS (*Ph. Würt. p.*, 85.), ELECTUARIO DIAPHOENIC. (*Ph. Paris.*) rel. Moderate adstringere sunt, qui affirmant (e. c. KAEMPF. *l. c. p.* 752.), id quod vero potius de dactylis nondum maturis accipiendum arbitror.

NUCLEORUM siue OSSIUM dignitas multo minor. Comminuta molendinis camelis proiiciuntur deficiente meliori pabulo. In Barbaria globuli inde tornantur precatorii (HASSELQUIST *l. c. p.* 501.).

S A G V S *R u m p h.*

499.

Pharm. SAGV vel SAGO *Grana.*

Sagus seu Palma farinaria RUMPH. *Herb. Amb.* vol. 1. p. 72. tab. 17. 18. Arbor Zagoe Amboinensis SEB. *Thef.* vol. 1. p. 39. tab. 25. fig. 1. Sagoträdet, BRAAD in *Vet. Acad. Handl.* 1775. p. 142. sqq. Conf. SONNERAT *Voyage à la nouv. Guinée*, p. 188. sq. FORREST'S *Voyage to new Guinea*, p. 39. sq. Arbor crescens in insulis Moluccanis, vbi praecipue in insula Ceram frequens, item in insulis reliquis Asiae australibus, nec non in noua Guinea.

A *Cycade circinali*, cui LINNEUS Sagu grana adscripserat, ad hanc speciem eadem refero ex iterato scrutinio; licet omnino et aliae quaedam palmae eorundem materien: intra truncum suum foueant, *Elates syluestris* L. et *Zamiae Cycadis* LINN. *Suppl.* exemplo. *Elate* medullam quidem continet magis fibrosam, sed conuassatione et aquae maceratione farinam largitur commodam in insulis Jaua et Borneo vsitatam. Ex *Zamiae* dictae medulla Hottentotti speciem panis parant spurco quidem praeparationis modo, sed tamen
fordidae

fordidae hominum genti alendae non inepto (Cycas caffra THUNB. in *Act. Vpsf. nov. vol. 2. p. 283. fqq.*).

Vix vero alia arbor, nisi Artocarpum ob fructum excipias, cognita, quae alimentum salutare tanta vbertate et tam exiguo labore praebet, siue culturam arboris species, siue cibi, qui inde redundat, praeparationem. Adulta altitudinem triginta pedum assequitur et amplitudinem eam, ut vix amplecti vir truncum possit. Hic ipse refert lignosum tubum, pollicem circiter crassum, medulla eduli, cui copia fibrarum per longitudinem interferitur, factum. Tam per semina quam per furculos radicum arbor sese ipsa propagat. Cultu non indiget, sed vastas sylvas sponte constituit, delectans praecipue solo paludoso; sabulosa et excelsa loca fugit, nisi ars subueniat.

Fronidium pro tegendis aedibus in India insignis utilitas. Hae igitur complicatae vel afferculo alligatae tantam densitatem habent, ut vel imbribus cadentibus ne gutta quidem penetret, et rite iunctae per septem ad decem annos tecti vicibus fungantur.

Vnica arbor grandior ad quadringentas vel quingentas circiter libras farinae Sagu, modo

MOX

mox significando praeparatae, suppeditat. Ad iustam maturitatem peruenisse medullam cognoscitur puluere albo ex frondibus transpirante, quo tum temporis illae conspersae cernuntur (BRAAD. SONNERAT *l. c. p.* 189.). Vel per foramen eximitur explorationis causa tantillum medullae, quod nisi probam notam prae se ferat, foramen luto obturatur (RUMPH *l. c. p.* 78.), et exspectatur ad aliud tempus. Arbor vero commoda mox prope radicem exciditur. Truncus tum si humilior est, longitudinem suam seruat; si vero grandior, transversim in plures partes quinque vel sex pedum diuiditur, et dein secundum longitudinem lignum supra aufertur, ita tamen ut ad extrema eius tantillae parti parcat, quo post medullam exemptam lintrem referat. Scilicet medulla, instrumento vel duro ligno in scobem subacta, eximitur, dein rursus immittitur, ut cum aqua pura affusa ligni vel manuum ope elaborari possit, sub quo negotio fibrosa pars assurgit, farinacea autem fundum petit. Quo vero haec seorsim colligatur, applicatur huius alvei parti latissimae sacculus ex vagina pilosa foliorum Calappi, qui cribri munere fungitur, annexus vecti sursum et deorsum mobili; sic

sic pulpa cum aqua ad cribrum appulsa, hoc nonnisi tenuissimam farinam transmittit, relicta intra alueum massa rudiori et tenaciori; sacco adiunctus canalis transfert aquam farina foetam in vas suppositum, vbi ista fundum petit, aqua ipsa autem vel per inclinationem vasis vel foramine emittitur. Fibrosum vel furfuraceum, quod remansit sagineis porcis idoneum est (RUMPH. SONNERAT.). Haecce encheiresis licet confirmetur duobus testibus aptis, longo temporis tractu diremtis: non mirum tamen, in nonnullis momentis artificia quorundam Indorum differre. Malayenses cortice trunci separato, medullam in frustula discindunt et per vnum, duos plures dies, aqua macerant, donec farinosum emollitum fuerit et fibrosum superficiem petat, quod facile aufertur. Decantata aqua, reliquum corbibus immittitur et subigitur agitatione et affusa per vices aqua, donec omnis farina cum aqua effluerit in vas suppositum et subsidat, fordes autem adhuc superstites assurgant; quo crebrius ista colatur, eo magis albescit (BRAAD in *Vet. Acad. Handl.* 1775.). Farina ab hominibus in cibum vertitur. Plurima eius pars ad panem pinsendum adhibetur, parum modo ad pulvem praeparandam.

Nam

Nam humida farina non diu contra acorem muniri potest. Inditur pro pane conficiendo farina modice sicca modulis quadratis vel oblongis ex lapide cocto cellulis variis instructo, postquam hi primum calefacti fuerunt; sensim intra decem vel duodecim minuta pr. temporis ista in panes vel offas duras coit, quae eximuntur, vt nouae farinae portioni locus sit. Figura et magnitudo panis ceteroquin varia, color ruber vel ad rubrum accedens. Seruari sic per plures annos potest. Dum edatur, emolliri antea aqua debet, et sale vel aromatibus additis fercula non ingrata exhibet (RUMPH. SONNERAT. FORREST.). Malayenses farinam probe depuratam in conicas massas reducunt, probeque obtectam sensim exsiccant (BRAAD).

Quod vero ad nos affertur Sagu formam GRANORUM habet, quae ipsa serius ab Indis videntur esse inuenta, nam eorundem nullam mentionem RUMPHIUS fecit. Nec grana ante annum 1729. in Anglia, nec ante a. 1740. in Gallia innotuerunt; anno autem 1744 modo in Germania eorum vsus inualuit (STECK *Diff. de Sagu, Argent. p. 34.*). Parantur autem ex farina nondum perfecte siccata e. c. ex partibus istis

conicis adhuc nonnihil humectis, easdem inter palmas conterendo, vt dehiscant in particulas exiguas, quae agitando in ventilabro et supra aulaeum in grana efformantur. Vt magnitudo aequalis fiat, per cribrum transmittuntur, quibus factis primum sole, dein intra lebetes ferreos super leni igne siccantur, donec arescant (BRAAD). Magnitudo horum a semine Brassicae ad illud Coriandri supraque ascendit, coloris albidi vel rubro fusci, duritiei fere lapideae. Per multos annos granulatum hoc Sagu seruari potest integrum, nec mucidum fit, si modo ab humido aëre arcetur (Vid. exemplum Sagu per 20 annos supraque incorrupti in SEBAE *Thef. vol. 1. p. 40.*), nec a vermibus facile eroditur. Vtut durum apparet: grana tamen aqua calida decocta facile mollescunt, intumescunt et pellucida fiunt, etsi figuram seruant, vnde sine dubio BRUCKMANNI (*Epist. itiner. 57. p. 5.*) enatus error, nihil nisi piscium oua exsiccata esse, cui vix cedit alius quorundam, semina stirpis esse. Decoctum, si refrigerit, gelatinam refert, mollem insipidam, rufam.

Similia grana parari possunt ex radice Jatrophae Manihot, pulpam eiusdem post expressio-

nem

nem venenati succi super igne volutando, nec minus salubria sunt (FAHLBERG in *Vet. Ac. Handl.* 1786. p. 229. sq.). Sed album sic dictum Sagu ex fabis quibusdam subtiliter contritis paratur, quod tamen non eam gelatinam secum vehit, ac verum Sagu, fed illico aqua vel lacte coctum in farinam resoluitur (BRAAD *l. c.* p. 147.). Grana quoque erogat amyllum tuberum Solani tuberosi; quod ipsum fertur esse *pulvis Sagu* apud aromatorios hinc inde exstans (WRIGHT in *Lond. med. Journal* 1787. p. 295.). Ex farina triticea, aqua humectata et per setaceum transacta, grana similia parant Mauri sub nomine Cuscufu (FRIEDRICH in *Götting. Magazin ann. 4. P. 1. p. 68*). Nempe omnia haecce cum granis Sagu in eo conueniunt, quod farinaceae naturae sunt et aquae vi in mucilaginem vel tota vel plurimam partem resoluuntur.

Oleis non soluitur Sagu, nec spiritu vini. Quod, etiamsi acefcat aqua moderato igne per tempus et fermentationem subeat, spiritum inflammabilem tamen vix erogat (STECK *Diff. cit.* p. 34.), ignis actioni videtur adscribendum, quam subiit, antequam transuehatur. Forti igne tractatum destillando exhibet spiritum acidum, oleum

empyreumaticum, carbonem, ex quo alcali per aquam eruitur (STECK *l. c. p. 36. fq.*). Sed non multum verae lucis de natura vegetabilium eiusmodi experimentis accenditur.

Non minorem nutriendi vim habent haecce grana, quam pastae istae, quas Indi ex medulla arboris parant, et quas in quotidianum usum vertunt. Quum vero tota in mucilaginem non tenacem vel viscosam resoluantur, quae breui in massam sanguineam distribuitur: nutriunt absque ventriculi grauatione, et iis praecipue conducunt, qui stomachi debilitate laborant. Hinc vero fit, ut robustis non sufficiat, sed ut hi mox satiata Sagu fame nouum edendi stimulum sentiant. Commendationi quoque cedit hoc, quod difficilius, quam cerealia in acorem degenerant, nec flatibus adeo molesta sunt. Ditiorum in Europa mensas ingrediuntur haud raro iuscula, inde aqua vel iure carneo, vel lacte vel vino albo, siue, quod praestat, rubro cocta, et vario grato pro liquidi varietate additamento, succi et flauedinis Citri, Cinnamomi, sacchari rel. condita. Ars coquinaria insuper pulmenta grata (Pudding) inde inuenit. Frigidae quoque gelatinae ex Sagu palato

palato haud parum placent. Tenellae aetati ob facilem digestionem grana haecce aqua cum tantillo lacte cocta accommodatissimum cibum largiuntur. Nec minus refarciunt egregie iacturam humorum, qua phthifici emaciantur, et acre ad febrem in hisce vellicans obtundunt, horumque vires eximie refocillant. Anglis igitur iam dudum hocce fine arriserunt. Huc et spectat ventilata Parisiis dissertatio (*An Sagou phthificis prodest? auct. MALOVIN 1729 et 1734.*). Sic in qualibet alia tabe et bonorum succorum penuria conducit et quolibet morbo, qui demulcente et obtundente remedio opus habet, quorsum arthritidis alique profluvia varia.

P I P E R I T A E.

P I P E R.

LINN. *Syst. veg.* p. 68. *Gen. pl.* p. 19. -

500.

Pharm. PIPER *nigrum.*
album.

Piper nigrum; foliis ovatis subseptemneruiis glabris, petiolis simplicissimis LINN. *Spec. pl.* p. 40. *Piper rotundum nigrum* PLUKENET *Almag.* p. 297. *tab.* 437. *fig.* 1. *Piper nigrum* CAMELLI *de plant. Philippens.* in *Phil. Transf.* *vol.* 24. p. 1773, Lada, aliis Molanga s. *Piper mas* PISON. *Mant. aromat.* p. 180. c. ic. *Molagocodi Hort. Malab.* *vol.* 7. p. 23. *tab.* 12. *Pepper Plant* MARSDEN'S *History of Sumatra,* p. 105. *sqq.* Icones praeterquam dictae existant in MILLERI *Illustr. syst. sex.* et REGNAULT *Botan.* Le Poivre noir. Est planta frutescens sarmentosa, radículas in caule protrudens, in
India

India orientali quidem spontanea, sed ignobilis et amarum fructum fert, nisi cultura subueniat.

Haec in Malacca, Jaua, praecipue autem Sumatra, tam feliciter succedit, vt per totum orbem inde Piper transmitti queat. Loca commodissima pro ea sunt prope fluuios, tam ob fertilitatem soli, quam ob aquae, qua rigentur plantae, opportunitatem; verum et vigent stirpes solo sicciori, quale prope ascensum montium est. Sumatranum autem, indulgentes ignauiae, praeserunt vetustas sylvas, in quibus putrescentes arborum trunci et frondes deciduae fertilem terram reddunt (MARSDEN). In vltiorem praeparationem accendunt, quicquid arborum fruticumque ibi reperiendum est. Solo igitur rite adaptato et spatiis regularibus, rectilineis et parallelis diuiso, comoda distantia, orgyae circiter, infiguntur terrae rami abscissi arboris (Chinkareens, Faufel apud PISONEM et GARCIAM), qui fulcimento plantarum Piperis inferuire debent. Hi, licet videantur radicibus suis succi partem ingurgitare, perticis vsitatis a quibusdam eo praestant, quod non quotannis mutari debent, et foliis emergentibus necessariam vmbra tenellis plantis suppeditant.

Prope haecce fulcra postquam radices egerunt, et summitates abscissae fuerunt, furculi Piperis ex radice pullulantes reseci plantantur, duo scilicet plerumque ad vnum fulcrum, qui adolescentes circa fulcra sese circumuoluunt. Post triennium hi, ne stirpes sensim, prae succi dispendio, pereant, praescinduntur distantia trium pedum a solo et apices reclinantur horizontalique situ eidem inmittuntur. Non opus est plura de cura, qua solum ab aduentitiis plantis purgatur, et de sollertia, qua furculi truncorum auferuntur, hic dicere (Conf. MARS DEN).

Tertio anno post plantationem fructum ferre solet stirps pro indole foli, huiusque prouentus per annum vnum, duo, tres dein continuat, raro messis in vicesimum annum vsque iteratur. Societatis commerciorum Europaeae ministri quotannis sollicitè in conditionem harum plantationum inquirunt, et passim poenis passim praemiis distributis culturam promouent (MARS DEN. Conf. et ESCHELS-KROON *Beschr. d. J. Sumatra* p. 34.).

Fructus, qui bacca est, in racemos longos colligitur, et quatuor vel quinque menses pro maturatione desiderat. Color baccarum initio viridis

ridis maturefcendo ruber euadit. Quoniam hae facile decidunt, nec eodem tempore in racemo maturae fiunt, opus eft auellere racemos ad prima maturitatis indicia, nec baccas virides legere. Siccantur tum difperfae per aulaea vel in folo duro; ficque et mutant colorem in nigrum et corrugantur. Agitando feperatur dein quicquid alieni eft. Iufto praecocius lectae facile in puluerem ex vno loco in alterum translatae dilabuntur. Et hoc quidem *Piper nigrum* eft.

Piper album autem dicitur, fi baccae perfecte maturae et optimae notae externo fuo tegmine orbantur; quoniam quod remanet albidum eft. Vilior fpecies illa eft ex baccis fponde delapfis indeque collectis (MARS DEN *l. c. p. 106.*). Sed vt praefantior obtineatur, immerguntur circiter per duas hebdomades baccae aquae intra foueas prope fluuios vel in vliginibus ftagnanti, donec intumefcendo externum tegmen creperit, a quo poftea ficcatione in fole et contritione inter manus liberantur (MARS DEN. Cfr. PISO.). Errauit igitur GARCIA S (*Hift. arom. apud CLUS. exot. p. 182.*), Piper vtrumque ex diuerfis ftirpibus peti, etiamfi de reliquo fibimet fimillimis

pronuncians. Nec fatis verum, in aqua marina macerationem baccarum fieri (vt quidem PISO indicat), vel aqua falsa (vt RUMPHIUS in *Herb. Amb. vol. 5. p. 335.*). Nec discrimen vnice consistit in maturitate diuersa (quam perfectam quidem tribuit Piperi albo CAMELLUS *l. c.*) Triplo pretio olim venit album; iam autem decrementum valor cepit, vnde iniunctum ab Anglica mercatorum societate in Sumatra, vt parca eius modo quantitas pararetur (MARSDEN *l. c. p. 118.*). Hoc sine dubio in causa fuit, nec vt ESCHEL-S-KROON arbitratur, ignauia incolarum, vt hodie in Sumatra tantillum modo eius prodest. Lucrum, quod ex vtroque Pipere redundat Belgicae et Anglicae societati mercatoriae, persequi non huius loci est. (Calculos varios de hac re sistunt MARSDEN *l. c. p. 104.* ESCHEL-S-KROON *l. c. p. 58.*).

Piper nigrum igitur nigredine et rugis mox distinguitur ab altero. Vtrumque sphaericum est magnitudine pisi minoris, intus albidum. Licet album nonnisi optimae et maturae omnino baccae largiantur: ob macerationem in aqua tamen et iacturam aromaticae cuticulae debilius censendum nigro est. Sapor acris et calidus est, masticatione os et fauces igneo sensu afficiens; in Pipere nigro ferui-

feruidior; odor aromaticus quidem sed debilior, quam in aliis aromatibus bene multis. Aquæ valde bibulum est. Hinc Indi illud adhibent ad siccitatem rerum, quæ aëre deliquescent, seruandam. Solent quoque nauium præfecti, qui Piper ex Indiis ad nos transferunt, acervos horum granorum in itinere aqua marina superiniecta humectare; an ob lucrum, an alia de causa, incertum est (GAUB. *Aduersf.* p. 51.).

Aqua Piperis nigri destillata odore et sapore Piperis, attamen mitiori, quam illud, instruitur. Vna cum ea ascendit sub destillatione *Oleum*, sub finem adeo operis. Recens illud fere excolor vetustate in aureum transit. Fluidum est, aqua leuius, odore Piperis, sapore simili, sed blando nec tam mordaci, vt in Pipere manducato, et mox inter gustandum euanido (Bene quoque iam in *Horto Malab. l. c. p. 24.* notatum, parum acre esse). Libra vna Piperis nonnisi olei drachmas duas emittit, nisi aqua iam ad eius destillationem adhibita paretur. Libra vna Piperis impertit quingentis et quinquaginta adeo aquae libris saporem suum coctione, etiamsi oleosa parte destillatione ante priuatum fuerit; cineres ex residuo combusto nihil salis continent, sed particulas magnete eliciendas.

ciendas. Verum Piperis nigri recens combusti vnciae octo erogant cinerum falforum acrium drachmas duas cum granis quadraginta, vnde elixando cum aqua emergit fal subfuscus acris, syrupum Violarum viridefaciens, cum acidis ebulliens, mercurium sublimatum colore aurantio turbans, super pruna crepitans, cum acido vitrioli fal mirabile Glauberi constituens. Itaque alcali minerale certo infuit. Vestigia quoque adsunt praesentis falis vesci. Inhaeret praeterea Piperi pinguedo quaedam, partim ceraceae, partim gummosae naturae, quae lapidum Piperis in se continet. Alcohol vini Pipere digestum ex rubro nigricat, et postquam istud solubilibus partibus sic imbutum fuerit, reliquum Piperis ad gustum odoremque iners omnino est (Vid. GAUB. *Advers.* p. 55. *sqq.*).

Acre istud haecce stirps cum aliis cognatis huius ordinis commune habet et nominatim pluribus Piperis speciebus, vti vel vsus familiaris demonstrat, insidet, quarum vel folia, Piperis Malamiri, Siriboeae exemplo, vel fructus, vti Piperis longi, Cubebae, Amalaginis (BROWNE'S *nat. Hist. of Jam.* p. 121. a quo fructus dicitur Smallgraind black Pepper.) praeter Piper nigrum vsurpantur.

De

De hoc vero constitit, non baccas modo, sed et folia virentia, sarmenta, radicem, acrimonia praedita esse insigni aromatica.

Piper aromatum vulgatissimum est pro condiendo cibo tam apud Indos, quam in Europa. Excusari hicce mos Europaeis potius sub temperato climate degentibus videtur, quam Indis, quibus coelum ardentissimum contingit. Certe hi experientia annosa ducti innocuum, vel copiose inter cibos, salsamenta, acetaria captum pronunciant, et reliquis aromatibus salubritate praestantius; imo non calefacere sed refrigerare tenaces affirmant: prouti et alia fortiora aromata, Galangam, Zingiber, Capficum rel. avidius, quam alibi fit, ingerunt. Scilicet in regionibus calidioribus vi caloris et humidi aëris perpetuo grauantis relaxantur fibrae totius corporis, imminuitur sensus motusque vigor, et praeprimis officina concoctionis elanguescit, vnde et hae gentes pro ciendo vomitu insignioribus emetici dosibus opus habent. Stimulo igitur maiori ventriculus apud hasce indiget, vt suo officio satisfaciat. Non dubitant adeo istae in febris aegris Piper offerre (GROSE *Voyages aux Indes orientales*, p. 337. CONF. DE LA FLOTTE

Essais historiques sur l'Inde, p. 244.) — Sed quod ad Europaeos, non licet a sensu mordacitatis Pipere in lingua suscitato ad similem in ventriculo concludere, quum variare sensum in diuersis neruis dubio careat. Quin tentamine ex industria repetitis vicibus facto tantum abfuit, vt in ventriculo aestus sentiretur, vt potius frigus succederet; nec pulsus inde incrementum cepit (*GAUB. Advers. p. 73.*). Nolo huc pro apologia Piperis trahere morem borealium quorundam populorum, qui vinum adustum Pipere impraegnatum ingerunt, spiritus vini inflammantem vim attemperaturi; nam in assuetis potulento spiritiuoso notum, sensim nervos ventriculi occalescere, vt modo fortioribus stimulis suscitentur. Distinguendum vtique est inter ea aromata, quorum exaestuans potentia, in oleo calido aethereo latens, vniuersalem humorum commotionem efficit, et Piper, quod eiusmodi oleum non continet, et modice ingestum topicum modo stimulum excitat. Hinc commode variis ferculis non saporis vnice causa, sed pro adiuuanda ciborum digestionem vsu quotidiano additur.

Verum ipsi ventriculo labefactato subuenit, et incommoda inde nata tollit. Ita in vertigine

ex hoc vitio orta confert grana quatuor vel quinque Piperis albi integra mane per aliquot dies ingerere (V. ROSENSTEIN *Hus-ochi Refe-Apot. p. 43. Conf. FR. HOFFM. Diff. de praeftantia remed. domest. §. 26.*). Sic hemicrania eiusdem fontis granis duodecim integris mane per octiduum deglutitis aliquando filuit (Auctor libri *der Arzt* et LANGE in *Tent. de remediis Brunsvic. domest. p. 118. et in Misc. verit. med. p. 69.*). Facile patet magis Piper calefacere, si in puluerem contritus, quam integris granis, ingeritur, quae parum mutata aluo deiiciuntur. Hinc, ex copia magna contriti Piperis deglutita, feruidissima et periculosa febris exarsit SWIETEN *Comment. in BOERH. Aphor. vol. 2. p. 31.*). Tanto nocentius erit Piper, improvide vsurpatum, si febris vere iam infestat, quod tamen multis in locis e. c. in Dania, ducatu Brunsvicensi, ditione Erlangensi, in connubio vehiculi, oleum flammae manifeste addentis, spiritus scilicet vini ad debellandam febrem intermittentem in vsu est. Tristia eius exempla passim leguntur. Enata inde dira cephalalgia (*Aët. Soc. med. Havn. vol. 1. p. 386.*), item oedematosus corporis habitus cum fluctuatione abdominis (*l. c. p. 386.*). Verum in aliis praesentaneum damnum subsequutum, in-

flamma-

inflammatio intestinorum et furor perfectus (WENDT
v. d. Erlanger Krankeninstitut 5. u. 6. Nachr. p. 38.).
 Rusticus autem quum eo audaciae procederet,
 ut ad quartanam diuturnae durationis tollendam
 sub febris vigorem Piperis contusa tot grana
 quot duo cochlearia caperent, adfuso vino adusto,
 vno haustu assumeret, ecce in furorem incidit,
 quem per decem horas durantem excepit somnus;
 expergefactus febre quidem liber exstitit, sed mox
 dolorem pectoris acutissimum expertus est, inflam-
 mationis pulmonum indicem, cui post mensem
 mors successit (LANGE *domest. Brunsv. p. 114.*).
 Habet vulgus aliquod culpae patrociniū in prae-
 via medicorum laude Piperis, instar febrifugi. CELSUS
 (*Lib. 3. cap. 12.*) iam ante accessionem inter alia
 et calidam aquam cum Pipere commendauerat.
 ETTMÜLLERUS (*Oper. med. vol. 1. p. 506.*) granis
 septem ad decem in binas partes discissis et aliquot
 horas ante paroxysmum cum vino vel eius spiritu
 captis, non autem paroxysmo propius vel eo
 instante, quo aestus potius intendatur, febrem
 intermittentem imo quartanam sublatam memorat.
 Accedat THOMAE BARTHOLINI (*Hist. anat. var.
 cent. 5. p. 103.*) testimonium de efficacia hacce Pipe-
 ris quia vino adusto capti, attamen inter laudem et
 vitupe-

vituperium vacillans, vtpote quum ipse fateatur multis male cellisse.

Aliud documentum beneficae Piperis in ventriculum virtutis est illud, quod in arthritide anomala exercet, dum ventriculus praecipue afficitur, quo casu confert pulueris scrupulum vnum aut drachmam dimidiam nebula obuolutam capere, vel eius minorem quantitatem mixtam cum iure pulli vel infuso carnis bubulae crudae theaeformi (beef tea Angl.); sic vomitionibus obuertitur (CLARK in *Ess. and Obs. phys. and liter. tom. 3. p. 449.*).

Vulgo existimantur fues Pipere deuorato, quod facile fieri potest, dum ex culinis collecta varia esculenta iis proiciuntur, scrophulis infestari et sensim necari; a qua tamen accusatione recentius Piper liberatum est (*Verhandl. der Gesellsch. landwirthsch. Freunde in Bünden in Gött. gel. Anz. 1782. p. 76.*). Et quod scrophulas esse in hisce animalibus olim creditum iam GOEZII obseruationibus constitit esse speciem taeniae hydatidi inclusae (V. E. J. *Entdeckung daß die Finnen im Schweinesfleisch keine Drüsenkrankheit sondern wahre Blasenwürmer sind, Halle 1784. c. tab.*).

In relaxatione vuulae a catarrhali causa iuuat puluerem Piperis cum fale culinari manubrii cochlearis ope admouere.

P R A E P A R A T V M.

OLEUM DESTILLATUM PIPERIS. De natura huius olei varia iamiam commemorata sunt; non tam calidum esse, ac plerique arbitrantur, quoque exposui. Raro nostro tempore capiendum ore praecipitur ad paucas guttulas a medicis. Circumforaneis magis placet, et quidem in morbis quibusdam fonticis, vt paralyfi ac epilefia inueterata, vbi temeritas subinde efficit, quod arte fieri nequit (Conf. *LANGE med. Brunsv. dom. p. 117.*). Hoc quoque in febris intermittentibus ad guttulas duas vel tres olim quorundam auctorum plausum tulit. Quicquid huius sit, oleum tamen, ante accessum febris regioni vmbilicali inunctum, horrorem febrilem et frigus coërcere magnam partem valuit (*LANGE l. c.*).

501.

Pharm. PIPER LONGVM.

Piper longum; foliis cordatis fessilibusque LINN. *Spec. pl. p.* 41. Pimpilim f. *Piper longum* PIS. *Mant. aromat. p.* 182. *Piper longum* CLUS. *exot. p.* 20. 183. RUMPH. *Herb. Amb. tom. 5. p.* 333. *tab.* 116. *fig.* 2. Depicta quoque in REGNAULT *Botan. Le Poivre long.* Planta frutescens sarmentosa, radicibus suis adhaerens vicinis arboribus. In Amboina, Jaua, Bengala aliisque regionibus Indiae orientalis habitat.

PIPERIS LONGI nomine non baccae f. grana sola veniunt, sed iuncta cum pulpa, intra quam latent. Haec, si recens est, mollis et rubra dulcisque apparet; grana ipsa autem matura et recentia dura et nigricantia sunt et feruidi acrisque saporis. Feruidior tamen sapor est in fructibus semimaturis, quare virides decerpuntur et ad focum vel soli expositi exsiccantur, vnde indurescunt (RUMPH.) in corpus pallide cinereum subcylindricum, tuberculatum granulis exiguis oblique dispositis, basi paullo latius, longitudine semipollicis, latitudine baseos sesquilineae. Granula, quae vix separari sigillatim possunt, parenchyma album continent.

Ad meum aliorumque quorundam sensum in lingua acrius et calidius adhuc est Piper longum reliquis dictis speciebus. Extractum spirituosum quoque longe magis linguam adurit. Decoctum multum mucilaginis suppeditat (LEWIS *M. m.* p. 454.).

Indis hocce Piper non tantum instar condimenti ciborum ac medicaminis frequentatur, solentque hi admiscere illud iis, quae contra tormina, flatus et borborygmos ex frigore et mucos ortos adhibent, nec non vnguentis paralyfi superandae opportunis (RUMPH.) iisque, quibus contra dolores artuum ex frigore vtuntur (PISO). Aduersus diuturnum stomachi languorem aquam bibunt, cui infusa copia larga Piperis fuit. Virens adhuc fructus muria vel aceto conditus, fercula eorum gratiora reddit (ID.).

Quaedam dictarum virtutum sine dubio etiam in nostra corpora quadrant, sed consuetudo nos in alia medicamenta pro iisdem scopis deduxit, ita vt P. longi vsus in Europaeorum praxi medica omnino euiluerit et vires ad congeneres species merito referantur.

502.

Pharm. CVBEBAE; PIPER CAVDATVM
quibusdam.

Piper Cubeba; foliis oblique ovatis f. oblongis venosis acutis, spica solitaria pedunculata oppositifolia, fructibus pedicellatis LINN. *Suppl. pl.* p. 90. *Syst. veg. ed.* 14. p. 74. Cubebae CLUS. *exot.* p. 184. Cubebae officinarum CAMELLI in *Phil. Transf. vol.* 24. p. 1773. Recentius ex numero vegetabilium, de quorum specie non constat, in Piperis genus Cubebas transferre non dubitatum est, cui quidem iam eas adiudicauerat CAMELLI. Generantur in frutice insularum Philippinarum Jauaeque, item Guineae. Paucissima de eo memoriae prodita sunt, et de collectione fructuum nihil.

CUBEBAE sunt baccae aridae globosae, fuscae vel griseae, rugosae, magnitudine plerumque grani Piperis nigri, pedunculo gracili lineam longo instructae. Fractae offerunt testam fragilem et granulum seu nucleum diametri multo minoris, cuius epidermis bruna, parenchyma albidum, suboleosum. Nucleus testa longe calidior. Nempe utraque pars masticata calore totum os replet cum

C ;

amaritie

amaritie leui halitumque oris fragrantem reddit. Non facile vermium arrofionibus tentantur.

ACTUARIJ VOCEM Κομβεβα vel Κομπεβα, qui primus ea vtitur, quidam huc trahunt. Quod aequè difficile diiudicatur, ac an verum fit, Arabum Cubebas cum nostris easdem esse. Relego, qui hisce deliciis demulceri cupiant, ad WEDELII *Diff. de Cubebis*, 1705.

Non in oleo latet feruor huius aromatis, nam oleum destillatione erutum blandi saporis est, et quod remanet decoctione cum aqua erogat extractum valde pungens et calidum, spirituosum autem extractum acrius multo existit. Cubearum librae duae cum dimidia largiuntur olei vncias duas cum drachma vna, coloris dilute viridis, fere inodori, spissitudine instar olei amygdalarum dulcium (BAUMÉ *Elemens de Pharmacie P. 2. p. 41.*) — Tam haecce vero praeparata, quam Cubebae ipsae, multum acrimonia et calida natura inferiora sunt Pipere nigro.

Aroma hocce rarius medicis vsu venit, non defraudandum tamen sua in ventriculo debili corrigendo efficacia, nam stimulat eum, subigit tenacem,

tenacem, qua obducitur saepe, pituitam, et flatus discutit. Nominatim in vertigine ex labe hacce oriunda valet. Vnde et saccharo obductum apud pistores dulciarios prostat, quo ex arbitrio vtuntur foeminae saepe hystericae. Alias pulueris forma ad pauca grana cum saccharo ingeri potest.

P R A E P A R A T V M.

OLEUM DESTILLATUM. De quo supra.

A C O R V S.

LINN. *Sust. veg. p. 297. Gen. pl. p. 172.*

503.

Pharm. ACORI VERI *Radix.*

CALAMI VVLGARIS *Radix.*

Acorus Calamus; Spec. pl. p. 462. Duplex eius varietas exstat, etiam in libris de materia medica notata: *a) Acorus verus* s. *Acorus asiaticus*, radice tenuiore HERM. *Hort. Lugd. bat. p. 9.* BURM. *Thef. Zeyl. p. 6.* ACORUM, Deryngo RUMPH. *Herb. Amb. vol. 5. p. 178. tab. 72. fig. 1.* Va embu RHEED. *Hort. Malab. tom. II. p. 99. tab. 48.* absque flore. In Malabar, Zeylona, Amboina et aliis locis Indiae orientalis spontanea, non solum humidis

locis, sed et ficcis et elatis. Terrestris omnes partes teneriores et angustiores sunt, et saporem magis feruentem et acriorem habet. *β*) *Calamus vulgaris*, Acorus verus s. aromaticus officinarum *C. B.* Icon: REGNAULT *Botan.* Le Ionc odorant. In fossis, piscinis stagnisque Europae creber. Planta perennis.

RADIX Acori Asiatici crebrius geniculata est, compactior, rufescens, odore fragrantiori, sapore non grate modo aromatico, sed et leuiter amaro. Adhuc in India celebratur; nempe masticatur eius particula contra aërem malignum ieiuno ventriculo, et decocta melle vel aqua saccharata ad attenuandam pituitam pulmones grauantem adhibetur, praeter alios vsus minus imitatione dignos.

Raro autem hodie in officinis obuiam venit, et acquiescere commode possumus *Calami vulgaris* RADICE. Haec longa, digitum circiter crassa, subcompressa, geniculata est, notata, prout seruat, deorsum cicatriculis numerosis ex resectis radiculis, extus pallide bruna, interne albida et spongiosae texturae. Saporem prae se fert aromaticum pungentem calidum cum leui amaritie, odorem dissecta fragrantem.

Aqua

Aqua amaras partes optime extrahit, spiritus vini aromaticas. Destillatione cum aqua obtinetur aqua fragrans, vnaque tantillum olei, scilicet ex radicis libris quinquaginta olei vncias duas elicuit FRID. HOFFMANNUS (*Obs. chym. p. 8.*), ex libra autem radicis vna, olei drachmam vnam vel scrupulos modo duos NEUMANNUS (*Chym. vol. 2. P. I. p. 272.*) et CARTHEUSERUS (*Mat. med. tom. 2. p. 79.*): quod remanet post destillationem nauseose amarum est.

Inter indigena aromata palmam facile sensu, quem linguae imprimit, et vi reliquis praeripit. Folia ipsa grate odora, vnde facile euitari potest confusio rhizotomorum cum Iride Pseudacoro, quae et olim inualuit. Ad praestantiora stomachica pertinet iis casibus, quibus aromata conducunt, quos articulo Piperis determinavi. Delicioribus hoc sine placet radix saccharo condita. Vertiginis esse remedium, si ex vitio ventriculi proficiscitur, pariter experientia constat (DE MAYERNE *Prax. med. p. 59.*).

Antisepticam suam efficaciam prodidit experimentis cum sanguine institutis. Alia edocuerunt scorbutum ea subigi posse. Qui in ergattulo Mo-

nasteriensi ex aëre corrupto hominum arcto nimis spatio collectorum ortus fuit scorbutus, huic medela exstitit pulvis radicis huius, quotidie sexies vel octies ad scrupulos duos cum sacchari granis viginti datus. Qui fastidiebant puluerem, hisce in electuario data est radix. Profuit etiam cerevisia, cuius, quum coqueretur, cuilibet cado libra dimidia radicis siccatae addita fuerat. Stomacacem coërcuit spiritus salis et Calami aromatici cum melle et aqua Salviae, subinde tantillo aluminis (HOFFMANN *vom Scharbock, v. d. Lustseuche etc. p. 256.*). Tentata et in Suecia a verbi diuini ministro radix Calami in scabie scorbutica (*Veckskrift för Läkare vol. 6. p. 331.*), sed ambigua redditur medicaminis virtus sub aliorum efficacium connubio.

Ita momenta desiderantur figillatim enucleata, antequam in febribus intermittentibus noua pericula tuto fiant, quas tamen empiricum puluere Calami sedasse, cortice Peruuiano frustra adhibito, legimus (*Að. societ. med. Havn. vol. 2. p. 206.*).

Laus eius in sistenda narium haemorrhagia et sanguinis profluuiio post abortum, quam cl. LE BEAU profert

profert (*Journ. en Medec. vol. 10. p. 373.*)
suspecta in aromate est; vt fere Pseudacorum esse
suntum coniicias.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

CONFECTIO RADICUM CALAMI AROMATICI SICCA
a pistoribus dulciariis solet parari. Virtus supra
recensita.

AQUA DESTILLATA.

OLEUM DESTILLATUM.

EXTRACTUM *Ph. W. p. 89.* Duplex iungi-
tur, spirituosum scilicet et aquosum.

ELIXIR VITAE MATTHIOLI; ELIXIR VITRIOLI
MYSICHTI. Inter tot alia hanc radicem admix-
tam habent.

A R V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 690. *Gen. pl.* p. 470.

504.

Pharm. ARI vel (perperam) ARONIS
Radix; Herba.

Arum maculatum; acaule, foliis hastatis integerrimis, spadice clauato LINN. *Spec. pl.* p. 1370.
α. Arum vulgare non maculatum c. B. *β* Arum vulgare maculatum c. B. *Αρον* Graecorum, quantum iudicare licet. Icon: *Fl. Dan. tab.* 505.
MILL. *Illustr. Syst. sex.* Pl. perennis in nemoribus et vmbrosis Europae temperationis crescens.

Vfus varietatis vtriusque idem, prout nec in Pulmonaria macularum ratio habetur.

RADIX recens ouata, pollicem circiter crassa; fibris paucis infra instructa, epidermide subbruna, carne alba, quae succo lacteo scatet, non valde acri et multo mitiori, quam alter succus aquosus, qui radici pariter inest. Applicata linguae vel masticata post aliquod temporis spatium punctationis et vstionis sensum excitat, per plures horas durabilem, sed pinguedinosis mitigandum. Si digitis conteritur, cutis corroditur. Sic applicata in tenella cute eius particula vesiculam suscitatur, in duriori

rriori autem non item. Odore caret omni. Attamen acre volatilis naturae est, nempe ficcando radix insigniter mitescit, quin, si fortiori igne torretur, insipida fit et farinaceam naturam induit. Liberari quoque potest radix acredine sua crebriori et repetita per aquam lotionem. Succus per expressionem radicis recentis elicitus syrupum Violarum viridem reddit et coagulum inquit cum acidis mineralibus (J. AUG. PH. GESSNER in *Fränk. Samml. a. d. Naturl., Arzneyg. etc. vol. 7. p. 298.*). Extractum, quod sedimento deposito ex succo paratur, et cuius grana quadraginta quatuor ex succi uncia una redundant, nauseoso dulce est. Sedimentum autem ipsum speciem glutinis crassi adipiscitur. Neque extractum spirituosum, neque aquosum, ex sicca radice acre est, sed dulce modo et oleosum. Tinctura spirituosa si destillatur, surgunt aliquot guttulae olei acris et amari, sapore essentiae Pimpinellae. Residuum post expressionem succi, item post extractionem spirituosam, glutinosam vel mucosam naturam habet (*l. c.*).

HERBA s. FOLIA acriora sunt multo radice, quod vel sola eorum gustatio item praeparata varia docent. Succus, qui mox ab expressione prodit, fere

fere insipidus, alter tanto acrior et viridans Violarum syrupum. Sedimento deposito, clara eius pars igne miti coagulatur. Extractum inde factum dulce et modice acre est (GESSNER *l. c.* p. 302.), prout et decoctum densatum dulce simulque acre existit. Etiam in foliis latet paucillum olei acris, saporis Pimpinellae (*l. c.* p. 308.).

Si olei ratio habeatur: spiritus vini optimum Ari menstruum est.

Torrefactione radicum ex variis congeneribus speciebus emergit farina salubris esculenta, exemplo Ari Colocasiae, A. esculenti rel. quorum in insulis Aliae orientalibus (RUMPH. *Herb. Amb. tom. 5.* p. 313. 318.) hoc nomine creber usus fit, prout radicis affinis plantae, Callae palustris (LINN. *Fl. Lapon. p. 250.* item HELLENII et WALLENII *Diff. om Finska allmogens nödröd, Åbo 1782. p. 20.*), in Westrobothnia et Ostrobothnia. Nullum dubium, quin eodem modo in hunc finem tractari posset radix Ari vulgaris nostri. Sed lotio repetita conqualatae radicis cum aqua aptior visa fuit: sic amyllum obtinetur aequè mite ac ab optimo Tritico, ita ut ad finem nonnisi exsiccatione eius opus sit. Sic et placentarum materiem aptam praebet: gluten

vero,

vero, quo inter encheiresin amyllum tegitur, col-
lam exhibet conglutinandis variis accommodatam
(V. JACQUET *decouverte d'un nouvel Amidon in Nouvel-
les ephemerides economiques, tom. 10. p. 36-91.*). Hisce
experimentis enatum consilium colendi sine oeco-
nomico plantam. Dicta quoque euincunt, radicem
particulas bene et salubriter nutrientes continere.

In medicum usum vix succosa radix amplius
adhibetur. BOERHAAVIUS recentem radicem cum
aliis commixtam in pilulis dedit (*Aphor. p. 48.*).
Mentio fit hominis ebriosi (*Fränk. Samml. l. c.
p. 296.*), qui, quamdiu recens adfuerit stirps,
omni mane radice rase quantum cuspede cultri
capi posset deglutitione repentina impune ingessit.
Sed vulgare est sicca vti. Haec compacta albaque
est inftar farinaceae pastae induratae. Nisi diu
seruata fuerit, post aliquam gustationis moram
pungit linguam eamque leuiter excoriat. Nimis
vetusta insipida omnino est, simulque caret omni
efficacia. Serius vero sufflaminatur acre in medi-
tullio radice quam exteriori parte, hinc ferri istud
saepe potest, dum haec reiicitur. Colligi debet
autumnali tempore post maturationem feminum,
quoniam tum efficacior est et omnium minime
exsicca-

exsiccatione corrugatur; post siccationem autem feruari vasis bene clausis, et ab accessu aëris humidi arceri.

Omniùm consensu siccae radici vis incidendi et resoluendi pituitam tenacem et blande stimulandi inest, pluraque indicia adfunt, saponem virtute aemulari. Merito inter ea collocatur, quae vim in glutinoso spontaneo pathologorum egregiam habent. In vitiis pectoris chronicis veteres eam multis laudibus excitarunt (DIOSCOR. *M. m. lib. 2. c. 197.* qui Itirpem cum Dracunculo suo comparat PLIN. *Hist. nat. lib. 24. c. 16.*), confirmatis quoque partem recentiori experientia. Huius generis est asthma pituitosum. Ita et radix raucitatem diurnam sustulit casu obstinato cum saccharo cando mista et in linctum ope syrupi redacta (HORST. *lib. 3. obs. 24. Oper. tom. 2. p. 156.*). In phthisi ulcerosa illi et antiquitus multum tributum. Vt in recentioribus testimoniis subsistam, citanda sunt exempla trium virorum et vnius foeminae a cl. GESNERO (*Fränk. Samml. loc. cit. p. 315.*) Ari beneficio ab hac phthisi sanatorum et aliorum leuamen insigne inde expertorum. Extractum vinosum ex aequalibus partibus radicum et foliorum praecipue

cipue illi in hunc finem arrisit, vnde screatus eximie successerunt (*Sammlung v. Beobacht. a. d. Arzneyg. vol. 1. p. 148.*). Stomacho languenti subuenit potius stimulando et incidendo tenacem pituitam, quam roborando, vnde puluis stomachicus BIRKMANNI tantum inclaruit; qui, vel similis, puluis in cephalalgia ex hoc fonte oriunda quoque proficius (*BERGII Mat. med. p. 723.*). Ad scrupulum vnum supraque puluis eius dari potest.

Externe inspergitur vlceribus aliquando puluis radiceis, vt inde purgentur. Prout hac in re saponem imitatur, ita adhuc manifestius dum, in faeculam resoluta, ad lauanda lintea adhibetur, quod in Anglia, Belgio et apud Pictones in Gallia (*GEOFFROY Mat. medicale vol. 5. Traité p. 221.*), fit. Faecula Ari et foeminae ad nitorem cuti conciliandum aliquando vtuntur, olim saltim in Italia hoc factum est.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

FAECULA ARI *Ph. Würt. p. 95.* Est sedimentum succi expressi exsiccatum. Ita perit omnis fere Ari virtus.

PULVIS STOMACHICUS BIRKMANNI *Ph. W.*
p. 159. Aromata quaedam cum radice Ari com-
 mixta, additis absorbente, alcali duplici herbarum
 et saccharo, continet. Abbreuiari omnino potest
 formula haecce. Propius tamen ad veram BIRK-
 MANNI accedit ista PULVERIS ARI COMPOSITI *Ph.*
Lond. p. 86. et *Ph. Succ. ed. 3. p.* 101. Re-
 motior ab eius genio est *Ph. Edinb. p.* 71.
 Innotuit Germanica commendatione QUERCETANI
 (*Pharm. dogm. restit. p.* 377.), qui refert
 inuentorem, medicum Colonienfem, quotannis
 eius libras sexaginta vel octoginta consumiffie.
 Debet feruari loco ficco, quoniam alcali aëris
 humidum attrahit. Et praestat pulvis recens
 paratus, quoniam vetustior mucidus facile fit,
 et Arum fitu fenfim ftimulum fuum amittit.
 Est egregium ftomachicum refoluendo pituitam
 et ventriculum vellicando, et oculis cancrorum
 vna cum fale alcalino fixo infringit acidum
 primarum viarum. Incidit fimul tenaces humores
 remotiorum vilcerum. Dari potest ad fcrupulos
 duos repetitis per diem vicibus.

PULVIS CACHECTICUS QUERÇETANI *Ph. W.*

p. 146. Coërceri omnino in formula potest copia et varietas abforbentium, vt limaturæ martis et Ari radici liberior potestas fieret. Gratius ob additamentum Cinnamomi et sacchari. In atonia ventriculi, chlorosi, laxitate viscerum, ad scrupulos duos datus non contemnendus est.

SCITAMINEAE.

A M O M V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 49. *Gen. pl.* p. 2.

505.

Pharm. ZINGIBER COMMUNE s. NIGRUM.
ALBUM.

Vel utrobivis additur nomen *Radicis*.

Anomum Zingiber; scapo nudo, spica ovata
LINN. *Spec. pl.* p. 1. Zingiber mas et foemina
PIS. *Mant. aromat.* p. 189. c. tab. 6. surcu-
lorum foliiferorum. Gingiber CLUS. *exot.* p. 212.
Zingiber C. B. SLOANE'S *nat. hist. of Jam.* vol. 1.
p. 163. Inschi RHEED. *Hort. Malab.* vol. II.
p. 23. t. 12. Zingiber maius RUMPH. *Herb. Amb.*
vol. 5. p. 156. tab. 66. fig. 1. BROWNE'S *nat.*
Hist. of Jam. p. 119. Depingunt eam quoque
MILLER'S *Fig. of plants*, tom. I. tab. 26. JACQUINI
Hort. Vindob. vol. I. p. 31. t. 75. Ζιγγίβερις
DIOSC. Ζιγγίβερις GAL. videtur esse nostrum,
vel Gengibel s. Zengibel Arabum, Persarum,
Turcarum.

Turcarum. Planta perennis in India orientali item in Infula Madagascar, Guinea et aliis Africae occidentalis regionibus (RUMPH.) spontanea. Ex India orientali in Americam translata, et primum in nouam Hispaniam, per FRANCISCUM DE MENDOZA, dein in plures occidentales infulas, quarum praecipue in Antillanis hodie copiose colitur, item in infula Caiennae et in Guiana (AUBLET). Etenim radix, cuius hic res agitur, nullibi nisi cultu praegresso vsui idonea est.

Propagatio fit vel femine vel, quod conuetius, frustulis radices terrae mandatis (JACQ.). Hoc si fit mense Martio vel Aprili, floret stirps Septembri et caules Decembri marcescunt. M. Ianuario subsequente iam euelli solent radices, nam si expectaretur diutius, fibrosae et subligineae euasurae essent. Effossae diuiduntur in frusta minora.

RADIX recens tuberosa ex propaginibus inter se connatis, quae illam aliquando palmatam fere reddunt, subcompressa, annulis notata, extus cinerea, vel si iunior est, alba, item purpurascens, carne pro diuersa aetate mox teneriori et viridescente, mox fibro-

fiori, multas fibras albidas emittente. Hae cauliumque reliquiae cum fordibus auferri, antequam siccat, debent. Qua in re quum encheirefis variet, nomina diuersa Zingiberis enata sunt. *Zingiber* scilicet *album* hoc est, quod, purgatis lotis et rasis radicibus singulis seorsim, solis vel aëris aperti vi, cui per aliquot dies exponitur, siccat; albidi siue straminei coloris. *Zingiber nigrum* autem dicitur, si radix ad fordes tenacius inhaerentes tanto minori labore auferendas intra corbes circiter per horae quadrantem in aquam feruidam immittitur, quae in peculiari aheno praesto est, dein siccanda (BROWN. JACQUIN.). Sic fuscum colorem adsciscit potius quam nigrum, etiam intrinsecus; vnde scite NEUMANNUS hoc fuscum dixit. Simul vero aromatis partem perdit. Ob relictam autem epidermidem manifestius annulata apparet. Sic cadunt errores discriminum a NEUMANNO, LANGE (*Med. Brunsv. d. m. p. 183.*), rel. commissi. Sicca radix constat ex frustis circiter bipollicaribus, sublobatis, nodosis, compactis, compressis.

Sapor masticatae radice venalis valde acris totum os feruoris sensu afficit, odor eius aromaticus est, et ita nares vellicans, vt ex puluisculo,
qui

qui sese separat in superficie, sternutatio facile subsequatur. Adeo acris est, ut lotionem et contrefactionem radice cutis attenuetur et interdum findatur (RUMPH. *l. c. p. 160.*). Recenti igitur aequae ac siccae radice acrimonia insignis inest. Seruat illam et ea, quae in caldariis botanophilorum colitur. Radix olim Malabarica praestantissima, dein Bengalensis iudicabatur, sed hodie vix illi Americana pretio cedit (RUMPH.). In tanta eius acrimonia non tamen verentur eam insecta arrodere. Ptinum pertinacem in ea nidulantem vidi.

Inest radice huic oleum aethereum, sed paucillum modo, scilicet librae radice vni, olei circiter drachma vna, h. e. $\frac{1}{18}$ (NEUM. *Chym. vol. 2. P. 4. p. 638.* CARTHEUS. *M. m. vol. 2. p. 62.*), vel ex alio calculo tantum scrupulus dimidius (JO. ALB. GESNERI *Diff. de Zingibere, Altdorf. 1723. p. 18.*). Hoc ipsum oleum odorem quidem Zingiberis habet, sed destituitur pungente et feruente sapore matricis suae. Infusum aquosum primum et acre valdopere est et odore radicem aemulatur. Inspissatum in extractum superstitem modo saporem seruat; et pondus circiter quartam partem Zingiberis constituit. Simile contingit

cum infuso et extracto spirituofo primo inſpiſſato, praeterquam quod ſapor paullo acrior ſit, et pondus extracti modo $\frac{1}{8}$ partem vel paullo plus aſſequatur (NEUMANN, CARTHEUSER.). Ceterum arctum connubium iungit reſinoſas et gummoſas partes, ita vt menſtrum alterutrum facile eaſdem iunctim eliciat. Zingiber album ſolubilem partium paullo plus continet (NEUM.).

In vi purgantium augenda (FERNEL. *method. med. l. 4. c. 7.*) nihil videtur priuum prae aliis aromatibus habere; nec in vniuerſum horum vim hac in re inſignem iudico. Reſtius adduntur ad nauſeam et tormina ſub uſu arcenda, prout Zingibere Scillae addito prohibemus, ne ſaſtidium vel vomitum ciēat.

Condimentum maxime vulgare ciborum poſt Piper eſt, vbicunq; proſtet. In India viridis radix, in fruſtula exigua diſſecta, cum aliis herbis inſtar acetarii editur. Solent ibi quoque ſale et aceto illam hoc fine praeparare; vt alios modos eam palato acceptam reddendi iam taceam. De Zingibere ſaccharo condito infra. Admiſcent quoque eam creberrime cibis ad concoſionem promouendam et ſtomacho calcar addendum. Huc applicari

applicari possunt quae de Piperis usu diaetetico supra dicta sunt, cum quo et in eo conuenit, quod oleum blandum vehat.

Apud nos iuscula carnea et embammata varia coquantur cum Zingibere; pauperes quoque delectantur hieme iusculis ex cereuisia cum eo cocta.

Omitto virtutes eius cum aliis aromatibus communes et vitia communia, si intempestiue vel iusto copiosius ingeritur, vt in febribus acutis vel intermittentibus, plethoricis, cholericis, ad congestiones capitis pronis, quum languidis, pituitosis, phlegmaticis, potius conueniat. Quibusdam tamen specialius de hoc cognitis locus concedendus est.

Insignem opem praestat iis, qui debili ventriculo et viscida colluie onerato laborant, vt quibus concoquendi cibos vim et ciborum appetitum restaurat. Thuringi prandium claudunt Caruofale et Zingibere pani inspergendis, vt concoctionem ciborum accelerent et flatuum collectionem auerant (LANGE *l. c. p.* 184.). Flatibus primarum viarum et biliosis deiectionibus pertinacibus grauantibus, prodest drachmae dimidiae Zingiberis con-

cisi intra folitum vas pro Thea aquam feruidam infundere, et liquorem bene sapore Zingiberis saturatum Theae infusi loco tempore matutino ebibere (SMALL in *med. Obs. and Inqu.* vol. 6. p. 198.).

In tussi titillatoria, modo febre destituatur, confert pulueris Zingiberis cochleare minus (pro Thea) cum mellis cochleari maiori commiscere et cochleare eiusdem paruum pro dosi sumere. Eidem fini quoque inferuit fyrupus e Zingibere condito (ROSENSTEIN *om Barns sjukd.* p. 270. *Apot.* p. 28.). Vel horum loco e re est, Zingiberis frustum integrum macerare cum cereuisiae tenuis libris duabus et dein addere sacchari candi duplam quoad Zingiber quantitatem et tantillum butyri non saliti; hisce ad dimidium inspissatis et colatis, liquoris omni hora vel sesquihorio calide cyathus bibatur (ROSENSTEIN, *Apot. l. c.*).

Non in imitationem memini consuetudinis plebis Zingiber ad cochleare vnum cum vino adusto ad febres intermittentes debellandas ingerendi, licet aliquando periculum successerit in rebeli adeo quartana (LANGE *l. c.* p. 185.). Huc spectat

ſpectat ANDR. ZIEGLERI (apud LANGE *l. c.*) præconium extrahi Zingiberis in quartana phlegmaticorum.

Raro radix ſola in puluere vel ſaccharo commixta datur.

Vuulæ ex pituita nimium prolongatæ iuſta fedes et magnitudo reſtituitur Zingiberis puluere per manubrium cochlearis admoto vel Zingibere cum alumine adhibito. — Secretionem quoque ſaliuæ auget ore retentum, vnde collutoria oris aliquando intrat.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

OLEUM DESTILLATUM. Quod in officinis proſtat eſt rubrum odoris Zingiberis, ſaporis calidi, amaricantis, aquae fundum petens. Ex recenti radice autem quod erunt Indi aquae innatat, ſed non ita ſapore feruidum, vt ipſa radix (RHEEDE *l. c. f. 24.*), ceterum limpidum, transparens. Plura ſupra de eo dixi.

RADIX ZINGIBERIS SACCHARO CONDITA. Ex Indiis afferri nobis ſolet, vbi ſequenti modo præparatur. Effoditur radix, quando adhuc tenera eſt
et

et succosa, vel si vetusta iam est, in vsum modo trahuntur vicinae iuniores propagines. Resectis peregrinis partibus et radicibus bene lotis et dera-
fis, ligneis subulis (vt RUMPHIUS quidem monet tacente BROWNEO) punctae macerantur aqua pri-
mum feruida dein frigida, vbi aqua aliquoties mutata tam ad abluendas radices, quam ad acrimo-
niam tanto magis mitigandam, retinentur. Syru-
pus tandem intra vrceos illis infunditur, pariter aliquoties ad tertiam vel quartam vicem vsque mutandus. Quo spissior syrampus affusus, tanto melius sese conseruari sinunt et tanto melius per mare transferri, hinc ad finem spissior loco prioris tenuioris defusi additur (Vid. RUMPH. BROWNE). Syrupus, qui per vices defunditur aqua dilutus et fermentationi subiectus potum gratum, *cool drink* Anglis, erogat. — Longe hoc conditum praestantius est eo Zingibere condito, quod a pisto-ribus dulciariis extra patriam radicis paratur ex ficca radice cum calce viua macerata addito melle. Exoticum conditum pereximium stomachicum est, dum ante prandium radix dimidia vel integra manducata deglutitur; et cum gratia vires aroma-
tum communes coniungit.

7. SYRUPUS ZINGIBERIS *Ph. Edinb. p. 63. Lond. p. 83. Svec. ed. 3. p. 119.* Paratur macerando radicem aqua feruente et liquido saccharum addendo. Egregius aromaticus syrupus, cuius defectu substitui poterit syrupus ex condita radice.

Intrat insuper Zingiber multa composita; quorum ELECTUARIUM DIASATYRIUM, ELECT. DIASCORDII, MITHRIDATIUM, THERIACA rel. quorum commemoratio hic fere superflua.

506.

Pharm. CARDAMOMVM MINVS.

Amomum Cardamomum; scapo simplicissimo breuissimo bracteis alternis laxis LINN. *Spec. pl. p. 2. Elettari Hort. Malab. vol. II. p. 9. tab. 5.* Cardamomum minus BONT. in *Hist. nat. et med. edita a PIS. p. 126. c. icone pessima;* RUMPH. *Herb. Amboin. vol. 5. p. 152. tab. 65. fig. 1.* KÖNIG in REZ. *Obs. bot. fasc. 3. p. 59.* In *Pharm. Lond. specim. alt. 1787. p. 6.* citatur, tanquam vera huius planta, Amomum repens f. Le Cardomome de la Côte de Malabar SONNERAT *Voyage aux Indes orientales, tom. 2. p. 240. tab. 136.* quae tanto minus potest haberi pro

Linneana

Linæana specie, quum racemum compositum formet. Planta perennis Indiae orientalis, nominatim Jauae, crescens locis paludosis.

Varii fructus Cardamomi nomine in pharmacopoliis seruantur, et adhuc plures in libris vel describuntur vel simul depinguntur. Sed historia horum omnium prout affinium multarum scitaminearum stirpium adhuc valde manca est, nec pharmacopolae quidem et qui hosce præcesserunt botanici in nominibus, quae singulis tribuunt, conueniunt, vno e. c. illud Cardamomum maius vocante, quod alter medium. Destituimur hic botanica indagine, sine qua non potest non fulcrum omni reliquae narrationi deesse. Quid vetustiori tempore de hisce cognitum fuerit sollicitè JO. BAUHINUS (*Hist. plant. vol. 2. p. 195. sqq.*) exposuit. Recentiora cum antiquioribus combinauit HERMANNUS (in *Diff. Cardamomi Historia et vindiciae, praef. SPIELMANNO, Argent. 1762.*). Certiora, quam hi alijque industrii viri studio intento in tricis pleno hocce argumento explorarunt, me iterato scrutinio enucleare posse desperans, in minus obnoxiiis dubio subsistam.

Discrimina nominum officinalium diuersa cum figura et magnitudine fructuum conueniunt. Numerus horum momentorum respectu variat, ita ut NEUMANNUS (*Chymie vol. 2. P. 1. p. 328.*) ad minimum octo numerari posse innuat. In plerisque pharmacopoliis tres diuersitates obtinent, in quarum recensu etiam NEUMANNUS acquieuit, scilicet:

- 1) *Cardamomum maius* C. B. BONTII; (*l. c. p. 127.* cum *figura* misera, ex qua tamen fructus forma cognoscitur). *Cardamomum maius* vulgare CLUS. *exot. p. 187. c. fig. fruct.* Non incongrue a quibusdam vocatur *C. longum*. Est fructus oblongus, pollicem vel sesquipollicem longus, sesquilineam latus, triqueter, versus extrema praecipue basin angustior, fuscus.
- 2) *Cardamomum medium* C. B. TABERNAEMONT. *Krütterb. ed. Basil. 1731. p. 1319.* cuius figura adposita formam quodammodo exprimit, sed iusto minor est. Etenim istud *Cardamomi* minoris magnitudinem paullum excedit, rotundius est, nec tam manifeste triquetrum striis obsoletis.
- 3) *Cardamomum minus* MATTHIOLI, C. B. Nomen hoc vbiuis vsitatum. Minor est hic fructus
praece-

praecedente et figurae paullo magis oblongae. Si vtile modo spectes, hoc Cardomomo cognito superfedere reliquarum specierum cognitione possumus; nempe superat vi reliqua.

Omnibus et singulis dictis Cardamomis competit capsula triualvis valuulis flexilibus, dissepimentis membranaceis, striata, trilocularis, duplici serie feminum, angulorum in quolibet loculo. Cardamomi minoris capsula pallide lutea est, basi in petioli exigui speciem coarctata, altero extremo, quod obtusius est, apice deciduo aucta. Intus latent femina inter se cohaerentia, angulata, multiformia, subrufa, rugosa, referta medulla alba. Capsula ipsa parum vel nihil saporis vel odoris habet. Semina autem confracta fragrantem odorem spirant, masticata saporem grate aromaticum amaricantem cum vestigiis camphorae producant. Longe hic blandior est, quam in Zingibere, vel Pipere, vel Caryophyllis, nec facile vlli aromati gratia cedit, praeterquam Cinnamomo.

Cardamomum minimum quorundam auctorum videtur nihil, nisi fructus foli vel climatis iniuria minor.

Nolo in originem vocis Καρδαμωμον descendere, quae grammatica tamen subtilitas dissidiis variis sanguinolentis apta est (Vid. HERM. *Diff. cit.* §. 1.), Non absona videtur RUMPHII coniectura, vocem hanc ab Indis, qui et hodie fructum Cardamom vocant, in Graecos transuolasse. Aequè lubrica est controuersia, an Graecorum veterum Amomum verum sub hocce fructu intelligendum sit.

Licet theca fructus iners existet, non tamen confert eam reiicere ante vsum feminum, quippe quum ea contra iacturam partium volatilium muniantur. Aqua infusione ex feminibus eruit praeter aromaticas multas partes copiam mucilaginis, qua tantopere illa abundant, vt vix per filtrum etiamsi diluta transigi queat. Olei aetheri $\frac{1}{4}$ (NEUMANN. *l. c.*) vel $\frac{1}{8}$ (SPIELM. *Mat. med.* p. 245.) inest. Est pallide flauum, odoris Cardamomi, et saporis valde acris. Extracti aquosi pondus insignius est, quam resinosi. In eo omnes chemici conueniunt, qui illud explorarunt, licet quantitate ceteroquin differant.

Tam Europaeis quam Indis acceptum aroma est, quo potulenta varia cibosque condimus:

e. c. succolatam, vinum calefactum cum ovis commixtum (Glühender Wein), quod rigente terra gelu vtile potulentum est; et placentarum varia genera. In languore ventriculi, colica flatulenta, et scopo analeptico, non defraudandum sua laude medicamen. Purgantibus apte admiscetur, vt ne tormina ciënt, sicut exempla varia purgantium fluidorum in *Pharmacopoea Londinensi*, *Suecica* rel. edocent. Masticatum semen gratiorem oris halitum reddit.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

OLEUM CARDAMOMI DESTILL. supra iam commemoratum.

ESSENTIA *Ph. Würt. p. 78.* quae alcohol vini adhibet. TINCTURA *Pharm. Lond. p. 69.* quae spiritu vini tenuiori vtitur. Eximie nervos refocillat, gratiam aliis medicamentis conciliat, et ventriculum salina non ferentem placat.

Taceo multa composita amplae farraginis dispensatoriorum, in quibus singulorum meritum semper ambiguum.

507.

Pharm. GRANA PARADISI vulgo, MANIGUETTA (vel alia simili scriptione) v. MELEGUETTA quibusdam.

Amomum Granum paradisi; scapo ramoso brevissimo *Spec. pl. p. 2.* Elettari *Hort. Malab. vol. 11. p. 9. tab. 6.* (Auctore LINNEO in *Spec. pl.*). La Maniguette DES MARCHAIS *Voyage en Guinée, tom. 1. p. 151.* Planta perennis, in Guinea Africae et insula Madagascar crescens.

Quod in LINN. *Systemate veget. a. 1774. p. 49.* comparet effatum, plantam etiamnum obscuram esse, adhuc valet. Sunt qui Myrti speciem perhibent (SCHREB. in *Mat. med. Linn. ed. 5. p. 36.*). Transferuntur ad nos ex Guinea GRANORUM PARADISI nomine semina angulosa coloris extus badii interne albi, magnitudine feminum Raphani, subrugosa, nitentia, pericarpio suo antea exuta. Quibusdam Cardamomum dicitur, ut J. BAUHINO, cui Cardamomum maximum, grana Paradyfi s. Melegeta (vid. EI. *Hist. pl. tom. 2. p. 204.*) est. Pericarpium ille figura et magnitudine ficus minoris depingit, quam figuram ipsi et tribuunt multi alii, et inter hosce cl. DES MARCHAIS, qui

in Guinea ipsam stirpem vidit, licet non acie botanica. Theca ista secundum eius obseruationem tenuis est, fragilis, rubro bruna. Colliguntur fructus tempore, quo folia incipiunt apice nigrescere. Cardamomi speciem esse suadet quodammodo similitudo feminum, sed tam odor quam sapor differunt. Odorem nullum in iis sentio, saporem vero non gratum blandumque aromaticum Cardamomi, sed acrem pungentem Piperis, diu linguae post masticationem inhaerentem. Acre autem non latet in oleo essentiali, cuius exigua modo pars et blandi quidem eruitur. Sed extractum aquosum ex residuo paratum valde calidum et pungens est, spirituosum adhuc magis.

Piperis vices subinde agit, vt in Gallia (DES MARCHAIS *l. c. p. 155.*); et quod valore minori veneat, quam Piper, indicio est, vberem illi a natura prouentum concessum esse.

Carere possumus hocce semine in medicina, Pipere prostante, nec hodie amplius vsu venit.

Perperam creditum a quibusdam est, oleum Caieput ex hisce granis trahere natales suos
(Conf.

(Conf. PARSON'S *Analogy between the propagations of animals and that of vegetables* in *Gött. gel. Anz.* 1753. p. 520.), eodem errore, quo Cardamomi cuidam speciei iidem tributi, quod alio loco iam extra dubium posui (Vid. *Apparat. med.* vol. 3. p. 319. *sqq.*).

M A R A N T A.

LINN. *Syst. veg.* p. 49. *Gen. pl.* p. 3.

508.

Pharm. GALANGÆ MAIORIS *Radix.*
MINORIS *Radix.*

Maranta Galanga; culmo simplici foliis lanceolatis subsessilibus LINN. *Syst. veg.* l. c. Galanga PIS. *Mant. aromat.* p. 191. GARCIAS in CLUS. *exot.* p. 211. Galanga maior et minor RUMPH. *Herb. Amb.* vol. 5. p. 143. tab. 63. Pl. perennis. Maior crescit in Jaua, Malabaria (GARCIAS. A COSTA); minor in regno Sinensi (GARCIAS. A COSTA in CLUS. l. c. p. 275.). Radicis segmentis propagatur maior in Amboina, Banda, Molluccis in hortis satis copiose; minor in Amboina rarius (RUMPH.).

Qui olim (*Mat. med.*, ed. 1. p. 3.) adscripserat radices hasce Kämpferiae Galangae fumus LINNEUS, mutauit postea sententiam suam, Marantam existimans; a qua iterum postea deflexit (*Diff. Obs. in mat. med.* p. 6.), dubium genus declarando. RUMPHIUS, cui quidem plurima, quae nobis de planta innotuerunt, debemus, hisce angustiis non subuenit. Accedat igitur oportet subsequens aetatis scrutinium accuratius.

Vtraque radix tam *Galangae maioris*, quam *minoris*, ex eadem specie prouenit, cuius varietates officinales nullis aliis notis quam magnitudine discrepant. In Galanga minori enim omnes partes sunt exiliores, etiam radix. Vtraque radix ramosa, nodosa, teres, annulis transuersim cincta, in particulas pollicem circiter longas vel minores transuersim dissecta. Radix *maioris* mox rufa, mox alba, ex cuticula externa texturae subspongiosae, crassitie circiter pollicis, intus pallidius rufa, et, vtut acris et odora, minori tamen debilior et ignobilior. Effigiem huius radices bene expressit RUMPHIUS. *Minor* tam extus quam interne profundius rufa, odoris, praecipue, dum conciditur vel contunditur, fragrantis, saporis feruidi,

feruidi, linguam mordentis. Quidam ex ignorantia radicem Cyperi longi substituunt, qui error autem huius amaritie et adstrictione cum aromate iuncta cognoscitur.

Chemiae ope eruitur oleum aethereum, cuius circiter drachmam vnam Galangae minoris radix in quavis libra continet (NEUM. *Chem. vol. 2. P. 2. p. 333.*), blandius ipsa radice, suaueolens ceteroquin. Aqua plus extrahit spiritu vini, scilicet uncias sex extracti ex libra integra, quod linguam quidem haud parum vellicat, minus tamen extracto spirituoso.

Arabes videntur primi apparatus medicaminum Galanga auxisse. Inter Graecos autem MYREPSUS, quantum constat, eius primam mentionem fecit. Acorum veterum esse quidam sustinent, refutati ab aliis.

Ad calidissima omnino aromata pertinet. Siccata radix magis exaestuat succosa. Indis culinariae vsus frequentior est medico. Etenim cibos varios, ut carnes, pisces, eadem condiunt. Placentas quoque cum succo nucum Cocos ex farina radice parant, in debilitate ventriculi, cal-

culosis viarum vrinarum affectionibus, aliisque casibus minus idoneis, captas (A COSTA).

Numerus aromatum insignis, quibus abundamus, Galangae laudem in suppellectili medica nonnihil extenuavit, quin exulavit radix iam dudum ex pharmacopoeis Anglicis. Rarius pro condiendis cibis ab Europaeis adhibetur, Stimulare nervos fibrasque musculares, incidere pituitam, mouere sudorem menstruaque, pellere flatum, ventriculo demum calcar subdere et vertiginem a labefactato ventriculo oriundam tollere, iam ex analogia cum modo dictis aromatibus colligitur, experientia egregie confirmat. In paralyfi linguae et atrophia membrorum efficacem se praestat externus vsus (PLENCK *Mat. chir.* p. 244.). Attamen crebrius in miscela aliorum efficacium vsurpatur, quam ita, vt propria virtute eniteret. Merito in praxi medica Galanga minor praefertur.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ESSENTIA GALANGAE *Ph. W.* p. 81. Spiritus vini additamento feruor radice augetur; sanior medicina igitur abstinet ab vsu interno. Externe quidam

quidam laudant ad tabida membra fuscitanda, in linguae paralyfi, carie offium.

SPECIES IMPERATORIS *Ph. W. p. 278.*

SPIRITUS CARMINATIVUS SYLVII. ESSENTIA CARMINATIVA WEDELII, ELIXIR VITRIOLI MYSICHTI aliaque composita largi ambitus officinarum pharmaceut. German. hanc radicem recipiunt.

C V R C V M A.

LINN. *Syst. veg. p. 49. Gen. pl. p. 4.*

509.

Pharm. CVRCVMAE LONGAE *Radix.*

ROTVNDAE *Radix.*

TERRA MERITA quorundam.

Curcuma longa; foliis lanceolatis: nervis lateralibus numerosissimis LINN. *Spec. pl. p. 3.* *Curcuma longa* KÖNIG in REZ. *Obs. bot. fasc. 3. p. 72.* *Curcuma radice longa* ZANON. *Hist. pl. ed. Mont. p. 86. tab. 59.* in qua spica modo bracteis vestita cum scapo et foliis cingentibus conspicitur. *Curcuma domestica maior* RUMPH. *Herb. Amboin. tom. 5. p. 162. tab. 67.*

E 5

Manjella-

Manjella - Kura *Hort. Malab. tom. 11. p. 21. tab. 11.* absque flore. *Amonum Curcuma JACQU. Hort. Vindob. tom. 3. p. 5. tab. 4.* Depicta quoque exstat in *REGNAULT Botan. le Safran des Indes.* Planta perennis Indiae orientalis.

Colitur in hortis Indorum, nominatim Chinenfium, Malaccæ copiosissime (KÖNIG), item in Jaua et Balega (RUMPH.). Similes tamen et alias cognatas stirpes memorat RUMPHIUS, vſu ſuo conſpicuas. Propagatio facilis per difſectas radices, Zingiberis inſtar.

Radiciſ recentis forma multiplex, ſcilicet conſtat partim ex tuberibus ouatis, annulatis, fufcis, oui gallinacei circiter magnitudinis, ex quibus proceſſus teretes tres quatuorue pollices longi ex flauo pallentes emergunt, pariter annulati; partim ex fibris craſſis longis, quarum quaedam in finem oliuaeformem definunt, aliae acuto apice terminantur. Egregie tam RUMPHIUS quam JACQUINUS hanc faciem radiciſ exprimunt. Quicquid fibroſum eſt, reiicitur, reliquum ſeruatur, et pro figura diuerſa in officiſ vel nomine Radiciſ Curcumae rotundae vel C. longae obtinuit.

venit. Nempe vtraque pars subacris et aromatica est, et colorem intus luteum prae se fert. Siccatione coarctantur istae insigniter. Curcuma longa in vniuersum vsitatior est.

In officinis pharmaceuticis RADIX, qualiscunque forma sit, extus pallide lutea apparet, rugosa, solida, ponderosa, coloris intus profunde flauo crocei vel aurantii. Odor eius subfragrans quasi ex vnguento, sapor amaricans, subacris et calorem mitem ore excitans. Masticando facile emollitur saluamque croceo colore imbut. Infusione aquae obtinetur tinctura crocei coloris, quae addito alcali in colorem badium mutatur. Idem contingit in charta per hanc amylo adiuuante tincta, et quidem vel ab exigua modo alcali quantitate; vnde commodius redditur experimentum. Acida pallidiores reddunt flauedinem. Itaque eximium adiumentum praestat Curcuma in dignoscendis alcalinis (BERGM. *Opusc. vol. 1. p. 95. Conf. NEUM. Chem. vol. 2. P. 2, p. 269.*) Spiritus vini rectificatissimus rubedinem inde obtinet elegantem, quae digitos tamen aliaque flauedine crocea tingit. Olei destillati valde exiguum modo continet, ita vt vnus ex radicis libra dimidia modo olei circiter drachmam eruerit (BÜCH-

(BÜCHNERI et LÖBERI *Diff. de Curcuma officinarum* p. 15.), alius ex libra radice integra vix scrupulum vnum vel drachmam dimidiam (CARTHEUS. *M. m. vol. 2. p. 65.*). Extracti aquosi saporis blande aromatici amaricantis et falsi ad summum quarta pars elicita (CARTHEUS.); alii (vt NEUMANNUS *l. c.* et BÜCHNERUS *l. c.*) minorem quantitatem eius lucrati sunt. Par inconstantia in pondere extracti spirituosii, cuius summum fuit fere $\frac{1}{5}$, idque notabiliter acre aromaticum simulque nauseosum reperitur (CARTHEUS. *l. c.*).

Non opus est, vsum eius in arte tinctoria hic multis commemorare. Etiam in India solent lintea luteo colore eadem imbuere, qui tamen non satis constans est (RUMPH.). Nec lana, nec gossypium melius seruant colorem aurantium, quem iis Curcuma inducit; licet colorem vel luteum vel alios additamento peregrino emergentes, vt citreum, grate brunum vel viridem, figat sal marinum vel sal ammoniacum vel vitriolum cupreum (Conf. de hisce cl. HELLOT, *l'Art de la teinture des laines*, p. 406. PÖRNER *chym. Versuche z. Nuz. der Färbekunst*, vol. 1. 1 *Abh.* SCHARFFS *Recepte üb. versch. Gattungen v. Farb. I. St.*).
 Aequé

Aeque culpandum est, tingere pannos scarlatinos Curcuma ad colorem exaltandum, quoniam iactura particularum Curcumae in aëre brunus modo color remanet (HELLOT *l. c. p. 406. 614.*). Indi, praesertim Jauani, Malayi et Baleyenses, omnibus embammatibus et iusculis suis eam admiscent (RUMPH.). Pro condimento quoque cum piscibus et carnibus coquitur a Malayis (BONTIUS in *Hist. nat. lib. 10. cap. 30.*). In hisce igitur vices Croci agit, ut et a GARCIA Croci Indici nomen tulerit. Solent quoque Indi utriusque sexus fricare corpus post eiusdem lotionem radice in aqua modo contrita, et foeminae speciatim oleo Calappi, contrita radice imbuto, ad colorem luteum cuti impertiendum, et, ut dicunt, refrigerandum corpus et cuti nitorem conciliandum.

Acre aliquod inesse huic prout sapor vellians linguam declarat, ita et sternutatio, quae puluere naribus attracto excitatur, quo fine Chinesibus vsu venit (BONTIUS). Quanta vero vi polleat in intima corporis nostri penetrandi et cum humoribus nostris sese commiscendi, vel inde patet, quod lotium profunde flauum reddit

(RIEGER

(RIEGER *Introd. ad notit. rer. natur.* 2. p. 1216.
LEWIS *M. m.* p. 246.).

Eximiam suam aperiendi et resoluendi efficaciam in primis in ictero declarat. Multoties eandem seie expertum esse profitetur BONTIUS (*l. c.* Conf EIUSD. *tract. de med. Indor.* p. 115.). Non veretur FR. HOFFMANNUS eam in ictero inter primaria referre (V. EI. *Meth. medendi in Med. ration.* tom. 3. p. 542.). Plebs saepe eius drachmam vnam cum cereuisia tepida quotidie ingerit successu haud spernendo (LANGE *de remed. Brunsv. domest.* p. 323.). Calculo biliario soluendo eam tamen non parem iudicat cl. COE (*Treatise on biliary concretions* p. 287.), qui mitem effectum in vniuersum illi tribuit, vt qui ex drachma vna ter de die ingesta nullas conspicuas euacuationes animaduertit; vnde probabilis conclusio, in ictero si adhibeatur exiguis dosibus fidem haberi posse fere nullam. Transeo quae alii protulerunt de eius in obstructionibus viscerum referendis, calculo vrinario soluendo, mensuris pellendis, et hydropis et febrium intermittentium curatione, potentia (V. BONTIUS. JO. COMMEL. *not. in Hort. Malab.* *l. c.* et auctores varii a BÜCHNERO citati in

in *Diff. alleg.* §. 23 - 27.), quum titulos morborum modo fuggerant. -

Poterit dari aliquoties de die in puluere a scrupulo vno ad drachmam integri, vel in infuso siue decocto, dupla circiter quantitate. Extracto aquoso commodius capitur. Parcissime hodie aegris ab Europaeis medicis praecipitur, et paucissima composita ingreditur. Remansit tamen sub strictiori selectu in nouissima *Pharmacopoea Edinb.* 1783 et *Lond.* 1787.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

DECOCTUM AD ICTERICOS *Ph. Edinb.* p. 54. *ed.* 1758. inter alia Curcumam recipit, quod saltim in memoriam pristinae in ictero fidei notandum duco.

UNGUENTUM ALTHAEAE *Ph. W.* p. 259. colorem suum luteum, satis in miscela superfluum, Curcumae debet.

C Ó Š T V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 49. *Gen. pl.* p. 3.

510.

Pharm. Costus ARABICVS.

DVLICIS.

AMARVS.

Costus arabicus; LINN. *Spec. pl.* p. 2. MERIAN. *de insect.* p. 36. tab. 36. Thiana-Kua *Hort-Malab.* vol. 11. p. 15. tab. 8. JACQU. *Icon. pl. rarior.* vol. 1. tab. 1. p. 1. *Collect.* Vol. 1. p. 143. Pl. perennis, in vtraque India e. c. in Malabaria, Surinamo, crescens ad ripas torrentum et in montibus vmbrosis humidis.

COSTI sub nomine sermo de RADICE est, nomen etiamsi non adponatur. Olim distinguebatur in tres species dictas (Vid. e. g. DALE *Pharmacologia* p. 274. POMET *Hist. des Drogues* P. 1. p. 59. HERM. *M. m.* vol. 1. p. 39.). Alii modo duarum, Costi amari et C. dulcis, mentionem iniiciunt (V. GARCIAE *Hist. arom* in CLUS. *exot.* p. 205. Ph. *Würt.* p. 27.). Hodie vix praeterquam vna prostat, Costus scil. arabicus. Limites inter singulas ponere difficile. Sunt, qui

qui C. arabicum non nisi patria differre ab amaro putant (*Ph. W.*). Et quoad reliquas duas creditum, aetate modo diuersas esse, ita vt recens et incorruptus amaritiae destitueretur et candidior esset, vetustate autem corruptus amaritiam contraheret, et nigricantem colorem (*GARCIAS l. c.*), dum alii rursus plantae duplici diuersae tribuunt. Pharmacopolae hodierni saepe, dum desideratur Costus arabicus, corticem aromaticum albidum praebent, qui nihil nisi Canella alba est; alio autem tempore radicem in frustra longa transuersim sectam, pollicem circiter crassam, ex flauo griseam, cortice aspero, odoris violacei, saporis aromatici et amaricantis. Pars corticalis autem multum lignae internae hisce notis antistat.

Nouis tricis implicamur, si diiudicare aggredimur, nostri temporis Costus cum isto ab antiquis Graecis et Arabibus dicto idem, an alius, sit. Plura dissuadent esse eundem, quam litem discutere GEOFFROY conatus est (*Mat. med. Traité vol. 2. p. 67. sq.*).

Aqua amaras potius quam odoras partes extrahit, extractum eius, ope paratum, $\frac{2}{3}$ ponderis radicis efficit. Extractum spirituosum seruat aroma-

ticum radices cum amaritie, et $\frac{1}{7}$ circiter partem constituit.

Non defraudanda est radix sua virtute, licet multitudo similium rariorem usum fecerit. Praeter efficaciam cum reliquis aromatibus communem ad amaritiam respiciendum, quo connubio in stomacho roborando eximie valet. Lotium inde imbui odore Violarum, multi narrant.

OLEUM COSTIVM, PILULAE MARCOSTINAE, ELECTUARIUM MARYCOSTINUM, quae feriori tempore euiluerunt, cultus, in quo olim Costus habitus, saltim memoriam relinquunt.

K A E M P F E R I A.

LINN. *Syst. veg. p. 38. Gen. pl. p. 4.*

511.

Pharm. ZEDOARIAE LONGAE Radix.

ROTVNDAE Radix.

Kämpferia rotunda; foliis lanceolatis petiolatis

LINN. *Spec. pl. p. 3.* Zedoaria longa, item

rotunda c. B. Malan-Kua *Hort. Malab. tom. 11.*

p. 17. tab. 9. — Haftenus sequutus sum

LINNEUM,

LINNEUM, qui et Kämpferiam declarat et *Hortum Malabaricum* loco dicto cūm DALEO citat. At a BERGIO (*Mat. med. veg. p. 4.*) planta dicitur Amomum scapo nudo, spica laxa truncata, et Kua *Hort. Malab. tom. 11. p. 13. tab. 7.* synonymon additur. Pondus accedit huic opinioni descriptione Zedoariae f. Indorum Tamogcansi CAMELLI *Stirp. Luzon. p. 23.* in *Append. ad RAI Hist. pl. tom. 3.*

Planta perennis Indiae orientalis, nominatim Malabariae et insulae Luzonis.

Duplex Zedoariae RADIX in quibusdam officinis occurrit, quarum *longa* vulgaris maxime est; *rotunda* raro hodie suppetit. Vtraque ex vna eademque stirpe prouenit; licet alii e. c. KERNER (*Handlungsprodukte a. d. Pflanzenreich 2. Heft p. 6. tab. 151.*) idque adhuc hodie diuersis speciebus originem tribuant: nempe habitus radice idem est, qui in Curcuma, dum partim ex tuberibus rotundis constat, partim ex processibus longis crassisque, prognatis ex prius dictis (CAMELLI autoptes alique coniectura potius ducti, vt DALE in *Pharmacol. p. 275.*)

LONGA repræsentat frusta incurua, rugosa, angulosa, subinde eminentiis rotundis notata et compressa, longitudine plerumque aliquot pollicum, latitudine circiter minimi digiti, compacta, extus pallide grisea, interne coloris paullo profundioris. Altero extremo cultello transuersim vel oblique dissecta comparent, altero in obtusum apicem desinentia. Vidi et exempla crassiora secundum longitudinem diuisa. Odor camphoraceus, sapor aromatico acris, amaricans, diu caloris sensum cum isto camphoræ mixtum in ore relinquens. Ita sese habet radix venalis, quæ per Belgium transferri solet. Sed exiguum ill. L. B. AB ASCH specimen mihi misit sibi a cl. REINEGGS ex India allatum tanquam veram radicem, quod figuram quidem gerit Zedoariæ longæ, extus profunde brunum maculis nigris interne paullo pallidius cum gyris nigricantibus, compagis mollioris, saporis longe amarioris, sed minus calidi, vix odorum.

Continet venalis $\frac{1}{2}$ passim $\frac{1}{2}$ vel paullo plus olei destillati, quod mitiori igne tractatum viridi coeruleum est, et aquæ supernatat, vltiori destillatione autem nigricans euadit fundum-que

que petit (CRELLS *Chem. Journ. P. 3. p. 20.*). NEUMANNUS (*Chemie vol. 2. P. 4. p. 649.*) cui-
libet librae adscribit olei drachmam vnam, ita-
que $\frac{1}{25}$, idque tam ponderosi, vt vix sursum
tollī destillando possit, vnde et partem fundum
petere refert, subtilius esse albidum, reliquum
viridescens vel nigrum. Oleum hocce con-
crescere in camphoram innuit quidem GEOFFROY
(*Mat. med. Traité, tom. 3. p. 264.*), sed negat
alius (CRELLS *chem. Journ. l. c.*). Aqua mace-
ratione abripit et odoras et amaras partes sub
colore ex flauo bruno; inspissando autem extracti
ingrate amari et subacris largitur circiter tertiam
partem (NEUMANN.). Spiritus vini tingitur ab
ea colore ex flauo rubicundo magisque acris et
amarus redditur, quam aqua, sed minus olet et
sapit camphoram, quam ista. Spirituosum ex-
tractum, ad $\frac{1}{11}$ (NEUM.) circiter vel $\frac{1}{8}$ (CARTHEUS.
M. m. tom. 2. p. 59.) eruendum, modice ama-
rum et aromaticum est, calidum gratumque.

Nolo huic penso, quod suis defectibus non
destitui iamiam cognoscitur, nouam labem adspere-
gere vacillante scrutinio, an veteribus radix nota
fuerit, et quonam nomine distinxerint, an fuerit
species Costi apud DIOSCORIDEM, Geiduar AVI-

CENNAE, Zerumbet SERAPIONIS. Spectant huc tentamina GARCIAE (in CLUS. *exot.* p. 213.) et praecipuis MANITII (*De aetatibus Zedoariae relatio Dresdae 1691.*), quorum fidem aliis dirimendam relinquo.

Omnia commoda praestat, quae ab eximio aromate cum amaritie iuncto, exspectari possunt. Stomachica virtute excellit, in cuius fauorem *radix condita* aliquando in officinis praesto est. Rarius sola fuit data vel integra, quam in conubio aliorum vel praeparatione multiplici resoluta, cuius rei fidem praecipue faciunt dispensatoria Germanica pharmaceutica. Simplicissimus capiendi illam modus in puluere est cum saccharo.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

AQUA ZEDOARIAE SIMPLEX *Ph. W. p. 25.*
Est aqua vinosa, flatibus et inde ortis torminibus discutiendis idonea.

AQUA ZEDOARIAE ANISATA *l. c.* Praeter ea, quae titulus indicat, cortices Citri recipit aqua haecce pariter vinosa.

OLEUM DESTILLATUM. Supra iam de eo commentatus sum.

EXTRACTUM *Ph. W. p. 89.* Quicquid tam spiritus vini quam aqua eruit, iunctim continet. Egregium praeparatum et forsitan praecipuum in ventriculi debilitate instar elixirii sumtum.

ESSENTIA. In quibusdam officinis seruatur
c. c. Ph. Brunsv. p. 253.

ESSENTIA CARMINATIVA WEDEL. *Ph. W. p. 78.* AQUA HYSTERICA *l. c. p. 18.* ELIXIR BALSAMICUM SPIRITUOSUM HOFFM. *l. c. p. 53.* etc.

UMF

ORDO XLVI.

L I L I A C E A E.

L I L I V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 268. *Gen. pl.* p. 163.

512.

Pharm. LILII ALBI *Radix; Flores.*

Lilium candidum; foliis sparsis, corollis campanulatis: intus glabris LINN. *Spec. pl.* p. 433. *Lilium album* flore erecto, vulgare c. B. Icon: REGNAULT *Botan. Le Lys.* Planta perennis, In Syria et affini terra spontanea. HALLERUS (*Hist. st. Helv. n. 1231.*) inter Helveticas recepit. Probe fert hiemes, etiam septentrionalium regionum, vbi in hortis ob pulchritudinem et odorem florum colitur.

RADIX bulbum constituit late ouatum, acuminatum, squamosum, basi circiter bipollicari, squamis carnosis, laxis, albis. In pharmacopoliis hae siccae feruantur, subplanæ, extus nonnihil conuexæ, oblongo ouatæ, pollicaris longitudinis, basi abruptæ, apice acutæ, rubicundæ, subdiaphanæ,

phanae, durae. Amaricantem et viscosum saporem masticatae edunt. A mucilagine, qua radix scatet, ad quartam ponderis partem fere, omnis eiusdem virtus dependet. Dum putrescit aqua, foetorem intolerabilem excitat. Nonnisi externae applicationi destinatur et hodie quidem in tanta mucilaginosorum copia rarius vsu venit. Cocta scilicet aqua vel lacte in cataplasma tumoribus maturandis imponitur; item aqua multa cocta clysmatibus additur. Recens bulbus sub cineribus affatus et oleo nucum malaxatus fertur esse probatum in ambustionibus remedium (CHOMEL *Plantes usuelles*, P. 3. p. 32.).

FLORUM petala recentia odorem fragrantem Jasmini, sed fortiorem et nonnihil ingratiorem, spargunt. Exhalationes horum florum, vtut grati naribus hi existunt, valde noxae tamen valetudini, praecipue si in cubili per noctem servantur. Inde a. 1779. Londini in lecto mortua foemina inuenta est. Causam noxae serioribus experimentis constitit, latere in mephitico aëre, qui ab odoris particulis omnino distinctus est; nam aëre noxio ex floribus eiusmodi odoris elicitio nulla tamen odoris iactura sentitur (INGENHOUSZ

Experiences sur les vegetaux, p. 62.). Virtutis antepilepticae meminit LINNEUS (*Mat. med.*), quae sine dubio spectat ad flores. Ex hisce tinctura LANGHANSII, (Gilgentinctur) ab eo contra epilepsiam celebrata, modo isti arcano praeparari cum spiritu vini narratur, fortis odoris (*Magaz. vor Aerzte 1777. St. 8. p. 745.*). Odor florum ficatione facile perit, sed excipitur facile aqua, spiritu vini, oleo vnguinoso. Masticata petala mucilaginem pariter produunt. Vis anodyna vix nisi recentibus tribui potest.

ANTHERAE omnino euiluerunt, quae oliu habitae sunt ad partum pellendum efficaces, fide quidem suspecta.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

Aqua Liliorum alborum. Ex floribus. In quibusdam officinis adhuc superstes. Cur cosmetica credita?

OLEUM *Ph. IV. p. 124.* Digestione cum oleo Oliuarum et subsequente coctione paratur. Vix alia vis, quam a solo oleo expresso inde sub externa applicatione expectari potest, emolliens, relaxans.

SCILLA.

S C I L L A.

LINN. *Syst. veg. p. 271. Gen. pl. p. 166.*

513.

Pharm. SCILLAE vel SQUILLAE *Radix.*

Vel absque addito nomine partis.

Scilla maritima; nudiflora; bracteis refractis LINN.

Spec. pl. p. 442. ICON: REGNAULT *Botanique,*

La Squille; item MARTELLII *Hort. Rom. tom. 6.*

tab. 93. a) Scilla vulgaris radice rubra c. B.

β) Scilla radice alba c. B. Planta perennis,

locis arenosis prope mare in Lusitania, Hispania,

Normandia, Sicilia, Africa septentrionali,

Syria, crescens.

Huic substituunt incolae Capitis bonae spei sub nomine Scillae montanae bulbum Haemanthi coccinei L. et inde acetum et oxymel simile parant, in asthma et hydrope aliisque morbis proficuum (THUNB. *Diff. de medicina Africanorum p. 3.*).

Scillae vulgaris RADIX eaque recens bulbus squamosus est, pyriformis, apice sursum verso, magnitudine pugni vel ultra, squamis carnosis latis, ad latera attenuatis, neruosis, quas aliae cingunt

cingunt exsuccae, membranaceae, lineatae, tam tenuibus, vt bulbus primo aspectu tunicatus appareat. Hocce discrimen squamarum externarum imposuit quibusdam, vt tunicatum bulbum dicerent (Vid. e. c. ALSTON'S *Lectures on the M. m.* vol. 1. p. 513. BERGII *Mat. med.* p. 265.). Ex basi bulbi prodeunt fibrae numerosae, quae vna cum extremis squamis effoetis ante usum praeciduntur. Raro bulbos succosos pharmacopolae feruant, qui tamen ob succum viscidum et lentum diu in sua integritate persistunt. Quotannis magna eius copia ex Hispania, vnde Scilla Hispanica dicta, et Natolia transmittitur. Plerumque autem in officinis modo prostant squamae ficcae oblongae, longitudine bipollicari, albae, convexae, subdiaphanae, intus glabrae, lineatae.

Discrimen ratione coloris radicis, quod supra innui, de externis modo membranaceis squamis valet, nam interne bulbus semper albus vel pallide viridis est. Rubri bulbi maiores sunt, albi minores (SCHULZ et MEDER *Diff. sistens examen chem. radicis Scillae marinae*, Hal. p. 7.). Plerisque bulbus ruber albusque pari virtute instructus censetur (ALSTON *l. c.* LEWIS *M. m.* p. 531.);

p. 531.); quidam tamen album mitiorem iudicant rubro (V. *Pharm. Würt. p.* 44.), annuente etiam ex tentaminibus variis institutis LUDWIGIO (*Advers. pract. vol. 2. p.* 700.), qui ideo rubrum, utpote ad suam sententiam efficaciorum, frequentius adhiberi iubet, quod consilium sponte iam dudum sequuti sunt pharmacopolae.

Recens radix scatet succo tam viscoso, ut hic aqua vel aceto contritus vix per colum transigi queat. Adeo autem illa acris est, ut manibus tractata pruritus, ustionis sensum, quin vesiculas in cute, excitet (VALENTINI *Hist. simpl. reform. p.* 128. MUHLE IN CRELLS *Ann. 1786. vol. 2. p.* 336.). Acrimoniam quoque suam gustatu manifestat cum nauseoso sapore. Odore autem tam recens quam ficca radix destituitur. *Sicca* ex mucilagine recondita, dum masticatur, tenax sentitur, et eadem de causa, si lente fuerit ficcata, difficulter in pulverem redigitur; amaritiam praeterea intensam ingrati et diuturnam linguae imprimit, sed absque acrimoniae manifestae indicibus, quae tamen effectu doseos iulto largioris, vel extra opportunitatem praeceptae, abunde declaratur.

Siccando

Siccando radix recens quatuor ponderis partes ex quinque amittit, quae iactura fere nihil nisi aquae esse videtur. Infusum aquosum pallide flavescentis est, intense amarum et acre, et euaporatione odorem, qualem Rapae coctae vel radix Apii hortensis, spargit. Inspissatum $\frac{3}{4}$ ex radice sicca erogat extracti bruno flavi, amari simulque acris et vrentis. Spiritus vini tingitur radice hac colore aureo, et insignem amaritiam et acrimoniam adsciscit, qui sensus etiam ex extracto bruno inde parato excitantur (Conf. SCHULZ *Diff. cit.* et CARTHEUS. *Mat. med. vol. 1. p. 458.*). Alkali debilitat saporam amarum insigniter (SCHULZ *l. c. p. 16.*); acetum autem paullulum modo (*l. c. p. 17.*). Nolo analysi igne fortiori factae inhaerere (Vid. *lcc. citt.*).

Prisco iam aevo notissima haec radix fuit, non tamen veneni acris suspicione caruit; inde potius de Scilla, vt putabant, mitiganda et corrigenda solliciti fuerunt, quam eadem in substantia exhibenda. Ad EPIMENIDEM, vatem et expiatorum, adeo referunt efficaciae eius medicae inventum (Vid. HALL. *Bibl. bot. vol. 1. p. 12. Bibl. pract. vol. 1. p. 20.*), vnde et olim Scilla

Epime-

Epimenidium vocata; alii ad PYTHAGORAM, ab isto forsitán edoctum (SCHULZ *Hist. med. p. 171.*). Ita Scillae virium plurium egregiarum mentio fit apud DIOSCORIDEM (*M. m. L. 2. c. 102. 103.*), HIPPOCRATEM, GALENUM, AËTIUM, CELSUM, PLINIUM, CAELIUM AURELIANUM, Arabesque medicos. Apud Graecos partim Σιλλα dicitur, partim Παγκρατιον, quo posteriori nomine conicerem radicem rubram illos intellexisse, nisi DIOSCORIDES mitiorem facultatem, quam alteri, inesse indicasset (*Cap. 103.*).

Veteres acrimoniam Scillae metuentes in ea corrigenda plurimum operae deposuerunt. DIOSCORIDES (*Cap. 102.*) eo fine conferre innuit, farina vel luto radicem recentem incrustare et in clibanum coniicere, aut prunis obruere, vt detracta crusta nocua acrimonia simul exueretur; vel torrere illam suadet in olla operculata intra furnum; vel concisam elixare, mutata saepius aqua, donec aqua nullam neque amaritiem neque acrimoniam proderet; accedit aliud consilium, radicem frustatim dissectam linoque commodis interuallis traiectam in umbra siccandi. Varias enumeratas artes adhuc hodie adhibentur. Etenim et hodie hiuc inde

inde pasta farinacea obuolutam radicem in clibano coquunt. Cauendum vero maxime, ne vna cum acrimonia omnis virtus pereat. Hinc vltimo loco indicatus modus, vel simplex ficcatio radice, post tegminis externi ablationem transuersim in taleolas sectae, sub miti caloris gradu, *Scillam ficcitam* Pharmacopoea Lond. vocat, multo reliquis praeparandi Scillam modis praestat. Sed ne hisce quidem mitigandi Scillam periculis fisci veteres ad additamenta varia alia, aceti, vini, mellis, aromatum etc. accesserunt. Inde et trochiscorum scillicet ex pulpa Scillae affatae et farina frumentorum vel Erui origo, et cautio quoad tempus et corporis praeparationem (Vide quaedam huius argumenti in SWIETENII *Comment. tom. 4. p. 259.*).

Varia omnino venenatae indolis indicia in Scilla sese efferunt. Cameli in Africa, qui spinosa Eryngia auide passim deuorare non verentur, intacta tamen relinquunt viridia Scillae folia (LUDWIG *l. c. p. 698.*). Catus et cuniculus experimento ex instituto facto (HILLEFELD *Diff. experimenta circa venena p. 12.*) perierunt, aliis horum generum animalibus, item cane, grauiter affectis. Mures quoque inde necantur (BERG. *M. m. p. 265.*).
 Constat

Constat et crustam farinaceam, qua cocta fuerat Scilla, si suibus (VOGEL in HILLEF. *Diff.* p. 18.) vel piscibus proiicitur, hisce necem afferre. Huicque erat proxima Meleagris panis huius micis illi instar escae datis, vnde titubare, conuelli, tumultuare rel. incepit (GEIER in *Misc. nat. cur.* Dec. 2. *Ann.* 6. p. 298.). Accedit nouum argumentum ex cutis per contrectationem diuturnam radicis laesione. — In ipso homine dosis insignior vel iusto crebrior non solum nauseam et vomitus vehementissimos cum torminibus ciet, sed stranguriam excitat, lotium sanguine tingit et alui profluvia, cardialgiam, conamina haemorrhoidalia, conuulsuos motus, inflammationem et gangraenam ventriculi et intestinorum creat; quin mortem pedissequam habet. Tristis exempli memoriam reliquit medicaster quidam, qui tympaniticae foeminae Helmstadii degenti pulueris Scillae tantum obtulit, quantum cochleare integrum capere posset, vnde mox doluisse grauissime ventriculum sensit, eiulare, conuelli coepit, et inter alia dira symptomata vitam cum morte commutauit; in cadauere inflammatus et ex parte arrosus ventriculus exstitit. (LANGE *de remed. Brunsv. domest.* p. 176.) Ex scrupulo dimidio ingesto mors subsequuta est

(QUARIN *Animadv. pract. p.* 166.). Prostibula aliquando ea tentant abortum concire, quae, si sine scelesto potiantur, vna cum infantis vita propriam suam in periculum vertunt. Emerūt tamen ex periculo asthmaticus, qui ex errore drachmam vnam Scillae clysmati destinatam ingesserat, vnde nausea et vomitiones creberrimae, quibus sopitis in salutem aegri praecedente pruritu et ardore in cute scabies humida erupit, antea vitiose suppressa, sicque asthma omnino disparuit (MUZELL *med. u. chir. Wahrnehmungen 2 Samml. p.* 34.).

Ne vero infaustos ex Scilla effectus iusto maiori dosi vnice tribuas, considerandae conditiones corporis peculiare sunt, sub quibus damnum ista afferat. In hominibus nimia sensilitate nervorum affectis saepe saepe ex eius vsu artuum dolores enascuntur, quin conuulsivis motibus hi ipsi aliquando tentantur. Spectat huc historia foeminae, quae ex Scilla affectiones nervosas valde singulares pati solet (WEIKARD *verm. med. Schrift. 1. St. p.* 245.). Nocet iis, quibus humores vitiose dissoluti sunt, nempe sponte sua eos attenuat, docente id saepe sanguine cum lotio et foecibus aluinis secedente. Minus prodest hominibus

nibus temperiei calidae biliosae, putridae, quibus contra ea acida et praecipue cremor tartari conducunt. Requirit porro absentiam obstructionum, praecipue hepatis, ut quae Scillae stimulo alias facile in inflammationem transeunt. Eadem de causa in scirrho inueterato abstinendum ab ea est, ne in vlcus vel cancrum commutetur. In haemorrhoidariis vel plane non vel caute exhiberi debet (LUDWIG *Aduersf. l. c. p. 723.*). Male a multis hodie negligitur monitum iam a DIOSCORIDE iniunctum, in vlcere interno detrimento esse, dum liberali manu phthificis ex vlcere pulmonum oxymel scilliticum offertur: sed quam male irritans remedium conuenit in morbo, in quo summa cura enitendum est, ut temperantibus arceatur inflammatio, praesens tollatur, et contra omnem stimulum pulmones muniantur (Conf. FOTHERGILL in *med. Observ. and Inquir. vol. 5. p. 375.*)! Quum in vias lotii specificam vim exerceat, non potest non nocere, quando iam sponte excretio lotii nimia est, vel organa illi destinata inflammatione, vulnere, vel exulceratione, corripiuntur. Habet praeterea hoc incommodum, quod facile vires ventriculi deprimat, contra quam sequelam ne amarities quidem Scillae tuetur. Alios anxie-

tates molestae inde torquent (Lectu digna sunt, quae de cautelis in vsu memoriae prodiderunt TISSOT *Epist. med.* p. 406. QUARIN *Animadv. pract.* p. 164. *sqq.* STOLL *Praelect. in morb. chron.* p. 61. *sqq.*). Non tamen negandum est, variis horum effectuum scito Scillae connubio cum aliis commodis obuerti posse.

Vis eius insigniter stimulans, resoluens, deobstruens, diuretica, abunde sese declarat iis in morbis, quibus medendis adhibetur. Quin in quibusdam indicia virtutis antispasmodicae sese efferunt.

Inter diuretica primum locum antiquitus et nostra aetate obtinuit Scilla, et certius hanc vim praestat reliquis, vt tamen et hoc experiamur, non singulis quodlibet diureticorum genus conuenire. Ad aquam in hydrope collectam eliminandam diuretica longe tutiora sunt drastice hydragogis, quae ipsa valde vires deiciunt, concoctionis evertunt praesidia, causam hydropis augent et nouam ansam stagnationi aquae suppeditant: blande contra aquam educunt diuretica et in quibusdam hydropis speciebus, vt hydrope pectoris, vnice profunt, nocentibus purgantibus fortioribus. Ali-
ter

ter sese res habet cum mitioribus purgantibus, e. c. salinis, rhabarbarinis et iis, quae acidae indolis sunt, vel folis vel cum roborantibus iunctis mixtisque. Neque Scilla tamen, aequè parum ac alia diuretica, in hydrope saccato aquae eliminandae sufficere solet; nec in pedum oedemate, si a sola locali debilitate prouenit (STOLL *l. c. p. 61.*). Non excludendam tamen Scillam ab hydrope pectoris, multos edocuit experientia. Sic TISSOTUS (*l. c. p. 408.*) in hydrope pectoris exigua quantitate Scillae horrendas anxietates auferri vidit, alios aegros per noctes plures infomnes et orthopnoea vexatos breui inde obdormiscere, quin continuatione prudenti accedente cito conualescere obseruauit. Eandem laudem Scillae in hac specie hydropis tribuit THOMSON (*Medical consultations on various diseases p. 230.*). Maxime adeo in hydrothorace conuenire innuunt cl. QUARIN (*l. c. p. 133.*) et STOLL (*l. c.*). Cum hisce igitur non satis conciliari potest effatum cl. LENTIN (*Beob. d. Krankh, am Oberharze, p. 119. not.*), infida esse scillitica cuiuscunque generis in pectoris hydrope. Abstinendum autem in quolibet hydrope a Scilla est praesente febre et symptomatibus febrilibus qualibuscunque, vnde pulsus et lotii et fitis sedula

ratio habenda est. Ceterum vel in eo hydropo potentissimum auxilium praestat, in quo fere conclamata res videtur, modo virium dispendium et ad stagnationes exundationesque nifus constantiam permittat (Cfr. WERLHOF *Oper.* ed. WICHM. p. 811.).

Vario modo exhiberi solet Scilla, in puluere, extracto, vnde varias formas effingere facile, aceto, vino, oxymelle, syrupo demum sui nominis; variaque connubia non solum admittit, sed saepissime requirit. Praestat et dosin et repetitiones ita moderari, vt vel absque nausea vim exierat. Nauseam vitari iubet summus WERLHOFIUS (*l. c.* p. 812.). Efficacissimam tum quoque pronunciat ill. QUARIN (*Animadv. pract.* p. 165.). Simplicem nauseam tamen de suo vino non metuit SWIETENIUS (*Maladies des armées, p. 74.*). Et cl. HOME (*Clinical experiments, histories etc. p. 387. sqq.*) adeo placet ea dosis Scillae, quae vomitum creet, vt qua ipsa effectus tanto celerior futurus esset. Scilicet euacuata aqua per os est, a pinta vna ad duodecim aliquando vel vnico vomitionis paroxysmo, deobstruente eius virtute et concussionem corporis vniuersali per vomitum. Assensum illi
praebuit

praebuit cl. КЕЕК (*Abhandl. u. Beob. a. d. Arzneiw. p. 85.*). Equidem arbitror tum modo conducere tanta dosi, quando vomitoriorum in hydropse opportunitas adest, quae autem aequè raro incidit ac purgantium fortiorum; et quam grauitè affecti inde aegri fuerint, ipsi a cel. HOME allati casus loquuntur, in quibus languor pulsus notabilis vomitionis tempore contigit, ad ictus nonnunquam quadraginta adeo desidens (HOME *l. c. p. 394.*). Hinc displicent quoque doses, quae deiectiones aluinas efficiunt, nam frustrantur saepe auxilii spem (TISSOT *l. c. p. 406.* QUARIN *l. c. p. 169.*). Vnde etiam inconcinne a quibusdam purgans Scillae additur.

Ad nauseam auertendam vel infringendam, quam Scilla sponte sua alias facillime excitat, vulgare est, eidem carminatiuum vel aroma quoddam addere e. c. Cinnamomum, Zingiber, nucem moschatam, radicem Calami aromatici, Serpentariae Virginianae, Helenii, Flores Cassiae et similia, forma pulueris, elaeosacchari, destillatae aquae, syrups e. s. p.

Pulueris crebra administratio est: sed etiamsi optimus exsiccationis modus praecesserit, mora

tamen sensim virium partem amittit, vnde non nimia copia praesto in pharmacopoliis esse debet. Dosis determinat aetas et morbi ratio. Rite paratus et grano dimidio vel integro ter vel quater datus iam efficaciam insignem praestat (STOLL *l. c.*). Alii grana duo aut tria concedunt (TISSOT *l. c. p. 408.*). Ita notatum, quosdam quinque et plura grana ferre, licet nausea torqueantur (LUDWIG *Aduersf. cit. p. 703.*). Displicent magnae MEADII (*Monit. et praec. med. ed. 2. Lipsf. p. 76.*) doses, qui graná quinque aut sex concedit mane in connubio aromaticorum vel cl. HOMII (*l. c. p. 405.*), qui tria vel quatuor grana bis per diem plerumque dedit, sed et subinde ausus est exhibere graná octodecim absque effectu, vt narrat. Subinde simplex additamentum sacchari pro augendo pondere et sapore nonnihil corrigendo sufficit (TISSOT *l. c. p. 408.*). FR. HOFFMANNO (*Med. syst. tom. 4. P. 3. p. 346.*) moris erat, grana Scillae tria vel quatuor cum radice Vincetoxici et nitro praecipere. Similisque miscela quoque (ex Scill. gr. iij. Vincetox. gr. v. Nitr. gr. x.) nomine pulueris hydropici inualuit olim in nosocomio Stockholmiensi (*Vet. Acad. Handl. 1754. p. 316.*) multique illam imitati sunt. Nitro acre Scillae
 miti-

mitigari posse sibi perluaerat HOFFMANNUS: sed quidni illa mitigaretur minori doſi. Non conducit nitrum addere, ſi alius laxior, corpus leucophlegmaticum frigidumque ſentitur, vires demum infirmae ſunt (QUARIN *l. c. p. 166.*). Facile eſt, illam cum extracto amaro vel gummi reſina in pilulas compingere.

Extractum aquoſum multis hodie placet, etſi imbecillius paullo eſt Scilla in puluere; et iſtud quidem ad granum dimidium vel integrum (STOLL *l. c. p. 62.*), vel ſenſim aſcendendo ad grana tria, ferri poteſt (QUARIN *l. c. p. 166.*). Solutio extracti huius drachmae vnius in aquae vncia vna, ad guttas viginti vel triginta et ſenſim plus data, vomitus et deiectiones aluinas excitauit, ſed cum decremento hydropiſ (KECK *Alh. u. Beob. a. d. Arzneiw. p. 86.*). Rarius extractum anxietates, quam oxymel ſcilliticum, ciet. Mutari quoque eiſdem forma pro commoditate in pilulas, mixturam, puluerem, poteſt. Extractum Scillae in hydropo pectoriſ reliquis omnibus praefert ill. QUARIN (*l. c. p. 133.*).

Acetum ſcilliticum raro ſolum capitur ad guttas ſexaginta omni trihorio. Immanes ſaepe

anxietates excitat (TISSOT *l. c.* *p.* 410.). Auctur vis diuretica eius et soluens addito sale tartari, vel alio alcali fixo, sicque in hydrope post intermittentes neglectas et suppressas quartanas confert (STOLL *p.* 63.). Loco alcali fixi quoque sumi potest volatile, sicque confert, quando infarctus pituitosi subsunt, et in hydrope cum arthritide (ID.). Vtrobisvis oportet rite illud diluere.

Efficax aequae ac elegans praeparationis genus est Oxymel scilliticum. Largius haustum lotium pellit. Nec reliquis scilliticis potentia cedit (Vid. e. c. WERLHOF *l. c.* TISSOT *l. c.* *p.* 411.) saepeque ferunt hoc aegri, quorum natura alia scillitica repudiat. Aegris strictioris compagis, sub pulsu celeriori aut siti vehementiori conducit; tum praefertim confert, quando ascites ab obstructione hepatis haemorrhoidibus suppressis aut febribus iusto praecocius profligatis prouenit (QUARIN *l. c.* *p.* 165.). Nitrum vel aliud sal medium admixtum saepe effectum auctur (TISSOT *l. c.*). Excipitur commode vehiculo aquoso, praecipue aromatico. TISSOTO (*p.* 388.) mixtura ex oxymelle scillitico, terra foliata tartari et aqua Sambuci familiaris est, ter de die dosi modica exhibenda; vnde post triduum

triduum casu singulari mictio tam copiosa, ut sexaginta librae lotii intra horas triginta quinque effluerent, viribus suffultis fasciatione abdominis et inferiorum artuum, et potu grate vinoso. — Quibus mel in vniuersum molestum est, hisce syrups scilliticus substitui potest.

Vino scillitico quidam praerogatiuam singularem tribuunt, uti L. B. VAN SWIETEN (*Malad. des armées* p. 74. p. 163.), qui suum et securum et efficax pronunciat, licet modo ex Scillae recentis uncia dimidia et vini boni libris duabus per infusionem paretur. Huius mane aegro cochlear vnum exhibuit, quod si vomitum effecerit, suavit, ut dein modo cochleare dimidium exhiberetur. Continuatio et augmentum doseos sensim placuit, donec per mictionem crebram corpus detumuisset. Merito vna digeritur aroma quoddam, cuius miscelae exempla proferunt compositis quibusdam RICHARDUS AB HAUTESIERK (*Formul. med.* p. 17.) L. B. A STÖRCK (*Ann. med.* 1. p. 162. et *Ann. med.* 2. p. 285.) multique alii. Quidni subsistamus in solo Cinnamomi additamento (V. exemplum in QUARIN *l. c.* p. 331)? Longe aegrius autem toleratur vinum ab aegris, quam pleraque alia

alia scillitica, pluresque aegri illi adsuescere nequeunt: sed enormes vomendi conatus inde experiuntur (TISSOT *l. c.* p. 410.), imo paullo largius eodem hausto vomitus et abdominis dolores, quum contra minori copia captum vix lotium moueat. Quin qui de hisce queritur dolet, se ex numerosissimis asciticis vix vnum vel alterum curatum vino vidisse (QUARIN *l. c.* p. 165.). In hydrope pectoris pariter plurimi inde male affecti sunt, quidam perierunt, in quorum cadaueribus ventriculus et intestina inflammata exstiterunt (IDEM p. 137.).

Praeter additamenta aromatum et quorundam aliorum, de quibus passim egi, alia adhuc commemoranda sunt, quae adiuuant effectum, vel incommodis variis sub vsu obuiam eunt. Salina saepe valde proficua e. c. nitrum, tartarus tartarifatus, sal Seignette. Potens est cremoris tartari connubium: e. c. istius drachmam dimidiam, Scillae graua tria in puluere quauis tertia hora sumendo, dein rarius. Nec opus casu singulari fuit ad perfectam sanationem alio medicamine subiungendo, quam essentia ex amaris variis (V. cel. WENDT in cl. ERNST *Diff. de therapia hydropis, Erl.* 1783. p. 26. *sqq.*). Eiusmodi combinatio cum amaris,
cortice

cortice Peruuiano, martialibus, saepe valde utilis est, non solum ad ventriculū Scilla labefactatū roborandum et vires euacuatione deiectas erigendas, sed etiam ad solida contra nouam collectionem aquae tuenda et sanguinis crasin corrigendam. Hinc TISSOTUS (*l. c. p. 407.*) Chinchinam mox protinus post euacuatam Scillae aquam subiunxit, mox iunctim cum ea corticem adhibuit. Gallis quibusdam Scilla cum ptisana Iuniperi placet adstipulante et TISSOTO (*p. 410.*). — Si flatus ructusque aegrum post Scillam captam grauant, aquae Menthae cochlear post quamlibet dosin hauriatur. Camphorae insignis vis est in doloribus et conuulsionibus a stimulo eius acri tollendis (Vid. *Appar. med. vol. 4. p. 516.*). Dolores in ventriculo vel intestinis autem inde orti demulcentia requirunt, nec opium, quod contra ea gangraenam suscitare potest (QUARIN *l. c. p. 167.*).

Nolui praecepta de Scillae capiendae modo a narratione eiusdem in hydropē efficaciae diuellere, quum quaedam ad hanc praecipue spectent, licet omnino pleraque in aliis quoque morbis applicari queant. Etenim post hydropem in affectionibus pectoris pituitosis maxime sese commendauit.

mendauit. Specificam fere vim in spiritus organa statueres, nisi in vniuersum resoluendi potestatem in pituitam, cuius fontes vberrimi in fistula spiritali et ramis eius per pulmones distributis exstant, exerceret. Ex hacce vitiose ibidem collecta vel iusto tenaciori, asthma, stertor, saepe exsurgunt, et, tam mole sua quam acrimonia admista, tussis molesta. Scilla vero egregie non solum attenuat mucum, sed blando secreta eiicit. Non latuit haecce virtus DIOSCORIDIS aciem, qui tussi vetere infestatis et suspiriosis Scillam melle coctam commendauit. Nosmet creberrime et optimo successu in eiusmodi casibus oxymelle scillitico utimur, in quo Scillae efficaciam mellis et aceti virtus adiuuat. Ipsi Scillae hocce tamen meritum competere ex effectu egregio et aliorum illam exhibendi modorum euincitur. FR. HOFFMANNUS (*Med. syst.* tom. 4. P. 3. sect. 2. cap. 2. *Obs.* 3. p. 343. *Obs.* 8. p. 354. Praeter HOFFMANNUM ipsum in *Obs.* 3. commentatus est SCHRÖTER in *Diss. de aegroto asthmatico usu radice Scillae subleuato praes.* J. H. SCHULZ recusa in HALL. *coll. disp. pract.* tom. 2. p. 141.), qui illam in asthma multum depraedicat, historias concinnauit, in quibus puluis Scillae cum radice Vincetoxici et cum vel sine nitro

nitro optimo euentu reliquis irritis datus fuerat. Simile confilium fequutus est WAGNERUS (*Obf. clin. Sect. 2. in HALL. collect. diff. cit. p. 179.*) in eodem morbo eadem fortuna, licet Vincetoxicum fubinde omitteret. Vterque Scillae tantum obtulit, vt vomitus fuccederet, quin multum leuaminis attulit ad grana tria quatuor fupraque. Plura adfuerunt in cafibus iftis fpafticae mali indolis indicia, vnde colligere pronum eft, inefle Scillae virtutem aliquam antifpafmodicam. Quin idem HOFFMANNUS (*l. c. p. 357.*) fubiungit expreffis verbis, aliis quoque exemplis fpafmis et conuulfionibus, maxime catarrho fuffocatiuo quandoque ipfi epilepfiae, medelam attuliffe. Spectat huc fupra (*p. 98.*) narratus cafus de afthmate ex retrogreffa fcabie orto, largiori autem quantitate, quae inter multa ambigua fymptomata denuo illam expelleret, fanato (MUZEL *l. c.*). Ita pilulas fcilliticas Edinburg., quibus pilulas ex Allio *Pharm. paup. Edinb. p. 33.* pares cenfet cl. MILLAR (*Obferu. on the afthma and on the hooping-cough, p. 103.*) in afthmate chronico efficaciffimas declarat, modo excipiantur, quorum natura minus fenfibilis eft, in quibus nimirum vires digestionis inde facile euertuntur. Nec minus pilulae iftae fcilliticae in frigida

gida pertinaci tussi, quae natales suos duxerat ex pituita tenaci pulmones opplente vel obstructione vel nisu ad hydropem pectoris, auxilio aliquoties insigni fuit (WEIKARD *verm. med. Schrift. P. 1. p. 35.*). Abstinentum vero est a Scilla in ea asthmatis specie, quae a veris nodis siue tuberculis glandularum conglobatarum siue lymphaticarum originem repetit, quoniam metus subest, ne ex stimulo eius inflammatio et suppuratio exurgat (Conf. UNZER, *Arzt vol. 12. p. 157.*).

In pulmonum inflammatione merito efficacissimis remediis accensenda est tam ad ipsam stagnantem materiem discutendam, quam ad crisin per sputa adiuuandam. Hisce finibus accommodatissimum et tutissimum est oxymel scilliticum rite in mixtura dilutum. Nec metus est etiamsi largior quantitas rite diluta hauriatur nauseae vel vomitionis subsequuturæ, modo ptisana large bibatur. Datae fuere eius in mixtura vnciae tres, quin aliquando duplum intra nycthemerum (DE HAEN *Rat. med. P. 1. p. 23.*), vel tantum, quantum ferre posset aeger absque nausea vel alui purgatione (PRINGLE'S *Observat. on the diseas. of the army ed. 7. p. 143.*). Tanto magis vero hoc pro-

proficuum, quum praeter sputa crisin per lotium promoueat (Conf. SARCONE *Gesch. d. Krankh. in Neapel*, vol. 1. p. 173. *sqq.*).

Alias quoque pituita accumulata pro parte, qua stagnat, scenas ludit. In renibus nephritidis causa subinde exstat. En igitur in Scillae incidente et diuretica vi remedium. Fuit foemina inter vulgares huius morbi notas cum vrina subrufa mucum emingens, in fundo matulae instar spermatis ranarum fluctuantem et tantae tenacitatis, vt plurima pars vasi illi adhaereret, nec eo inuerso dimitteretur. At, postquam inconstans modo auxilium praebuissent aquae Sedlicenses, Scillae malum cessit (WAGNER *l. c.* p. 192.). Nec in nephritide fabulosa open suam repudiat. Foemina nimirum, quae inter dolores dorsi et stranguriam vna cum pituita densa fabulum vel lapillos semen Milii magnitudine referentes minxerat, Scilla ingesta vomuit, simulque cum foeculento lotio copiosissime excreto calculosae materiae plurimum dimisit redeunte pristina valetudine (*l. c.* p. 195.). Similis prosperitas contigit alii foeminae doloribus renalibus afflictae, quae post datam Scillam quotidie lapillos lentem vel cicer magnos cum lotio

eminxit, idque absque vlla molestia (*l. c. p. 196.*)
 — In nephritide inflammatoria non admittendam
 esse, quilibet sponte intelligit.

Scillae ad emefin ciendam, dum aliis scopis
 destinatur, propensio multa illam auertendi, vt
 dictum, consilia excitauit. Nec nisi rarissime
 aliorum emeticorum vices ab ea exspectamus.
 Infantibus tamen aliquando oxymel scilliticum ad
 paucas drachmas aqua destillata exceptum inge-
 ritur, in quibus tanto opportunius, quando pectus
 pituita grauatur.

Multo minus autem haecenus vi antiscorbu-
 tica emiuit, licet acetum scilliticum ab HEURNIO
 et DRAWIZIO iam magni in scorbuto habitum fuerit.
 Confirmant tamen hanc Scillae laudem quidam
 recentiorum celebrati nominis. Respicio nomi-
 natim ad cel. LIND (*Treatise on the Scurvy, ed. 3.*
p. 222.) iudicium, qui ex oxymelle scillitico
 laetissimum effectum percepit, exhibita eius vncia
 vna intra viginti quatuor horas; vnde alius laxata,
 lotii secretio promota et multae molestiae
 praecipue pectoris, quibus scorbutici plerumque
 obnoxii, sublatae sunt. Illustrat eius virtutem
 exemplo

exemplo Allii et Cepae, quae pariter in hoc malo magnopere valent. Adicio WERLHOFFII (*Litt. in ENGEL. Spec. med. p. 164.*) testimonium, secundum quod Scilla, ad praecipua scorbuti antidota referenda, oris vitiis medetur et nervos (paralytice saepe affectos in hoc morbo, M.) liberat, solutosque excitat, imo inter emmenagoga et haemorrhoides pellentia insignem locum illi adiudicat, ea dosi ut ne nauseam moueret. Ipse quoque aceto scillitico plurimum tribuit, e. c. in mixtura ex aquae destillatae libra vna, aceti scillitici ꝑncia vna, olei tart. p. del. guttis quadraginta, syrapi cuiusdam grati ꝑnciis duabus, cuius cochlear vnum quinquies vel sexies per diem daretur.

Vermibus quoque aduersa est Scilla: saltem haecenus id de oxymelle scillitico constat, cuius quidem efficacia alias non e sola Scilla deriuari potest. Casu effectus eius sese manifestauit in iuvene, qui vermes cucurbitinos excreuerat, cui vero ob affectiones quasdam pectoris oxymel hocce cum infuso florum Sambuci exhibere e re fuit. Hisce per aliquot dies continuatis purgans quoddam efficacius offerebatur, vnde taenia sex vlna-

rum lati corporis secessit (WEIKARD *verm. med. Schrift. P. 1. p. 72.*). Oxymel quoque intrat medicinam istam, qua L. B. A STÖRCK (*Ann. med. 1. p. 103. 164.*), dum nosocomio cuidam Vindobonae praeesset medicus, vermes omnis generis, modo non alius morbus subesset, profligare valuit, scil. ℞. Sal. polychrest. pulv. rad. Jalapp. Valer. f. Phu $\frac{23}{23}$ drachmam vnam, Oxymell. scill. vncias quatuor. M. Huius adultis quater per diem vncia dimidia, iunioribus drachma vna vel duae datae. Ita et lumbrici tam vomitu quam aluo redditi et taeniae insignis longitudinis excussae. Ipse recorder, ancillam Taenia Solio correptam paucis prae-biis huius eclegmatis meo suasu captis vomitu reiecisse vermes cucurbitinos plures, quibus alternatim frigida calidaque aqua infusa demere vicissim et reddere vitam apparenter valui, donec tandem mortui figuram illam oblongam assumerent, qua COULETUS eosdem falso ascaridum nomine depingit. Quum oxymel scilliticum maximam copiam Störckiani remedii efficiat, verosimile est, huic plurimum virtutis ad delendos vermes inesse.

Scilla in clymate adhibita a superioribus partibus efficaciter reuellit. Egent hocce auxilio
com-

commotiones cerebri, in quibus ex lympha inter tunicam arachnoideam et piam matrem collecta cerebri tenella stamina comprimuntur et funesta multa symptomata, quin ipsa mors, sequela sunt. Hanc dissipare quantocyus potissimum artis est, cui fini, post venae sectionem, fomentationes ex aqua frigida, aceto, nitro et sale ammoniaco mixta et clyfma, cui drachma vna pulueris Scillae addita, insignis praestantiae sunt (SCHMUCKER *chir. Wahrnehm. vol. 1. p. 144.* et obseruatt. multae). — Cum oleo feruente subacta aut cum resina liquefacta verrucis et pernionibus vtiliter illini legitur (VOGEL *Mat. med. p. 214.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SCILLA PRAEPARATA *Ph. Würt. p. 173.* Est haec Scilla mitigata calore intra pastam, cui indita fuerat, clibano immixtam, subsequa siccatione squamarum disiunctarum in vmbra. Est SCILLA COCTA *Ph. Lond. p. 22.* Iudicium supra de hocce praeparationis modo tuli (*p. 95.*). Praefertur huic merito ob vires potentiores

SCILLA EXSICCATA *Ph. Lond. p. 22. Ph. Ed. 1783. p. 77.* dum Scilla in taleas transuersim

H 3

secta

secta leni calore exsiccat. Sic vix aliae nisi partes aquosae auolant, et siccatione ad quatuor ex quinque partibus minuitur Scillae pondus,

PULVIS SCILLAE COMPOSITUS STAHLII *Ph. W.* p. 157. Ex Scilla et radicis Vincetoxici tertia parte. STAHLII nomen ferre ideo modo meretur, quod iste crebriorem usum eius reddidit. Nam ab alio tanquam inuentore profectus videtur, nec ipse STAHLIUS in scriptis suis illum vllibi commendat, de qua re consulantur SCHULZII *Praelectiones in Dispens. Brand.* p. 264. FR. HOFFMANNI, WAGNERI, BAECKII, laudes huius miscelae supra iam dixi. Grana tria vel quatuor eius dari solent pro dosi, vbi Scilla conuenit. Additum Vincetoxicum, vt corrigeretur Scilla, qua ope non indiget ista, nec praestare illam potis est Vincetoxicum. Lubens igitur aduerso huic miscelae iudicio LUDWIGII (*l. c.* p. 707.) subscribo, nisi existimandum adiuuare illud Scillae effectum propria simili in hydropo virtute (Vid. *Appar. med.* vol. 1. p. 544. *sqq.*).

ACETUM SCILLITICUM *Ph. W.* p. 2. ex Scilla sicca et concisa, aceto macerata. *Ph. Edinb.* 1783. p. 102. et *Lond. e. c.* 1787. p. 69. addunt

dunt post colationem spiritus vini tantillum, vt diutius a foeculentia conseruetur (*Ph. Lond. cit.*). Vetustissimum praeparatum est, PYTHAGORAE tributum, et in libro, qui adscribitur GALENO *περὶ εὐπορίαςων Lib. 3.* multis laudibus cumulatum. Errant, qui aceto infringi virus Scillae putant: est contra ea commodum modo eiusdem menstruum ad virtutes eliciendas. Vires in hydropo aliisque morbis iam excussi. Addo modo gargarismate exceptum difficultati auditus ab obstructione ductus Eustachiani mederi. Praecedit auctoritas PLINII (*Hist. nat. Lib. 23. cap. 2. ed. DALECH. p. 1070.*), qui de illa inquit "tarditatem quoque aurium gargarizatione purgat et transitum auditus aperit." Symbolum addit laudi cl. LANGE expertus (*Misc. verit. med. fasc. I. p. 66.*). Inferuit praeterea gummiresinis soluendis; e. c. Gummi ammoniaco, quod hacce ope emollitum in emplastrum egregie tumores liquat.

OXYMEL SCILLITICUM *Ph. W. p. 134.* et omn. offic. Ex aceto scillitico et melle despumato in iustam spissitudinem coctis. Laus multiplex supra passim dicta. Ad screatus adiuuandos in morbis pectoris multum confert addere Gummi

ammoniacum et vtrumque aqua diluere: sed contra vsum in phthisi monui. Gargarismate exceptum anginam catarrhalem egregie dissipat.

ESSENTIA SCILLAE *Ph. W. p. 84.* ex aceto scillitico et sale tartari mixtis et euaporatis ad mellis spissitudinem, demum solutis in spiritu vini rectificatissimo. Pellit efficaciter lotium in hydrope, et memini cl. DARELIUM, nosocomii Stockholmiensis olim medicum, quum illud iuuenis frequentarem, huic praecipue scillitico in dictum scopum optimo successu indulisse.

EXTRACTUM SCILLAE AQUOSUM. Tacent de eo libri pharmaceutici tantum non omnes. *Ph. Dan. p. 174.* recepit. Efficaciam supra (*p. 105.*) demonstratam dedi. LUDWIGIUS eius quoque meminit (*Advers. cit. p. 704.*), laudatque illud impense. Lentam autem et diuturnam digestionem requirit, euaporationem lenissimam et inspissationem ad mellis modo crassitiem. Ast Vindobonenses bini clari nominis medici celebrius illud reddidere iique videntur extractum spissius vsurpasse.

SYRUPUS DE SCILLA *Ph. W. p. 218.* ex *Ph. Lond. vetustiori p. 82.* Iungitur acetum scill.

scill. cum aromatibus et saccharo. In *Ph. Ed.* 1783. p. 198. aromata autem omittuntur. Sic vices oxymellis scill. fert. V. supra p. 107.

PILULAE SCILLITICAE *Ph. W.* p. 140. Praecipua in compositione sunt Scilla et Gummi ammoniacum. Pharmacopoea Edinburgensis, vnde primum petita, in reliquis pro editionum diuersitate mutauit varia. Efficaces omnino, cuius rei nouum testimonium suggerit experientia cl. KECK (*Abhandl. u. Beob. a. d. prakt. Arzneiw. p. 83.*).

ELIXIR PECTORALE WEDELII *Ph. W.* p. 54.
LOCH AD ASTHMA *l. c.* p. 109. Inter multa alia et Scillam continent.

A L L I V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 265. *Gen. pl.* p. 163.

514.

Pharm. ALLII *Radix.*

Allium sativum; caule planifolio bulbifero, bulbo composito, staminibus tricuspидatis LINN. *Spec. pl.* p. 425. *Allium* staminibus alterne trifidis, foliis gramineis, capite bulbifero, radicibus in vnum bulbum congruentibus HALL. *Opusc.* p. 331. *Allium sativum* C. B. Σροροδον Graecis. Pl. perennis; secundum LINNEUM in Sicilia sponte proueniens. Colitur vero in hortis Europaeis frequentissime, ob radices bulbosas.

RADIX est bulbus subrotundus, vestitus membrana communi, constans ex bulbulis pluribus fasciculatim varia serie iunctis, quolibet fasciculo propria tunica obuelato. Bulbuli (Αγλιθες Graecis, Spicae Latinis, Zehen v. Klauen Germ., Klyfta Suecis, Cloves Anglis) circiter quinque vel sex oblongi incurui ouati acuti, hinc plani inde conuexi, singuli sua membrana cincti. Parenchyma horum solidum, carnosum, album, succo scatens limpidum.

Odor

Odor radicis specificus, graecolens, ingratus, volatilis, ita vt sponte in conclavi diffundatur. Sapor acris subdulcis. Operae pretium fuit, sollertius inquirere, quamam in parte lateat odorum vel sapidum, quod toti fere generi commune est, et quibusdam aliis stirpibus, vt Eryfimo Alliariae, Petiueriae alliaceae rel. quoque competit, et tantum penetrat, vt eo non fluida modo sed et solida corporis animalis impraegnentur. Succus ex recenti radice elicitus $\frac{1}{4}$ fere ponderis constituit, isque viscidus est, alliacei odoris, quem et, post inspissationem modico igne factam, bonam partem seruat. Siccando radix etli iacturam patitur ponderis sui dimidio maiorem, vix notabile tamen dispendium saporis vel odoris subit. Coctione cum aqua vel aceto exuitur vtroque, simulque et vi sua, et nonnisi extractum iners mucilaginosum remanet, vix sapidum (LEWIS *Mat. med.* p. 30.). Destillatione autem aqua recipit odorem cum sapore Allii abunde ex oleo aethereo disperfo, quod ipsum quoque vna seorsim ascendit, sed parcissima copia. Etenim vix $\frac{1}{32}$ pars modo (NEUM. *Chymie vol. 2. P. 1. p. 60.*) vel alio experimento tantum $\frac{1}{78}$ (ex libris sex olei drachma vna: SPIELM. *M. m.* p. 39.)

p. 39.) elicita fuit. Hoc ipsum coloris citrini et spissius paullo est, aquae fundum petit et odorem spargit specificum Alliorum penetrantem saporemque habet vehementer ærem. Spiritus vini extrahit facilius et abundantius vires Allii, quam aliud liquidum, cuius ratio ex vi spiritus vini in vniuersum in olea aetherea explicari potest, vnde post macerationem inspissatus vires Allii colligit.

Condimentum ciborum plebis constituit vulgare, additurque iusculis, carnibus, quibus saepe infigitur, dum assandae sunt, item elixis, piscibus, oleribus, etiam acetariis variis. Sunt et integrae gentes, quae eo impensius delectantur, vt orientales, Russi, Hungari, Hispani, Galli, item Iudaei, prout et bulbi aliarum specierum Allii ad condiendos cibos adhibentur, vt Allii ascalonici, Porri, Cepae, item bulbuli floribus interspersi ex *A. Scorodopraso* (Rockenboll), nec non folia *A. Schoenoprafi*, fistulosi e. s. p. Omnium autem vsitatissimum Allium fatium est, etsi gratia pluribus aliis speciebus postponendum. Multorum tamen palato hoc condimenti genus in vniuersum displicet, vel ventriculo sensiliori molestum

lestum est, item corpus calefaciendo subinde nocet. Hinc et cholericis, biliosis aduersum est, et ad phthisin (CAELIUS AURELIANUS *tard. pass. l. 2. c. 14. p. 398.*) et haematuriam procliuibus. Oculis quoque nociuum existimatur (DIOSC.). Coctione tamen mitescit. Et in vniuersum magis conducit hominibus robustis et labori grauiori assuetis, quam aliis.

Radix Allii liberalius ingesta non halitum modo oris odore suo inquinat, sed ipsum lotium, lac, sudorem, impraegnat. Et sudoris quidem eruptionem insigniter vel cibus addita promouet. Nihil enim incredibile inuoluit, ex fomiculis aliquot horas post ingestum Allium exhalasse odorem suum (BONNET *theatr. tabid. p. 84.*), vel ex fistula humeri odorem Ceparum ingestarum fuisse perceptum (KERCKRING *Obs. anat. p. 38.*), vel Allium plantis admotum saporis sui sensum in ore creauisse (BLAIR in *Hall. Opusc. bot. p. 332.*).

Haecce omnia edocent, quanta vi Allium instruatur penetrandi per minima corporis nostri vascula. Stimuli eius acris testis non modo gustus iudicium est, sed cuti applicatum eam
 inflam-

inflammata, exasperata et in vesiculas attollit. Incidendi eius potentiae et sudorem lotiumque pellendi quoque non obscura vestigia praesto sunt, quae omnia in subsequenter vberius confirmabuntur. Non in vno igitur morborum genere haud spernendum remedium Allium est.

Pituita in pectore collecta, si difficultatem spirandi vel tussim excitat, egregie ab Allio resoluitur, experimento a multis etiam antiquitus instituto. Frictum, dein contritum et cum melle mixtum placuit CELSO (*Lib. 4. c. 4. p. 199. ed. KRAUS.*). Crudum coctumque veterem tussim in cibo lenire observavit DIOSCORIDES (*M. m. l. 2. cap. 182.*). Allium siue crudum siue conditum in hunc finem commendavit MEADIVS (*Monit. et praec. med. p. 56.*). Concinnius in tussi catarrhali absque febre lac cum Allio coctum ad libram vnam mane, et vesperi potatur (ROSENSTEINS *Huf- och Refe- apot. p. 71.*), cuius efficaciam ipse casu obstinato cum extenuatione corporis iuncto cognoui. Vel prodest in asthma pituitoso bulbos tres vel quatuor Allii tenuiter concisi cum lactis libris duabus coquere, huiusque serum pauxillo aceti vini paratum in miscela
tantilli

tantilli mellis sinceri calide bibere et vsum pro necessitate pluries iterare (*l. c. p. 87.*); item iuscula Allio bene condita proficiunt.

In hydropo diureticam vim pluries optimo successu praestitit, vt et inter plebem haecce efficacia innotuerit. Consilium concedendi illud continuo, vtut rude videatur, pagano tamen hydropico sanitatem post copiosum lotii profluuium reddidit; aliis profuit succus per pannum expressus cum iure veruecis aut pulli potatus (*FOREST. Observ. lib. 9. obs. 27.*). Sic alius, asciticus, Allio cum lacte cocto conualuit (*BAR-THOL. Hist. anat. Cent. 2. hist. 74.*). Solo Allio missis euacuantibus ex aliorum praescripto hydropem incipientem fuisse sublatum SYDENHAMUS (*Oper. p. 500.*) testis est.

Inter febrifuga Allium iam collocavit antiquitas, nec hacce laude vel nostro tempore excidit. Ante accessionem febris fumendum Allium curavit CELSUS (*p. 142. ed. KRAUS.*), cuius, quam mente concipit, efficacia inde declaratur, quod illud balneo calido vel calidae aquae cum Pipere potae aequiparet. Nempe calorem excitando et sudorem pellendo horrore praeuertit.

Quem

Quem finem assequi in febribus intermittentibus multis aliis auxiliis tentatum est (Vid. DE HAEN *Rat. med. P. 11. p. 57. fqq.*). Adultis saepe profuisse in auerruncanda febre grauis inter recentiores testis est (ROSENSTEIN *om Barns sjukd. p. 317.*). Imo quartana vexatos inde conualluisse legimus; inceptum est ab vnico bulbulo mane et vesperi, et quotidie vnus additus, donec vna quatuor vel quinque bulbuli consumti fuerint: si febris tum disparuerit, diminui dosin suadet ad bulbulum vel duo mane et vesperi per plures hebdomades (BERG. *Mat. med. veg. p. 255.*).

Quae a multis celebrata fuit eiusdem in peste vis (Vid. auctores numerosos collectos in ZORN. *Botan. med. p. 40.*), eius sudorem pellendi potestate potissimum niti videtur: non tamen in funesto hocce morbo absque conditionum iusta libratione mouendum sudorem scite inculcauit cl. CHENOT (*de peste p. 108. fqq.*). Quae DIEMERBROECKIUS (*de peste p. 164.*) tamen contra Allii in peste vsu profert, analogia potius et peregrina auctoritate fulcrum obtinent, quam propria obseruatione.

In calculi lotii cruciatibus tollendis domesticum multis est; in cuius generis remediis saepe aliquid superstitionis sese admiscet: quorsum refero, quod spiritus vini cum Allii particulis tribus (bulbulos puto) quatuor vel quinque per viginti quatuor horas maceratus et in ipso novilunii momento captus, auxilium in nephritide calculosa attulerit, repetitione per singulos subsequentes menses eodem modo facta (HOYER *Ephem. nat. cur. Cent. I. p. 126.*), vel quod Allii tria capita cum spiritus vini cochleari vno sub eadem lunae phasi comesta et deglutita iuuerint (GOETZ *Act. nat. cur. vol. 2. p. 434.*). Plus fidei inest, quod ex bona portione Allii recentis contusi, mane cum aliquot unciiis lactis decrefcente luna per sex dies singulis mensibus ingesta, secunda vice cum copia fabuli iunctim cum lotio eiecta mitigati fuerint dolores ex calculo vesicae, dein iterato vsu omnino siluerint (MÖHRING in *Commerc. Nor. 1735. p. 220.*). Coniectura etiam probabilis est, quod lithontripticum circumforanei PERRY nonnisi succus Allii fuerit (GUIDETTI *della nefrotomia e Litotomia in Götting. Anz. 1784. p. 608.*). Experimenta LOBBII (*de dissolv. calc. cap. 10.*) cum calculis, succo vel infuso

I

Appar. medic. Vol. V. I fuso

fuso siue decocto Porri item Ceparum inditis, nouum rei pondus addunt.

In scorbuto auertendo et subigendo prodesse, dudum cognitum est (LAUREMB. *Appar. plant.* l. 1. p. 22.). Fidem auget auctoritas viri de hoc morbo egregie meriti, qui additamentum Allii vel Ceparum in cibis (LIND *on Scurvy*, p. 182. 188.) præferuatiui instar valde extollit, item eadem curando morbo (*l. c.* p. 224.) idonea maxime inuenit. Recentia, vel, si hæc deficiant, aceto condita valde proficua sunt.

Transeo ad vim Allii anthelminticam, qua ipsa per halitus suos, quos instar Assæ foetidae, Camphoræ, florum Sulphuris, spargit, paucis postponendum est, et vulgare inter plebem domesticum. Egregie iusculis incoquitur, vt corpus præparetur ad specificorum vsum (ROSENST. *om Barns sjukd.* p. 356.). Sed vel solum medellam affert, si ieiuno stomacho duæ vel tres eius spicæ s. bulbuli deglutiuntur, vel eduntur concisæ in pane butyraceo, vel lacte (ID. p. 363.) capiuntur. Lacte coctum etiam in complicato morbo spasmodico epidemico iuuat, dum conuulsiones vermes expellendo mitigauit (TAUBE *Gesch.*
der

der Kriebel-Krankheit p. 207.). Ipsam adeo taeniam pellit verissimo DIOSCORIDIS effato; unde aetas, qua de vermifuga virtute constitit, diiudicari potest. Imo non pellit modo huncce vermem, sed vere, dum adhuc in intestinis nidulatur, necat. Mulier, ROSENSTEINII fuasu vnum vel duo bulbulos deglutiens quouis mane, post sex menses portionem taeniae fedecim vlnarum deiecit, cuius maxima pars mortua post experimenta comparuit, instructa capitulo suo quadriiugo (*Vet. Acad. Handl. 1760. p. 186. sq.* et ROSENSTEIN *om Barns sjukd. p. 385.*). Ita Allium lacte coctum multis frustra tentatis taeniam totam expulit (*BISSET's med. constit. of great Brit. p. 340.*).

Acrimonia, quae Allio inest, sub externa applicatione iis in casibus aptum medicamen facit, quibus rubefacientia conducunt, scopo revellendi et vires excitandi. Vesiculae inde saepe excitantur et dolorem haud mediocrem ciēt, ita ut mica panis similaginei cum lacte cocta opus subinde sit ad illum sedandum. Ob hunc stimulum magni olim aestimatum, in variolis confluentibus adulatorum, concisum et intra linteum

plantis pedum admotum a die octavo, quo primum facies intumesceret, singulis diebus renovatum, ut vis morbi a capite reuelleretur (SYDENHAM *Oper.* p. 378.). — Contra tussim convulsivam aliasque tussis species obstinatas in Britannia septentrionali Allium cum aequali copia axungiae porcinae contusum et bis vel ter de die plantis pedum inunctum crebro adhibetur, idque eximio successu. Praestat autem linteo inunctam hanc medicinam applicare maneque et vesperi eandem renovare, quum Allium facile vi sua orbetur. Absesse vero debet calor et febris, quum alias aeger grauius afficiatur (BUCHAN'S *domestic Medicine* p. 313.). — Sunt qui contusum carpis imponunt ante paroxysmum febris intermittens; unde vero tenebrosiores facile in animi deliquium ob nimium stimulum incidunt (LIND *on the Dis. in hot Climates* p. 301.). Alii eodem fine picem liquidam cum Allio mixtam abdomini illinunt, praecipue ferri equini forma, unde vesiculae exsurgunt (ROSENSTEIN *om Barns sjukd.* p. 315.). Quicquid enim horum stimulantium est, calorem sudoremque loco horroris excitat, modo effectus sese exferat ea periodo, qua alias horror incidat. — Acria varii generis
 etiam

etiam morfum serpentum venenatorum eneruant vulneri applicata, vt quae virus eodem loco, quo intrauit, eliminant. Hottentotti succum bulborum exiguorum alborum Allii cuiusdam eo scopo vulneri adhibent (DE LA CAILLE *Journ. hist. du Voyage au Cap de b. Esp. p. 274.*). Arabem quendam, post scarificationem vulneris et carnis ope nouaculae, Allium comedisse, et eius frusto in ore retento venenum exfluxisse legitur (NIEBUHR *Beschr. v. Arabien p. 134.*); pars virtutis in sectione videtur quaerenda esse. — Alia analogia cum aliis rubefacientibus apparet in vi succi herpeticum exanthema delendi, quam saepe exferit, dum illi illinitur (BERG. *M. m. p. 256.*). — Verrucas Allium contusum et cum axungia porcina impositum extirpat. — Surditati autem stimulo suo vel penetrante natura mederi saepe compertum est, quo fine plebs in Scotia bulbulum auri intrudit (DUNCAN'S *medical Cases, p. 211.*). Vel gossypium succo Allii impregnatum auri repetitis vicibus per diem vnicam immittitur, subsequente rubore pruritu et desquamatione (BERG. *l. c.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SYRUPUS EX ALLIO *Ph. Lond. p. 78. Ph. Suec. p. 114.*

OXYMEL EX ALLIO *Ph. Lond. p. 85.* Semina aromatica addita ad corrigendum odorem et saporem Allii ingratum. Expunctum in nouissima pharmacopoea.

515.

Pharm. PORRI *Radix.*

Allium Porrum; caule planifolio umbellifero, staminibus tricuspидatis, radice tunicata LINN. *Sp. pl. p. 423.* Porrum commune capitatum c. B. *Allium* staminibus alterne trifidis, foliis gramineis, floribus sphaerice congestis, radice truncata cauli circumnata HALL. *Opusc. botan. p. 348.* ICON: REGNAULT *Botan. le Porreau.* Ignotae patriae.

RADIX est bulbus conicus longitudinis duorum pollicum vel ultra, tunicatus, albus, succosus, basi sulcatus. Spirat odorem sui generis, sapore autem instruitur blandiori acri, subdulci. Vsu culinari hodie magis longe claret, quam medico,

dico,

dico, quo ipso vires Allii analogas pollicetur. Subsisto in eius calculum vrinarium soluendi virtute, qua ipsa decoctum Porri succo praestantius est; nam calculi succo immersi ultra duplum tempus digestionis calidae requirunt, antequam incipientem solutionem et emollitam superficiem produnt, quum contra in decocto trium dierum spatio solvantur, vnde concludere prouum est, cibum ex elixis Porris et potationem decocti eorundem calculosis proficuum esse (LOBB *de dissolv. calcul. Exper. 85 - 94.*). Infusum theaeforme pariter cedit vi decocto, licet ceteroquin non spernendum (*l. c. Exp. 95.*). Vinum vero Porris infusum nullam efficaciam in calculum exercet (*l. c. Exper. 94.*).

516.

Pharm. VICTORIALIS LONGAE Radix.

Allium Victorialis; caule planifolio umbellifero, umbella rotundata, staminibus lanceolatis corolla longioribus, foliis ellipticis LINN. *Spec. pl. p. 424.* Victorialis longa CLUS. *Pann. p. 223. sq.* Allium montanum latifolium maculatum C. B. Allium radice oblonga reticulo obducta, foliis ouato-lanceolatis, umbella sphaerica HALL. *Opusc. bot. p. 375. Hist. stirp. helv. p. 1229.*

Icon: JACQU. FL. *Austr. tab. 216. vol. 3. p. 9.*

Pl. perennis, in alpibus et montibus Heluetiae et pratis alpinis Austriae et aliis regionibus crescens.

RADIX epitheton suum obtinuit, ut distingueretur a radice Gladioli communis L. quae Victoralis rotunda dicta et pariter tunicis reticulatis vestita est, hodie ex officinis exul. *Longa* bulbus est, vel simplex, vel plures parallelo situ iuncti, quorum quilibet singularem caulem profert, ex basi crassula cylindraceut, rugis annularibus vestitus, membranis pluribus crassis fuscis, quarum extimae reticulatae.

Odor alliaceus toti plantae insidet, item radici recenti, sed debilior, quam aliis speciebus. Siccata radix officinarum caret et odore et sapore; hinc sub hac ipsa conditione non meretur contra morbos adhiberi. Alpicolis in Heluetia superstioso sine radix arridet. Aduersus spasmos abdominis praecipue grauidarum non omni vi carere HALLERUS (*Opusc. cit. p. 377.*) aliquoties observasse sibi visus est, sed reticet modum. Vix credit potest in amuleto commodum hoc sine esse, licet alibi ad crampos grauidarum amuleti loco appendi significet (*Hist. stirp. l. c.*).

517.

Pharm. CEPÆ *Radix*; vel CEPÆ.

Allium Cēpā; scapo nudo inferne ventricoso longiore, foliis teretibus LINN. *Spec. pl.* p. 431. Cēpā vulgaris c. b. *Allium* flaminibus alterne trifidis, caule ad terram ventricoso HALL. *Opusc.* p. 356. Planta perennis, patriae ignotae.

RADIX bulbus rotundus depressus est, ruber, conflatus ex membranis concentricis. Exstat et varietas alba paullo maior non depressa, quae blandior. Colitur vtraque crebro in hortis.

Sapor eiusdem acris, subdulcis, odor fragrans, alliaceus. Recens dissecta spargit vapores, oculos ad lacrymas sollicitantes. Siccatione odor saporque multum minuitur, et septem circiter partes ex octo, quae fere vnice aquosae naturae sunt, dissipantur. Oleum aethereum adeo arcte cum aquosis partibus iunctum est, ut seorsim colligi nequeat. Hinc aqua destillata fragrantissima. Aqua aequae ac spiritus vini virtutem quoad partem abripit. Ista Cēpis cocta extracti mucilaginosi debilis $\frac{4}{5}$ circiter suppeditat, hic extracti $\frac{3}{4}$ saporis paullo manifestioris (NEUMANNI *Chymie*, vol. 2. P. 1. p. 431). Comparatione vero cum iis, quae de

Allio dixi (p. 123. *sqq.*), facta apparet, Cepis inesse partes adhuc magis volatiles. Ceterum virtutibus ab eodem non multum differt.

Crebrius condiendis cibis Cepae inferuiunt, quam medico cuidam fini assequendo. Acetarii genus constituunt haud ingratum aqua falsa maceratae deinde cum aceto vini et aromatibus coctae; quod et grata embammata reddit. Nec sub cibario vsu destituuntur viribus medicis, quod et incommoda testantur, quae ex copia nimia redundant, similia iis, quae de Allio dixi, vnde et frigidis et pituitosis magis conducunt.

Cibis additae in scorbuto coercendo eximia valent (V. supra de Allio p. 130.). In retentione lotii subinde confert succum earum expressum ad aliquot uncias cum tantillo sacchari mixtum pro eodem pellendo ingerere; auget vim applicatio externa cataplasmatibus ex Cepis in pulviam coctis et emollientibus regioni vesicae superdatis (CHOMEL *Plant. usuelles tom. I. p. 293.*). Diuretica haecce vis constitit in rustico Ferrarienti, ventre in immensum ex collecta aqua tumente pedibus item inflatis, qui vnice Cepis crudis et coctis in cibo ingestis et decocto Ceparum

parum pro potu assumto intra mensis spatium vrina copiose emissa conualuit (LANZONI *Oper. tom. 2. p. 501. Obs. 207.*). In foemina post abortum ascitica, cataplasma ex Cepis albis spiritu vini maceratis abdomini impositum, vnde vrina probe fluxit et tumor subsidit; idem in eadem foemina tumorem hydropicum pedum dispulit (*Recueil period. tom. 1. p. 416.*). — Calculum vrinarium Cepae pariter sub experimentis externis soluunt, succo suo meraco tamen debilius (LOBB *Exper. 96 - 99.*), quam eodem aqua diluto (*l. c. Exper. 100.*), decoctum Ceparum quosdam calculos soluit, in alios autem nullum effectum edit (*l. c. Exper. 101. 102.*). Alunt haecce experimenta laudem, qua Cepae distinguuntur passim in libris instar lithontriptici.

Praeter istum, quem indicaui, vsum externum memoranda egregia Ceparum efficacia in supuratione promouenda, ea nominatim, quae stimulo opus habet, quo sine et mucilagine sua et acrimonia conducit. Cineribus assatae tum applicari solent vna cum reliquis cataplasmati idoneis coctae. — Contra fusurum aurium succum gossypio exceptum auri indere confert.

A S P H O D E L V S.

LINN. *Syst veg.* p. 272. *Gen. pl.* p. 167.

518.

Pharm. ASPHODELI *Radix.*

Asphodelus ramosus; caule nudo, foliis ensiformibus carinatis laeuibus LINN. *Sp. pl.* p. 444. MURR. in *Comm. Soc. scient. Gott.* 1776. p. 37. c. ic. tab. 7. *Asphodelus albus non ramosus* c. B. *Asphodelus albus ramosus* mas ID. Variat spica simplici et ramosa. Pl. perennis australiorum Europae regionum, vt inferioris Galliae, Hispaniae, Siciliae, Idriae, locis montosis.

In paucissimis libris de materia medica hodiernis comparet radix, exclusa quoque a praxi nostri temporis. In pharmacopoliis Germaniae bulbus Lili Martagi eius loco plerumque feruatur, cuius forma tamen insigniter differt. Nam

RADICEM recentem veram inueni, vt et alibi descripsi, fasciculatam, constantem ex tuberculis numerosis elongatis sesquipalmaribus, epidermide bruna vestitis, interne fordide luteis, carne

carne extus spongiosa, medio compactiori. Summitati eiusdem adhaerent scopae fibrarum siccarum ex foliis et squamis radicalibus marcidis.

In Gallia radices conquassatae porcis proiciuntur, materiem tamen nullam amylaceam cl. PARMENTIER inde eruere valuit (*Mem. d'agriculture de la Soc. d'Agric. de Paris* 1786. *Printemps Hist.* p. 9.).

Quo in pretio et hominibus olim fuerit vel collecta a ZORNIO (*Botanol. med.* p. 99.) medicorum pristinatorum effata declarant. Describitur acris et amara; et vi aperiendi menstrua et lotium pellendi praedita olim credebatur. Purgandis quoque vlceribus fordidis par habita. Asphodelum veterum esse eundem cum hoc, vix finit credere vbertas laudum, qua illum ornarunt. Quid vere valeat, nonnisi nouis experimentis erui potest.

V E R A T R V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 757. *Gen. pl.* p. 540.

519.

Pharm. HELLEBORI ALBI *Radix.*

Veratrum album; racemo supradecomposito, corollis erectis LINN. *Spec. pl.* p. 1479. Helleborus albus flore subviridi c. B. Icon: JO. MILL. *Illustr. syst. sex.* JACQU. *Fl. Austr. tab.* 325. GUNNER. *Flor. Norv. P. 2. tab.* 1. Pl. perennis, in locis montosis Helvetiae, Italiae, Austriae, Norvegiae, Sibiriae item in pyrenaeis, vti et in America septentrionali, crescens.

Veratrum nigrum; racemo composito, corollis patentibus LINN. *Sp. pl.* p. 1479. Helleborus albus flore atro-rubente c. B. Icon: JACQ. *Fl. Austr. tab.* 336. Planta perennis in Austria, Hungaria, Sibiria, indigena.

Perinde esse, ex quamam harum specierum radix sumatur, quum ill. LORRY (*de melanch. tom. 2. p.* 289.) et ill. A LINNÉ (*Amoen. acad. vol. 9. p.* 261.) edixerint, etiam alteram praeter consuetudinem subiucio. Quae vero iam commentanda sunt vi experientiae ad priorem spectant.

Venena-

Venenatissima omnibus partibus stirps non hominibus modo, sed et brutis. Integra pascua subinde inutilia pecoribus reddit. Oves necat, verno tempore tenellam herbam depascentes (PALLAS *Russ. Reise*, vol. 1. p. 49. KALM'S *N. Amer. Resa*, tom. 3. p. 48.). Seminibus eius inter foenum delapsis pereunt aues domesticae, prout in Norvegia ex foliorum proiectorum particulis deglutitis gallinae mox vivere desierunt (GUNNERI *Fl. Norveg. P. 2. p. 2.*). Ita et foliis necantur anseres (KALM). Fame tamen permoti equi illam in Russia subinde cum foeno deuorant, sed aliquando haud sine torminibus ventris et spuma ex ore surgente; vnde sub foenifecio follerter auferuntur plantae fortuito admixtae (PALLAS *l. c.*). Ipsa tamen recens herba nondum florens ab esurientibus equis ibidem sub itinere depasta est, et verno tempore hi ipsi sine alio effectu illam deuorant, praeterquam quod aluum hisce aliquando soluat (PALLAS *l. c. vol. 2. p. 190.*). Solet plantis virosis vere adhuc tenellis mitior natura esse; nec videntur animalibus, labore et pabulo parco exsucco eoque multiplicis varietatis obduratis, vt equi isti aurigarum, ea tam facile nocere posse, quae aliis, vitae generi et pabulo praestan-

praestantiori affuetis, vim inferunt. Mulum insuper auide ingerere folia loco natali crescentia obseruatum (HALLER *Hist. fl. Helv. n. 1204.*). Sed inhaerendum praecipue radici est.

RADIX sicca extus cinerea est, interne alba, parte medullari grisea et laxiori, reliqua compactiori et pallidiori, longitudinis vix palmaris, ex ampliori basi diametri fere pollicis, contrahitur in formam conico cylindricam apice obtuso; extus scabra est prominentiis ex vestigiis copiosissimarum fibrarum resectarum, quas recens vndique spargit. Recens odore instruitur ingrato, sicca inodora, sed saporis amaricantis, saliales fontes manifeste sollicitantis, ex obseruatione cl. GREW (*Anatomy of plants, p. 284.*) labia praecipue adurentis. Dum in puluerem redigitur, hic naribus attractus eas valde vellicat in sternutationem vsque.

Aues, in America septentrionali feminibus Zeae Mays confitis insidiantes, inebriantur iisdem ante sationem decocto huius radicis immerfis; quo artificio ad terrendas alias ibidem vtuntur, inebriatae autem postea collectis viribus aufugiunt (KALM'S *Reise til N. America, tom. 3. p. 35. 48.*).

Si

Si gallinae vel anates casu haecce grana deglutiunt, valde inde afficiuntur soporeque tentantur vix vincibili. Canes subinde radice deuoratae vim eludunt subsequente vomitu (*l. c.*). Catellus trium circiter hebdomadam, ex eius scrupulo vno cum lacte ingesto, vomitu cum alui solutione et conuulsivis motibus affectus est, intra quadrantem horae semimortuus, donec incideretur sub signis inflammati ventriculi (WEPFER *de Cicuta aquat. p. 219.*). Animalia ferro, cui succus huius radice illitus, vulnerata mox pereunt, experimento in brutis et gallis gallinaceis a MATTHIOLO (*Comment. in DIOSC. p. 846. ed. BAUH.*) saepe repetito. Venatores in Hispania olim ad necandas feras sagittis hocce modo venenatis utebantur, absque vilo funesto effectu ab esu metuendo. Veratrum in vulnus cuniculorum, canum, felium, forma extracti immissum, effectibus veneni formidabilis Lamasensis s. Ticunasensis similia praestat (HERISSANT in *Phil. Transf. vol. 47. p. 82.*).

Multa exempla vehementiae, qua corpus humanum improvide datum afficit, quin deleteriae potentiae, existant. CONRADUS GESNERUS (*Epist. Appar. medic. Vol. V. K medic.*)

medic. p. 69.) quum infusi aquosi, ex Hellebori albi drachma dimidia et aquae vnciiis duabus, modo drachmam dimidiam vesperi ingereret, subsequente postea coena, feruorem linguae et gutturis percepit, ardorem porro circa scapulas, tum singultum, inflationem oesophagi sub suffocationis sensu, quae tamen vomitu arte excitato filuerunt. In cel. BERGIO (*M. m. p. 819.*) infusum aquosum pro sola gustatione captum, superbibita modo aqua, ardorem faucium, cardialgiam, dolores lancinantes infimi ventris, excitauit. Liberalius capta radix praeter recensita symptomata vomitus violentissimos ciet et aluum fortiter aliquando mouet ad sanguinis reiectionem vsque (*ETTMÜLLERI Oper. tom. 2. P. 2. p. 435.*). Fertur et sub applicatione ad regionem ventriculi vomitum ciere (*id. l. c. p. 478.*). Neruorum systematis et musculorum affectiones parit horrendas, scilicet anxietatem, tremores, vertiginem, animi deliquia, aphoniam, respirationem interceptam, iacturam pulsus, conuulsionem, oculorum intorsionem, item conturbationem mentis, nec non sudores frigidos cum frigore totius corporis. (Ex multis ad haec confirmanda historiis, quae afferri possent, allego modo paucas: *WEPF. de*

Cicuta

Cicuta p. 48. BORRICH. in *Act. Hafn. vol. 6.*
 p. 145. ALBERTI *Jurisprud. med. vol. 6. p. 718.*
Bresl. Samml. 1724. P. 2. p. 269. p. 537. quor-
 um et pertinent aliae passim hac paragrapho
 citatae). Sternutatio, quam excitasse naribus at-
 tractam modo dixi, subinde aliis malis sese ab
 interno abusu associat (*Act. Berol. Dec. 2. vol. 6.*
 p. 74. DE MURALTO in *Misc. nat. cur. Dec. 2.*
Ann. 2. p. 239.). Nec minus strangulationis,
 quasi a laqueo, sensus, quem suscitatur, ad speci-
 ficos effectus referendus, malum iam antiquitus
 notatum, nec a recentioribus praeteritum (GES-
 NER. l. c. *Misc. nat. cur. cit. Bresl. Samml. l. c.*
 p. 537.). Qui ex ingestio Veratro interierunt, in
 hisce mors vel citius vel tardius subsequuta, post
 duas horas (*Act. Berol. l. c.*), sex (BENIVENIUS *de*
abditis ac mirandis morborum causis fol. 11. b.), duo-
 decim (*Misc. nat. cur. Dec. 2. l. c.*). In cadauere
 eorum ventriculus inflammatus, vel nigris maculis
 notatus cum corrosione interioris eiusdem tunicae,
 pulmones sanguine atro repleti et inflammati com-
 paruerunt (*Act. Berol. cit. Misc. nat. cur. cit.*).

Nec facile constitui potest dosis, sub qua
 hominem necet, id quod a multis quidem condi-

tionibus dependere potest. Ipsi vomitus et alui deiectiones in minori dosi aliquando vitam seruant, vt in Studiofo isto Jenensi, cui, quoniam aliorum cantharos cereuilia plenos clanculum exhauserat, aliquis clam scrupulum dimidium Veratri haustuui indiderat (LEDEL. in *Misc. nat. cur. Dec. 3. Ann. 1. p. 93.*). Alius post scrupulum circiter vnum vino adullo captum, conuulsionibus licet iam correptus, periculum tamen eluctatus est (*l. c. p. 92.*). Singularis fuit immunitas hominis, qui ex drachma dimidia modico aquae sumta nonnisi vomitus quatuor et vnam alui deiectionem cum epidermidis subsequente desquamatione perpeffus fuit (SMETII *Misc. med. p. 565.*). Qui vitam seruauerunt diu tamen post summam debilitatem tremores, anxietatem et spasticas constrictiones, dolores circa praecordia pressorios sustinuerunt (ALBERTI *l. c. Bresl. Samml. l. c. p. 270. WEPF. l. c.*).

Chemica analysi non multum lucis de natura huius radicis accendit. Aqua non aequae efficax est in acrimonia eius eruenda, ac spiritus vini, nam infusum aquosum saporis debilioris est, et extractum praebet, quod dimidium fere ponderis ipsius radicis constituit, exiguae acrimoniae.

moniae. Spirituosum autem infusum tam amarum quam haud parum acre est, ex quo si vncia vna radice experimento subiicitur, drachmae circiter sex extracti eliciuntur, quarum grana vix sedecim vera resina sunt (CARTHEUS. *Mat. med. vol. 1. p. 471.*). Quod extractum quum infuso cedat sapore: palam est et volatiles partes huic radici inesse aëre et ignis vi euanidas. Acrimonia extracti vero eius naturae est, vt sensim sensimque modo sese euoluat et semel linguae impressa diu tenax illi inhaereat.

Helleborus albus (Ελλεβορος λευκος) priscorum Graecorum censetur a plerisque esse eadem stirps. Dolendum maxime, argumenta probationis potius ab effectuum similitudine, qui quidem et in diuersis stirpibus possunt esse iidem, peti debere, quam a plantae descriptione, quam veteres memoriae reliquere, quae ipsa valde manca exstat. Folia a DIOSCORIDE (*M. m. lib. 4. p. 150.*) comparantur cum foliis Plantaginis (Αρηογλωτσσον), si modo sit nostrarum aliqua latifolia (folio ouato et neruoso praedita), et radices fibrosae ex oblongo capitulo exeuntes describuntur, praeter quae momenta nihil in nostram stirpem quadrat. Veteres

de insigni praestantia Hellebori sui albi in variis morbis conuicti, omnes simul intenderunt neruos, vt noxas sub vsu oriundas arcerent. Non latuit illos, eius vomitiones vehementes et alui deiectiones, strangulationes, singultus, sternutationes, rel. excitandi vis. Metuerunt quoque plus mali, si vomitus non succederet. Hinc toti in eo occupati erant, vtne in selectu corporum peccaretur, vnde excluderunt homines pulmonibus laborantes, imbecilliores, sicuti foeminas, senes, infantes; vt dispiceretur de tempestatis et anni temporis opportunitate; vt et rite praepararent corpus et moderarentur eius potentiam iusta illum praebendi ratione, et mitigarent sub ipsa eius actione turbas facile enascituras. Praenunciabant quoque aegris et cognatis curationis ambiguum genus instare. Non curo hic superstitiosos ritus, qui antiquissimo tempore ex Aegypto in Graeciam a MELAMPO, qui prima experimenta cum eodem fecisse dicitur, translati fuerunt. Maioris momenti est memoria recolere, quod corpus antea praepararent iis, quae mobilia magisque fluxa redderent eliminanda, mellitis scilicet et diluentibus, abstinentia carnis, vini, vomitionibus per mitiora pharmaca, vt aquam oleo mixtam, pridie coenae abstinentia. Ingesto autem

autem Helleboro cauebant a nimio corporis exercitio, quum effectus quiete mitior. Promptum vomitum desiderabat HIPPOCRATES, vt vel ipsa corporis concussio auxilium ferret, qui nisi contingeret, stimulo adiuuare illum annifus est, vel quantocyus Helleborum eliminare studuit, vt tamen AËTIUS (*de re medica Lib. 3. cap. 127.*) disertis verbis moneat, etiamsi radix nec vomitum nec aluum sollicitet, tamen salutarem morbi, cui destinatur, medelam exstare posse. Quodsi vero nimia vehementia effectus vrgeret, inunctionibus acidis, fomentis mollissimis, cardiacis reficientibus opem attulerunt. Ipsa quoque commoda medicinam hanc dandi ratio sollicitos eos tenuit. Rarius videtur data in puluere cum lentis cremore, aqua mulsa, lacte, vino dulci, in pulte vel cum melle in catapotia redacto. De dosi, qua offeratur radix, dolendum nihil ab HIPPOCRATE, NEC a GALENO vel CELSO constitui. Vna mitigandi eam ratio haec antiquorum (GALENUS. PLINII *Hist. nat. lib. 25. cap. 5.*) fuit, quod ramusculus radicis Raphanis infereretur per diem noctemque, hique radicis Hellebori vi faturi, sed isto prius extracto, ederentur. Tutius tamen GALENO visum, Raphanos vna ante vsu oxymelle

macerare. Infusum quoque cum aqua factum, item decoctum eodem menstruo paratum, quod post mellis additamentum in spissitudinem mellis densatum erat, adhibebatur. Et huius mellis cochlear vnum vel lingendum offerebatur, vel ex sorbitione capiendum, et AETIO (*Lib. 3. cap. 134.*) tutissimum censebatur, quippe quod nec conuulsiones nec contractiones nec nimiam purgationem efficeret, et diuturniorem moram ad diathelin morbosam tollendam traheret. Apparet itaque, duplicem in vniuersum in radicis exhibitione finem fuisse, vel vt insignes turbas excitando partim concussibus vehementioribus fomitem morbosum subigerent, partim euacuatione fortiori excuterent, id quod intra quatuor vel septem circiter horarum spatium contingeret; vel vt lentiori et pacatiori eiusdem effectū cunctando fomitem tollerent (Conf. de Helleborismis veterum HIPPOCR. *περὶ Ἐλεβορισμῶν* in Oper. ed. LIND. tom. 1. p. 610. EIUSD. *Aphorism. sect. 4. Aph. 13. - 16.* JO. HENR. SCHULZII *Diff. de iis praestita Hal. 1717. et LORRY de melanch. vol. 2. p. 288. sq.*).

Vtebantur autem antiqui radice sui Hellebori albi in morbis curatu difficillimis chronicis, qui fortissimo

tissimo cuneo indigebant, quoties tenax quidam et rebellis tumor esset mouendus, quoties materies quaedam in caput ipsum et rationem impetum faceret, vel aqua alicubi vitiose collecta esset educenda, demum in affectionibus cutis foedis chronicis. Mania itaque et melancholia, morbus comitialis, hydrops, elephantiasis, vitiligo, lepra, rabies canina, praecipui morbi sunt, in quibus isti fidem tribuerunt. Notatum quoque, quod, qui in hisce subierant efficaces euacuationes in profundum multumque somnum inciderint et aliquando sudoribus diffluxerint.

At sensim in defuetudinem abiit Veratrum, vel quoniam mala ex improvido nec bene attemperato usu enata medicos deterruerunt, vel, quoniam, quod probabilius, prout in re alia qualibet antiqua nouis locum cedere solent, ita aliis de morbis theoriis enatis, nouis denique medicaminibus pro eorum curatione inuentis, Veratrum obliuioni traditum. Non defuerunt tamen seculis proxime elapsis viri celebratoris nominis, qui similibus, quos dixi, morbis illud praecipere non dubitarunt. Extractum Veratri a granis duobus ad tria, vel per se vel in aliorum connubio vtiliter

maniacis dedit MAYERNE haud sine vehementibus euacuationibus. Tutissimum fuit mel helleboratum HEURNII ex malsa vel aqua saccharata, vel optime cum decocto Anisi (MAYERNE *Prax. med. Lib. 1. c. 7. p. 67. sq.*). Ad eandem morborum naturam, nisi dolus subfuerit (cuius quidem Helleborus quoque aptum remedium videtur), refero vexationem a daemone, qua Venetiis quidam olim tentati fuerunt, quam vero rev. Abbas ad Nicolai sacrarium potione discussit ex Hellebori albi drachma vna, Cinnamomi scrupulo dimidio cum vini albi vnciis quatuor infusis, addito colaturae pauxillo sacchari; sic euacuatione copiosa sursum et deorsum facta exorcismo alio non opus fuit (WELSCH. *Mi-Homim. in Misc. nat. cur. Dec. 1. Ann. 4 et 5.*). WELSCHIUS eadem medela in eodem malo profecit; et MICHAËLI successit, teste ETTMÜLLERO, Lipsiae quondam in virgine, quae a daemone obsessa credebatur, Essentia huius radice. In epilepsia radicem ad grana tria, qua dosi et vomitum et alui purgationem excitavit, robustis optimo successu exhibuit MAYERNE (*Prax. lib. 1. cap. 3. p. 15.*). Hisce Veratri praeconibus iure additur CONRADUS GESNERUS, qui tam in epistolis vario loco, quam peculiari commentatione rem eius egit.

egit. Creberrime illo utebatur non ad purgandum, sed ad referandos meatus et crassos humores attenuandos, incipiendo a parua dosi et paullatim ascendendo. Vinum parauit ex radicis huius drachmis duabus et vini Cretici vnciis sex, cuius colati drachmam dimidiam dabat, scrupulum sensim addendo, donec purgaret, quod aliquando ne ex sex vel septem scrupulis quidem contigit (EIVSD. *Epist. p. 13. b.*). Plurimum tamen tribuit Oxymeliti suo elleborato, quod et Iulianum dicitur, cuius duplex formula, farragine multa aliena facta (EIVSD. *lib. de Aconito et Oxymelite elleborato.*). Vtrumque ornat multis encomiis valde liberaliter, partim iam de Veratro recensitis, partim aliis, additis historiis prolixius expositis. Factum inde est, vt et in *Pharmacopoeam augustanam* (ZWELF. *Animadv. in Pharm. august. p. 99.*) reciperetur, et varii medici, HANNEMANNUS, QUERCETANUS, SCRETA, WEPFERUS, MVRALTO, LINDERUS, illud laudarent, item passim suis formulis reciperent (Loca citat FRICCIUS in *Paradox. de venen. p. 229. 233.*).

Sed vt et Veratri efficacia nouitate experientorum aliquam commendationem habeat, subsistam
in

in iis, quae vel nostro tempore tentata sunt. Non multum fiduciae excitat temerarius vsus, qui in Sibiria contra varios pertinaces morbos inualuit. Ibi decoctum radice quouis mane per decem aut duodecim dies in hydropo hauriunt, vnde vomitus cietur et aluus purgatur vehementissimo impetu, quo paucis salus, plurimis mors obtingit (GME-LIN *Fl. Sibir. tom. 1. p. 75.*). Rarius ibidem in lue venerea administratur (*l. c.*). Jeniseenses in vlceribus qualibuscunque praecipue apertis pedum deuorant fibram radice et capillorum vnum eorum, qui ad exortum caulis fiti sunt, et quouis quidem mane, donec vlcera munda euaserint et coaluerint, sub quo vsu saepe illis aluus mouetur et conatus vomendi incidit (*Ibid. p. 76.*). Sunt et in Russia, qui recentem radice ad dimidium Solotnik (= gr. xxxv. circiter) cum melle mixtam ad lumbricos et taenias pellendas ingerunt (PALLAS *Reise durch Rusl. vol. 1. p. 49.*). Rustici ibidem quoque ficcam radice inspergunt abscessibus, qui ex laruis oestri cuiusdam aestate in bobus enascuntur (*Ibid.*). — In Anglia haec radice, butyro in bolum redacta, contra rabiem caninam in omni stadio mali apud canes efficaciam praestitisse narratur (BLAINE in LAYARD'S *Essay on the bite of a mad dog, p. 68.*).

Prae-

Praecipuam vero ferius attentionem in se conuertit virtus, cui et antiqui plurimum tribuerunt, in mania et melancholia sananda. Inceptae quidem felici auso, sed ob taedium aegri non perfectae, curationis exemplum refert cl. LORRY (*de melanch. tom. 2. p. 312.*) scil. maniaci, qui ingesserat pomum cum Veratri radice coctum, demebatur vero haecce ante usum eiusque in locum saccharo pomum conspergebatur; bihorio elapso metus syncopes incidit cum faucium strangulatione, stomachi et intestinorum cruciatibus vomituque multo, post somnum ferenior multo mens, et licet iterare nollet experimentum, mitigatio ista delirii constantiam seruauit. Vetulus ille, qui plures insanos restituisse integritati hacce ratione asseuerauit, solebat drachmam radice vnā imo et alteram in vehementiori malo pomo indere. Differre ab hocce casu alius videtur, pariter a LORRYO notatus, licet effectibus similis, in quo drachmam vnā pulueris radice mediae parti pomi coquendi indiderat, et, radice ablata, eius in locum saccharum: vehementia effectus vero deteruit et aegrum et cognatos eius ab vltiori experimento, quod tamen completiorem successum promiserat (*Mem. de la Société R. de Medec. tom. 2. p. 183.*).

p. 183.). In hoc tamen oblationis modo facile patet, medicamen non ad exactum fati sibi que simile semper pondus redigi posse. Evidentius igitur apparet, quid valeat Veratrum, ex mox significandis experimentis.

Plerasque memoriae proditas historias in cl. JO. ERNESTI GREDING opere posthumo (*Vermischte med. u. chirurg. Schriften, Altenb. 1781. inde a p. 30.*) legimus, et harum quidem viginti octo in nosocomio Waldheimensi concinnatae, nam de reliquis aegris, qui adfuisse videntur, nullae narrationes per partes factae sunt. Recensitarum quaedam nos de exitu ambiguos relinquunt, quum mors auctoris videatur impedimento fuisse, nec de omnibus constantia curationis eueicta est. Dolendum quoque ex numerosis et ampliter quidem descriptis casibus vix alia coniectaria fuisse deducta, quam quae ad doses dati Veratri spectant: meum igitur putabo hasce lacunas replere. Aegri, quorum cura gerebatur, erant mania, melancholia vel transitu mutuo vtriusque mali correpti; in quibusdam quoque epilepsia malis dictis sese associauerat. Vnus in hisce fuit cortice radicum verno tempore collectarum, reiecta interna parte lignosa,

in miscela sacchari et quidem in puluere. Initium factum exigua dosi grani vnus intra nychthemurum, sensim augendo eam. Pauci ex vno vel altero grano nauseam et vomituritionem experti, sed modo ex maiori dosi granorum octo, quindecim, viginti et aliarum intermediarum dosium; quin grana viginti quatuor aegra quaedam tulit absque istis effectibus. Sed sunt, quibus grana sex vel septem vomitum excitarunt, qui quidem tanto certius subsequutus dosi maiori, e. c. granorum duodecim, scrupuli vnus, granorum viginti septem. Extractum quoque Störckiana arte paratum quibusdam datum est, vel in miscela pulueris Veratri vel Valerianae vel Visci querni, forma pilularum. Sed quum primi generis extractum exiguas modo euacuationes efficeret, reliqua nullas plane: subsistere in vsu pulueris visum est (GREDING *l. c. p. 29. sq.*). Causa non vna apud singulos morborum horum mentalium fuit. Quidam ex morali occasione illos contraxerant, amore, superbia, aliorum mentem concussit terror insignis, vel depressit moeror ex rei familiaris offensa; in aliis menstruorum emanatio vel irregularis fluxus, item haemorrhoides suppressae in vitio fuere; in alijs natalitia similis labes in culpa fuit. Quibus vomitus

vomitus successit, hi reiecerunt mucum viridem, vel ipsam bilem viridem, alui quoque deiectiones plerumque crebrae, vt tamen nonnunquam et illa sub vsu torperet. Phlogosis emerfit post vsum apud multos in facie, naso, oculo, ore, lingua, item eruptiones cutaneae variae et maculae; in quibusdam pleuritica varia symptomata sese affociarunt, item incaluit ita corpus cum tanta rube-dine et calore faciei, vt venae sectione opus esset; sitis quoque vrfit diuus et cephalalgia; exempla sunt sensus formicationis in digitis et manibus, quin remotioribus partibus (*Cas.* 11.); nec raras fuerunt spasticae vel conuulsivae affectiones; notabilia quoque crifium varia genera sunt: multi nempe in-sudarunt insigniter, aliis lotium copiosius fluxit, quibusdam salivae profluuium vberè inde contigit, et screatus mucosus multus, foeminae suppressio-nem menstruorum passis referati fontes huius ex-cretionis, diu antea occlusi, sunt. Manifesta omnino curationis exempla extiterunt (*Cas.* 3. 11. 14. 25. 26.). Alii leuamen modo inde perceperunt; sunt qui, pacatiores quidem inde facti, in blandum somnum, quo diu antea carue-rant, inciderunt, sed rediit sensim tristis pristina scena. Haud pauci nullum inde commodum per-ceperunt,

ceperunt, licet mucum viridem euomissent. Quod quidam spe curationis exciderint, huius causa probabilis conicienda in morositatem, qua continuationi obstiterunt. Quidam etiam absque fructu Daturam antea, Hyoscyamum vel Belladonnam, ingesserant. Effectus istos grauiore, qui sese exseruerunt, vetat GREDINGIUS Veratro tribui, nec vnquam animaduertit spasmos tam vehementes, vt inde ineuitabilis mors consequuta fuisset (*l. c. p. 29.*). Repetitio vero huius medicinae ultra mensem, imo per plures menses facta est, et per hoc tempus semper illa capta. Si euentorum horum narrationi iudicium aliquod de ratione, qua iuuet, addendum: mihi videtur Veratrum febris praecipue vices agere, vt calor auctior, phlogoses, sitis, arguant; sub hisce nixibus mouet stagnantia, dissipat et euerrit morbosos stimulos, et ipsum systema neruosum eiusque fontem, vel torpore languentem, vel non rite peruium, exagitat, aperit. Fateor tamen mihi displicere insignes medicaminum ambiguum doses, dum natura obnititur mediocribus, iis enim saepe mala emergunt noua, vix mitiora primario, contra quod pugnamus, quibus tandem natura succumbit.

Tutiorem omnino viam ingressus est meritiſſimus WENDT caſu ſingulari (deſcripto a cl. AGASSIZ in *Diff. de therapia maniae*, Erl. 1785. p. 37. et repetito quoad pleraque momenta in WENDT *Nachricht v. Kranken - Inſtit. zu Erlangen*, St. 5. u. 6. p. 38.). Aeger vir triginta trium annorum contraxerat maniam in furorem vsque increſcentem abuſu Piperis cum ſpiritu vini pro curanda febre intermittente; vnde ſenſim delirium tam ferox exortum, vt per hebdomades triginta tres vinculis muro affigere eum neceſſe eſſet. Sed reſtitutus eſt ſanitati largis venaeſectionibus, pediluuſis tepidis, lotione capitis per aquam frigidam et applicatione glaciei circa frontem, vt et decocto ex radicis Hellebori albi drachma vna (quoniam ſcrupulus non ſuffecit) et aceti vini vnciiſ viginti, cuius initio quavis ſecunda vel tertia hora cochleare vnum, dein modo bis, tandem modo ſemel per diem captum. Poſt decoctum ſuntum quavis vice initio ſucceſſit vehemens iterataque pluries vomitio bilis tenacis profunde viridis, item copioſiſſima alui ſolutio (de hac vnice narrat cl. AGASSIZ p. 38.); deſtitit vero experientiſſimus medicus ab vltiori praebio, vtprimum modo mucus pallide viridis euomebatur, et virium lapſus manifeſtior animadu-

animaduertebatur, soluebantur vincula ad finem tertiae hebdomadis, nec vnquam pristinum malum rediit. Non vnice quidem curationis meritum hic quaerendum in Veratro, dabo facile: attamen, non exiguum contulisse ad eandem et dignum inutatione prae se ferre exemplum, persuadeor.

Breuius legitur tincturam Veratri semel in delirio febris experte et omni vespera per duas vel tres horas redeunte, item alio casu in conuulsionibus hysteriis cum constantia praeclaram suam virtutem declarasse; epilepticum autem, licet eius ope paroxysmi filerent, per tempus recidiuam passum fuisse (SMYTH in *Medical communications* vol. 1. p. 207.).

Quam veteres iam notarunt Veratri in chronicis eruptionibus cutis praestantiam, haec passim recentiori experientia confirmatur. Huius loci est scabies, quam in America sanant decocto eiusdem aqua facto, quo ipso loca scabiosa lauant, vnde quidem ardoris sensus et mictio frequentior. Ibi dem et pediculos necant pectine decocto eiusmodi immisso, quo caput pectunt (KALM'S *N. Amer. Resa*, tom. 3. p. 49.). In notissimo vnguento sulphurato contra scabiem, quo cl. PRINGLE in

nosocomiis vsus fuit, receptam quoque deprehendimus Hellebori albi radicem, quod additamentum efficacius reddit unguentum et sali ammoniaco praestat, quod tamen sub defectu radice admitti potest (PRINGLE'S *Obs. on the diseas. of the Army* p. 342.).

Tentata et fuit radix in exanthemate herpetico, passim exulcerato et crustaceo, valde pruriente, et quidem tincturae forma. Inter tres casus a cl. SMYTH (in *Medical Communications Vol. 1. p. 207. sqq.*) enucleatos, in vno sub initium modo opem tulit, in altero curationem absoluit, in tertio optimam spem similis euentus excitavit. Data fuit tinctura a guttis viginti vel triginta sensim ascendendo ad duo cochlearia pro Thea in cyatho decocti Hordei bis per diem. Ex capta hacce dosi, etiam minori guttatim sumta, donec assuesceret ei aeger, vertigo, singultus, nausea et subinde vomitio et summa debilitas subsequuta.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

MEL HELLEBORATUM *Ph. Lond. p. 84.* Decoctum radice Veratri colatum melle coquitur in iustam spissitudinem. Rarissime clysmatibus additum.

TINCTURA

TINCTURA VERATRI *Ph. Lond. p. 74.* Ex radice cum spiritu vini tenuiori digesta. In *Ph. Edinb. 1783, p. 123.* paullo dilutior prostat, addita quinta spiritus vini parte. Efficaciae iam aliquot exempla dedi.

PILULAE POLYCHRESTAE STARCKEYI *Ph. W. p. 140.* Iam senescentis famae, quae summa olim fuit, remedium, quod, intra saponem tartareum, Helleborum vtrumque officinarum et Opium cum Glycyrrhiza comprehendit. Differt ab hac formula ista in *KLEIN. Select. med. p. 176.* omissione Veratri et adhibito extracto Hellebori nigri. Praeter anodynam vim incidens, in diathesi catarrhali, rheumatismis et febribus intermittentibus, obseruata, magni olim habita, dosi granorum duorum ad sex supraque. Opium et Veratrum mutuo sese cicurare opinatur *SCHULZIUS (Prael. in Ph. Brand. p. 238.)*.

UNGUENTUM PEDICULORUM *Ph. W. p. 247.* Insunt semina Staphidisagriae, Veratrum, Mercurius viuus, vnde non vnice Veratri vis in censum trahi potest. Sed simul patet, incaute adhibitum, tam ob mercurium, quam acria, quorum pars, si

ulcuscula capillitii, vt saepe fit, iunguntur, facile resorbetur, in tenella praecipue aetate nocere posse.

LOTIO EX HELLEBORO *Pharm. Lond Spec. alt. a. 1787. p. 111.* Est radicis decoctum aqua factum, addito spiritu vini rectificato.

§ 20.

Pharm. SABADILLI vel SABADILLAE *Semen.*

Veratrum . Ad hoc genus stirpem, vnde semen dictum, pertinere, coniectura modo probabili nititur; nemo eum botanicorum Mexicanam plantam, quae feminis mater est, recentem vel ficcam descripsit. Capsulas eius filiquosas vno sine iunctas, inter congeriem feminum reperiundas, qui cernit, facile cum Aconiti vel Delphinii fructu conuenire eas animaduertit, et multifiliquosis annumerat. Ast aliquando praeterea inter reliqua obtinent floris quaedam partes, scilicet stamina et pistilla, suo receptaculo inserta, vt ipse obseruavi, item petala, quae ipsa iuncta cum figura feminum stirpem Veratro propius accedere suadent. Hasce floris fructusque partes quidam perfectiores

res inter femina transmissa detexerunt, imo pedunculis et pedicellis suis infertas, vnde inflorescentiam racemosam vel spicatum describunt. Contigit hoc cl^{mo}. DANTOINE (in *Journ. de Médéc.* 1766. tom. 25. p. 233.), qui modo errore facile condonando id calycem vocat, quod alii corollam, et multis annis ferius cl. RETZIO (*Obs. bot. fasc. 1. p. 29.*), qui tamen adhuc in dubio relinquit, vtrum racemus spicatus simplex, an compositus, adfit.

Ceuadilla vocatur stirps in noua Hispania Americes, teste MONARDO (*Simpl. medicament. ex nouo orbe, vers. CLUS. in exot. p. 341.*), qui omnium primus (a. circiter 1572.) eius mentionem fecit. Nomen significat idem ac Hordeolum, quo ipso respexerunt ad aliquam, quam sibi finxerant, cum Hordeo similitudinem. Vnde et ineptum nomen Hordeum causticum (c. BAUH. *Theatr. bot. cap. 26. p. 467.*): Semen hoc non confundendum est ob conuenientiam aliquam in nomine cum semine Sapotillae, quod ex Achrade Sapota petitur.

De quo hic sermo est SEMEN, non purum esse ex superioribus intelligitur. Sed sub hoc nomine

transfertur ex Mexicano regno miscela ex feminibus vel nudis vel intra capsulas suas reconditis, capsulis vel integris vel contritis, particulis floris variis et pedunculorum, proportione non semper aequali. Fructus integer tricapsularis est capsulis ovato oblongis compressis, circiter femipollicaribus coloris straminei. In qualibet capsula clausa latent femina duo. Haec profunde bruna et subrugosa sunt, oblonga vno extremo obtuso, altero acuminato, latere vno subplana, altero conuexa, margine acuto, compacta; dissecta intus albida comparent. Haec omnia iunctim in usum trahi solent. Quin fraude aliquando reliquis tripulum vel quadruplum vel plus feminis Petroselini in puluerem contusi, admiscetur, vel loco feminis Sabadillae aliquando puluis Piperis albi vel Hellebori albi venditur (GLEDITSCH in *Schrift. d. Berlin. Gesellsch. naturf. Freunde*, vol. 2. p. 84.). Haecenus non a practicis determinatum, an, quoad virtutem praerogatiua quaedam feminibus veris prae reliquis alienis partibus stirpis admixtis insit. Sed gustando vel per exiguam moram inueni capsulas modo amaricantes, vix vlllo acrimoniae sensu instructas, femina ipsa autem acerrima, ingrate amara et apicem linguae cum sensu nauseosae dulcedi-

œdinis quasi per acus pungentia, labia ipsa et gingivas sensim afficientia, sub affluxu salivæ copiosæ, quam crebrius exspuere oportuit. Et hæc quidem incommoda per plures horas durarunt vi sensim deferuescente. Facile dabo, alios esse expertos similes sensus in faucibus, si diutius gustauerint. Odore carent semina, ast pulvis eorum naribus attractus sternutationem mouet (LOTTINGER in *Journ. de med. tom. 11. p. 468.*). Vehemens adeo errhinum esse, perscripsit L. B. DE ASCH (in litt. a. 1778.). Infusum aquosum valde acre et causticum, spirituosum pariter, sed simul prodit odorem fortem aromaticum. Extractum aquosum primum octauam fere partem ponderis feminum constituit, spirituosum autem fere quartam (GLEDITSCH *l. c. p. 94. sqq.*). Semina in puluerem redacta vim suam amittunt mora, vnde opus, istum nonnisi paullo ante usum parare (LOTTINGER in *Journ. de Medec. tom. 11. p. 468.* et WILLEMET in *Nouv. Mem. de l'acad. de Dijon 1782. p. 202.*). Cuidam tamen nec hac cautione opus esse videtur (DANTOINE in *Journ. de Med. tom. 25. p. 232.*).

Quod in multis libris materiem medicam lustrantibus, quin recentioribus, frustra quaeritur,

et ante paucos modo annos externo vnice vsui, non sine quorundam metu destinabatur fermen, hoc seriori tempore inclaruit insigniter, nec illud ore ingerere dubitatum est.

Grauius inde afficiuntur vel animalia, quae illud deuorant, nec modo ex insectorum vel vermium familia sed grandiora et perfectioris compagis. Feles, quae ad pugillum vnum (pincée) puluerem deuorandum cepere, spasms violentis tentatae sunt; item quum in Lotharingia eius drachma dimidia canibus lue grassante ingereretur, hi vomitum et subinde conuulsiones perpeffi sunt (WILLEMET *l. c. p. 201.*). — Cimices lectularios necat sub conuulsuis motibus. Quo fine puluere subtili omnes rimae et fissurae suppellectilis iis inquinatae consperguntur (SEELIGER in SCHMUCKERS *vernifcht. Bemerk. vol. 2. p. 272.*); vel lotionem ex aceti vini libra vna cum feminis Sabadillae vncijs duabus per duos dies digesta depurantur (WILLEMET *l. c. p. 200.*).

Cathaeretica vis in gangraena et vlcerebus putridis impurisque et alia ad vermes in vlcerebus necandos, quam MONARDES (*l. c.*) praedicat, hodie non curatur. Omnium vero consensu eminet

eminet infesta sua in pediculos potestate, comprobata saepe in militibus, nautis et pauperibus, scholis pauperum, nosocomiis, et religiosorum quibusdam ordinibus. In Gallo - prouincia, quod obtinet nomen Poudre de Capuzin, et vulgare nomen Germanicum Mexicanischer Läufesaamen, respicit hunc usum. Si caput infestat haecce pulitias, axungia exceptum inungitur (VAN DER BECK *Art. nat. cur. vol. 1. 1727. App. p. 120.*) vel capillis antea oleo oblitis puluis inspergitur. Vestimentis vel stragulis lecti si inhaerent pediculi, haec conspergi solent puluere, vel antequam confluantur, indi hic iisdem solet. Ita tam pereunt quam aufugiunt. Profuit in nosocomiis castrensis ad infesta ista animalcula delenda decocto feminum Sabadillae et foliorum Tabaci concentrati per virgulam lectum vestimenta et pauimenta rigare, vnde intra nycthemerum fere perierunt (*K. Preuß. Feldlazareth, p. 374.*). Sunt, qui nihil mali ex Sabadilla in hunc scopum adhibita metuunt (VAN DER BECK *l. c.* LOTTINGER. *Berg. Mat. med. p. 822.* SCHMUCKER *vermisch. Schrift. vol. 3. p. 8.*). Interim nolo temere applicari ab hisce, qui achoribus capitis laborant, per quorum vlcuscula resorptio acerrimi pulueris facile fit.

Fuit

Fuit iuuenis, cuius capiti puluis copiose inspersus fuerat, qui vero inde insanire coepit, donec aqua frigida totum caput lauaretur (PLENK *Mat. chirurg.* p. 339.). Infans quinque vel sex mensium, cuius nutrix hocce puluere vsa in capillis suis fuerat, siue deglutierit de eo aliquid, siue resorptum eius aliquid fuerit, praeuiis conuulsionibus periit (LENTIN *Beobacht. einig. Krankheiten* p. 168.). Vtrum finistri euentus exempla aliena, an propriis oculis obseruata, illustrem Equ. A ROSENSTEIN permouerint ad supprimendam laudem huius feminis in tertia editione libri sui de morbis infantum, non dixero: certe in prioribus editionibus (*Ed. 2.* p. 363.) suaũt, vt praeter munditiem infantis velamini eius semen insueretur.

Recensitae modo historiae prout suspectam horum feminum naturam demonstrant, ita et alia foeminae, quae ex confusione nominis pulueris eiusdem portionem, quae tamen non significatur, ingessit, vnde dolor ardens ventriculi, vomituritio, nausea: vomitu tamen arte excitato et decocto feminum Lini hausto vitam eius seruare contigit (LENTIN *l. c.* p. 167.).

Hi tamen funesti euentus non prohibuerunt, quin semen a quibusdam medentibus ad vermes intestinales apud homines necandos, dosibus haud exiguis, aegris ingereretur. Nec in hisce periculis diiudicari volo Sabadillae virtutem ex lubrico rationis ludibrio, sed firmiori longe experientiae fulcro, quae utique fauet, modo meminerint iuniores et inexperti in repetendis iis cautionem iustam non esse negligendam.

Cuinam anthelmintica Sabadillae vis nostro tempore primum innotuerit, certo dirimi nequit. LÖSEKIUS (*Auserl. Arzneymittel, ed. 4. p. 363.*), licet capite anthelminticorum notam adiecerit de hoc semine, efficaciam tamen hanc ne verbulo quidem commemorat. Cl. SEELIGER obseruatio duplex (in SCHMUCKERS *verm. chirurg. Schrift. vol. 2. p. 71.*) a. 1779. primum comparuit. Suecus tamen medicus, CARGER, monet, se iam a. 1776. in narratione collegio medico Stockholmiensi de rebus in munere suo gestis oblata, mentionem fecisse efficaciae huius medicinae contra vermes per plures annos a se exploratae (*Veckskrift för Läkare, vol. 5. p. 297.*). Quicquid horum sit, SCHMUCKERO plurima experimenta per partes

partes descripta debentur, et meritum, quod plurimorum animos primus in hocce medendi genus conuerterit. Puluis intra vitrum lumbricis terrestribus vel ascaridibus lumbricoideis inspersus hisce conuulsiones creat violentas morte pedissequa (SCHMUCKER *l. c. vol. 3. p. 15.*).

Constitit vero in singulis tribus vulgaribus vermium speciebus praestare eximia. Nec nocuit infantibus tenerioribus (SCHMUCKER *l. c. p. 12.* HAGSTRÖM in *Veckofkr. för Läk. vol. 4. p. 361.* item *vol. 5. p. 297. not.*). Duplici casu taeniam eius ope expulit cl. SEELIGER (*l. c. vol. 2. p. 271.*), data quotidie pulueris drachma dimidia, cum conferua in bolum redacta et mane cum melle capta. Vsu hocce per quatuordecim dies continuato et quolibet quinto die drastico interpolato, frustulatim secessit vermis cum incredibili copia mucii. In vno simul melancholia, quae mali comes fuit, discussa. Aegrorum quoque meminit cl. SCHMUCKER (*l. c. Obs. 10. 11.*), quos a taenia Sabadillae ope liberauit et Nufferiano remedio tutiorem quin efficaciorum declarat (*l. c. p. 12.*), subscribente experientia cl. CARGER (*l. c. p. 297.*). Dolendum a nemine horum speciem expulsa
taeniae

taeniae fuisse definitam. Cl. HERZ (*Briefe an Aerzte 2. Samml. p. 50. cas. 3.*) tamen commemorat nominatim Taeniam Solium, cuius articuli ante sigillatim ex infante sesquienni secesserant, iam vero pars longitudinem $2\frac{1}{4}$ vlnarum aequans cum exili fine post electuarii, ex feminum Sabadillae scrupulo vno et syrupi Rhei vnciiis duabus et dimidia, cochleare exiguum pro Thea bis per diem datum breui prodiit, absque vllis aliis subsequis vermibus vestigiis, licet continuaretur medicina.

Ascarides exiguae istae, quae in intestino recto plerumque nidulantur, pariter hocce auxilio abolentur. Breuissima via hoc fit clysmate ex Sabadillae drachmis duabus cum aquae vnciiis decem ad colaturam vnciarum septem coctis et aequali copia lactis mistis, subiunctis pilulis mox dicendis ex Sabadilla et melle; vnde mortui euocantur (SCHMUCKER *l. c. p. 17.*). Sufficit et vsus internus Sabadillae vel in puluere vel in pilulis huic scopo, etiam quum in comitatu lumbricorum infestarent (SCHMUCKER *l. c. cas. 1. p. 18.* HAGSTRÖM in *Väckoskr. för Läkare, vol. 4. p. 361.* HERZ *l. c. Cas. 1. 2.*).

Sed plerique casus ad lumbricos profligandos spectant. Quomodo id tuto fiat, iam vberius est explicandum, vnde et norma capi potest, dum contra reliquos vermes adhibeatur. Ad consilium SCHMUCKERI capsulae fructus vna cum seminibus abditis in subtilem puluerem rediguntur. Pro adulto vtitur sequenti modo (*l. c. p. 14.*). Primum alius Rheo et sale mirabili Glauberi laxatur. Die post mane puluerem ex seminum Sabadillae et Elaeosacchari Foeniculi $\frac{aa}{aa}$ drachma dimidia exhibet, et mox vnum vel duo cyathos infusi florum Chamomillae vel florum Sambuci superbibendos curat. Plerumque inde fit vomitus et vna vermes, si ventriculum occuparint, eiiciuntur, et hora post ius auenaceum tenue potatur. Die postero rursus puluerem aeger ingerit, vnde iterum vomitus. Nisi vermis amplius in conspectum veniat, tertio mane modo dimidium pulueris sumitur et vesperi alterum dimidium. Sicque et fit quarto die. Quinto mane purgans rhabarbarinum datur (puluis ex Rhei drachma dimidia et gr. octo Resinae praeparatae). Sexto die boli tres, quorum quilibet Sabadillae grana quinque cum necessaria quantitate mellis despumati continet, capiuntur tam mane quam

quam vesperi, et sic pergitur sub alterno purgantis vsu, quolibet quinto die exhibiti, donec nullus mucus amplius secedat, et aeger nihil molestiae in abdomine amplius sentiat. Subinde opus est continuare normam hanc per viginti dies, antequam mucus verminosus omnino eiectus fuerit. — Infantibus duorum ad quatuor annorum mane pulueris Sabadillae grana duo cum syrapi Rhei cochleari paruo ingerantur, superbibito infuso Sambuci cum lacte; et vesperi eadem quantitas. Quinto die alius hisce granis decem vel duodecim Rhei laxatur. Eadem, quae dixi antea, si adsunt indicia continuationem iniungunt. Nolo ulterius persequi doses Sabadillae et purgantis selectum, in quo apud maiores infantes et mercurio dulci locus est, pro aetate diuersa viri cel. suafu variandum.

Praestat Sabadillam melle mistam in bolo propinare, quam in puluere, nam hic per breue tempus vehementem ardorem in ventriculo excitat, quum nullus contra subsequatur in mellis connubio. Non nocet tamen ardor iste, sed puluis modo vomitiones aliquot biliosas et purgationes alui in vermium sodalicio excitat (HERZ

l. c. p. 57.) Infantibus tutior est miscela ista cum melle.

Inter tot felicitis euentus documenta aduersum cl. BLOCH (*Preischrift v. d. Eingeweidewürmern p. 51.*) in curatione vermium iudicium restringi omnino debet, quippe qui aegros absque commodo grauitè affici innuit, et quod taeniae frustra aliquando post usum eius eliminantur, id vnice eius aluum mouendi potestati tribuit.

Indicia insuper haud obscura adsunt, quod epilepsiae et conuulsionum grauiorum aliquando remedium haud spernendum existet. Nulli omnino vermes subinde secesserunt, sed mucus modo mali moris copiosus et foetens deiectus, qui, quamdiu apparuit, in administranda Sabadilla continuatum (*SCHMUCKER l. c. p. 11. SEELIGER l. c. p. 35. item Cas. 13. p. 36.*).

C O M P O S I T A.

• UNGUENTUM CONTRA PEDICULOS *Ph. Dan. p. 283.* Inter alia recipitur hoc semen.

UNGUENTUM AD PHTHIRIASIN *Ph. Austr. provinc. p. 289.* Differt praeparatio, qua et mercurius continetur.

ASPA-

A S P A R A G V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 274. *Gen. pl.* p. 168.

521.

Pharm. ASPARAGI *Turiones*; *Radix*.

Asparagus officinalis; caule herbaceo tereti erecto, foliis setaceis, stipulis paribus LINN. *Syst. veg. l. c.* Conf. *Spec. pl.* p. 448. α) *Asparagus maritimus* crassiore folio. c. B. β) *Asparagus sylvestris*, tenuissimo folio. Vtramque, varietatem combinat editor *Fl. Dan. tab.* 805. *nomencl.* p. 5. γ) *altilis* LINN. *Asparagus sativa* c. B. cuius icon exstat in REGNAULT *Botan. l'Asperge*. Planta perennis in pratis vel locis maritimis calidioris Europae, vt Hispaniae, Italiae, Valesiae, Rhaetiae, Angliae, insularum Daniae, Livoniae, Curoniae, temperationis Sibiriae spontanea; sed ob vsum turionum tam in patria, quam frigidioribus regionibus, copiosissime colitur.

Veteribus Graecis vtrum noster *Asparagus sativus* notus fuerit nec ne, de eo in vtramque partem disputatum. Litem nouissime illustravit FRANZIUS (*Diss. inaug. de Asparago ex scriptis ve-*

terum, *Lips.* 1778.). HALLERUS (*Hist. stirp. Helv.* n. 1239.) DIOSCORIDEM quasi in fidem notitiae citat.

TURIONES vero, qui et proprie Asparagi dicuntur, ista pars sunt, cuius causa non sine magnis passim sumtibus stirps cultura sub dio adiuuatur: nam ex fera amariores solent emergere, attamen in calidioribus regionibus edules. Turiones ex radicibus annosioribus primo et adolescente vere mira celeritate si tempestas calidior et humidior incidit, pullulant, teretes, perpendiculares tecti squamis lato ouatis, crassitie pro foli fertilitate diuerſae, ad pollicem vsque capite vel apice obtuso instructi, multo succo aquoso turgentes, hinc fragiles. Hi nisi tempestiue praecidantur in caules ramosos suis foliis vestitos explicantur. Coloris magna diuersitas, exstant enim virides, albi, item purpurei. Albi capitulo viridescente praecipue in deliciis sunt. Culturam multis describere ab hoc loco alienum est. REICHARDI (*Gartenschaz P. 4. p. 46.*), MILLERI (*Gardeners Dictionary*), auctoris libri *l'Ecole du Jardin potager* 1. p. 203.), SEIDELII (*Kurze Anweis. d. Spargel mit ueuigen Kosten u. zugleich vor-*

vorzüglich schön zu bauen; ed. 3. Erlang. 1786.)
 regulae non suo successu carent. Nec compen-
 dium varium artis, item sumtibus parcens a cl.
 EHRENREICH (in *Vetensk. Acad. Handl.* 1765.
 p. 214. *sqq.*) et cl. HIRSCHFELD (*Garten-Kalender*
 1783. p. 161.) traditum, legisse pigebit. Abs-
 que fimo colere edocuit RAMMELT (*oekonom. Ab-*
handl. vol. 1. p. 57.). Arenoso solo delectatur
 Asparagus, vbi spontaneus est, quem nutum na-
 turae et ars vtiliter sequitur. Cauendum est, ne
 praecedantur turiones plantarum tribus annis iu-
 niorum, vel exiliores, nec vltra Iunium adole-
 scentem in colligendis istis pergendum, quoniam
 metus est, ne inde radix eneruetur; item danda
 cura, vt ne, dum refecantur, radici vis inferatur.
 Si differtur collectio, donec capitulum notabili
 altitudine super terra promineat, turiones inde
 tenacitatem contrahunt, hinc mane vespertique
 eorum prouentui inuigilandum. Sic per duode-
 cim pluresque annos puluini eiusmodi largam
 Asparagorum messem concedunt. Probe culti ca-
 pitulis et vicina parte quidem tenerrimi sunt,
 sed ad basin fere vsque edi possunt, quin adeo do-
 drantali longitudine praecisi. Commendabiles eos
 reddit non solum sapor dulcescens et leuiter

amaricans, sed et, quae verno tempore obtinet, aliarum plantarum culinarium egestas.

Leui modo coctione opus habent. Exiliores turiones in frustula discissi iusculis carneis gratum saporem impertiunt. Crassiores semicocti instar acetarii in consueta olei oliuarum et aceti miscela eduntur. Maxime vulgare autem est, eos in fasciculos colligatos et in aqua modice salita coctos cum butyro liquato vel embammate vario e. c. ex oui vitello, butyro, succo Citri vel vino et saccharo edere. Taceo varia fercula magis composita, quae Asparagi inrant, in exiguas portiones discissi, prout pisis viridibus, daucis tenellis, cancrorum caudis etc. addi solent.

Non multum tamen nutrimenti hi turiones afferunt. Facile plerumque digeruntur a ventriculo, prout sub experimentis ill. PRINGLE, quum carni adderentur sub calore gr. centum, breui fermentationem subierunt eamque insignem, aco-rem vero eum contraxerunt, vt coagulum lacti impertirent, licet non magis constantem, quam vt intra biduum vel triduum corruptela carnis omnino subigeretur (EIVSD. *Dis. of the army App. p. 55. sqq.*). Noui tamen imbecillum hypochon-

pochondriacorum et hystericarum ventriculum ab
 eorum esu grauari et acoris sensu eos istis mo-
 leitos esse. Nec negandum, homines ad quosdam
 morbos dispositos non sine exasperatione mali
 vel resuscitatione illos ferre. Ita Asparagis lar-
 gius comeltis haemoptysis reuertit (QUARIN *Anim-
 aduers. pract. p. 66.*). Hinc et dissuadendi phthi-
 sicis. In podagricis esus eorum paroxysmum ac-
 celerat (BOERHAAVII *Aphor. §. 1258.* VAN SWIE-
 TEN *Comment. vol. 4. p. 306. et vol. 5. p. 306.*).
 Facile et dabo iurisconsultum quendam calculosis
 variis symptomatibus post esum Asparagorum affe-
 ctum fuisse, et arenas copiose eminxisse, licet
 HELMONTIUS, qui haec narrat (*De lithiasi cap. 5. §. 17.*)
 causam effectus haud concinne explicet. Hic sine dubio
 repetendus a vi insigni, qua pol-
 lent Asparagi in lotio pellendo. Docet hancce
 efficaciam vberior mictio post esum a quolibet
 facile percipienda, imo mictus cruentus qui ali-
 quando inde subsequutus, recrudescens plerum-
 que, quotiescunque nouiter illi indultum est
 (LANZONI in *Act. nat. cur. vol. 1. Obs. 92. p. 172.*
 SCHULZ *Diss. de inexpectato medicament. effect. Hal. 1739. §. 7.* BERG. *Mat. med. veg. p. 268.*). Simul ingestis Asparagis etiam parua

quantitate post pauca minuta temporis prima lotiore lotium imbuitur, haud absimili me iudice illi, quem Geranium robertianum spargit. Primus SIMON SETHI (*de alimento*, §. 9.) huius foetoris meminit. Meretur curatius per experimenta in causam huius foetoris inquiri; nam quod eum tribuant quidam alcali volatili Asparagorum, duplici adhuc demonstratione opus habet, primum, eiusmodi abundantiam vere adesse, dein, si adsit, huius phaenomeni causam esse: foetorem enim lotio non alia volatilia impertire solent. Ad auertendum eum, e re est, antequam homo mingat, aquam spiritu salis ad acorem aceti vini acerrimi impraegnata matulae infundere (MACQUER in *Gazette salulaire* 1768. n. 22.). Calculus vrinarius, succo Asparagi frigido immixtus, decretere et compressus in puluerem conuinui visus est, vt inde communicare turiones cum lotio vim calculos dissoluendi probabile appareat (LOBB *de dissolv. calculum* p. 43.). Equidem tamen persuadeor, plus praestare in calculo antequam arenulae coalescant instar diuretici. Veteres comestis largius Asparagis infoecundas foeminas reddi, mares autem ad officium coniugale alacriores statuerunt, in quibus effectibus ad
nostros

nostros Asparagos applicatis dilucidandis argumentorum vario genere multi sunt BURCHARDUS (*Lexic. med. vniuers. A - B. p. 1152.*) et WESZPREMI (in *N. Magaz. für Aerzte 1. B. 1. St. p. 80. sqq.*). Diuretica saepe ad venerem exci- tandam valere, in foeminis autem menstrua sub- inde pellere copiosius, nouimus. Inde forsitan lumen aliquando rei tam insolitae prima conside- ratione visae affertur. Patet ex hisce aequali fere iure inter medicamina ac inter cibos locum sibi hosce turiones vindicare.

RADICIS tamen crebrior olim in medicina fuit administratio, quae hodie fere omnino obso- leuit. Eius forma haec est, quod ex tubere transuersim collocato multas fibras cylindricas simplices calamum scriptorium crassas oblique emittat. Recens texturam carnosam subsuccosam habet, saporis ex leui dulcedine amaricantis. Praefertur radix ferae plantae isti, quae culturam subiit. Lotium pariter foetentem reddit, sed an- tequam turiones emerferunt. Inter aperientia diuretica olim militauit dataque in decocto vel infuso et credita hisce viribus superior esse tu- rionibus. Aperiendi virtutis memoria adhuc con- seruatur nomine

RADICUM QUINQUE APERIENTIUM MAIORUM,
quarum haec vna fuit.

SYRUPUS DE ALTHAEA FERNELII *Ph. W.*
p. 203. inter tot alia superflua et hanc radicem
continēt.

B R O M E L I A.

LINN. *Syst. veg. p. 259. Gen. pl. p. 158.*

§ 22.

Pharm. ANANAS *Fructus.*

Bromelia Ananas; foliis ciliato-spinosis mucro-
natis, spica comosa LINN. *Spec. pl. p. 408.*
Nana Brasilianis; Ananas Lusitanis PISON. *Hist.*
nat. et med. p. 194. Carduus Brasilianus, fo-
liis Aloës c. B. Ananas COMMEL. *Hort. Amstel.*
Vol. 1. p. 109. tab. 57. In icone, ceterum
optima EHRETI ed. TREW *tab. 2.* defunt folia
radicalia; huic adscribitur nomen Ananas acu-
leatus fructu ovato carne albida TOURN. Planta
perennis Americae australis, vbi primum in
Brafilia vifa, infularum Indiae occidentalis,
Malabariae, item infularum plurium Afatica-
rum Celebes, Amboinae, Moluccanarum, Phi-
lippi-

lippinarum (RUMPH. *Herb. Amb. vol. 5. p. 228.*)
 cuius spontanea. Extra patriam, si iustam perfectionem attingere debet, cultura sumtuosa indiget in vaporariis eius praecipue in finem extructis; vnde haecenus nonnisi principum et ditiorum hortos intravit, qui vel in hisce colendis speciem luxus collocant.

Allicit vero ad cultum et speciosa stirpis fructiferae forma, et fructus maturi gratissimus sapor fragrantissimusque odor. Hinc non pauci sunt, qui palmam reliquis omnibus fructibus eum praeripere contendunt. Colore, figura, magnitudine, etiam saporis gratia, fructus variat multiplici modo; hinc brevius nomine Ananas albi, rubri, viridis, oliuacei, distinguitur, de quibus aliisque varietatibus, quae folia respiciunt, quae ipsa in quibusdam spinis destituuntur, iuvat perillustrem O. DE MÜNCHHAUSEN (*Hausvater, vol. 3. p. 483. sqq.*) consulere. Praestantissima varietas est, cuius nomen Tournefortianum modo dixi, quae meretur reliquis praeferri ob maximos et delicatissimos fructus. GONÇALO HERNANDEZ DE OVIEDO (*Historia general de las Indias lib. 7. cap. 13.*) primus est, qui fructus Ananas mentionem fecit. Plura
 historica

historica de eius in Europa primo tempore successu memoriae prodidit cl. BECKMANN (*Beitr. z. d. Erfind. vol. 1. P. 3. p. 434.*) Scriptorum, quae culturam eius tradiderunt, insignis seges est, quorum notanda TAYLOR'S *Treatise on the Ananas, Devizes 1769. Hann. Mag. 1771. n. 30. Beste Art Ananas zu pflanzen, Stutgard 1778. Hausvater l. c. p. 489. sqq.* SPEECHLY'S *Treatise on the culture of the pine apple, York 1779.* MAWE'S et ABERCROMBIE'S *Univerf. Gard. and Botanist vnde versio in HIRSCHFELD Gartenkalender 1784. p. 249. sqq. et Hann. Magaz. 1784. n. 101. sqq.*). Succedit itaque, et fructu hocce potiri, absque artificiali calore, in vaporariis, cortice coriario vel fimo repletis. Non maturefcunt in Europa semina, vnde propagatur vel coma fructui imposita, vel furculis, ex alis foliorum floralium emergentibus, vel iis, qui ex radicibus annosiorum plantarum pullulant. Ex coma optimus fructus prouenit, et vno quidem anno praecocius, hinc hortulanis reddi solet. Infesta faepe plantis insecta sunt praecipue ex Cocci genere (KERNER *Naturgeschichte d. Coccus Bromeliae 1778.*), quae optime plantis aquae, in qua caules Nicotianae macerati fuerant (KERNER *l. c.*), vel aquae cum mercurio

mercurio viuo digestae et saponis viridis tantillo mixtae, immerfis, vel irrigatione eiusmodi aquae mercurialis (SPEECHLY *l. c. p.* 122.) necantur.

FRUCTUS bacca est, ex pluribus acinis angulato rotundis coadunata, quibus squamae calycinae mutatae interiacent. Haec iuncta corpus globofo oblongum constituunt succosum, magnitudine pugni vel hunc superante. Fructu hocce transuersim discisso, striae radiatim procurrentes, item loculi, conspiciuntur. Maturitas cognoscitur odore fragrante, colore cereo, et in varietate alba mollitie aliqua, qua cedit prementi digito. Ante esum neque caulis nec coma auferri debet, ne saporis odorisue iactura fiat. Immaturus acris manifestius est. Maturus crudus editur, postquam in orbiculos sectus fuerit, et extima membrana coriacea ablata, quidam saccharum illi inspergunt vel vino nominatim Hispanico antea macerant, vt acrimonia exuatur, quae subinde gingiuas et palatum erodit, et vesiculas in lingua excitat, imo os interne cruentat. Ab hac derivanda incommoda varia ex nimio vsu, quorsum inflammationes (ACOSTA *de las Drogas de las Indias orient. p.* 351.), diarrhoea et dysenteria

(BONTII *Hist. nat. et med.* p. 145.). Sapor gratissime ex acido dulcis siue vinosus est. Quidam eum comparant cum sapore fragorum, alii cum isto persicarum, alii compositum declarant, vt OVIEDO ex persicis, cydoniis et aromate moschatae nucis vel, vt MERIANA, ex vuis, Armeniaco, malo Sinenfi, pomo et pyro, vt taceam alia imaginationis ludibria; reliqui breuius rem expediētes saporem ex qualicumque delicato fructu vnitum in hocce sentire sibi videntur. (Conf. BENGTT BERGII *Tal om Lückerheter*, P. 1. p. 162. *sqq.*). Subinde saccharo conditus ex America et India occidentali transfertur, prout pistores dulciarii Gallici fructum in orbiculos sectum saccharo condiunt. Hacce forma tamen multum gratiae perit, quae recenti fructui inest. Quum haecenus in Europa nonnisi mensae secundae superioris ordinis hominum vel ditiorum destinetur: sponte patet, vix nisi apud hosce medicaminis vicem agere posse.

Non destituitur tamen effectu medico.

Febrientibus in Noua Hispania refrigerii scopo exhibetur, hique orbiculos ore tenent sitim mitigandi causa et linguam humectandi

(HER-

(HERNANDEZ *res med. Nov. Hisp. p. 311.*). Analepticam vim exercet et vires erigit, et stomachum nauseabundum corrigit (PISO *l. c. p. 195.*). Subuenit urinae suppressioni et doloribus nephriticis (*l. c.*). Hasce laudes renouauit nouisque auxit cl. BALDINI (*Saggio de' Scorbetti, ed. 2. 1784. corredata di alcune Osservazioni intorno all' Ananas*), in ictero, hydrope. Nominatim meminit viri, qui paullo post pastum ex infirmitate ventriculi multum laborabat successu aliorum remediorum destitutus, sed qui ingesto hoc fructu per orbiculos intra duas hebdomades perfecte conuuluit (*l. c. p. 105.*). Potest in hosce scopos vel sic capi vel forma liquoris congelati, iulepi, confectionis. Nec omittenda eius in ore detergendo virtus, qua omne collutorium superare fertur (WRIGHT in *Lond. med. Journal 1787. P. 3. p. 230.*). Inter liquores congelatos is, qui succum fructus huius comprehendit, gratia fere reliquis omnibus antecellit, nec in Italia vsus eius apud magnates rarus est (BALDINI *l. c. p. 64.*). Dissuadetur vero fructus in inflammatoriis morbis, conuulsionibus, haemorrhagiis, grauiditate ob metum abortus (*l. c. p. 109.* RUMPHIUS quoque succo aliquando uti innuit

innuit mulieres praecipue Ternatenses ad foetum intempestive pellendum, haud sine proprio periculo, arbitror potius ratiocinio, quam experientia, duce, nisi de excessu fermo, qui in qualibet alia re nocet. Liquor spirituosus quoque eius additamento paratur, gratissimus quidem palato, sed simul valde calidus, vnde aqua dilui debet, quae et odore et sapore specifico fructus imbuitur. In Italia quoque liquor quidam, Nanaia dictus, delicioso suo sapore valde claret (*l. c. p. 110. sq.*).

Taceo usum foliorum ficcatorum in India orientali pro filis, quae praeuia putredine, ut in Lino et Cannabi, opus habent. Miscentur cum Gossypio, ut textum inde fiat (*RUMPH.*).

C O L C H I C V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 287. *Gen. pl.* p. 180.

523.

Pharm. COLCHICI *Radix.*

Colchicum autumnale; foliis planis lanceolatis erectis LINN. *Spec. pl.* p. 485. *Colchicum commune* C. B. ICON IN STÖRCKII *Lib. de Colchico*, et alia in versione Germ. SCHINZII *v. d. Lichtblum*; item in REGNAULT *Botan. Le Colchique*. Confer etiam cl. HEDWIG *Comment. in Leipz. Magaz.* 1781. p. 297. *sqq.* vbi et interiores stirpis partes depinguntur, et 1782. p. 319. *sqq.* Planta perennis Europae temperatoris, vt Germaniae, Carniolae, Helvetiae, Angliae, Galliae, in pratis vdis crescens. Boreales terras, e. c. Sueciam, fugit. Floret autumno ineunte absque foliis, fructum ferens subsequente vere foliaque.

Vitiose in pratis saepe luxuriat terramque eneruat, vnde querelae societatis oecon. Genevensis (*Mem. de la Société à Geneve, P. 1. p. 52.*) Κολχικον DIOSCORIDIS (*M. m. lib. 4. cap. 84.*) creditur, qui autem bulbo dulcem et tam iucundum saporem adscribit, vt eo imperitos fallat.

Memorabilis omnino inter medicamina stirps, quam initio veneni suspicio exosam reddidit, dein superstitionisae narrationes contentui tradiderunt, tandem nostro tempore inter plurima diffidia vis haud mediocris in morbis ambiguis explorata celebravit. Et haec quidem ad radicem spectant.

RADIX bulbus geminus solidus est, quorum vterque communi tegmine membranaceo, eoque duplici, externo coriaceo et profunde bruno, interno tenuiori et pallidiori, vestitur. Ratio vtriusque bulbi pro anni tempore vario valde differt tam quoad compagem, quam magnitudinem. Radix si effoditur vere e. c. medio Maio: bulbus, qui praeterito anno scapum fructiferum gessit et autumno florem protulit, marcidus et corrugatus conspicitur; alter vero, qui folia iam sustinet vna cum pericarpis succosus et infra fibris instructus cernitur, et latere opposito bulbulus sulco immerfus praesto est, floribus autumno ferendis deltinatus. Annotinus emarcidus et exsuccus reiiciendus est, alter ovatus nucis iuglandis subinde magnitudinis fouea et crista laterali instructus, vnice pro vltu seruandus est. Hic interne albus. Quo succosior est radix, eo efficacior, hinc
ineunte

ineunte aestate colligi eam iubet ill. STÖRCK (*Contin. experim. p. 141.*).

Iudicium de vi non solum sed et de sapore et odore huius radicis tantum differt, vt conciliari nequeant auctores, si vtrique veraces fuerint, nisi discrimen vel quoad locum natalem, vel quoad anni tempus, vel quoad naturam hominum, qui experimenta subierunt, accipias. MARANTA (*Meth. cogn. simpl. p. 33.* teste HALL. in *Hist. stirp. Helv. n. 1256.*) iam notauit verno tempore esse amarissimam, autumno dulcem. HALLERUS (*l. c.*) quoque autumnalem radicem omnis saporis et acrimoniae expertem reperit. Bulbos integros recentissimos in Carniola et agro Tergestino se autumno comedisse fatetur cl. KRAPP (in STÖRCK *Contin. experim. p. 233.*). Nec praeter ingratum amarorem vllum incommodum inde sensit. Ipse STÖRCKIUS (*Lib. de Colch. p. 8. 9.*) autem, qui sine dubio vsus est vernali, ex applicata recente leuiter contrita saporem acerrimum et linguam inde rigidam omnique sensu per aliquot horas destitutam deprehendit; annosae farinaceum saporem adscribit. Idem experimentum repetens cl. EHRMANN (*Diss. de Colchico, Basil. 1772. §. 5.*) ardorem in
 N 2 lingua

lingua fenfit. Nec hoc valet modo de succofa radice, fed et de ficcata (IDEM §. 6.), quae masticata punitionis fortis et ardoris fenfum in labiis cum magno affluxu falivae excitavit, item in lingua (MARGES in *Journal de Med. tom. 23. p. 32. fq.*). In taleolas fciffa, STÖRCKIO teste (*l. c. p. 25.*), acribus particulis, quas fparfit, nares, fauces ac peñtus irritavit, et apices digitorum, quibus radix fecanda contrectabatur, ftupefecit. Cum hisce conueniunt, quae alius (MARGES *l. c. p. 29.*) narrat de effectu vaporum exhalantium, dum expressio fieret aquae, in qua radix macerata fuerat: fcilicet in facie pruritus et efflorefcentiae fubfequutae, labia fifluras egerunt, manus pariter pruritus moleftus fuit. Ego initio Augufti, quo iam fcribo, in recenti radice nuperrime euulla, dum taleam refeco, odorem fenfio naufeolum, qualem in recente radice Paeoniae, manifefto vellicantem nares, etfi non ad fternutationem ufque, et linguae admota acrimoniae fenfum potius quam amaritiei ciet, masticatione haec ipfa luculentior, nec parum ingrata. — Mirum cl. KRATOCHVILL (*Diff. de radice Colchici, Franc. ad Moen. 1764. p. 34.*) nihil horum omnium fenfiffe, fed naufeofam modo amaritiam. — In fuperficie taleolarum diflectarum effio-

efflorescit quasi farina, quam gustatam non acrem sed amaram modo deprehendi, et albidum modo ex farina immixta succum vidi. Id vere ita esse, inde elucet, quod succus expressus quieti traditus sensim clarus fit et deponit sedimentum copiosum, cuius pars inferior album amyllum refert, superior autem viscida et subflava est (KRATOCHVILL *de Colch.* p. 12.). Amyllum hoc rite lotum gelatinam praebet fuscam instar gelatinae ex granis Sagu (BERG. *Mat. med.* p. 291.). Non attinet commemorare, quae fortior ignis ex radice eruit (V. si placet KRATOCHVILL *l. c.* p. 14. MARGES *l. c.* p. 31.), nec vim quam spiritus acido dulces in eam exercuerunt (MARGES p. 29. *sqq.*). Infusum aquosum autem coloris lutei saporem creat amarum et ad nauseam usque ingratum. Inspissatum praestat extractum mucilaginosum coloris grisei, valde amarum; eiusque vnus ex radicis vncia vna elicit scrupulos duos (KRATOCHVILL *l. c.* p. 16.), alius plus quam duplum (MARGES *l. c.* p. 28.). Infusum spirituosum coloris aurei largitur extractum subacre atque amaricans; ex radicis vncia vna extracti grana sedecim (*l. c.* p. 17.).

Brutis esse infestum, quin deleterium, Colchicum, et quoad omnes quidem plantae partes,

pluribus obseruationibus didicimus. In pratis intacta relinquere solent folia. In stabulum vero inter alias herbas proiecta et quidem recentia necarunt ceruos Damas cicures binos, praeuio profluuio aluino cruento, et in hisce postea intestina praecipue tenuia inflammata et gangraenosa conspecta sunt (*Bresl. Samml.* 1720. p. 668.). In Carniola bobus deleterium est, minus vero nociuum autumnis, et siccatum visum est ibidem carere omni culpa; primus effectus intumescencia inguinum apud illos sese exferit; ad auertendam noxam confert vti decocto ex *Nicotiana* cum aceto et melle (*HACQUET in n. Samml. d. Gesellsf. d. Ackerbaues zu Krain P. 1. p. 1.*). Vitulus floribus saturatus abdomine tumefacto die secundo periit ventriculo turgido et inflammato (*SCOPOLI Fl. Carn. ed. 1. p. 229.*). Nec canes, quorum natura alioquin fortior, bulbi maiorem copiam impune ferunt. Binis drachmis dissectae radicis cum carne ouilla a cane famelico deuoratis, hic post horam sesquialteram euomuit offam, sed nihilominus paullo post artus tremuerunt, convulsus abdomen et scrobiculus cordis introrsum versus, subsequutae nouae vomitiones, vlulatus, vrinae largum profluuium, creberrimae alui deiectiones,

iectiones, ita vt intra tredecim horas quinquagesies vomeret et quadragesies aluum et vrinam dimitteret, demum misere periret. Quicquid sub finem huius scenae euomeret, loturam carnis retulit, sicuti et vltimae deiectiones multo sanguine, carunculis et frustis membranaceis, mixto exstiterunt, quin membranaceae partes per anum propenderunt; sensorii communis autem vis remansit vsque ad mortem. Ventriculus et intestina inflammata et gangraenosa reperta, et haec quidem ita contracta, vt vix stylus penetrare posset (STÖRCK *de Colch.* p. 17. *Exper.* 17.). Multa similia in alio cane eadem dosi enecato contigerunt: KRATOCHVILL p. 46. *Exp.* 4.). An vehementius canes afficit, quam alia animantia? quorum respicit vetus nomen Gallicum Mort au chien, Tue Chien.

Hominibus pariter radicem venenum esse, iam agnouit antiquitas. De suo Colchico comestam strangulando necare edisseruit DIOSCORIDES. Idem GALENI effatum. Sed ne de diuersa stirpe sermonem fuisse opponas, en singulares quosdam casus exitus ancipitis vel funesti, ex quibus simul cognoscitur, hominibus pariter non

vnam, sed plures stirpis partes infestas esse. Ex Colchico in prato per lufum ingesto duo pueri misere perierunt (JO. AGRICOLA AMMONIUS *Medic. herbariae lib. 1. p. 90.*). Recente radice a rustico incaute capta, inter insignes turbas in periculum vitae vsque ille aluum egressit (LUDOVICI *Oper. p. 63.*). Necem attulerunt flores tres vel quatuor ancillae, quae illos ex populari errore contra febrem intermittentem sumserat, postquam doloribus intestinorum aliisque ambiguis malis per triduum excrucitata fuisset (GARIDEL *Plantes d'Aix, p. 123.*). Ex seminibus, quae subdulcem saporem habent, duo infantes capsulis ludentes aegrotarunt vehementius et vomitu enormi correpti sunt, inter quem vnus animam efflauit (*Bresl. Samml. 1723. p. 679.*). Alius puer quinquennis eadem inscitia peccans nonnisi lento successu vomitum inde natum compescere et recuperare pristinam sanitatem potuit (*l. c.*). Audiamus iam, quae STÖRCKIUS ipse, in se exploraturus ambiguum radicis vim, senserit incommoda. In eo granum vnum succosae radicis intra micam panis deglutitum postea ardorem in ventriculo, initio fixum dein fede variabilem, creauit, subsequente in viis lotii pruritu et mingendi conatu cum

cum vrina pauca flammea, stranguriosa et tenefmo dolentissimo, item tensione circa cordis scrobiculum magna, cephalalgia molesta et singultiendi conatu, doloribus colicis aliisque molestiis, inter quas languor superfuit per subsequos dies et stranguria mucilaginoso et anodyno coercenda (STÖRCK *l. c. p. 11. Exper. 4.*).

Similis effectus, qualem descripsi, multa vestigia vino inesse reperit, in quo radix recens maceratur, quin imo dum modo radicis succosae grana tria cum vini unciiis quatuor per horam tantum digerantur; nam inter deglutendum acre et leuiter adstringens censebatur, laryngem titillauit et breuem inanemque tussiculam excitauit, deglutitum intra pauca minuta pr. ardorem in viis lotii creauit et paullo post vrinam copiosam et pallidam mouit (STÖRCK *de Colch. p. 9.*).

Turbæ ex ingesto vitiose Colchico, modo non multum temporis intercesserit, optime vomitoriis tolluntur; mora vero facta lactis copiose poti et clysmatum emollientium et mucilaginosorum magna vis est. STÖRCKIUS acidis multum fidit.

Haftenus recensitos effectus graues vel funestos qui legerit, mirabitur quod cl. KRATOCHVILL (*de Colch. p. 35. fq.*) asseueret, iam se quam alios, quorum nomina indicat, diuersae aetatis et sensibilitatis homines et Vindobonae et Francofurti ad Viadrum non vere solum, sed et autumnno Austriacam pariter ac Silesiacam et Marchicam radicem ingestisse ad vnam, duas, tres drachmas, imo horum vnum ad dimidiam fere vnciam, alium integrum bulbum, sine vlllo detrimento et citra insequentem mictionem copiosiore. Quomodo haecce, ne dicam cum Störckianis, sed et tot aliis praeuiis virus animaduersi documentis et cum effectibus oxymellis mox enarrandis combinari queant, difficile diiudicatur. Quae cl. KRAFF de bulbis autumnno impune a se comestis narrat (*V. supra p. 195.*), credidi in anni tempore causam habuisse.

Quodsi vero sint, qui in deprimenda efficacia Colchici nimis laborarint: sane ex aduersa parte peccatum ab iis est. qui in eo instar amuleti adeo geltato vel suspensio egregium alexipharmacum quaesierunt. Multus in hacce virtute extollenda fuit GE. WOLFFGANG WEDELIUS (*Comm. de Colch.*

veneno et alexipharmaco, Jen. 1718. Conf. GÖRITZ in BÜCHN. *Misc. phys. med.* 1728. p. 1213.), qui in morbis epidemicis multiplicis generis, peste, dysenteria, febribus malignis, exanthematicis, demum variis acutis radicem, vel solam vel cum Plantagine in sacculo circa collum instar praeservatiui gestandam suavit. CHRIST. LUD. WILHELMI (*Mittel wid. d. Pest, Leipz.* 1721.) superstitioni (nam ipse in somno sibi reuelatam artem pronunciat) spurcitiem addit, dum radicem in emplastro ano applicatam in peste laudat. Senior utroque auctor HASENEST collo appensa pectorique nudo imposita radice se aliosque medicos a febre castrensi muniuisse, et inde sudores solito largiores et colore subfusco lintea tingentes in se erupisse persuasum nobis cupit (*Comm. Nor.* 1736. p. 12. 107.). Si quid in hisce effecerit radix, vix alia ratione quam animum erigendo fiducia in imbellem auxilium posita profuit. Metus enim vim in contagiis fovendis quis nesciat?

Sed verior eiusdem in morbis potentia nostris modo temporibus innotuit, ex quo L. B. A STÖRCK radicem sub incudem medicam scite et patienter reuocaret. Ille enim (*Libell. de Colchici autumnalis radice.*)

radice.) a. 1763. prima experimenta apud aegros a se capta publici iuris fecit confirmavitque dein hinc inde eadem novis. Cautionem in hisce inculcabat sensus acrimoniae in ore perceptus, item effectus vehemens, non in cane modo quem descripsi sese experens, sed ille pariter, quem ipsemet in se ex radice vel sola vel vino macerata et ingesta expertus est, de quibus supra iam dictum, ut ne tangam, quae aliena fide explorata practicum tantae eruditionis latere non poterant. Inter varia phaenomena, quae sub ill. viri indagine sese manifestarunt, maxime notabilis eiusdem in lotio pellendo vis fuit. Mitigare autem acre, ut in tutum et efficax medicamen transmutaretur necesse erat. Hanc virtutem iste quidem aceto forti tribuit, nempe radicis succosae portio eodem macerata linguae et palato affricata leue modo ardoris et contrictionis indicium praebuit (STÖRCK *de Colch.* p. 11. *Exp.* 2.). Equidem autem arbitror, acetum tantummodo penetrare potenter in compagem eius et abripere auide acres et amaras eius partes, sed blandiores linguae eas sistere ideo modo, quod dilutae fuerint. Sed si vncia vna radicis in taleolas secta aceti vini libra vna per quadraginta octo horas lento igne maceratur, demum cum debili expref-

expressione colatur, remanet modo leuis vel fere nulla in radice amarities (MARGES in *Journ de Med.* 1765. p. 31. STÖRCK *l. c.* p. 24.), acetum vero ipsum acre est, linguam vellicat, deglutitum fauces irritat easque constringit, et tussim inanem mouet (STÖRCK); simul amarum est (MARGES). Ut mitesceret magis, addidit STÖRCKIUS librae vni aceti huius mellis puri libras duas, quam miscelam in spissitudinem mellis leni igne coxit et *Oxymellis Colchici* nomine nuncupauit. Hoc leuiter modo linguam stimulat et adstringit, mucumque quo obducitur egregie abstergit; ad paruum cochleare autem captum urinam mouet (STÖRCK *l. c.* p. 26. *sq.*). En igitur alius virtutis Colchici indicium haud ambiguum, in pituita solvenda haud parum valere. Et hacce oxymellis forma plerisque casibus radix per os exhibita est; paucissimi sequenti tempore puluere vsi sunt. Istius oxymellis vires iam per partes expendam. In duplici malo nominatim vires egregias demonstrat, in hydrope scilicet et asthma.

Praemittenda merito propria STÖRCKII in hydrope experientia. Vnica tantum voce declarauit iam antea LINNEUS Equ. (*Simoen. acad. vol. 5. p. 159.*), se notitiam huius virtutis habuisse, licet modum

modum vsurpandi radicem non exponat. Non vero vnice in simplici hydrope vel mitiori eius specie, sed complicato et grauiori, hoc oxymel profuit, et quos non sanauit omnino hisce mitius tamen reddidit malum et vitam prolongauit. Opem tulit in ascite cum hydrope anasarca iuncto (*De Colch. Caf. 1. 4. 5. 7. 8. Cont. exper. Caf. 5.*). Adfuit subinde simul difficillima et stertorosa respiratio cum tussi (*Caf. 3. 4. Cont. experim. Caf. 2. 3. 6. 7. 8.*). In quodam icterus vna afflixit (*Caf. 9.*). Leuauit malum etiamsi phthisis vlcerosa pulmonum adesset, et deuicit hydropem, etiamsi phthisin non posset (*Caf. 2. 6.*). In quibusdam ex suppressa febre intermittente hydrops enatus erat (*Caf. 1. 8.*). In alio scarlatina neglecta pro causa fuit (*Cont. exper. Caf. 1.*). Et varia alia incassum ante tentata fuere; nec diuturnitas mali obstitit, vtpote quum per aliquot menses apud plures durauisset; nec aetas obicem posuit, etenim vetula nonagenaria furda, sui nescia, stertorosa cum intermittente et debili pulsu immaniter ex aqua collecta tumens, inde sanitatem recuperauit (*Caf. 13.*). Sigillatim mentio facienda est virginis, miranda magnitudine et duritie ventris femorumque tumidorum inflexibilitate laborantis, sed huius virtute sanatae (*Caf.*

(*Cas.* 10.). Alia foemina ab ingenti oedemate capitis ad interna capitis prorepente eo liberabatur (*Cont. exp. Cas.* 10.).

Eandem experti sunt efficaciam multi alii medici, non solum ii, qui vinculo arctiori cum ill. A STÖRCK iuncti erant, e. c. cll. ZACH Pestni (STÖRCK *Cont. exp.* p. 160.), KRAPP Tergestini (*l. c.* p. 250.), PLENCK (*Mat. chir.* p. 345.), COLLIN (*Obs. circa morb. acut. et chron. P. 2. cap. 1*), qui numerosissimos casus ad quadraginta vsque sistit, sed et alii variis disitis regionibus degentes. Spectant huc per partes follicite enarratae historiae quorundam in Gallia medicorum, cll. MARGES (in *Journ. de Med.* tom. 23. p. 20. *sqq.*), PLANCHON (*l. c.* p. 324. *sqq.* et *Journ. de Med.* tom. 28. p. 504. qui variorum infantum curatorum meminit), DU MONCEAU (*l. c.* p. 519. *sq.*), anonymi cuiusdam (in *Cazette salutaire* 1768. n. 46.). Cl. FR. CHRIST. JUNKER (*Diss. de aquarum hydroptic. euacuatione prudenti*, Hal. 1768. sed mihi haecenus non obuia) efficaciam eius exploravit in homine, qui iam undecies paracentesin abdominis ob hydropem sustiauerat. In variis nosocomiis praeterea, ut Turicensi, (SAL. SCHINZ *Vers.* libri Störckiani

Abh.

Abh. v. d. Lichtblum, 1764. Praef. p. 22.) et Argentoratensi (EHRMANN *Diff. de Colchico, §. 15.*) commodum exoptatum praestitit. In isto memorabile leuamen attulit foeminae, per quinque et dimidium annum foetu intra tubam Fallopianam latente grauidae. Bis hydropem articuli eius ope sanauit cl. PLENCK (*l. c.*), testisque est, in hydrocele vti et hydrophthalmo votis respondisse.

Tutissimum est, a parua dosi initium facere; hinc adulto oxymellis huius bis per diem drachmam vnam in vasculo decocti vel infusi cuiusdam praebere et sensim ascendere, sic vt per diem vncia vna vel sesquialtera consumatur; dum dilutum oxymel aeger ferat, omitti poterit vehiculum (STÖRCK *de Colch. p. 72.*). Metus a magna dosi tanto minus locum habet, quum adeo vnciae duae vel tres innoxiae per diem fuerint (*Cont. exper. p. 159.*). Imo propinatae sunt hydropicae pertinaci malo vnciae quatuor per diem, indeque conualuit (COLLIN *Obs. de morb. P. 2. p. 129.*). Robustis quoque et quibus sana viscera sunt, licet illico a magna dosi incipere. Quibus alius inde laxa sine leuamine fit, vnde debilitatio insignis, hisce opus est,
opiatum

opiatum vel fyrupum Papaueris albi admiscere, vnde ad solitas lotii vias vis conuertitur (*l. c.* item STÖRCKII *Cont. exper. Caf. 5.*). Subinde fudor erumpit, cum quo hydrops disparet (COLLIN *Obff. P. 2. p. 127.*). In quibusdam nulla notatur euacuatio, et nihilo minus hi ex oxymelle conualefcunt (*l. c.*). Boni ceteroquin augurii est, vrinam vario gradu fuscam cum enacoremate fulco nigro crasso copioso mox post vsum mitti, sed paullo post mutari in colorem dilutiorem, item primis diebus curationis sedimentum deponi mucosum granulis varii coloris mixtum (*l. c.*). Asciticis habitus strictioris citius et minori dosi medetur, quam iis, quibus laxior corporis compages est (*id.*). Concedi et potest praesente febre (*id. p. 129.*). — Sub hisce cautelis nemini nocuisse tantum non omnes vno ore confitentur. Vnde inexpectato legitur, ex parua quantitate oxymellis, loco salutaris effectus, insignem ardorem viarum lotii, excretionem vrinae parciolem, respirationem difficiliorem et auctam ventris intumescenciam euasisse (DE BERGE in *Journ. de med. tom. 22. p. 526.*).

Non mirum est, multos hydropicos inde non sanari: miraculum contra esset et naturae

legibus aduersum, si omnes sanarentur. Quis enim peritior ignorat, quanta labe vasorum et viscerum hydrops coniunctus esse soleat, et quam pertinax saepe alias cuilibet medicaminum generi obsistat. Sufficit multis auxilio fuisse, et ibi aliquando proficere, vbi Scillae locus non est. Huius vires in plerisque aemulatur Colchicum, et vel ideo ius ciuitatis inter medicamina meretur, quod indigena multis in locis planta est, Scilla exotica. Multi, qui Scillam absque nausea et vomitu non ferunt, impune atque in salutem suam Colchicum assument (SCHINZ *l. c.* p. 20. et STOLL *de morb. chron.* p. 69.). Neque STÖRCKIUS omni hydropi sanando illud par declarauit, sed prodesse quandoque aliis remediis irritis et quandoque perperam dari (*de Colch.* p. 71. *Cont. exper.* p. 158.). Nec excludenda alia ad efficaciam augendam, vel vitia post euacuationem per lotium residua tollenda. Sic aliquando profuit ob obstructions viscerum terram foliatam tartari addere (STÖRCK *Cont. exper.* p. 148. 251.), vel Scillae extractum admiscere, item subiungere tonica, stimulantia, et solari molesta varia praesentia symptomata.

Sic componi poterunt facile quorundam exterorum querelae de inertia vel incontinentia radice in

in hydrope. Harum quaedam adeo inter ipsas eius laudes comparent (Vid. e. c. *Journ. de Med. tom. 23. p. 331. 333. tom. 28. p. 515. 519.*). Sic Anglorum plures absque successu illud praeceperunt (*Mea. Obs. and Inqu. vol. 3. praef. p. 5.*), quorum numerum quodammodo auget cl. HUTCHESON (in DON. MONRO's *Essay on dropsy, p. 108.*), qui quidem bis in hydrope anasarca longioris morae, semel in recente tumore oedematoso infantis, item semel in puella ascite ingente correpta, probo euentu illud dedit, sed sex, inter decem, casibus frustra. Mirum semper iners illud reperisse cl. PAULIZKY (*Med. Beob. 2. Samml. p. 90.*), etiamsi magna dosi datum. Asciticis frustra se illud dedisse dolet ill. QUARIN (*Animadu. pract. p. 168.*), qui tamen non in vniuersum illud deprimit. Squilla vi inferius cognouit ill. BERGIUS (*M. m. p. 291.*): anne causa fuit, quod oxymel ex radice forinfecus allata, praepararetur, quum stirps deficiat in Suecia. Nolo KRATOCHVILLII (*de Colch. p. 37. sqq.*) sinistrum iudicium de inertia huius oxymellis, quod ex peregrinis narrationibus modo haufit et animum partium studio non omnino liberum prodit, in seriem reliquorum ponere, quibus nuda vnice veritas cordi fuit.

Transeo ad oxymellis huius in asthmae praestantiam considerandam, quo nomine chronicas varias affectiones pectoris complector, in quibus respiratio difficilis, stertorosa, anxiosa, aliquando suffocationem minans aegros corripuit, siue causa latuerit in mucro abundantius inter pulmones collecto, siue obstructionibus compagem eorum obsidentibus. Malum hocce saepe iunctim cum ascite, anasarca et hydrope pectoris, afflixit. Subinde solum aegro vim intulit. Dispersa igitur horum multa exempla comparent inter ea hydropticorum, quorum mentionem iam feci; et utriusque malo tum suppetias tulit. Mali, ab hydrope separatim urgentis, vel curati vel mitigati luculenta quaedam exempla dedit STÖRCKIUS (*De Colch. Cas. 11. 12. Cont. exper. Cas. 4.* in quo accessit dein hydrops pectoris; *Cas. 9.*), tum et alii praecipue inter Gallos, quos nominaui. Quae iam de dosi et cautelis monui, huius quoque loci sunt. Radicis huius vis in asthmae non nouiter modo cognita est, sed puluis eiusdem iam dudum pretium singulare obtinuit cuspidatim datus, ob efficacem et velocem effectum (GÖRITZ in BÜCHN. *miscell.* 1728. p. 1213.).

Pulueris,

Pulueris, vt antaſthmatici, quum mentionem facim: memorandum eſt, noſtro tempore quoque in hydrope puluerem virtute oxymel ſui nominis aemulatum eſſe, etſi paucioribus exemplis. Acrimoniae in lingua indicia, quae ſupra recenſui, augurari efficaciam iam ſiunt non leuem. Hinc probabile, temporis mora vel accellu aëris eneruatam inſigniter fuiſſe radicem, quam a quatuor ad octo cochlearia exigua pro Thea per diem, licet in deſperatis caſibus ſalutem afferret, obtulerat HEUERMANNUS (*Vermiſchte Bemerk. u. Unterſ. d. Arzneiweiſſ. vol. 1. p. 241.*). Doſin etſi non ſignificat cl. THEDEN (*Unterr. für die Wundärzte, P. 1. p. 176.*), nos tamen certiores reddit. deſperatis hydroſis caſibus puluerem radicis vel ſolum vel cum tartaro tartariſato mixtum efficaciffimum deprehendiſſe, et alui quidem deiectionibus crebrioribus abſque vilo alio euentu hanc medicinam auxilium attuliſſe.

Iunclim haecce omnia ſumta docent, non in lotio vnice mouendo inſigniter Colchicum valere, ſed potenter etiam ſolueret tenaces et compactos humores, et, ſi peclus grauant, ſcreatum promovendo pulmones egregie liberare.

Inter tot praestantiores effectus recensitos condonari facile posset, si omitterem, ad verrucas ani delendas alligatam fuisse radicem; coctam vero lacte necare pediculos inguinales (JO. BAUH. *Hist. pl. tom. 2. p. 650.*); flores quoque verrucis manuum affrictos easdem tollere (SCHINZ *Praef. vers. libri STÖRCK de Colch. p. 24.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ACĒTUM COLCHICI. Praeparationem supra (p. 204.) exposui. Repererunt hocce quoque varia dispensatoria pharmaceutica e. c. *Brunsv. p. 171. Ph. Würt. ed. 3. p. 3.* Rarissimi tamen vsus. Sed eximie externa applicatione resoluit, eoque magnus ad oculi sinistri angulum internum tumor dissipatus est (STÖRCK *Cont. exper. p. 159.*).

OXYMEL COLCHICI. V. supra p. 205. Iam illud in plerosque recentiores libros pharmaceuticos transit e. c. *Ph. Würt. p. 733. Brunsv. p. 291. Lond. 1787. p. 93.* Licet ex recenti radice vulgo patetur: sub defectu recentis tamen etiam ex sicca fieri potest, modo eadem, quoad reliqua necessaria, proportio obseruetur (PLANCHON in *Journ. de Med. tom. 28. p. 521.*). Experimenta in aegris efficaciam euincunt.

SYRUPUS COLCHICI *Ph. Ed.* 1783. *p.* 193.

Loco mellis saccharum sumtum fuit; ad imitationem syrui sui scillitici. Huc trahi poterunt supra de oxymelle scillitico proposita.

524.

Pharm. HERMODACTYLI *Radix.*

Item HERMODACTYLI (In plurali).

— — — A quam stirpe haecce radix petatur, nondum certo constat. LINNEUS Equ. illam in *Materia medica* a. 1749. item in *Spec. pl.* *p.* 28. *Iridi tuberosae* suae adscripsit, nixus, ut dicit, auctoritate TOURNEFORTII, quam nullam aliam equidem reperio, quam quod hic (*Coroll. instit. rei herb.* *p.* 50.) hanc Linneanam speciem nomine Hermodactyli insigniuerit. Ipse LINNEUS tamen postea (*Diff. Obs. in Mat. med.* 1772. *p.* 6.) inter incognitas stirpes veram collocavit, significatque recentiores quosdam MILLERUM nec non FORSKÅHLEUM sustinere, *Colchicum illyricum* stirpem veram esse. In MILLERI Lexico ed. 8. nomen triuiale hocce non exstat, declarat autem ibidem auctor, Colchicum variegatum vel Colchicum tessulatum suum

pro Hermodactylo officinarum haberi et vtramque stirpem Asiae minoris ciuem esse. Sed propria indagine ipsum TOURNEFORTIUM (*Mat. med. vers. Angl. p. 82*), vti HERMANNUM (*Cynof. mat. med. tom. 1. p. 113.*) pro specie Colchici orientali habuisse reperio, cui addit vterque synonymon: Colchicum radice siccata alba c. B. ad quem locum TOURNEFORTII sine dubio et respexit cl. GEOFFROY (*Mat. med. Traité tom. 2. p. 137.*). Vnde cadit huic a cl. ALSTON (*M. m. vol. 1. p. 461.*) facta reprehensio.

Colchicum ipsum *Illyricum*, quod nomen neque in *Syst. veg.* nec *Spec. plant. L.* exstat, non satis notum est, nec ex RAUWOLFFIO (*Reyß, pars 1. c. 9. p. 121.* vel GRONOV. *Fl. orient. p. 46.*) determinari perfecte potest. Auctor anonymus libri *Matiere medicale extraite des meilleurs auteurs, p. 139.* refert plantam ipsam se in Asia minori, Colchico vulgari nostro foliis et fructu simillimam, vidisse.

RADIX, qualem officinae seruant, figurae est fere cordatae magnitudine circiter Castaneae, altera superficie subplana, extus flauicans interne albida, saporis subuisidii farinosi, odoris vero
expers.

expers. Affertur nobis ex Natolia et Aegypto per Turciam.

An fit haecce, eadem, ac radix Hermodactyli veterum Graecorum et Arabum, diiudicari haecenus non potuit, nec operae pretium videtur noua indagine bonas horas in re ambigui euentus dilapidari, tanto minus quum virtutes a veteribus illi adscriptae nulla in re valde emineant.

Sapor radicis recentis fertur esse acerrimus; annosae autem subdulcis farinaceus, aliquantisper viscosus; odore destituitur (HERM. *Cynof. mat. med. l. c.*). ALEXANDER TRALLIANUS Graecorum primus est, qui Hermodactylum antiquis vsitatum commendat, et quidem instar purgantis in podagra, in aromatum, subinde purgantium aliorum, vario connubio (Vid. *libr. med. 11. ed. ANDERNACI p. 643. sqq.*). Item PAULLUS AEGINETA (ed. TORIN. *lib. 3. p. 237. lib. 7. p. 462.*) in articulorum doloribus laudat purgantis instar; molestum autem stomacho pronunciat, vnde ratio cognoscitur, cur veteres aromata addiderint. Ex Arabum numero produco MESUEN (*de simpl. l. 2. c. 7. p. 56. b.*), qui podagrae conferre non ore modo sumtum, sed etiam cataplasmate applicatum

declarat. In Aegypto mulieres Hermodactyli radices, quales in officinis prostant, modice tostas instar Castanearum deorant, quin numero decem, dum cubitum eunt per quindecim ad viginti vsque dies, vt pinguefiant, nec inde aluum laxam experiuntur, vel aliud incommodum (ALPINI *med. Agypt.* p. 234. 253.). Facile inde persuademur, Aegyptiacum Hermodactylum differre ab illo veterum, nisi forsitan vi ignis sub tostione acre dissipetur, vel ipsum Hermodactylum veterum aluum mouendi vim modo adipisci aliorum purgantium additamento. Cl^o. RUSSELL (*Oeconomy of nature in diseases of glands*, p. 205.) in vsu fuit ad imitationem mulierum Aegyptiacarum in connubio balnei tepidi Hermodactylos et aquam marinam propinare, vnde in utroque sexu macies, corrugatio cutis, eruptiones variae cutaneae sublatae, habitusque corporis plenus glaberque euasit, et iuuentus reuixisse visa.

Sunt, qui in dubium vocant omnino vim purgantem, e. c. CASP. HOFFMANNUS (*de medicari. offic.* p. 44.), ALSTON (*M. m. tom. 1. p. 463.*), DE HAEN (*Praelect. in BOERH. inst. pathol. tom. 3. p. 197.*). Vernalem radicem ad drachmas tres

vel

vel quatuor SWIETENIUS absque aluo mota ingessit (DE HAEN *l. c.*).

Vix vnquam amplius hodie præcipitur a medicis, et exulauit plerisque dispensatoriis pharmaceuticis. Fidem, quam veteres Hermodactylo suo in podagra tribuerunt, in memoriam quodammodo reuocauit DECOCTUM ANTIPODAGRICUM VIENNENSE, olim insigniter commendatum a cl. BEHRENS (*Ephem. nat. curios. Cent. 1. Obs. 81. p. 151. Conf. FR. HOFFM. Medic. syst. tom. 4. p. 533.*) ex Hermodactylis, Polypodio, radice Chinae, Sarsaparilla, Guaiaco, cum aqua et vino coctis. Eiusdem naturae est decoctum quoddam in Belgio valde recentius laudatum, scil. ℞. Rad. Polypod. Hermodactyl. Bardan. Sarsaparill. \overline{aa} ℥iv. Rasur. Lign. sanct. ℥ij. Concis. add. Aquae Mens. ix. Vin. alb. ℥iij. Stent in digestionem, filtratis iterum affunde Aquae Mens. vj. Vin. ℥ij. Ebulliat ad remanent. tert. part. D. S. pro potu ordinario (FUUN in *Verhandel. door de Hollandse Maatschappij d. Wetenschappen te Harlem, vol. 2. p. 6.*). Fatendum tamen in utroque decocto ob varietatem eorum, quæ recipiunt, meritum singulorum valde euadere ambiguum.

C O M P O S I T A.

SPECIES DECOCTI ANTIPODAGRICI VIENNENSIS.

Ph. Wurt. p. 181.

C R O C V S.

LINN. *Syst. veg. p. 75. Gen. pl. p. 25.*

525.

Pharm. CROCVS.

Crocus sativus; spatha univalui radicali, corollae tubo longissimo LINN. *Spec. pl. p. 50. a) officinalis*; autumnalis foliis angustioribus margine revolutis *Syst. l. c.* *Crocus autumnalis* latius DOUGLAS in *Phil. Transf. vol. 32. p. 441. tom. 1. fig. 6.* DU HAMEL *Mem. de l'acad. R. de sc. de Paris 1728. p. 100. cum tab. 1. 2.* Le Saffran FOUGEROUX DE BONDAROY in *Mem. de l'ac. R. de sc. p. 92. cum fig. tab 1. 2.* Depictum quoque reliquerunt REGNAULT *Botan. Le Safran*; MILLER'S *Figures of plants, tab. 111. f. a. b.* Κρόκος Graecorum. Zaffaran v. Zahafaran Arabum. Planta perennis, spontanea in secunda regione M. Olympi (SESTINI *Lettere o Viaggio per la Penisula di Cizico, vol. 2. p. 97.*), in montibus Caucasi aliasque Perlicis (GEORGI), in montibus et vallibus

libus inde a Crimmia antiqua vsque ad Baluclavan (*Description physique de la Contrée de la Tauride*, p. 185.). Non igitur eius natale solum ignotum est, vt cl. ALSTON (*Lectures on the Mat. med.* vol. 2. p. 117.), et adeo MILLERUS (*l. c.*), quondam existimarunt. LINNEUS (*Spec. pl. Mat. med.*) alpinum facit, et Helveticas alpes quoque tanquam patriam nominat: sed aduersatur HALLERUS (*Hist. stirp. Helv.* n. 1257.), quin animo nonnihil commotior (*Gott. Anz.* 1778. p. 88.), et confudisse officinalem cum varietate verno tempore florente (Croco satiuo β , vernali LINN.) accusat, qua in re, saltim quoad Helveticam plantam, HALLERI asserto facile subscribes. Varietas officinalis florem multo maiorem gerit verna, stigma tripartitum grandius, odorum et aromaticum.

Nullibi vero, quantum scio, spontaneus Crocus legitur, sed tam in orientalibus regionibus, quam Europæis variis climatis temperatoris, cultu accedente perficitur, vt et ea pars stirpis, quæ vnice in vsum vertitur, maior, odoratior et amarior euadat. Sic minorem et minus amarum spontaneum Crimmiæ esse legimus (*Description de la*
Tauride

Tauride supra cit.). Ita colitur in montibus Caucasii (GEORGI *Reise durch Rußland*, vol. 4. p. 38.), in Persia (CHARDIN *Voyage* vol. 4. p. 37.), in monte Atlas ditionis Tripolitanae, praecipue ea parte, quae Garean dicitur (ROTHMANN'S *bref, Refa til Garean* in GÖRWELLS *Adresse* 1775. n. 39.). Per Arabes probabile in Europam primum transiisse, et quidem Hispaniam, vbi hodie in La Mancha nominatim in St. Clemente copiose legitur (DILLON'S *Travels through Spain*, p. 419.). Galli in terra Gatinois (*Journ. de l'agriculture* 1766. Decembre.) olim maiori studio quam hodie fit huic rei operam dederunt; in Angoumois (MUNIER *Essai d'une methode à etendre les connoissances des voyageurs* vol. 2. p. 271.) tamen iam studiosius cultum exercent. In Anglia variis locis eum sibi commendatum habent, vt in Essex, Suffolk et Cambridgeshire, nec exiguo lucro (DOUGLASS in *Phil. Transf.* n. 405. p. 566. *sqq.* MILLER'S *Gardeners Dictionary* art. *Crocus*; *Account of Saffron, the manner of its culture and saving for use, with the advantages it will be of to this Kingdom.* Dublin 1732. 8.). Nec negligitur adhuc hodie in Sicilia (SESTINI *Lettere* vol. 3. n. 7.), nominatim in ditione S. Filippo, Iudica, Scarpello, Torcisi, in quibus tribus potterius

rius dictis locis ab eremitis curatur. In Helvetia quoque variis locis colitur (HALL. *hist. stirp. Helv. l. c.*). Nec fugit eius cultura Germaniam, sed inclaruit ibi imprimis Austriacus (JO. BERNH. ANT. RAUCH *de usu et abusu Croci austriaci, Vienn. 1732. 4.*), cui suppar perhibetur Bauaricus (*Der Wiener Safran in Baiern od. vollständiger Unterricht, wie man d. Wiener Safran in Baiern eben so gut, als in Oesterreich erziehen könne, von L. FR. WAGNER, samt 1. Kupf. München.*).

Non attinet hic in minutias culturae descendere. Requirit illa solum siccum, elatum, montosum, arenosum, argillosum, sed fimo bene mixtum. Puluinus eo fine rite subagitur et in quolibet sulci rectilinei tres longitudinaliter fiunt. Propagatur stirps per bulbos, nam semina in culta planta non maturescunt. Minores non facile flores ferunt, qui vero formam nonnihil depressam habent plerosque suppeditant. Bulbi in foueas exiguas immittuntur, tres pollices circiter distantes (Vid. figura eiusmodi areae cum puluinis suis depicta in SESTINI *Lettere tom. 3. p. 181.*). Parciot messis primo anno contingit, quam subsequente. Duobus annis (MUNIER *l. c.*) in Angoumois,

goumois, tribus (SESTINI) in Sicilia, quatuor vel quinque annis (DILLON) in Hispania, sex vel septem annis ad summum (GEORGI) in Caucaſo, exactis, effodiuntur bulbi et progenies multiplex noua, bulbo antiquo vel in ſummitate vel ad latera adhaerens (Egregie in bulbi ſtructuram inquiſiuit cl. FOUGEROUX *l. c.* errorem TOURNEFORTII aliorumque redarguens), in nouas areas transfertur. Duplici morbo ſubinde bulbi tentantur. Horum vnum cl. DU HAMEL (*Mem. de l'acad. de ſc. de Paris 1728. p. 100. ſqq.*) ſub nomine *la Mort* deſcripſit. Cauſa eiudem quaerenda eſt in ſpecie Lycoperdi, quae bulbo Croci ſeſe affigit, et fibris ramiſis emiſſis et propaginibus ſ. tuberculis in via prognatis, in viciniſ bulbos infeſtam ſuam vim diſpergit; inde enim non ſolum membranae externae bulbi corrugantur, marceſcunt, et in colorem ingrate brunum decolorantur, ſed et ipſe bulbus, centro excepto, quo exſuccae reliquiae eius apparent, in materiem terream nigreſcentem effoetam mutatur (*Conf. l. c. tab. 2. annexa, et Mem. de l'acad. de ſc. 1782. fig. 10.*). Paraſiticam hancce ſtirpem Croco nutrimentum neceſſarium abſtulſſe in patulo eſt. — Alter Croci morbus in Gatinois *Tacon* dicitur, a cl. FOUGEROUX DE BONDAROY (in *Mem.*

de l'ac. R. de sc. 1782. inde a p. 89.) curatius consideratus. In hoc integumenta bulbi primum sana apparent, sed pulpa maculis bruni coloris praegressis in pulverem nigrescentem degenerat, et ipsa integumenta tandem rubicunda fiunt. Labes vel contactu bulborum vel adperso pulvere infesto sese in sanos bulbos transfert. — Vtrumque malum et arcet et tollit optime lixiuum alcalinum cum calce, cui immerguntur bulbi per duas tresue horas, antequam plantentur, ablatis prius integumentis et detritis maculis, si adiunt.

Autumno, dum flores praesto sint, quouis die hi mane leguntur, et horum quidem manipulus vnus post alterum in corbem collocatur, vt domi per largam mensam sterni et ex hisce stigmata cum longa portione styli ipsius eximi possint. Reliquum floris vt inutile reiicitur. Sequitur iam horum exsiccatio, in quem finem fornax portatilis ex asseribus emplastica materie obductis in Anglia adhibetur. Super hac tenditur aulaeum ex fetis textum, cui superponuntur plagulae aliquot chartaceae, in quas collocant Crocum humidum ad crassitiem pollicum duorum vel trium, quem tegunt aliis plagulis, dein lodice laneo aliquoties

complicato, vel puluino stramine repleto, et, accenso per tempus foco, tabula pondere graui onerata. Ignis initio administratur fortior, dein mitior, et placenta in quem Crocus concrefcit invertitur aliquod tempus post, ali vero per 24 horas debet ignis (MILLER). In Sicilia super charta ficcantur stigmata in latere calefacto (SESTINI); in Angoumois autem intra cribrum, super igne flammante distantia trium vel quatuor pedum (MUNIER). Optime feruatur Crocus, si intra vesicam in vas stanneum bene obturatum reponitur.

Id quod vero CROCI nomine proprie venit, sunt tria ista *Stigmata* siue laciniae trifidae, quae in pitillo ex apice styli emergunt. Cornua paullo a re alienius vocat HALLERUS. Recentia et succosa ex basi gracili lutea sensim in figuram cuneiformem coloris fului s. profunde rubri, apice truncato crenato exalbido luteo dilatantur, submembranacea, conuoluta, pollicem circiter longa (Conf. illustrationis causa TOURNEF. *Instit. rei herb. tab. 184. lit. D. DOUGLAS l. c.*). Corrugantur et contorquentur ficcando varie, ita tamen vt crebra specimina obueniant inter sicca, in quibus terna vnita summa styli parte conspiciuntur. Odorem et succosus
Crocus

Crocus spargit fragrantem, ficcus vero longe magis et largo ambitu cum sapore simul amaricante et aromatico et nonnihil acri. Quaelibet natio Crocum apud se cultum laudare solet. *Orientalis* dictus diu excellere creditus, prout CHARDIN (*l. c.*) Persico palmam adiudicat. *Siculus* iam antiquo tempore magna in exultatione fuit, etsi minori, quam alter. Siculus tamen hodie non maiori copia colitur, quam ut nationi ipsi sufficiat (SESTINI). *Anglicus*, qui stigmata latiora habet, et *Austriacus*, hodie valde celebrantur. Poterit clima aliquod virium addidisse. Sed in diiudicando pretio Croci etiam ad culturae studium, integritatem bulborum, exsiccationis et conseruationis Croci sollertiam et aetatem Croci seruati, attendas; nec perinde est, vtrum lucri causa multum de stylo virium casto simul decerpatur. In Europa cultus eousque praeferi apud nos orientali meretur, quod genuinus facilius haberi potest, item recentior, nec peregrino additamento deprauatus. Nempe pondus Croci exiguum ad lucrum fraudulentum inuitat venditores perfidos. Ad vnum enim granum Croci ficci recipiuntur flores 14 vel 15, et ad uncias sedecim, flores 107520 (ALSTON'S *Lectures on the Mat. med. vol. 2. p. 118.*).

Solent quidam, vt Tripolitani, oleum conseruationis causa Croco addere, sed interdum ob lucrum ex pondere plus quam opus, quin corrumpunt illum eodem fine farina (ROTHMAN *l. c.*). Hispanicum pariter oleo inquinatum esse accusant. Immiscere aliquando fibras carnis bubulae coctae in Gallia olim vsitatum fuit, vt mandato R. Henrici secundi medio seculo decimo sexto edito inter alios sophisticationis modos a Rege seuerè interdictos indicatur (V. DE LA MARE *Traité de Police, tom. 4. p. 593.*), ex quo simul cognoscitur, quantae iam tum cultura Croci curae in Gallia esset. Alii addunt Carthami tinctorii flosculos. Ante aliquot annos capsulam largam chartaceam horum mihi misit L. B. AB ASCH et femina Carthami huius seorsim, adscripto nomine Croci Albanici, quos flosculos tamen, quum dignoscere eos facillimum, arbitror tinctorio tantum scopo Croco suppare habitos. Alii vendunt Croci loco flosculos Calendulae, prout Londini a Iudaeis factum (SMITH in *Lond. Magaz. 1766. p. 560.*), qui quidem flosculos hosce antea infuso Croci odoris saporisque causa immiserant: tinctura vero cum aqua ex hisce flosculis facta longe saturatior magisque rubra fuit, loco coloris grate flauì, quem erogat

erogat verus Crocus. Maxime vulgaris modus autem Crocum lucri scopo deprauandi et detectu difficilior hic est, quod paucillum modo Croci probi cum eo misceatur, qui antea plurimam partem orbatus tingente sua materie fuerat, vel alio modo vitiatum; quae quidem fraus a quibusdam in Belgio committitur. Genuinus et probus coloris rutili esse debet, nec siccus nec humidus nimis, texturae tenacioris, et in placentas firmiores compactus, quae diremtae eundem colorem in intimis ac in superficie prae se ferant. Perit etiam vis aetate, unde annua instructus praestantior, nec diu contritus ob hanc iacturam seruari debet. Difficiliter in pulverem redigitur nec nisi antea siccatus, vel in mortario calido vel ope pistilli calidi contritus.

Masticatione Croci salua tingitur colore saturate flauo. Extrahit tam aqua, quam spiritus vini, tingentes odorasque eius particulas, aqua tamen magis, vt conferendo vtriusque generis tincturas quoad colorem odoremque, item extracta vtriusque generis quoad pondera, apparet. Scilicet efficcati Croci vncia vna erogat extracti spirituosi primi drachmas quinque et scrupulum vnum, ex-

tracti aquosi primi autem drachmas sex (NEUM. *Chymie*, vol. 2. P. 2. p. 248.). Negat NEUMANNUS (*l. c.* p. 245. 247.) oleum aethereum erui ex Croco posse, licet inesse dispersum non inficietur. Sed vere inest, modo copia insignior Croci pro experimento adhibeatur, et LUDWIGIUS ex Croci libra vna elicuit olei huius drachmam vnam et dimidiam (LÖSECKE *Auserl. Arzneym.* ed. 4. p. 380. not. **.), prout nuperius cl. DEHNE destillatione Croci cum aqua ex librae quadrante olei guttas quinque vel sex obtinuit, coloris aurei, saporis valde acris odorisque Croco ipso fortioris, et in aqua fundum petentis (CRELLS *chem. Journ.* P. 3. p. 11.). Quod remanet erogat extractum, laete coloratum, ingrate amarum, destitutum odore et aromate Croci specifico. Vnde olei dignitas insignis intelligitur. Repetita alcoholis infusione extrahitur omne colorans, vt Crocus modo pallidus supersit (BOERH. *Chem.* vol. 2. p. 212.).

Omnia docent, Graecorum veterum et Latinorum Crocum et nostrum ex eadem stirpe esse. Nomen tamen transtulerunt etiam in alias floris partes Croco similes, e. c. antheras Lillii albi, vt docet memorabilis PLINII de hoc locus (*Lib.* 21. *cap.* 5.): "stantibus in medio Crocis."

Flauedo

Fluedo Croci in intima corporis animalis penetralia sese insinuat. Mulier fertur a medicamento quodam, cui Crocus inerat, duas puellas extrinfecus luteo tinctas peperisse (AMAT. LUSITAN. *curat. med. Cent. 5. f. m. 71.*). Sic in cane grauida Croco cum aliis pasta non solum colliquamentum vilcerum abdominis colorem croceum exhibuit, sed et catelli variegati locis albidis flavedine tincti exstiterunt (HERTODT *Crocologia p. 279.*). Lotium Croco tingi multi perhibent, et nominatim ex saturata tinctura eius spirituosa id fieri legimus (BOERH. *l. c. p. 213.*). Sed recentiori experimento (ALEXANDER'S *experimental Essays on antiseptics, the Doses and effects of Medicines etc. ed. 2. p. 91.*) hoc ne ex scrupulis quidem Croci quatuor ingestis contigit, neque enim lintea vel chartacea segmenta tingebantur villo modo, prout nec indusium gestatum; verum foeces aluinae eo insigniter pictae apparuerunt. Vnde auctor experimenti concludit non ingredi Crocum sanguinem, sed absque resorptione per primas vias euacuari.

Vapores spargit sensorio communi infestos, si in arctius spatium concentrantur. Perit famulus mercatoris ex fomno intra cubile capto, in quo

multum Croci feruabatur, praegressa cephalalgia et virium prostratione insigni (BORELL. *Hist. et obff. cent.* 4. *obff.* 35. *p.* 303.). Agafo adeo super duabus Croci farcinulis dormiens eadem nocte obiit (EX LUSIT. SCHENCK *Obff. med.* *p.* 879.). Ita coniux aromatarii in conclauis exiguo calefacto, Croci puluerem in minutas portiones dispertiens in terram apoplectica cecidit (TRALLES *de Opio sect.* 1. *p.* 114.). — Nimia Croci quantitas ingesta non minus cerebro neruisque vim infert. Nam inde pallor, capitis dolor, oculorum caligo, demum infania cum laetitiae enormis indiciis (ZACUT. LUSIT. apud FRICC. *de venen.* *p.* 394.). Mortem attulit foeminae condimenti loco nimium ingestus (ZACUT. LUSIT. *l. c.*). Characteristici aliquid in nocendi sua efficacia videtur hoc, quod nimia copia risum morbosum et indecorum excitet (SERAPIO, ZACUT. LUSIT., BOERH. *Chem.* *vol.* 2. *p.* 212. SCHULZ *Praelect. in Dispensf. Brandenb.* *p.* 236. vbi id infantibus ex olfactu vitri vacui, cui infuerat essentia Croci, contigisse dicitur.). Contrarius tamen hilaritati effectus ex Croco in matrona obseruatus est, vt quae ex pulueribus crocatis semper in tristitiam incidit (BERG. *M. m.* *p.* 37.).

Multa

Multa in effectu similia cum vino vel opio praestat, parciore scilicet dosi exhilarat, maiori caput tentat, inebriat, neruos insensiles reddit, somnum, soporem, quin mortem, ciet. Et in mitigando stimulo ad tussim, in doloribus sedandis, item in affectionibus spasticis valet. Virtutem praestare suam haud sine sanguinis celeriori motu et caloris augmento vulgo creditur; ast saltim in corpore cl. medici ALEXANDER (*Experiments cit. p. 88. sqq.*) tam scrupulus dimidius quam integer neutrum effecit: ex scrupulis duobus calor modo vno gradu thermometri auctus, arteria autem ex 72 ictibus cecidit in 66, quod vero alii accidentali causae tribuit, quum nihil ex scrupulis quatuor ingestis in se mutatum inuenerit. Quantum sentio euentus experimenti singularis in homine, ambiguis medicamentis maiori dosi capiendis assueto, non sufficit obseruationibus tot aliis contrariis refellendis, etsi facile dabo, aliis documentis suffultus, in dosi saepius formidulosos nimium fuisse medicos.

Praeter neruinam virtutem alia vulgo extollitur, emmenagoga, quam et in menstruis et lochiis et secundinis pellendis exercet. Ex nimia

dosi a muliere ad prouocandos menses capta hæmorrhagia adeo vteri lethalis intra triduum subsequuta (RIVERII *Oper. ed. HORSTII p. 136.*) est. Inter domestica hoc fine vsurpatur in infuso aquoso vel lacteo. Magna tamen hoc nomine non perpetrat. Ad exanthemata quoque pellenda valet.

Antisepticum autem tam efficax sub experimentis externis deprehenditur, vt eius grana quinque magis putredinem arceant, quam grana sexaginta salis communis (PRINGLE'S *Dis. of the army, App. p. 20.*). In serum sanguinis minorem efficaciam, quam in carnem, hac in re exferit (*l. c. p. 27.*). Nihilominus tamen in ipsis morbis putridae naturae hæctenus non valde eminuit.

Rarius Crocus in puluere vel infuso aquoso vel lacteo solus ingeritur. De dosi non conueniunt. Adulto tamen scrupulus dimidius ad integrum conceditur; LINNEO auctore drachma dimidia, quam dosin perperam declarasse nimiam CRANZIUM (*Mat. med. et chirurg. 1. p. 115.*), ferioribus observationibus edocemur. Miscetur Crocus sæpe cum aliis fini congruis; item proliat varietas præparatorum ex Croco insignis et compositorum, quæ Crocum recipiunt.

Pro

Pro externo quoque vsu adiicitur facculis, cataplasmatibus, collyriis, vnguentis, emplastris variis, scopo resoluendi, abscessus maturandi, quando nimirum stimulus inflammationi addendus est, vel dolores mitigandi.

Olim odoramenti genus constituit Crocus, quo theatra, triclinia aliaque loca, quae et odore oblectare deberent, conspergebantur, et vnde tincturas parabant sub ascensum per fonticulos placituras. Iisdem quoque humectabant varias res obuias; Crocumque etiam in balsama odorifera recipiebant (Cfr. BECKMANN *Beytr. z. d. Erfind. vol. 2. p. 82.*): sed desit sensim esse narium lenocinium, prout placiti per tempus sapes, colores, formae, mores, paullo post neglectum subire, quin fastidium parere, solent. — Tinctorium vsum porro pro textis variis colorandis et vernicibus memorare conuenit. — Notissima praeterea eius administratio in cibis est, coloris potius quam saporis causa, nimirum ad panes, placentas, iuscula, carnes, embannata rel. tingenda. Prout multiplex hic eius in oeconomia vsus desuevit, ita elanguescere coepit culturae apud varias gentes studium, et lentius per commercia ex vna regione in aliam transferri.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

TINCTURA CROCI *Ph. Würt. p. 226.* Maceratione Croci cum spiritu vini rectificato. *Ph. Edinb. p. 41.* acquiescit spiritu vini Gallico, et *novissima 1783. p. 108.* spiritu vini tenuiori. Hocce menstruo et mucilaginosae partes eruuntur; quum contra in ESSENTIA CROCI *Ph. Brandenb. p. 88.* spiritu vini rectificatissimo paretur. Primo loco dicta ad guttas triginta supraque datur. Virtus huius et reliquorum praeparatorum ad superius propositas exigenda.

TINCTURA CROCI VINOSA *Ph. W. l. c.* rarioris vsus, minus calefacit. Suppar VINO CROCEO *Ph. Lond. p. 66.*

SPIRITUS CROCI *Ph. W. p. 191.* Destillatione paratur praeuia Croci cum menstruo duplici, spiritu vini rectific. et aqua, digestionem.

EXTRACTUM CROCI *l. c. p. 91.* Fit aquae ope. Commodus et frequens eius vsus est. Concentratam Croci vim continere vulgo existimatur, sed vereor, ne haud exigua eius pars per ignem fuerit dissipata. ALSTON gr. xij extracti assignat pro dosi, LINNEUS gr. xv.

SYRUPUS

SYRUPUS CROCI *Ph. W. p. 209.* Blandum tenellorum anodynum. •

LAUDANUM LIQUIDUM SYDENHAMI *V. Appar. med. vol. 2. p. 293.* Crediderunt varii e. c. FERNELIUS (*Meth. med. l. 4. c. 7. et l. 6. c. 5.*), corrigi Opii naturam narcoticam Croco, sed ipse similis indolis est, vnde augetur potius haec Opii vis.

ELIXIRIA PROPRIETATIS. Quodlibet recipit Crocum, de quibus articulo Aloës vterius. — Transeo alia interna.

EMPLASTRUM OXYCROCEUM *Ph. W. p. 69.* Inter tot alia excipienda, quorum gummirefinae et terebinthina magnam partem efficiunt, Crocus quoque reperitur. Vis paregorica et resoluens, sed calidae naturae.

EMPLASTRUM DE GALBANO CROCATUM *Ph. W. p. 65.* Emollit eximie, doloresque lenit.

EMPLASTRUM DIACHYLON CUM GUMMI *Ph. W. p. 63.* Tantillum Croci inest. Eximium emolliens et maturans.

A L O E.

LINN. *Syst. veg.* p. 278. *Gen. pl.* p. 171.

526.

Pharm. ALOE *succotrina.*
hepatica.
caballina.

Sub diuersis hisce nominibus in officinis obtinent succi inspissati colore, odore, sapore, duritie, puritatis gradu, diuersi; licet comparando species eiusdem nominis ex diuersis pharmacopoliis petitas saepe discrepantia notabilis inter easdem conspicua sit. Vndenam discrimen hocce derivandum, nondum certe constitui potest. Alii a praeparationis diuerso artificio illud deducunt, vt JO. BAUHINUS (*Hist. plant. uniuers.* tom. 3. p. 697.), SPIELMANNUS (*Mat. med.* p. 626.), alii, vt COMMELINUS (*Praelud. botan.* p. 46.), et post eum LINNEUS (*Mat. med.*) cum multis aliis, a tribus diuersis stirpibus. Et hasce quidem hic inter vnam speciem coarctauit scilicet

Aloën perfoliatum; floribus pedunculatis cernuis corymbosis subcylindricis LINN. *Spec. pl.* p. 457. cuius varietates tres in *Materia medica* notat:

a. Aloën

α. Aloën veram, foliis spinosis confertis dentatis vaginantibus planis maculatis L. *Hort. Cliffort.* p. 131. cui *Aloën hepaticam* tribuit.

β. Aloën Americanam, Ananae floribus suaerubentibus PLUCK. *Almag.* 19. t. 240. fig. 4., cui *Aloën succotrinam* adscribit.

γ. Aloën guineensem caballinam, vulgari similem, totam maculatam COMMEL. *Prael.* p. 4., a qua *Aloën caballinam* deriuat.

In hocce de succorum diuersorum aloëtico-
rum origine iudicio nimis sequax fuit LINNEUS
coniecturae COMMELINI (*Prael. bot.* p. 46.),
quae nititur tantum conuenientia saporis et odoris
recentium succorum modo dictorum cum succis
ficcis venalibus diuersi istius nominis, vt tamen
simul fateatur hicce, colligi posse succum ama-
rum etiam ex variis aliis Aloës speciebus.

Et hoc quidem recentioribus obseruationibus
extra omne dubium ponitur. Ipse explorauit
complures Aloës species recentes, quarum suc-
cum modo amarum, modo amaritic destitutum
inueni (Vid. *Commentatio de succi Aloës amari
inuitis* in *Opusc. meor.* tom. 2. p. 488. qua scri-
ptione

ptione totum hoc argumentum illustrari). Amarissima mihi visa

Aloë elongata MIHI, floribus spicatis tubuloso-triquetris subringentibus oblique dependentibus, foliis aggregatis dentato-spinosis. Descripta amplius in MURR. *Opusc. l. c.* depicta in *Comment. soc. scient. Gotting. a. 1788. tab. 2.* Aloë n. IX. TREW in *Commerc. Nor. 1744. p. 324. tab. 3. fig. 18 - 21.* vbi modo spica et flores singulares repraesentantur. Aloë vulgaris BLACKWELL *Herb. ed. TREW. Cent. 3. tab. 229.* Aloës commun; in REGNAULT *Botan. cum fig. Anne haecce Aloës perfoliatae L. Varietas vera π. Spec. pl. p. 458?* anne eadem, ex qua in Jamaica (BROWNE'S *nat. Hist. of Jam. p. 197.*), item in Barbados (HUGHES'S *nat. Hist. of Barbados, p. 145.*), succum vsitatum colligunt? Peregrinatores scientes olim coniecturam valde probabilem confirmabunt (Conf. *Opusc. mea supra cit. p. 481. sqq.*). Aliae species vere vsurpatae sunt:

Aloë spicata THUNB. floribus spicatis horizontalibus campanulatis, foliis caulinis planis amplexicaulibus dentatis LINN. *Suppl. pl. p. 205. Syst.*

Syst. veg. ed. 14. p. 338. THUNB. *Diff. de Aloë* p. 4. 10. Haec in promontorio bonae spei optimum succum Aloës hepaticum exhibet teste eodem, reliquae species viliolem.

Aloë linguaeformis THUNB. floribus racemosis erectis, corollis cylindricis, foliis linguaeformibus distichopatulis *Syst. veg. ed. 14. p. 337.* In interioribus Capitis bonae spei a nonnullis incolis succum ex hac Aloë collectum tanquam optimum et purissimum adhiberi, pariter cl. THUNBERG (*Diff. de med. African. p. 7.*) narrat.

Maximam tamen Aloës copiam, quae ex hocce Africae promontorio transfertur, parari ex Aloë perfoliata idem innuit. Varietatem huius speciei non denominat, sed in omnibus hortis botanicis obuiam pronunciat (*Physiogr. Süljkapets Handl. P. 1. p. 112.*). Cui effato cl. SPARRMAN (*Resa til Goda Hopps - udden p. 742.*) eatenus aduersus est, quod ad *Supplementum plant.* LINN. respiciat, vnde illi de Aloë spicata THUNB. sermonem esse probabile.

Optionis igitur inter plures stirpes succum amarum colligentibus locus est. Nec potest non

pro stirpium diuersitate et integritas succi et effi-
caciae gradus varie differre. Alia ratio discrimi-
nis in praeparationis succi discrepante ratione
continetur, vt ex inferioribus patebit.

In tractu promontorii bonae spei montes oc-
cupant frutices aloëferi praecipue regione quin-
quaginta milliaria a promontorio ipso distante,
vbi a cacumine ad radicem montes obtegunt,
hinc ibidem plantationes superfluae. Sed in in-
sulis Jamaica et Barbados follerter hac curantur.
In Jamaicam ex insulis Bermudianis translata fuit
stirps, et sensim sponte sese propagat. Ad vbe-
riorem prouentum tamen tam ibidem quam in
Barbados colitur solo siccissimo ex furculis adul-
tiorum plantarum, qui immittuntur in foueas pla-
nas distantia sex vel duodecim pollicum (BROWNE
l. c. p. 198. MILLINGTON in Lond. med. Journ.
vol. 8. P. 4. p. 422.). Requiritur anni duo
vel tres post plantationem antequam succus iustam
perfectionem assequatur, et seruari possunt plantae
per duodecim annos et diutius. Folia, quae
succum suum fuderunt, per solum proiiciuntur,
vt stercoretur (MILLINGTON.).

Aloës amarus succus in vniuersum ex foliis eruitur; nam etli verum cognoui, quod PLINIUS (*Hist. nat. lib. 27. c. 4. ed. DALECH. p. 1194.*) notauit, caulem pariter eodem imbutum esse, vnde refert suo tempore et caulem ante maturitatem feminis succi gratia incisum: hodie tamen foliis acquiescunt. Non latet vero amarities in tota eorum compage, sed in membrana corticali tantum tenaci, quae superficie interiori amplis canalibus siue vasis instruitur, quae in recenti segmento transuersim facto punctulis quidem distinguuntur. Parallele haec vasa per longitudinem folii decurrunt, et ex hisce refectis limpidus tenuisque latex funditur. Remotiora illa deprehendi in speciebus, quae blandioris succi sunt vel amaritie omni destitutae. Reliqua pars media folii pulpam constituit albam, pellucidam, aquosam, vel viscosam, inspidam, cuius liquor aliquando in longa fila trahi potest. In caule pariter succus iste amarus nonnisi in similibus vasis velaminis corticalis latet.

Vt eruatur amarus succus ex hisce, sufficit folia ad basin, vbi crassissima sunt, praecisa vel situ erecto in dolia collocare, vt in insulis quida-

dem Barbados (HUGHES *l. c.* MILLINGTON'S *Account in Lond. med. Journal, vol. 8. P. 4. p. 422. sqq.*) et Jamaica (BROWNE *l. c.*) fit, vel supra grandius folium substratum, quod receptaculi vel canalis vices gerit fitu decliui ab utroque latere ad numerum decem, duodecim et plurium, vnum supra alterum ponuntur, quod in promontorio bonae spei consuetum est (THUNBERG in *Physiogr. Sölsk. Handl. l. c.* et SPARRMANN *l. c.*). Vnde sponte exundat succus amarus viridi luteus. Quanta vbertate vero profluat succus iste, inde apparet, quod aliquando intra sex vel septem horas librae triginta sex ciuiles succi colligi possunt foliis perpendiculari fitu collocatis (MILLINGTON). Solent tamen, vt quicquid succi amari superstes est proliciatur, ad finem, antequam folia reiiciantur, folia eadem per manus transigere. Alii laboris compendium in eo quaerunt, quod folia in frustra secta in dolium repnant, vt liquidum effluat, subiuncta demum pressione per manus (BROWNE *l. c. p. 198.*). Non vberiore autem prouentum succi ex concisis foliis fieri, noscunt rustici Africani. Etenim ex foliis modo ad basin praecisis succus primus exstillans alium nouum riuum post se trahit.

Succo

Succo horum alterutro modorum prolicito, proximum est, vt condensetur. Optima ratio haec est, quod intra vasa lignea plana nec alta caloris ope ad iustam crassitiem exhalet, vnde et haec Aloës species in Jamaica, vbi quoque paratur, summo in pretio habetur. Sed quoniam lente succedit res (Conf. MILLINGTON *l. c.*), pro vulgari Aloë ibidem affusa aqua in aheno commodo illum coquendo inspissant. In promontorio bonae spei succum elicatum absque aquae aditamento coctione densant. Inspissatio continuatur, donec guttula laminae instillata solidescat, vel non amplius destillet e bacillo, sed filum inde enatum frigefactum frangatur. Solet in Jamaica succus spissior primum peculiari vase refrigerescere, dein cucurbitis vel exiguis doliis indi, vt pro vsu seruetur. Quidam in Barbados, dum ebullitio nimia est, addunt sub coctione pauxillum aquae calcis (MILLINGTON *l. c.*). Sub coctione saltim Capenses fordes in superficie haerentes despumant, sed colatione non vtuntur.

Alit commemoranda et alia encheiresis, a dictis diuersa, sed a cl. WRIGHT (*Account of the medicinal Plants growing in Jamaica in Lond.*

med. Journ. 1787. *vol.* 8. *P.* 3. *p.* 217.) descripta, quae, quum de ea nihil attulerit cl. BROWNE, videtur feriori tempore tantum recepta, scilicet folia in frustula dissecta immittuntur exiguis corbibus vel retibus, quae demerguntur amplis ahenis ferreis aqua repletis, coctione per decem minuta pr. temporis facta eximuntur, et noua portio suggeritur, donec liquor saturatus et niger euaserit. Colatur tum, et, foeculentum postquam subsederit in vase versus fundum sese angustante, pluries liquor per epistomium laterale (Hahn, Tapp.) detrahitur, et iterum coquitur sub continua agitatione. Denique ad consistentiam mellis redactus cucurbitis inditur, in quibus temporis mora indurescit. Ex tribus partibus succi fluidi vna solida remanet. Hunc Jamaicenses in massis pintam vnā ad viginti ponderosis, Capenses autem ponderosioribus, plerumque trecentarum, quadringentarum vel quingentarum librarum, vendunt. Fraudulenti homines ponderis augendi causa aliena subinde Aloī admiscunt, quam fraudem DIOSCORIDES iam reprehendit, Gummi vel Acaciae miscelam speciatim denotans, prout in Belgio subinde Liquiritiae succus additur (FERBER *n. Beiträge zur Mineral-*

neralgeschichte, vol. 1. p. 366.). Deslectere inde non potest non Aloë a vera sua natura et virtute. Sed non minor hisce momentis diuersitas exsurgit ex multiplici ista in succo praeparando varietate, quam descripsi, etiamsi ceteroquin planta eadem sit. Alia igitur est natura Aloës sponte exundantis; alia vi ex foliis dissectis et conuassatis euntae; alia si inspissationem praecedat colatura; alia si haec negligitur; alia si succus sole densatur; alia rursus, si id fit coctione, quae quo fortiori igne perficitur, tanto facilius empyreuma contrahit, dispendium odorarum partium patitur, et tanto profundiori colore tingitur; alia, si fordes coctione ascendentes auferuntur; alia si absque despumatione spissatur.

An inde discrimen dependet totum trium istarum diuersitatum succi aloëtici amari, quas in fronte indicaui, et eodem quidem ordine, quo de praestantia iudicium fertur, discuti haecenus nequit. Quis horum nominum auctor fuerit primus, non constat. HIPPOCRATES et THEOPHRASTUS ERESIUS Aloës plane non mentionem iniiciunt. CELSUS (ed. KRAUS. p. 84.) crebro eius meminit, omnibus cathartics eam misceri iubens,

sed absque ullis epithetis. DIOSCORIDES (*Mat. med. lib. 3. cap. 25.*) duplicem Aloën significat. Subtiliores fuere Arabes, qui a patria sibi nota nominatim variis Asiae regionibus species effinxerunt, quos inter AVICENNA (*Oper. ed. Venet. lib. 2. tract. 2. cap. 66. p. 105. b.*) succotrinam tanquam meliorem constituit; reticens vero cetera vulgaria nomina. Vndenam JO. BAUHINUS (*Hist. plant. tom. 3. p. 697.*) narrationem deduxerit, quod latex ex foliis elicitus sua sponte in tria liquida diuersae indolis strata totidem formantia sese disiungeret, quorum superius concha haustum exsiccatum Aloën succotrinam constitueret, alterum in medio consistens Al. hepaticam, infimum siue foeces Al. caballinam, decerni nequit. Quod si vere esset, ratio probabilis nominis huius ternarii existeret. Sed nec nostro tempore constantem significatum hisce nominibus tribui supra iam conquestus sum. Descriptiones tamen subiungendae sunt singularum specierum succi Aloës auctoritate viri in eiusmodi rebus alias grauis (*LEWIS Mat. med. p. 31.*):

1. *Aloë succotrina*, quae iudicatur optima, instruitur colore flauido-rubro, in purpureum inclinante, sed, postquam in puluerem redacta fuerit,

fuerit, aureo, superficie splendente, friabilis est, et saporem cum amaritie aromaticum, odorem vero instar Myrrhae fere prae se fert, item nonnihil pellucida est. Haec species olim quidem ex Zocotra, Zocotera vel Socotora, insula oceani orientalis translata fuit; hinc quidam Al. Socotrinam vel Zocotrinam scribi malunt: hodie vero nomen praestantiam primariam indicat, prout nomina adhuc hodie vulgaria Opii Thebaici, Terebinthinae Venetae, Croci orientalis rel. memoriam modo patriae, vnde olim petita erat optima species, conseruant. Nam cl. BROWNE teste (*l. c. p. 198.*), praestantissima, quae in Jamaica emergit Aloë, hocce nomine insignitur. Characteres iidem probitatis, quos modo recensui, competunt isti succo, quem ipse ex foliis Aloës elongatae mihi comparauit, et cum quo varia experimenta feci (*Vid. Opusc. l. c. p. 497.*).

2. *Aloë hepatica* distinguitur colore profundiori, superficie non tam splendente, compage firmiori nec ita transparente, amaritie magis nauseosa et odore fortiori magisque ingrato.

3. *Aloë caballina*, quae vilior reliquis declaratur, nec in omnibus officinis obuia, demum dignosci innuit foetore ingrattissimo; adiiciunt alii,

vt et ipse in specimine iam ante oculos versante deprehendo, colorem longe obscuriorem fere nigrum et manifesta fordium et fabuli indicia, vnde et compactior et ponderosior apparet. — Sed omnino plura discrimina in speciminibus occurrunt, ita vt ternarius iste numerus iustis limitibus ponendis non sufficiat.

Quantum scio, hodie plurimum Aloës ex Capite bonae spei, vbi commercium cum eadem societati mercatoriae Indico-belgicae seruatum est, item ex insulis Jamaica et Barbados, nominatim proxime dicta, in Europam transfertur.

Constat Aloë tam ex dissolubilibus partibus, scilicet resina et gummi, quam ex terra, solutionem omnem respucute. Proportio harum variat valdopere in diuersis succi speciebus: et conubium gummi cum resina tam arctum est, vt menstruo tam aquoso resina, quam spirituoso gummi, ad partem soluatur. NEUMANNUS (*Chem. vol. 2. P. 1. p. 64.*) ex Aloës (speciem non determinat) vnciiis sedecim eruit extracti resinosi pr. vncias fere quindecim h. e. $\frac{15}{8}$; sed ex totidem vnciiis Aloës, extracti aquosi pr. vncias tredecim cum dimidia h. e. fere $\frac{7}{8}$; vnde colligitur

tur paullo plus resinae quam gummi Aloï inesse. Resinam puram vero ea proportione singulis speciebus inesse edocet cl. LEWIS (*M. m. p. 33.*), ut Aloë hepatica contineat eius fere $\frac{1}{3}$, Aloë succotrina $\frac{1}{4}$, et caballina $\frac{1}{6}$. Aloë hepatica igitur plus resinae et minus gummi quam reliquae species continet. Resina insipida et inodora fere est. Sapor autem odorque manifestius longe remanet in extractis gummosis, licet haec ipsa gratia multum antistent Aloï crudae, quae valde amarum et nauseosum saporem longae durationis habet et odorem fortem. In hominum usum subsistimus A. succotrina vel hepatica; pecoribus caballina dicatur.

Aloë aluum purgat omnium consensu. Idque non solum contingit eadem per os ingesta, sed et extrinsecus applicata. In carie hoc saepe observatur ex tinctura Aloës adhibita, quae reforptione deiectiones alui continuas excitat (*MONRO'S Works, p. 306. Conf. l. c. p. 297.*). Ita pilula ex Aloë parata et fonticulo stimuli causa immissa aluum mouit tantopere, ut auferre ideo eam opus fuerit (*Mem. de la Soc. R. de Medec. à Paris, vol. 2. p. 162.*). Eiusmodi exempla passim

sim alia leguntur de vsu improuido Aloës chirurgico. Et haec quidem purgandi vis gummosae Aloës parti praeprimis debetur. Etenim resina quocunque modo sumta vix deiectiones efficit; hinc extractum Aloës aquosum ipsam Aloën vi cathartica superat; hinc Aloë succotrina, quae plus gummi comprehendit, efficacius purgat, quam hepatica. Tardus vero hic effectus est, quin aliquando vix nisi 24 horarum spatio sese exserit (FALLOP. *de med. purg. Oper. vol. 1. p. 121.*), et succedit ille aliquando etiam ex valde exigua, vnius vel duorum granorum dosi. Ad deiectiones liquidas amplior scrupuli adeo requiritur, quae vero nonnisi torminibus comitibus sequi solent. Aloën pulcherrimum et innoxium purgans pronunciat BOERHAAVE (*Chem. vol. 2. p. 245.*). Nocet vero ob calidam naturam plethoricis, biliosis, grauidis, et ad haemorrhagias pronis.

Quid in ciendis profluuiis sanguineis valeat, elucet eius in haemorrhoidibus et menstruis pelendis insigni potestate. Quod ad haemorrhoides attinet, adeo haecce certa est, vt ex centum hominibus, qui Aloë ad aluum sollicitandum frequenter

quenter vñ sunt, nonaginta computauerit FALLOPIUS (*l. c. p. 122.*), hocce fluxu correptos. Duplicet igitur mihi valde medicorum quorundam mos, qui aliis purgantibus in chronicis malis vel obstructione alui habituali, tam saepe Aloën, forsitan commoditate, qua forma guttarum vel pilularum praebetur, allecti, substituunt, vel haemorrhoidum beneficio putato decepti in iisdem excitandis intemptiue absque nutu naturae laborant. Morbum igitur suscitant nouum, qui ipse plurimum sollertiae requirit, et molimine naturae multiplici, quae eruptionem plerumque praecedit, homines haud parum grauat. Nolo quidem polyposum istud concrementum intestini recti, quod pertinacissimam alui obstructionem generauit, Aloei imputare, sed potius haemorrhoidibus consuetis non succedentibus (*V. BLOCH med. Bemerk. p. 124. sqq.*). Attamen nisi haemorrhoides suscitatae primum per Aloën fuissent, emanatio harum labem hancce ciere non potuisset. Insignis autem commodi est, in quibus, fluxui huic alias assuetis, hic morbose iam torpet.

Saepe commode a foeminis Aloë capitur, dum fluxus menstruus solito tempore non incidit,
 vel

vel iusto parcius, iis scilicet diebus, quibus eruptio alias fieri solet; sed tanto minus oportuna est in foeminis, quibus ille ingrauescente aetate cessat, quo in limite ad purgantia confugi solet, nec iis exclusis, - quae Aloën recipiunt, inde enim haemorrhoides, stranguria, haemorrhagia vteri, dolores renum molestissimi aliaque mala subsequuta (FOTHERGILL in *med. Obs. and Inquir.* vol. 5. p. 173. *sqq.*).

Sunt, qui huic amaro, vt aliis, vermes intestinales necandi potiozem aliquam vim tribuunt. Ita ad tuendas naues contra vermes marinos vtiliter variis massis Aloë admiscetur, quibus obliunt superficiem nauigii, cui fini ob resinofam naturam tanto commodior est (BROWNE'S *nat. Hist. of Jam.* p. 198.). Sed non excellit virtute anthelmintica apud homines: nam in solutione A. succotrinae amarissima lumbrici licet initio attoniti iacerent, per viginti horas tamen viui manserunt, et quum postea transferrentur in terram humidam, cui additus fuerat puluis Aloës, ibi per multos dies viuere perrexerant. Quum iteraretur idem experimentum cum quatuor aliis lumbricis, nonnisi quarto die extincti sunt (REDI *de animalc. viuis in anim. viuis*, p. 156. *sqq.*).

Rarif.

Rarissime Aloë cruda vsurpatur interne ob naufeosam amaritiem, quae, vtut tenaciter linguae inhaeret, aceti tamen pauxillo admoto facile tollitur. Dosis FALLOPIUS (*l. c. p. 122.*), qui studiosius de Aloë egit, assignat a drachma vna ad duas purgandi scopo. Sufficere drachmam dimidiam, ALSTON (*Lectures on the M. m. vol. 2. p. 427.*) indicat; sed minorem quoque in hunc scopum valere, supra innui.

Extrinfecus ad vlcera et fistulas purgandas, item ad cariem sistendam, Aloë solet a chirurgis vsurpari ob antiputredinosam suam et balsamicam naturam, forma praecipue tincturae: ast resorptionem saepe alui profluvia ciere, etiam iam monui.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

Vix plura ab vlllo alio medicamine praeparata et composita in medium prodierunt, quam ab Aloë, quorum praecipua modo hic recensenda sunt, ad quae in vniuersum Aloë succotrina, tanquam optima, sumenda est. Plurimum tamen sensim obsoleuit. In praeparatione id praecipue pro scopo fuit, vt resinosa pars, tanquam ea, quae calida sua et pellente natura plurimum incommodi pareret,

ret, separaretur, vel infringeretur. Vitio praeparationis autem saepe factum est, vt sine suo exciderint.

ALOE DEPURATA s. LOTA *Ph. W. p. 3.* Fit solutione Aloës in aqua calida et succo Citri, mora foeces cum resinosis partibus bene multis fundum petunt, quibus factis clarum defunditur, colatur et inspissatur. Basis est multarum pilularum purgantium nominatim Stahlianarum, Beccherianarum aliarumque. Grana octo ad quindecim pro aluo soluenda exhiberi possunt.

ALOE INSUCCATA *l. c. p. 3.* Loco aquae iusto prolixius succi variarum stirpium pro menstruo Aloës electi sunt. Superflua.

ALOE ROSATA ET VIOLATA *l. c.* Iudicium prius hic repeto.

EXTRACTUM ALOES GUMMOSUM *l. c. p. 89.* Soluta Aloë ope digestionis calidae in aqua post foecum separationem in extracti spissitudinem leni igne densatur. In foecibus remanet plurimum resinae. Si coctio loco digestionis adhibetur (vt in GUMMI ALOES *Ph. Lond. p. 29.*), abripitur simul multum resinae. Praestat solutionem frigide facere, vt tanto melius a resina liberetur. Ex vulgatissimis aloëticis

aloëticis est, minus longe calidum, quam Aloë cruda, quæ et ingrator longe. Blande purgat ad scrupulum unum supraque vsque datum, etsi grana pauca aequè bene laxant (SCHULZ *Praelect.* in *Ph. Brand.* p. 262.).

TINCTURA ALOES *Ph. W.* p. 222. Digestione Aloës in spiritu vini rectificato. Cautionem sub vsu externo necessariam iam commemoravi. Vix interne vsu venit.

TINCTURA SACRA *Ph. Ed.* p. 46. *Ph. Lond.* p. 67. Aroma additur Aloï in menstruo vinoso.

ELIXIRIA PROPRIETATIS. Magna varietas, quam piget enucleare, de qua vide e. c. *Ph. W.* p. 55. Omnia autem Aloën, Myrrham, Crocum, recipiunt. Sufficere poterunt tria pro menstruo diuerso varia, nisi vel hæc nimia sint: ELIXIR PROPR. CUM ACIDO BOERH. *l. c.* p. 55. (cum acido); ELIXIR PROPR. SINE ACIDO BOERH. p. 56. (c. sale medio); ELIXIR PROPR. SINE ACIDO S. DULCE p. 57. (cum alcali). Fausto omine laus et vsus horum decreuit nostro tempore, qui olim in chronicis morbis multis fuit nimia, sicut in obstructionibus viscerum, putredine humorum,
Appar. medic. Vol. V. R ventri-

ventriculi debilitate, rel. — VINUM ALOETICUM
Ph. Lond. p. 65. suppar remedium; item ELIXIR
 APERITIVUM CLAUDERI *Ph. W. p. 52.*

PILULAE ALOËPHANGINAE; DE AMMONIACO;
 ANGELICAE; APERIENTES STAHLII; CACHECTICAE;
 EMANUELIS; HIERAE; MASTICHINAE; DE SUCCINO
 CRATONIS; TARTAREAE rel. quarum omnium for-
 mulas *Pharmacopoea Würt.* praestat.

PILULAE POLYCHRESTAE BALSAMICAE *Ph. W.*
p. 140. Multae in pharmacopoeis existant pilu-
 lae polychrestae, quae vel pro pilulis BECCHERI
 huius nominis iactantur, vel ad imitationem ea-
 rum compositae sunt. Vera BECCHERI, medici
 Germanici, qui pilulas suas in *Psychofophia* com-
 mendat, compositio nos latet. In *Ph. Brand.*
p. 135. existat formula, quae dicitur communi-
 cata cum nonnullis ab auctore. Haec differt
 in quibusdam a formula *Ph. W. cit.* Sed eo
 conueniunt omnes, quod Aloë cum gummi-
 resinis et extractis amaris iuncta. Hinc soluunt al-
 vum et simul obstructions viscerum referant.
 Inprimis inclaruerunt in menstruis et lochiis pel-
 lendis, a scrupulo dimidio ad integrum iusto tem-
 pore datae. — PILULIS POLYCHRESTIS STAHLIA-

nis suppare censentur. — Non multum differunt PILULAE ECPHRACTICAE TIMMERMANNI, quae et in officinis pharm. Goettingae praesto sunt. — PILULAE BALSAMICAE JO. JUNCKERI, pariter inclytæ, carent Aloë, quæ formulam publici iuris nuper fecit nepos cl. J. CHR. WILH. JUNCKER (*Allgem. Heilkunde vol. 1. p. 37.*).

SPEC. HIERAE PICRAE *Ph. W.*

SUPPOSITORIUM COMPOSITUM *Ph. W. p. 202.*
recipit Aloën in Speciebus Hierae picrae additis.

EXTRACTUM CATHOLICUM, PANCHYMAGOGUM
CROLLII *Ph. W.*

UNGUENTUM ARTHANITAE *Ph. W.*

CONVALLARIA.

LINN. *Syst. veg.* p. 275. *Gen. pl.* p. 169.

527.

Pharm. LILII CONVALLII Flores; Baccae.

CONVALLARIA MAIALIS; scapo nudo LINN. *Spec. pl.* p. 451. *Lilium conuallium album* c. b. Icon: REGNAULT *Botan.* Le Muguet. Planta Europaea, perennis in nemoribus et syluis montosis primo vere florens.

Flores. Odor recentium fragrans, iucundus, reficiens quidem, si libero aëre flores naribus subiiciuntur, collecti vero intra conclaue clausum praecipue per noctem grauitatem capitis, temulentiam, cephalalgiam, pariunt. Eiusmodi exemplum de medico narrat SENKENBERG (*Diss. de Lilio Conuall.* p. 11.). Odor hicce flaccescentibus floribus sensim diminuitur, ficcatione omnino perit. Amarities omnibus plantae partibus inest, quae tamen in recentibus floribus minima. Destillatione odorum istud florum recentium aqua, vino, item spiritu vini, excipi se finit; vnde haec liquida, dum feruent odorem, analeptica efficacia non destituuntur. Sed valde fugax volatile

latile hocce est. Oleo aethereo flores instrui, negant quam plurimi (e. c. LEWIS *M. m. p.* 356.): sed idem contigit Rosis ac hisce, quod exigua modo quantitate infit, igitur nonnisi ex ingente florum copia eruendum (CARTHEUS. *M. m. vol. 2. p.* 508.). Odoris partibus dispersis, remanent acres et amarae. Hinc pulvere florum naribus attracto sternutatio subsequitur. Eundem effectum ex radice et baccis quoque exsurgere notatum. Extractum ex floribus paratum et a scrupulo ad drachmam dimidiam captum aluum notabiliter mouet (MOSSDORF *Diff. de Lil. conv. praef.* J. H. SCHULZE *p.* 22. in qua scriptioe in extracta Lilii Conv. varii generis follerter inquisitum est.). Siccati quoque flores conducunt extus applicati in epithematibus vel facculis ad dissipandas fugillationes et contusiones (MOSSDORF *l. c. p.* 23.).

BACCAE rarius adhuc vsu hodie veniunt, quam flores eiusque praeparata; sed non carent virtute medica ab antiquioribus quibusdam medicis, vt CARRICHTERO, POPPIO, JAC. THEODORO memorata et a SENCKENBERGIO (*Diff. de Lilii Convallii eiusque inprimis baccae viribus, Gottingae* 1737.).

Pulpa hisce subdulcis et aliquantum amara est, semina intus latentia maiorem amaritatem habent. Depraedicantur in epilepsia idiopathica, stato tempore et nonnunquam ex ordine phasium lunae recurrente, dum, praemisso purgante, pulveris baccarum scrupulus vnus ad drachmam vnam cum aqua Lil. Conv. vinosa vel simplici datur (SENCKENBERGII, pater et filius (*l. c.* p. 29.)). In intermittentibus febribus quoque valere visae sunt, praeparantibus scilicet praemis- sis drachma pulveris harum dimidia pro dosi ex- hibita (*l. c.* p. 32.)). Qui detrectant vti puluere, hisce conferua suadetur aliique praeparationis modi (*l. c.* p. 35.)). Nolo vero alios morbos, quorum curatio coniectura saltim nititur, ex fonte nuper memorato transcribere.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

AQUA LILII CONV. SIMPLEX *Ph. W. p. 7.*

AQUA LILII CONV. VINOSA *Ph. W. p. 19.*

Vtraque odorem florum secum vehit, et in viri- bus collapsis erigendis olim celebrata impensius, vinosa praecipue (Conf. MOSSDORF *Diff. cit. p. 26.*). Quod flores Lil. Conv. in variis AQUIS APO- PLECTICIS item ANTEPILEPTICIS officinarum Ger- mani-

CONVALLARIA POLYGONATVM. 263

manicarum compareant, iudicium faltim priftinum de virtutibus in memoriam reuocat.

SPIRITUS LILII CONV. *Ph. IV. p. 192.* Deftillatione repetita florum cum vino et fpiritu vini reftif. fit. Exoleuit, qui olim ab HOFFMANNO (*Clav. pharm. SCHRÖD. L. 4. feft. 1. §. 103.*), WEDELIO (*Comp. chem. p. 49.*) aliisque magna in exiftimatione habitus fuit.

CONSERVA et OLEUM INFUSUM defueuerunt.

528.

Pharm. SIGILLI SALOMONIS *Radix.*

Conuallaria Polygonatum; foliis alternis amplexicaulibus, caule ancipiti, pedunculis axillaribus fubunifloris LINN. *Spec. pl. p. 451.* Polygonatum floribus ex fingularibus pedunculis c. B. Icon: *Fl. Dan. tab. 377.* REGNAULT *Botan. Le Sceau de Salomon. Pl. Europaea, perennis, in rupium fiffuris obuia.*

HALLERUS (*Hift. firp. Helv. n. 1243.*) transfert Radicem ad *Conuallariam multifloram* LINN.

RADIX truncum horizontalem format cylindricum, crassitie apicis digiti minimi, ex quo undique fibræ filiformes remotae inter sese prodeunt. Color eius albidus. Sapor dulcis, subacris, amaricans, viscosus.

Pani sub annonae charitate inferuire potest (LINN. *Fl. Suec.* p. 110.). Mucilago exinde eruitur infusione vel decoctione. Ad cataplasmata emollientia igitur non male conducit. Ceterum inter tot alia efficaciora obliuioni fere tradita.

UMF

ORDO XLVII.

E N S A T A E.

I R I S.

LINN. *Syst. veg. ed. 14. p. 88. Gen. pl. p. 27.*

529.

Pharm. IREOS, vel IRIDIS (quod praestat),
FLORENTINAE *Radix.*

Iris Florentina; corollis barbatis, caule foliis
altiore subbifloro, floribus sessilibus LINN. *Spec.*
pl. p. 55. *Iris alba florentina* C. B. Icon:
MILL. *Fig. of plants, tab. 154.* REGNAULT *Botan.*
L'iris de Florence. Pl. perennis, in Italia
crescens.

Apud DIOSCORIDEM (*M. m. lib. 1. cap. 1.*)

Iris quoque occurrit; an vero eius *ιλλυρικη*, praeci-
sive Florentina sit, non dixerim. Variorum colo-
rum floris meminit, sed hi non sufficiunt ad species
discernendas.

Colitur radice causa in Florentia absque
multa opera in muris, sepibus ex humo, et ad

R 5

oras

oras camporum, vbi aliae stirpes non succedunt. Radices, quae m. Augusto et Septembri terrae mandantur, post trium annorum spatium modo in vsum effodiuntur. Depurandi et decorticandi illas officium foeminis mandatum est. Ad cuticulam auferendam culter peculiaris adhibetur, qua ablata super strato ex arundine texto solis vi siccantur (*Opuscoli interessanti l'agricoltura, p. 39. sqq.*).

RADIX ex Italia pro nostris officinis petitur sicca. Haec repraesentat frusta compacta, ponderosa, alba, compressa, lata vel oblonga, variae magnitudinis, et superficiei ex separata epidermide et ex stigmatibus fibrillarum resectarum inaequalis. Quidam, tanquam vulgare esset, indicant, colorem media parte esse obscuriorem, quod tamen in meis exemplis non inueni. Odor eius violaceus, sapor amaricans et subacris, diutius ore remanens. Facile reducitur in puluerem farinaceum albidum. Breui et a vermibus consumitur, nisi loco bene tecto seruetur.

Destillatione aqua transiens secum abripit omne odorem; id quod remanet praebet extractum amarum et leuiter acre. Oleum aethereum apparuisse, a quibusdam negatur (a NEUMANNO in

Chym.

Chym. vol. 2. P. 3. p. 188. et LEWIS M. m. p. 327.). Sed restringi potest effatum ad valde exiguam quantitatem (KORTUM *Diff. de vera indole et virtute radice Irid. Florent. praef. SCHULZE Halae, 1739. CARTHEUS. M. m. vol. 2. p. 75.*). Extractum aquosum pr. $\frac{3}{8}$ circiter constituit radice et extractum spirituosum pr. $\frac{1}{8}$ (NEUM. *l. c. p. 187.*), ut tamen memor sis connubium gummi et resinae esse tam arctum, ut utriusque pars semper simul absorbeatur. Tinctura spirituosa et extractum quoque spiritu vini factum longe acrius est, quam ea, quae extractione cum aqua resultant. Tinctura scilicet spirituosa piperis instar linguam et fauces adurit (CARTHEUS. *l. c.*), item extractum ipsum.

Utique igitur acre inest huic radice, sed resinae irretitum. Verum longe acrior est recens, nauseam pariens, purgans cum vehementia. Hinc acquiescunt hodie radice sicca, mitiori. Praedita est haecce eximia vi attenuandi et incidendi, quae sese exferit in pituitae vitiosa in pulmonibus accumulatione, vnde dyspnoea, asthma, tussis. Ad sereatus in hisce morbis mouendos ideo in pulueres linctusque cum aliis commodis recipitur. Ad sunt et fiduciae documenta in praeparatis mox subiiciendis.

dis. Nec minus egregie in flatibus dissipandis valet, praecipue apud infantes tenellos, qui tormina ex hac causa facile concipiunt, quo fine iis aliquot grana pulueris praebentur. Concinne ideo in purgante isto tenellorum egregio, Electuario de Manna, occurrit. Pro dosi adulto scrupulus vnus et supra conceditur.

Puluis naribus exceptus mucii secretionem auget, easdemque aliquando ad sternutationem vsque vellicat. Idem effectus redundat, si ore tenetur in salivae com meatu augendo; vt igitur in affectionibus variis oris spem aliquam faciat. Ad cariem ossium coercendam aliquando inspergitur, item sacculis discutiendi scopo in tumoribus inflammatoriis, erysipelatosi, oedematosis, inditur. Pulueribus et electuariis dentifriciis addi solet, tam odoris causa, quam ad dentium sordes abstergendas.

Ob gratum odorem etiam additur variis rebus, quas lux potius, quam necessitas, in vsum deduxit, vt pulueri cyprio capillis inspergi solito, globulis saponaceis, liquoribus quibusdam odoratu commendabilibus, puluinis odoris, speciebus linteo loto interferendis, pulueribus cosmeticis rel.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SPECIES DIAIREOS SIMPLICES *Ph. W. p. 178.*

Additur speciebus diatragacanthae radix haecce cum saccharo. Pituita asperam arteriam et pulmones grauante praecipiuntur. *Conf. Appar. med. vol. 2. p. 382.*

BACILLI DE LIQUIRITIA; TROCHISCI BECCHICI.

Cfr. Appar. med. vol. 2. p. 378.

AQUA ASTHMATICA; ELIXIR PECTORALE WEDELII; GLOBULI MOSCHATI ALBI; PULVIS COSMETICUS AD MANUS; PULVIS DENTIFRICIUS; PULVERES STERNUTATORII varii. Haec et multa alia composita pharmacopoliorum in Germania, inter reliquam farragine[m], radicem Iridis Flor. comprehendunt.

530.

Pharm. IRIDIS NOSTRATIS *Radix.*

Iris Germanica; corollis barbatis, caule foliis altiori multifloro, floribus inferioribus pedunculatis LINN. *Spec. pl. p. 55.* Iris vulgaris Germanica f. syluestris C. B. *ICON: REGNAULT Botan. l'Iris ou la Flambe.* Pl. perennis, sponte in rupetribus, montanis, ad fepes Germaniae,

e. c.

e. c. in Silesia (MATTUSCHKA), Austria (JACQUIN), Carniola (SCOPOLI), item Galliae, nominatim circa Montpelium et alibi in inferiori Languedocia crescens. Ob elegantiam florum autem, qui vulgo coerulei sunt, in hortorum areis creberrime hospitatur.

RADIX recens horizontalis est, cylindrica, subarticulata articulis oblongis, carnosa, extus subcinerea, interne albida, fibris infra pluribus. Sicca, quae in officinis seruat, transuersim concisa deprehenditur, sed relicta cuticula pallide bruna; haec odorem pariter violaceum edit. Dum autem recens est, odore ingrato et sapore acri, nauseoso, instruitur. Altum tum mouet vehementer. Qua via vt euacuetur aqua in hydropse collecta, succus aptissimus visus est; sed et simul in renes vis remedii vertitur. Crebro PLATERO mox simpliciori forma, mox magis composita, in vsu fuit: simplicius sic, vt succi vncias duas addito melle propinaret, qua micela aeger et saepius minxit et deiecit, repetitione autem bis vel ter facta venter pedesque detumuerunt et aeger sanatus fuit (*Obs-ruat. p. 634.*). Aliquando adiuncta fuere alia purgantia, Manna, tyrupus Rosarum solu-

ſolutius cum Rheo, vel ſyrupus ex ſucco Iridis et infuſo Rhei paratus; vel macerata cum aliis partim draſticis, vnde vis incerta euasit (Vid. e. c. loc. cit. p. 644. 645.). Ruſticus quinquagenarius, ex febre tertiana hydrope vniuerſali affectus, vnciis huius ſucci tribus cum Mannae vncia vna et dimidia ter intra ſeptem dies captis per aluum et lotium illuuiem aquoſam excreuit ventre detumefcente (RIVERIUS in *Obſerv. cent. 4. n. 82. Oper. p. 649.*). In muliere hydropica vel vnicum cochlear ſucci largasalui deiectiones aquoſas per ſeſquialterum diem durantes effecit cum inſigni morbi lenimine; ſic et alii foeminae res ſucceſſit, doſi etſi non determinata (*Miſtell. nat. cur. Dec. 2. Ann. 8. p. 160.*). Succum hunc validiſſime aquas mouere hydropicorum, non tamen ſanguinem ſimul, vt RUFFUS voluit, etiam expertus eſt LISTERUS (*Exercit. med. cap. 1. de hydrope p. 56.*), qui non dubitauit eius vncias tres vel quatuor praebere. Leguntur quoque efficaciae ſimilis ſucci huius exempla in Actis medicorum Berolinenſium (*Dec. 1. vol. 10. p. 56. p. 63. Dec. 2. vol. 1. p. 97.*), quorum vnum ad hydropem ſaccatum, qui diſparuit poſt uſum omnino, ſpectare videtur. WERLHOFIO (*de febr. p. 60.*) placuit vti ſucco,

ex radicis Iridis nostratis recentis vnciiis quatuor ralis et aquae Foeniculi vnciiis duabus maceratis, expresso cum paucis saccharo. Frangi optime vehementiam succi cremore tartari vel lapide Prunellae existimat CHOMEL (*Plantes usuelles, tom. 1. p. 25.*), hinc alterutrius vnciam dimidiam soluit in aquae ebullientis vnciiis sex additis succi Iridis depurati vnciiis duabus. Sed cautionem, quam alibi iam (*Appar. medic. vol. 4. p. 18. 23. vol. 5. p. 100.*) sub drasticonum in hydrope administratione iniunxi, nominatim in hocce succo exhibendo non esse superfluum, cll. BAADER et QUARIN (*Animaduers. praef. p. 185.*) obseruatione confirmamur. Queritur hic enim proprio et istius nomine, ardorem doloremque oesophagi, ventriculi et intestinorum, subsequutum, tum tormina vomitum et frequentem desidendi conatum absque notabili euacuatione alui, febre denique et inflammatione accedente plurimos inter cruciatus animam misere exhalasse. Ita iam FALLOPIUS (*De purgant. in Oper. tom. 1. p. 136.*) animaduertit in praecceptoris sui BRASAVOLAE consuetudinem succum ad vncias tres vel quatuor in hydrope exhibendi, quum, licet aquam copiose educeret, insigni tamen dolore id efficeret. Saltim nunquam negligenda

genda additamenta ea, quae ad auertenda damna valere queant, quorum exempla passim in hacce enucleatione dedi. Scite et Cinnamomi et alius aromatis tantillum additur. Item maiori violentia effectum exferit succus, si feculentae partes sub expressionem transactae adhuc superstites sunt, quam iisdem per decantationem vel colationem se- iunctis. Mitior et fit succus, si leuiter inspissatur, in formam vero extracti densatus omni fere vi exuitur.

Radix *ficca* subacris et subamara, acrior mihi visa gustando, quam ista Iridis Florentinae. Superficiem cultro rescissam scintillare crystallulis obseruavi, quales aliquando et in Florentina, etsi non tam manifestas, vidi. Odor pariter violaceus.

Odorum non in succo latet, sed in medullari massa, hinc et illa, quae remanet intra pannum post expressionem, odorem spargit, si cito siccatur. Substitui potest radix haec, modo rite siccetur, radici Iridis Florentinae (vt experimentis cl. MONTET in *Mem. de l'ac. R. des sc. de Paris* 1772. P. 1. p. 657. constitit.), duplo fere pretio vendibili. Et locis, vbi non sponte prouenit, facile propagari potest per radicum phalanges,

vt in hortis experimur. Colligitur et ficcatur optime aestate, qua ipsa tam odore, quam albedine, excellit. Eadem euulsa, praeciduntur fibrae omnes, et quicquid adhaereat terrae linteo abstergitur absque lotionem, quum humiditas euitari debeat. Cuticula et omnis nigredo cultro refecatur, vt nihil nisi alba pars remaneat, quae in orbiculos duos ad sex lineas longos diuiditur, quae forma ficcationi celeri, qua pro odore opus est, multum fauet. Siccari potest super cribro fetaceo, aulaeis, asseribus rel. modo aëris liber accessus contingat, vnde seorsim quaelibet portio collocari debet. Praestat soli ardenti vel vento septentrionali ficcationem committere; substitui tamen caldarium, furnus pistorius vel fornax, potest, et quotidie situs mutari debet, et radix versus vesperam in locum, contra humiditatem aëris probe tectum, transferri. Siccatione peracta ex vnciis octo radice superstites modo deprehenduntur vnciae circiter tres cum drachmis duabus. Quo magis alba radix est, eo melius successisse ficcatio exiimatur. Puluis temporis mora odoratior fit, et hac forma vase bene clauso, vt ampulla, diu seruari potest sine virtutis iactura, prout per decem annos et diutius ipsa radix intra pyxidem.

Spiritu

Spiritu vini per duas hebdomades digesta largitur tincturam coloratam et odoram, ac Iris Florentina (MONTET).

Effectus medicos edit eosdem, ac Iris Florentina (MONTET *l. c. p. 663.*). Nec in rebus, quibus ratio odoris habetur, vt puluere cyprio, villo modo isti postponenda.

531.

Pharm. ACORI PALVSTRIS, vel ACORI VVLGARIS, vel IRIDIS PALVSTRIS, item GLADIOLI LVTEI
Ph. Lond. *Radix.*

Iris Pseud-acorus; corollis imberbibus: petalis interioribus stigmatibus minoribus, foliis ensiformibus LINN. *Spec. pl. p. 56.* Acorus adu-
terinus c. B. Icon: *Fl. Dan. tab 494.* CURTIS
Fl. Lond. Pl. perennis, ad fossarum et stagnorum oras vulgaris, placens elegantia florum flauorum.

Desierunt tempora, quibus confusio obtinebat huius cum Acoro aromatico, ad quam nomina dicta respiciunt, quae stirpes vix aliam similitudinem praeterquam foliorum et loci natalis habent; in Pseud-acorum nullum aroma cadit.

RADIX recens subcylindrica, horizontalis rugis annularibus, deorsum fibrosa, subcarnosa, intus rubicunda, externe subferruginea. Neque recens neque sicca odorem habet. Recenti autem sapor inest acris, quem et effectus confirmat. Nempe drastica vi vix cedit praecedenti nisi potior sit. Casu singulari hydropis consummati, febricula delirio et insultibus epilepticis iuncti, in quo et efficacissima cathartica nihil effecerunt, succus eximie profuit; dum primum eius guttae octoginta cum tantillo syrupo Rhamni cathartici exhibebantur, omni hora vel bihorio, sensim ascendendo ad drachmas duas omni bihorio vel trihorio, vel ad cochleare vnum cum quarta parte syrupi dicti, vnde ingens copia aquae secessit; subiunctis dein roborantibus tam topicis, quam per os datis (RAMSAY in *Med. Essays and Obs. of Edimb. vol. 5. P. 1. p. 93. sqq.*). Conf. BLAIR'S *miscellaneous Observations in the practice of Physick etc. p. 78.*). Ad dolorem dentium sedandum confert dentem fricare radice vel eius tantillum masticare, sed caute (BUCHAN'S *Domestic Medicine, p. 390.*). Succus naribus attractus, etiamsi modica quantitate, excitat mox insignem ardorem in naso, ore, faucibus, et ciet copiosum salivae et mucii

muci ex ore et naso profluuium, quod aliquando per duas, tres et plures horas perdurat, vnde aliquando dolor dentium et capitis periodicus, aliis multis frustra tentatis, sublati (ARMSTRONG'S *Account of the diseases most incident to children*, p. 146.). Inde occasio capta contra scrophulas infantum huncce succum vsurpandi, quas ipsas dissipat bis vel ter de die sollicite inunctus, modo recentes sint, nec cutis inflammata. Quo crassior et adultior est radix, et quo obscurior succus expressus, eo plus virium praestat (ARMSTRONG *l. c.* p. 99. 146.).

Sicca vero radix austera est, et eo quidem gradu, vt infusum eius vel decoctum, ferro coti affricto in eodem, Scotis montanis vulgare atramentum exhibeat (*Phil. Transf. n. 117. p. 397.*), et in quibusdam infulis Scoticis ad pannos nigro colore imbuendos adhibeatur (LIGHTFOOT *Fl. Scot. vol. 1. p. 86.*). — In diarrhoea et dysenteria adstringendi sua vi conducere, notatum (BLAIR *l. c.*).

Vim stomachicam inesse, certe ex PULVERE STOMACHICO BIRCKMANNI *Ph. W. p. 159.* diiudicari nequit, vt qui efficaciam hanc aliis, quae continet, manifestius, quam huic, debet.

O R C H I D E A E.

O R C H I S.

LINN. *Syst. veg.* p. 673. *Gen. pl.* p. 461.

532.

Pharm. Radix SALEP v. SALAP v. SALAB.

Orchis mascula; bulbis indivisis, nectarii labio quadrilobo crenulato: cornu obtuso, petalis dorsalibus reflexis LINN. *Sp. pl.* p. 1333. JACQ. *Misc. Austr.* vol. 2. p. 375. Orchis morio mas, foliis non maculatis c. B. etiam foliis maculatis c. B. Orchis radicibus subrotundis petalis lateralibus reflexis, labello trifido, segmento medio longiori bifido HALL. *Hist. stirp. Helv.* n. 1283. tab. 33. fig. 1. Depinxerunt eam quoque *Fl. Dan.* tab. 457. CURTIS *Fl. Lond.* et JACQUIN *Icon. pl. rarior.* tab. 180. Pl. perennis, in variis Europae regionibus, item Asiae, in sylvis et pratis frequens.

LINNEUS (*M. m.*) radicem Salep *Orchidis Morioni* suae, cuius iconem vide in *Fl. Dan.* tab.

tab. 253. et HALL. *l. c.* tab. 33. fig. 2. adscribit, induclius forsitan effato BUXBAUMII (*Plant. min. cogn. Cent. 3. p. 5.*), in regionibus orientalibus laetius multo quam septentrionalibus crescere. Potiori tamen iure tribui illam mihi videor *O. masculae* L. quoniam comparatione facta vtriusque apud nos haec ipsa radices manifeste maiores fert. HALLERUS (*l. c.*) etiam sub eiusdem sectione de radice Salep agit, et cl. PERCIVAL (*Essays med. and experimental, vol. 2. p. 37.*) principatum quoque huic tribuit. Praeter utramque dictam aliae Orchides radicibus subrotundis, vt *O. militaris*, *O. coriophora* (SAM. GOTTL. GMELIN *Reise durch Rußland. vol. 4. p. 108.*), item species radicibus palmatis, vt *O. latifolia* nominatim (PERCIVAL), egregium Salep subministrant. Ipse aliquoties inter radices subrotundas, quae ex Oriente prouenisse putabantur, aliquot palmatas reperi, etsi numero reliquis multo pauciores. Ita radicem Orchidis bifoliae L. substitui posse Salep Persico pronuntiatur (PALLAS *Reise durch Rußl. vol. 1. p. 10.*). Sed non dubito, quin et ex reliquis indigenis speciebus Salep parari possit. Vnde et consilium datum (GEOFFROY *Matiere medicale, vol. 1. p. 265.*), in commodum officinarum Gallicarum radices colligendi ex qua-

licunque Orchide luberet, modo istae essent magnae, firmae et succosae. Et omnes quidem plantae dictae in Europa indigenae sunt.

Fuerunt tamen olim, qui non radicem putarunt esse Salep, sed fructum orientalis originis et quidem speciem ficuum (Vid. BUISSON in DEGNER. *hist. dysent. bil. cont. p. 177.*), quod facile refellitur praeterquam aliis argumentis rudimento nouae plantae in quouis bulbo conspicuo. Aequè erroneum est effatum Jesuitae SERICI, esse gummi quoddam (*Journ. de Met. 1759. p. 267.*). Ita dudum magnis sumtibus ex orientalibus regionibus, praecipue Persia, vbi radices magnae adhuc hodie vno ducato aureo veneunt (GMELIN *l. c. p. 109.*), emta ab Europaeis haec radix fuit, donec coniectura, esse ex speciebus Orchidis (JOSEPH. MILLER *Botan. offic. 1722. p. 385. SEBA rer. natural. thes. tom. 2. p. 83. HEIST. comp. pract. p. 286.*) nasceretur, confirmata scrutinio in loco natali exotici Salep (BUXBAUM *l. c.*); tandem tam obseruationes quam experimenta chemica et practica in Gallia, Suecia, Anglia facta extra dubium ponerent, etiam in nostris terris suppetere radices, neque notis externis neque interna natura nec virtutibus medicis Salep orientali secundas.

Nomen

Nomen Salep Turcis et Persis idem significat, ac apud nos Orchidis (BUXBAUM *l. c.*).

Cultura vero adiuuatur in orientalibus regionibus. Requiritque solum siccum, nec nimis fertile. Vulgo difficile succedit transpositio plantarum orchidearum in hortos, vt tamen in horto nostro botanico laete vigerint per plures annos Cypripedium, Orchides et Serapiades variae, quas caute radicibus effossas reliquis stirpibus, prout ordo ferret, interferui. Germinatio feminum adhuc obstinator est. Optimum tempus colligendi radicem illud est, dum semina sese formaerunt et caulis marcescere incipit, tum enim bulbus vnus, qui vnice in vsum trahi potest, ad summam perfectionem peruenit, altero marcescente (MOULT in *Phil. Transf. vol. 59. P. 1. p. 2.*).

Salep Persarum nobis aduehitur radicibus multis longa serie filo albo, quantum apparet, gossypino margaritarum in modum transactis, spatio inter sese direntis, diuersae magnitudinis, quarum quaedam amygdalam superant, aliae vix semine Coffeae maiores, coloris straminei, superficiei sublacunosae et asperae, semipellucidis, figura semen Cacao vel amygdalam referentibus

ponderosis, duris fere instar cornu, vix odoris, saporis mucilaginosi. Eius naturae sunt specimina a perill. L. B. AB ASCH tanquam vere Persica mihi missa; nec differt descriptio, in libris probae notae de optimo Salep data. Scrinia autem officinarum perquirens specimina bene multa inueni ab hacce descriptione non parum discrepantia; inter semipellucida enim exempla, quae optima censenda, formae vel ouato-oblongae vel palmatae deprehendi alia multa nigricantia, opaca omnino, varie distorta, quasi ex radicibus marcidis. Quin hisce immixta vidi specimina aliquot iuglandis magnitudinis subcompressa subcordata nigricantia, odoris manifeste hircini et facilius longe cultro discernenda, quam reliqua. Integrum aliquando monile ex radicibus palmatis constans deprehendi. Quum disrumpatur facile filum, non mirum radices seiunctas vulgo in officinis offendi.

De praeparationis radicum modo, quo gentes orientales vtuntur, nihil haecenus constitit. Sed similes praestare Europaei varii tentarunt, successu non spernendo. Horum e numero primus cl. GEOFFROY (*Mem. de l'ac. R. des sciences de Paris* 1740. p. 99.) commemorandus, qui ra-
dices

dices Orchidum variarum indigenarum cuticula priuauit, dein easdem in aquam frigidam reiectas, post aliquot horarum spatium in sufficiente copia aquae coxit et, aqua postquam defluerat, filo transegit, ut aëre sicco et calido sicarentur: sic transparentes duraeque instar gummi Tragacanthae euaserunt. Eandem fere encheirisin adhibuit cl. RETZIUS (*Vet. Acad. Handl.* 1764. p. 245.) in praeparandis radicibus Orchidis Morionis, nec ullum discrimen inter hanc et Persicam radicem inuenit, praeterquam magnitudine (quae tamen et valdopere variat in Persica). Accuratius praeparationem persequitur cl. MOULT (*Philos. Transf.* vol. 59. a. 1769. P. 1. p. 2.) et breuius rem expedit, vsus pro experimento, quantum apparet, Orchide mascula, militari et latifolia L. Harum nimirum radicibus aqua lotis, cuticula externa vel ope verriculi parui vel postquam calidae aquae intinctae fuerant, ope lintei rudioris detergitur; tum radices in patina stannea dispersae in furnum pistorium per sex, octo vel decem minuta pr. transferuntur, vnde pelluciditatem quasi cornu absque decremento magnitudinis adipiscuntur, postea in aliud conclaue transferendae, ut siccescant et indurescant, vel retinendae intra calorem

calorem mitem per aliquot horas. Plurimum operae efficit separatio cuticulae, vnde et ideo tanto maiori pretio venditur, ea tamen relicta neque saponi neque salubritati aliquid decedere affirmatur (PÉRCIVAL *l. c. p. 41.*).

Ad modum cl. GEOFFROY paratae radices a cl. CHEVREUSE in Lotharingia loco Salep Perfici venditae sunt (BUCHOZ *Plantes de la Lorraine vol. 8. p. 155.*), prout et in Suecia pharmacopola idem fecit, nec absque solito huius effectu salutari.

In puluerem contrita radix orientalis maximam partem aqua calida in mucilaginem soluitur. Radicis vncia dimidia aquae libras duas med. tam spissas reddit, vt gelatinam referat. Hac per colum transmissa et exsiccata pondus drachmarum trium et granorum triginta quatuor emergit, et pars non solubilis intra colum remanens post exsiccationem fusca pondere grana viginti sex aequat (KEILHORN *Diff. de radicibus Senega et Salab, Franc. ad Viadr. 1765. p. 31.*). Vapores ex mucilagine surgentes et rite excepti aquam saporis et odoris nonnihil hircini exhibuere (*l. c.*). Salep ex Orchide Morione in Suecia paratum citius

citius solui se passum est, quam Persicum, et tam tenacem mucilaginem exhibuit octo eius grana in aquae feruidae vncia vna h. e. radicem in 6oplo aquae soluendo, vt per pannum linteum non perfecte transigi posset, sed affundi insuper deberet aquae feruidae vncia dimidia, quo auxilio mucilago ista densitate acquauit alteram ex Salep Persico vncia vna aquae elicitam: remansit vero residui ex isto Suecico Salep granum $1\frac{1}{2}$ et Persico gr. j. (*Vet. Acad. Handl.* 1764. p. 245. sq.).

Aemulatur haecce mucilago illam gummi Arabici vi sese cum oleo amygdalarum combinandi (LUND in *Vet. Acad. Handl.* 1771. p. 316.). Si vero additur maior copia aquae, emulsio inde paratur, mora nexu suo decedit oleum, vnde ante vsum praecedat agitatio necesse est (BERGIUS *Handl. cit.* p. 327.). Confert etiam hac radice vti pro resina subigenda (ID. *l. c.*). Recondit saporem salsum aquae marinae vel salis communis aqua soluti (PERCIVAL *l. c.* p. 45.). Retardat quoque lactis fermentationem acidam (*l. c.* p. 46.).

Magna in existimatione Persis et Mahumedanis aliisque gentibus orientalibus haec radix habetur. Opulentiores Persae in epulis salialem in morem institutis, radices per noctem in aqua calida maceratas obsoniis miscellaneis suis addunt; item longa itinera acturi easdem secum vehunt, quo languentes vires reficiant (*Aët. nat. cur. vol. 1. App. p. 14.*). Sic eam adhibent ad vires vel longo morbo vel senectute detritas restaurandas (*SERICI in Journ. de Med. vol. 11. p. 269.*). Hisce etiam crebro stimulos venereos suscitare tentant, quae vis vtrum vere radici competat, an potius ab additamentis variis calidis, vt Ambra, Moscho, Zingibere, Pipere, Caryophyllis, Cinnamomo rel. deriuanda, varie disputatur. Censetur huic fini pariter esse idoneus potus ex Salep, Melle et Zingibere calide bibitus (*BUXBAUM l. c.*). Recentissima, quam vidi, formula, cui multum fidei in hunc scopum tribuunt, haec est, quod radices Salep drachma vna cum eadem quantitate Cinnamomi, Zingiberis et Caryophyllorum aromaticorum in lactis libris tribus cocta vna vice ebibatur (*GMELIN l. c.*). Rarissime nobis occurrunt radices exoticae, quae ficcatae ingratum istum odorem hircinum seruant, quem

recens

recens stirps imo et recens radix orchidearum plantarum spirat, aliquando tamen, forsitan a relicta cuticula, prout in exemplo, quod coram habeo, maioris solito bulbi (V. supra p. 282.), qui ipse extus ex cuticula superstite fuscus, interne albidus apparet, simulque odorem istum ingratum manifeste spargit. Ab hocce odore posset stimulus quidam aphrodisiacus sperari, nisi coctione aufugeret. Quidni vero, etiamsi auolet, nutriente, qua pollet, Salep insigni efficacia ad venerem sollicitaret, quum secretionem feminis augeant et veneris desiderium excitent quaelibet res sub otio copiose ingestae, nutritiis particulis abundantes, ut patia ex Cacao, Sagu, carnes succosae, ova, lac. Non arbitror igitur, Salep hacce laude posse defraudari, augeri vero vim propriam stimulo calidorum et aromatum addito censeo. Nec reiici puto hocce effatum frustraneis aliquot experimentis Europaeorum, quum vitio organismi partium, vel connato, vel excessibus in venere, affectionibus venereis, item peruersa earum curatione, acquisito, aliquando riui feminalis liquidi plane obliterentur, sensusque virilis omnino tollatur. Ita intelligendam existimo diffidentiam, quam quidam erga Salep hac in re declarant e. c. GARIDEL (*Hist.*

des Plantes aux environs d'Aix, p. 342.) et HALLERUS (*l. c. n. 1283.*), qui principem quendam improlem harum radicum magnam vim saccharo conditarum absumsisse, sed frustra, narrat.

Nutriente facultate Salep plerisque reliquis vegetabilibus antecellit, si voluminis ratio habeatur, illustrante rem exemplo gummi Arabici (Vid. *Appar. med. vol. 2. p. 410.*). Hinc in longis peregrinationibus maritimis, oppugnationibus urbium diuturnis et expeditionibus protractis exercituum, valde commendabile. Et quum hominum valetudo absque animalis escae et vegetabilis connubio vix subsistere queat: pulvis radice Salep et gelatina carnei iusculi sicca, soluta in aqua, egregium alimentum promittunt (LIND'S *Essay on diseases incidental to Europeans in hot Climates, Append. p. 338. sqq.*). Vncia vtriusque in duabus quartis (quarta = uncias triginta duas) aquae feruentis soluta gelatinam crassam constituit, et sufficit uni viro per diem nutriendo, et vtriusque libris duabus per integrum mensem ille acquiescere potest. Praeferendus hic victus aliis vel ideo est, quod nec longa coctione nec multa aqua eget, et vel aquam marinam fert, quum acre salis latentis mucila-

cilaginosa radicis natura obuoluatur; additamento quoque acetii vini palato gratior et siti fallendae idoneus euadit.

Non multa, si commodum medicum spectetur, commemoratione digna discimus de radicibus Orchidum variarum ex ore veterum (Vid. DIOSCOR. *Orchis* lib. 3. cap. 141. *Orchis ἕτερος* c. 142.). Nec iudicium Orientalium gentium de virtute radicis Salep in variis morbis, phthisi, arthritide, epilepsia, palpitatione cordis, rel. magni momenti est, quum adeo vniuersale remedium illam iactitent.

Qui totam mucilaginosam esse secum reputat, inuoluendo acre, demulcendo et incrassando humores, lubricando, emolliendo solida, nutriendo corpus, reficiendo, roborando, in bene multis morbis prodesse facile coniciet. Sed praestat nonnisi ad filum verae experientiae pedem proferre. Et eo iam eadem duce peruenimus, vt similes virtutes ab indigeno Salep ac Persico exspectare queamus. De O. Morione confirmauit id cl. LUND (*l. c.*).

In dysenteria eximia praestat, quod acrimoniam inuoluit, dolores mitigat et intestina

arrofa balsamo quasi inuestit. In dysenteria biliosa numerosissimis exemplis efficaciam suam comprobauit DEGNERO (*Hist. dysent. bilioso-contagiosae*, p. 170. *sqq.*). Id tamen vitii habet, quod protractiori exhibitione aluum adstringit (*l. c.* p. 181.), vt ad euacuantia iterum recurrere oporteat (ZIMMERMANN *v. d. Rubr*, p. 518.). Hoc in causa fuit, vt in cholera chronica, vtut eandem leuaret initio, seponi deberet (DEGN. *l. c.* p. 181.). In diarrhoea variae naturae, nominatim dentientium, moderanda non minus prodest (LUND *l. c.* p. 315.). Sic et in colica biliosa, calculosa, grauidarum, infantum (ID. p. 317.). — Non minus subuenit renum et vesicae variis vitiis. — In stranguria et dysuria non cedit aliis eiusdem naturae medicaminibus (ID.). — Salubre alimentum est hominibus, calculo vel sabulo renum laborantibus (PERCIVAL *l. c.* p. 49.). — In scorbuto marino acre humorum egregie obtundit blandumque chylum reddit (PERCIVAL *l. c.* p. 48.).

Nec defraudanda sua in tabe et phthisi laude, quibus in morbis nutriendi sua efficacia absque virium concoctricium nimio molimine praecipue prospicit. Prodest nominatim in phthisi sputis
 stipata,

stipata, sub tussi sicca et acrimoniae signis praesentibus (FRITZE *Med. Annalen*, vol. 1. p. 111.), et diarrhoeam colliquatiam, quantum in desperato illo morbi gradu fieri potest, coercet; item in tabe ex profluviis variis sanguineis profecta (LUND *l. c.* p. 316.). Non autem modo conducit in resorptione puris ex ulcere pulmonum, sed etiam ex vulneribus, ut amputationibus, dum efficaciter demulcet et resolutioni sanguinis increasandi vi resistit (PERCIVAL *l. c.* p. 48.).

In puluerem subtilem conteri sese Salep patitur, sicque subactum aqua vel lacte calido facile soluitur, ut paucillum modo in colo non solutum remaneat (V. supra). Saporis causa saccharum item aqua grate aromatica, ut florum Naphae, Rosarum, vel syrumpus gratus, etiam acidiusculus, modo menstruum id ferat, Berberum, Citri rel. addi potest. Radicis huius drachmae vni si aquae calidae unciae quatuor infundantur et utrumque lenicalore super igne retinetur, post expressionem per linteum gelatina emergit, cuius, singulis duabus, tribus vel quatuor horis cochleare dimidium vel plus minusue pro necessitate ingeritur (DEGNER *l. c.* p. 169.). Gelatinae huius cochleare quoque

aqua simplici vel decocto Oryzae vel iusculo com-
mode soluitur. Coqui etiam potest vncia eius
dimidia lacte per quadrantem horae, dein com-
misceri cum pauxillo sacchari et aqua Aurantiorum,
vnde cibus emergit palato gratus et salubris omni-
bus iis affectionibus, quae lac ferunt (ROSENSTEIN
Hus- och Refe- Apot. p. 68.). In quibusdam
morbis, vt illis viarum lotii, scite mucilago huius
cum oleo amygdalarum in linctum miscetur.

533.

Pharm. SATYRII Radix.

Orchis bifolia; bulbis indiuisis nectarii labio
lanceolato integerrimo: cornu longissimo, pe-
talis patentibus LINN. *Spec. pl. p. 1331.* Or-
chis alba bifolia minor calcare oblongo c. B.
Orchis radicibus oblongis labello lineari HALL.
Hist. stirp. helv. n. 1285. tab. 35. Depicta
etiam bene sistitur in, *Fl. Dan. tab. 235.* Pl.
perennis, in pascuis apricis crescens.

LINNEO (*Mat. med.*) auctore Satyrii officinarum radicem huic stirpi tribuo, non nescius tamen, ab aliis quoque Orchidis speciebus passim pharmacopolas radices sub eodem nomine colligere.

CASP.

CASP. HOFFMANNUS (*Medic. officinal. p. 558.*) iam plurimum meminit, quibus uti pro electuario perinde esset. Et auctores continuationis materiae medicae cl. GEOFFROY, non solum fatentur legi promiscue radices Orchidum vicinarum praecipue bulbosas (*Suite tom. 1. p. 261.*), sed ipsi permittunt id, nec excludunt palmatas, modo integrae et satis succosae sint. Ita radix Satyrii vulgo obuia modo ab Orchide bifolia, modo ex Morione, maculata, latifolia, sumi fertur (*LUND Vet. Acad. Handl. 1771. p. 311.*), et nominatim quae profertur in pharmacopoliis Stockholmiæ venalis, ab Orchide maculata, bifolia et sambucina, quum non aliae species in vicinia metropolis spontaneae sint (*BERGIUS l. c. p. 329.*). In *Pharmacopoea Eäinburg. 1783. p. 55.* adscribitur Orchidi maculatae.

Quas coram habeo radices ex binis diuersis pharmacopoliis petitas, valde numerosas, vel bulbi fusiformes sunt in exile acumen desinentes, vel ouati pariter acuminati, quibus immixtae sunt paucissimae radices maiores apice vel bi- vel quadripartitae ceterum reliquis similes, ita ut si cum

quam ill. JACQUIN (*Fl. Austr. tab. 108. p. 5.*) de *Orchide sambucina* L. praestitit, comparem, vix ex hacce petitas esse dubitem. Deficere palmatam figuram in bulbo plantae iunioris, imo adultae, in seniori autem adesse, notavit oculatissimus JACQUIN. Ceterum longe minus compacti, quam in Salep, nec pellucidi sunt hi ipsi bulbi officinarum, albidi quidem plerumque in superficie, sed ut videtur ex derasa minus sollerter cuticula, hinc et striae conspiciuntur in rugis transuersales luteo-brunae, vel per ampliorem superficiem manifeste residuae cuticulae particulae; imo specimina vidi tecta adhuc integra epidermide luteo-bruna. Gustatae radices mucilaginem emittunt, sed parcio-rem longe, quam Salep, et adhaeret postea linguae sapor subacris. — Inter reliquas quoque aliquando inueni radices palmis latis ut ex *O. maculata* L. vel *latifolia* L. sed cuticula sua bruna amictas. Minor igitur longe sollertia adhibita in cuticulae huius radicis separatione et in siccanda ea videtur. Addi et hoc debet, radices plerumque nonnisi vermibus arrosas in officinis seruari.

Valet de hac radice, ac de reliquis Orchi-
dearum duplici bulbo instructarum, nonnisi pon-
derosum

derosum et succosum bulbum legendum esse, alterum, utpote effoetum, reiiciendum.

Non satis tuto in ista specierum, quae eliguntur, diuersitate ab aliis de notis radicis Satyrii et effectibus tradita huc trahi possunt. Gelatina radicis in pharmacopoliis Suecicis reperiunda ingratiorem odorem et saporem et colorem griseum habet, quod a relicta cuticula deriuatur (LUND *l. c. p. 211.*).

Tanto difficilius erit determinare, qualis planta ΣΑΤΥΡΙΩΝ veterum fuerit (Vid. Diosc. *lib. 3. cap. 143.*). Huius radix inde ab istorum aetate credita fuit in stimulis venericis excitandis singulari praerogatiua pollere, ut vel in dispensatoriis pharmaceuticis formulae adhuc nomen eiusdem in fronte gerentes suppetant. Quanta olim laude ornata fuerit hocce respectu ab auctoribus bene multis, malo ZORNII (*Botanol. med. p. 611.*) solertia, quam mea, intelligi. Memoratu dignum est, quod inter tot dubia, quae ferioribus temporibus contra aphrodisiacam vim radicis Satyrii mota fuerunt, LINNEUS (*Fl. Suec. p. 309.*) tamen notauerit, tauros tardos a Dalis in venerem radicibus Orchidis bifoliae prouocari. De eadem

T. 4

quoque

quoque obseruat, (*l. c.*) tormina dysentericorum compescere.

Si quid sua sponte instar aphrodisiaci efficiat, dubito, an alia virtute, quam ea, de radice Salep a me supra (*p. 286.*) tradita. In compositis variis alia origo stimuli facile cognoscitur.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ELECTVARIVM DIASATYRIVM NICOLAI *Ph. W.*
p. 45. Praeter radicem, aromata, semina oleosa, stincum marinum cum saccharo, continet, vnde analepticam quidem vim exferere potest: sterilitatem vero tollere posse viis oblitteratis, quis iudicio sanior credet!

CONDITVM SATYRII *Pharm. Edinb. ed. Brem.*
a 1758. p. 69.

CONSERVA SATYRII *Cod. med. Paris. pag. 57.*
 — Vtrumque, vt tot alia praeparata huius radicis, sicuti *Extractum simplex et compositum, Essentia*, in obliuionem hodie damnatum.

E P I D E N D R U M.

LINN. *Syst. veg. p. 680. Gen. pl. p. 464.*

534.

Pharm. VANILLAE Siliqua vel VANILLA.

Epidendrum Vanilla; scandens, foliis ovato-oblongis nervosis sessilibus caulinis, cirrhis spirabilibus LINN. *Spec. pl. p. 1347.* Volubilis filiquosa, plantaginis folio CATESB. *nat. hist. of Carolina vol. 3. tab. 7.* Banille MERIAN. *Surin. 25. tab. 25.* sed absque flore. Conf. l'*Epidendrum-Vanille* in AUBLET *Hist. des plantes de la Guiane Francoise, vol. 2. App. p. 78 sqq.* Praeter dictas icon: REGNAULT *Botan. La Vanille.* Pl. fruticosa, scandens, parasitica, arboribus in America australi et insulis Indiae occidentalis adhaerens, locis montosis et umbrosis in Jamaica (BROWNE'S *nat. hist. of Jam. p. 326.*) crescens, vel ad littora sylvatica maris, ubi exundationes saepe fiunt, in Guiana Gallica (AUBLET). Ob lucrum ex filiquis autem copiose colitur.

Primum radicem agit in terra, sed sensim ascendendo radiculis ex caule protrusis adhaeret

T 5

truncis

truncis vicinis, et ex hisce dein nutrimentum haurit, etiamsi farmenti inferior pars destructa fuerit. Propagatio igitur facilis per sarmenta in partes dissecta, probe curando, ut quaelibet pars duobus ad minimum nodis instruatur, quarum binae vel ternae terrae immerguntur ad basin arboris, ita ut unus nodus supra solum promineat. Cayennae tres varietates stirpis existant, quarum una fructum crassiores et carnosum, altera fructum longum gracilem siccum, tertia fructum breuem inodorum gerit. Singularum fructus praeparatione acquirunt eundem odorem, et gracilescunt (AUBLET). Bene maturi colliguntur, tumque suspensi ad extremum in umbra siccantur, siccati oleo obliniuntur (BROWNE); vel, ut Cayennae fit (AUBLET), filo ad posterius extremum prope pedunculum affixi ahenis aqua limpida feruida pleno immerguntur vno momento, ut albescant, dein aëri libero solique radianti exponuntur per aliquot horas et subsequente die oleo inunguntur. Dum suspensi haerent, copia liquidi viscosi per extremum oppositum effluit, quod effluuium pressione digitorum ter de die digitis oleo oblitis promovetur. Sic bruni evadunt, rugosi et semisicci et minores fiunt, oleoque iterum perunci servantur.

Olei

Olei administratio non vnum finem habet; eius enim ope lente ficcantur; contra infecta muniuntur, impeditur, ne ficcando dehiscant, ne cuticula siccescat, et ne aër externus penetret. Transferuntur ad nos in fasciculos colligati et lamina plumbea tenui obuoluti, cistisque ligneis inditi.

Fructus SILIQUA est, quae, prout in officinis deprehenditur, recta, compressa, fusco bruna, dodrantalis, sesquilineam circiter lata, utroque extremo angustior, obtusa, et nonnihil incuruata praecipue versus basin, fragilis, longitudinales rugas extrinsecus agit et superficiem pinguem habet, aliquando crystallulis exiguis salinis scintillans, et intra parenchyma subcoriaceum continet copiam innumeram *feminum* minutissimorum rotundorum nigrorum splendentium. Odor eius fragrans, referens illum balsami Peruuiani vel Styracis vel Ambrae s. Fabae Tonca, et diu digitis, quibus contrectata fuit siliqua, inhaerens. Sapor vinctuosus, subacidus, blande aromaticus. Semina commansa inter dentes stridorem edunt. Praeferuntur siliquae longae et angustae. In feminibus praecipuam vim latere innuit LINNEUS (*Amoen. acad. vol. 7. p. 258.*). Aqua destillatae siliquae
illam

illam odore fragrante imbuunt, spiritu vini autem nihil abstrahitur; digestionem tamen hic et sapidum et olidum omnino extrahit (GEOFFROY *Traité de Matière medic. tom. 3. p. 183.*).

Rarissime instar medicaminis adhibetur, licet multa spondeat in systemate nervoso refocillando. Ad venerem stimulare efficaciter, omnes vno fere ore de ea depraedicant, et LINNEUS reliquis omnibus, hacce laude ornatis, palmam praeripere pronunciat. Anglos ea vti ad melancholiam dispellendam, nescio qua fide perhibetur (GEOFFROY *l. c.*). Decocto eius disparuit in moniali dolor grauatius pertinax ventriculi, per vices infestans, imprimis autem sub prandium, vsu per triginta dies continuato (ZANETTI in *Nov. act. nat. cur. vol. 5. p. 149.*). Succolatae frequentissime gratiae causa additur. Fraudulenti vero homines illi in hunc finem Styracem substituunt (DEMACHY *l'art du distillateur liquoriste p. 120*), vel et tantillum balsami Peruuiani. In Succolata Vanilla mixta, stimulans cum nutriente efficaci iungitur, vnde facile credas venereos stimulos in largiori vsu concitari. Cauendum, ne additamento modum excedas, quum calidae naturae istae filiquae sint. Taceo liquoribus congelatis subinde ob fragrantiam et gratum saporem iudi.

ORDO XLIX.

TRIPETALOIDEAE.

CALAMVS.

LINN. *Syst. veg.* p. 279. *Gen. pl.* p. 173.

535.

Pharm. SANGVIS DRACONIS.

Calamus Rotang; LINN. *Spec. pl.* p. 463. et *Syst. veg.* p. 279. *Palmi-iuncus Draco* RUMPH. *Herb. Amb. tom. 5.* p. 114. *tab. 58.* fig. 1. *Dierenang* KÄMPF. *Amoen. exot.* p. 552. *Arbor Indiae orientalis*, in fyluis prope fluenta crescens.

Praeter significatam arborem sunt aliae, quarum truncus vel rami vulnerati succum rubrum resinofum fundunt, nomine sanguinis draconis venientem, scilicet:

Pterocarpus Draco; foliis pinnatis LINN. *Syst. veg.* p. 533. LÖFLING'S *Spanfka Resa* p. 266. 273. *Pterocarpus officinalis* JACQU. *stirp. Amer. Hist.* p. 283. *tab. 183.* fig. 92. vbi folium modo depingitur; nam nec florem nec fructum vidit. *Lingoum* RUMPH. *l. c. tom. 2.* p. 205. *tab. 70.*?

Ipsæ

Ipse LINNEUS *l. c.* iam fatetur, se fere credere, orientalem et occidentalem arborem specie discrepare. Arbor alta in America australi crescens; item (modo RUMPHII arbor fit eadem) in faxosis et praeruptis littoribus et locis syluaticis Indiae orientalis, in insulis praecipue Asiae subiectis, Jaua, Sumatra.

Hanc ipsam arborem vere sanguinem sic dictum draconis stillare, testes autoptes ill. JACQUIN (*l. c.*) confirmat. Nempe subferrugineus cortex transuersim si scinditur, breui punctis plurimis sanguineis variegatur in lacrymam abituris, quae post aliquot minuta temporis pr. praecipue feruente sole indurescunt et colliguntur. Olim frequenter hic succus Carthagera in Hispaniam missus fuit, sed iam negligitur eiusdem collectio ob senescentem eiusdem in Europa famam. Cortex, lignum et folia saporem adstringentem habent. Cortex trunci et radicis in bacillos palmares scissus ab incolis ad mundandos dentes adhibetur (JACQUIN).

Dracaena Draco; arborea, foliis subcarnosis apice spinoso LINN. *Syst. nat. ed. 12. a. 1767. tom. 2. p. 246. Ed. 13. p. 265.* Draco arbor CLUSII *Rar. plant. p. 1. cum icona ramolae arboris.* VAN-

DELLI *Monographia c. ic.* 1767. Störkia et Oe-dera CRANZII *de duabus draconis arboribus* 1768. *c. ic. fig. 1. 2.* BEHRENDI *Diff. de dracone arbore Clusii* 1770. *c. ic. fig. 1. 2. 3.* Insulae Canariae a pluribus patria huius arboris assignantur.

Paucissima tantum de modo succum illum rubrum ex hac eruendi traduntur. Certe profluere caniculae aestu, testis est CLUSIUS (*l. c.*). Ferro sauciatam arborem statim anni tempore emittere succum, qui atheno decoctus et defecatus sanguinis draconis nomen adipiscatur, ALOISIUS (apud *Eundem*) narrat. Id fieri perforata arbore prope radicem lato et profundo hiatu THEVETUS (apud CLUS. *loc. cit.*).

Dalbergia monetaria LINN. *Suppl. plant. p. 317.* pariter instruitur succo, istum, de quo hic agitur, aemulante; nec non

Pterocarpus santolinus LINN. *Suppl. p. 318.*

Quin plurima ligna Indica rubra per rimas corticis trunci succum sanguineum exsudant, indurulentem in resinam rubram. Sunt et species variae Crotonis, similem succum fundentes (LINN. *Suppl. p. 319.*). Omitto alias stirpes, ex quibus progigni hinc inde legitur, non satis definitas, quarum recensum praestat cel. CRANZ (*l. c. inde a pag.*

pag. 13.). Harum numero accensenda arbor ista in Botany bay in littore orientali noui Belgii a uiris cl. BANKS et SOLANDER a. 1770. reperta (V. HAWKESWORTH'S *collection*, vol. 3. p. 498 et 505.), Quercum referens, et lignum valde durum graueque coloris profundi habens, quae speciem sanguinis draconis exhibet. Eiusdem arboris meminerunt etiam alii ABEL JANSAN TASMAN (1642 in DALRYMPLE'S *collect.* vol. 2. p. 68.) WILHELMUS DE VLAMING (1696. in NIC. WITSEN *Noord en Oost Tartarye*, vol. 1. p. 180. ed. 2.), in nouo Belgio sed diuersis locis uisae. In hac ipsa arbore peregrinatores animaduerterunt gradus quosdam, distantia trium vel quinque pedum incisos, quorum ratio detegi non potuit.

Sed, quantum capio, *Calamus Rotang* illa arbor est, ex qua maxime vulgaris collectio succi fit. An sit eadem species calami ac illa, de qua sanguinem draconis copiose in peninsula Malacca colligi cl. KÖNIG (in RETZ. *Obs. botan. fasc. 4. p. 5.*) refert, non dixerim. Ad Chinam fere omnis hic transmittitur, ubi cum lucro maximo venditur. Dubitat ille, sanguinem draconis Soccotrinensem ab eadem stirpe legi. Malaccensis saepe gummi Damar, quod Animes species est, corrumpitur.

C. Rotang fructum fert in racemo ex ouato rotundum, magnitudinis nuce auellana maioris, squamulis tenuibus phoeniceis tectum, sub quibus membrana carnosâ globulum pulposum valde adstringentem inuoluit (KÄMPF. *l. c.* p. 556.). Scatet hic ipse fructus succo isto rubro, de quo hic sermo est, quem ut eliciant nigritae Orientis, Malayi Javanique, supra vas amplum fictile, quod aquam ad sui dimidium continet, collocant; quo factò vas leuiter operculatum prunis imponunt, ut vapores aquae bullientis assurgentes emolliant fructus et succum illum euoluant. Hic tum bacillo abraditur et in folliculos reconditur ex folio arundinaceo complicatos, filo mox in moniliformem feriem ligandos, et tam diu libera aura suspendendos, donec indita resina exaruerit. Alii simplici coctione cum aqua eam eruunt, et vltcrius dein reiecto fructu eam coquendo inspissantes folliculis pariter includunt (KÄMPF. *l. c.* p. 553.). Imo superficies externa maturi fructus in Palimbana plerumque obiecta resina ista cernitur. Fructus hosce colligunt ibidem eosque in sacco quodam commouent et agitant, donec exterior rubra crusta decidat, quae ad solem calefacta liquefcit, et manibus in globulos paruos formata, foliis siccis dicto modo

reconditur. Haec sanguinis draconis species purissima est, et in ipsa India carò pretio venit. Reliqui dein fructus succo isto turgidi contunduntur, et vel ad solem vel super igne parum coquuntur. Ex supernatante substantia placentulae formantur trēs quatuorue digitos latae, quae species probitate proxime venit ad priorem. Vilior vero est ista, quae ex reliqua crassiori substantia commixta emergit, dum in magnas et rotundas glebas spithamam vel pedem latas, et ultra pollicem crassas redigitur, quae ipsa vulgarem sanguinem draconis, in Europam transuehi solitum, constituit. In hisce placentis saepe fructuum laminae conspiciuntur. Imo nonnunquam aliquid pedunculorum vel ipsius stipitis admiscetur, qui pariter aliquid rubri succi continet, simulque yna cum fructu excoquitur. Fraus quoque edocuit aliena varia ponderis augendi causa admiscere, vt Oryzae furfures, lignorum ramenta aliaque (RUMPH *l. c. p. 115 sq.* Conf. cum hisce *vol. 2. p. 252.*).

Iam satis intelligitur, quam in re differat sanguis draconis *in guttis* siue *lacrymis*, h. e. inuolucris foliaceis inclusa ab isto *in placentis*; qua duplici forma et in Europaeis officinis occurrit, in quas plerum-

plerumque ex India orientali per Natoliam transfertur. Adfunt in officinis glebae magnitudinis nucis Juglandis, mox magis mox minus oblongae, folitario tegmine ex folio palmae vel arundinis indutae; aliae, Auellanam mediocrem aequantes, inter feſe deſcripto modo iunctae. Non videntur hae differre probitatis nota. Homogeneam maſſam et veſiculis notatam intus conſtituunt, colorem obſcure rubrum prae ſe ferunt, qui vero, ſi teritur ſuccus, in cinnabarinum mutatur. Fragiles ſunt, vt inter digitos conteri ſeſe patiantur, odoris et ſaporis expertes. Flammae admotae flagrant et inſtantur, relicta cinerum terreorum portione, ſparguntque odorem ſtyracinum. Maſſas praeter haſce ſeruant officinae grandes palmaris ſupraque craſſitiei, coloris rubicundioris, aſperae ſuperficieiei, et, dum franguntur, albas particulas peregrinae miſcelae repraeſentantes; pretio itaque inferiores eſſe conſtat. Probus ſanguis draconis vix aqua afficitur, ſed ſpiritu vini reſtificato in integrum fere ſoluitur. Huius magnam quantitatem imbuit rubedine ſaturata. Pari modo ab oleis expreſſis ſubigitur. Aqua calida eundem emollit. Sic igitur licet plurimam partem reſinoſus ſit, tantillum tamen gummi ſimul continere videtur. Multiplex

adulterandi illum ratio est per gummi Arabicum, Sorbos contufos, bolum, fanguinem animantium aliaque (Conf. JO. BAUH. *Hift. pl. tom. 1. p. 402 fq.*). In facilitium modo cadit, folutum iri aqua, admotum candelae non ardere, fed cum ftrepitu deflagrare. An Cinnabaris DIOSCORIDIS fit, quod quidam (V. CLUSII *Hift. pl. rar. p. 2. JO. BAUH. l. c.*) exiftimarunt, vix dirimi vnquam poterit: memorabile tamen, quosdam eius tempore duplici hocce nomine (Κινναβαρι, αιμα δρακοντος) eandem rem designaffe. Quoad vires, comparat Cinnabarin fuam cum haematite, magisque eo adstringere et fanguinem cohibere refert (DIOSC. *lib. 5. cap. 109.*). Haec quidem in veram Cinnabarin mineralem non quadrant. Sed non tutius ad fanguinem ipfum draconis applicantur, licet auctores tantum non omnes, veterum fine dubio effatis adducti, ftipticum et ad profluvia fanguinea et aluina fiftenda commodum pronuncient, idque ad drachmam dimidiam maiusque pondus datum, et praeterea vlceribus ficcandis et vulneribus consolidandis confecerent. Potuit id aliquando adulterato adstringentibus fucco contigiffe. Species corruptelae quoque est, quae refina communi fit (FERBER'S *neue Beyträge zur Mineralgefch. vol. 1. p. 366.*). Ad
gingiuas

gingiuas firmandas in puluere vel electuario subinde adhuc a medicis in aliorum miscela praecipitur. Pristinās autem laudes formulae quaedam dispensatoriorum etiamnum seruant.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

PULVIS STIPTICUS *Ph. Ed. p. 74.* Ex alumine et sanguine draconis.

BALSAMUM LOCATELLI *Ph. Ed. p. 95.* EMPLASTRUM STICTICUM *Ph. Wurt. p. 72.* EMPL. PRO HERNIOSIS *l. c. p. 65.* EMPL. ROBORANS *Ph. Lond. p. 110.*

ORDO L.

CALAMARIAE.

CAREX.

LINN. *Syst. veg.* p. 703. *Gen. pl.* p. 482.

536.

Pharm. SARSAPARILLAE GERMANICAE *Radix.*

Carex arenaria; spica composita spiculis androgynis: inferioribus remotioribus foliolo longiori instructis, culmo triquetro LINN. *Spec. pl.* p. 1381. *Fl. Suec.* p. 325. excluso synonymo Scheuchzeri. *Carex maritima humilis radice repente* &c. MICHELI *N. gen. plant.* p. 67. *tab.* 33. *fig.* 4. Stirps perennis in arena mobili sterilissima, quam egregie firmat, crescens, et quidem in Suecia, Dania, Anglia, Belgio, Marchia Brandenburgica, Holfatia aliisque Germaniae regionibus.

Vbi ista deest, iubentur substitui

Carex disticha; spica composita subdisticha, spiculis ovatis subimbricatis androgynis, foliolo longiori instructis, culmo triquetro HUDS. *Fl. Angl.* p. 403. ICON: LEERS *Fl. Herborn.* *tab.* 14. *fig.*

fig. 2. sub falso *Caricis arenariae* L. nomine p. 195. cum qua et HALLERUS (*Hist. fl. Helv. n. 1362.*) perperam eam confudit. Etenim *Carex arenaria* L. vera Gottingae non crescit, sed *C. disticha* HUDS. In pratis humidis frequens, nunquam in arena sicca, perennis.

Carex hirta; spicis remotis: masculis pluribus, foemineis subpedunculatis erectis, capsulis hirtis LINN. *Spec. pl. p. 1389.* Icon: *Fl. Dan. tab. 379.* LEERS *Fl. Herborn. tab. 16. fig. 3. p. 206.* Perennat in arenosis, item ad fossas, aggeres, sepes.

Quoniam radix Sarsaparillae officinarum tam ex variis speciebus Smilacis, quam ex *Aralia nudicauli* L. desumitur, et praeterea saepe vetustate vel alio vitio corrupta exstat, pretio etiam eminet: in Marchia Brandenburgica anno circiter quinquagesimo huius seculi *Caricis arenariae* radix, quae visa fuit illi analoga, substituta est (GLÉDITSCH *Verzeichniß d. gewöhnl. Arzneypflanzen p. 55*); dein pharmacopolia aliarum quarundam prouinciarum Germaniae intrauit; item in exercitu Regis Borussiae loco exoticae istius radice recepta est (REUSS in *Nov. act. nat. curios. tom. 7. p. 10.*). Ne vero vel radice *C. arenariae* locis, ubi arena mo-

bilis deest, penuria fieret, binae posterius dictae Carices instar succedanei commendatae sunt (MERZ *Diff. de Caricibus quibusdam medicinalibus Sarsaparillae succedaneis, Erlang. 1784. p. 9 sqq.*), quarum similis virtus ex odoris, saporis, formae et analyseos chemicae conuenientia probabili argumento colligitur. In Franconia tamen vere Carex disticha HUDS. vices C. arenariae, dum haec deficit, optimo successu agit.

Multum ad commendationem Caricis arenariae in re medica contulit b. GLEDITSCH, qui variis scriptis suis (praeter librum cit. v. EJUSD. *Einleit. in d. Wissensch. d. rohen u. einf. Arzneym. tom. 2. sect. 2. p. 405 sqq.* item *Mem. de l'acad. R. des sc. de Berlin 1768. p. 29 sq.*) honorificam eius mentionem fecit. Subsistam iam vnice in huius Caricis commemoratione.

RADIX eius longa est, recta, vix ramosa, articulata, extrinsecus bruna, interne alba, crassitie pennae columbinae. Odor eius recentis non fortis, sed grata et subtili acrimonia nares vellicans, quem GLEDITSCHIUS comparat cum odore Pini (*Verzeichn. d. gewöhnl. Arzneuyg. l. c.*). Sapore instruitur farinaceo dulcescente, simul balsamico.

Quo

Quo profundius solo natali radix delitescit, eo efficacior censenda (GLEDITSCH). Saporis odorisque eadem in C. disticha est ratio, vterque tantum paullo debilior. Radix vero C. hirtae inodora et insipida (MERZ *l. c.* p. 12.). Vnde equidem non adeo commode reliquis virtute equiparari arbitror.

In analysi chemica radicis Caricis arenariae defudarunt cll. HARTMANN (*Diff. de Carice arenaria officin. s. Sarsaparilla Germanica, Traiecti ad Viadrum, quam scriptionem non vidi*), GLEDITSCH (*Wissenschaft. d. Arzney. l. c.*), REUSS (*l. c.*) et MERZ (*l. c.*). Subsistam tamen potissimum in nouissima proxime dicti cl. viri.

Contusione et maceratione eius cum aqua frigida obtinetur amyli s. foeculae albicantis $\frac{1}{16}$. Materia saccharina, nisi omnino desit huic radici, aegre tamen separatur (MERZ § 3.4.6. *Exp.* 3.). Est qui aquam balsamici odoris et saporis non ingrati destillando eam cum aqua simplici eruit (HARTMANN *l. c.* apud GLEDITSCH), alius nihil odori vel sapidi in aqua sensit (MERZ § 5). Vncia radicis vna extracti aquosi, dulcis, leuissime adstringentis, drachmam vnam semis et grana quindecim

cim erogat (REUSS *l. c. p. 9.*); alio experimento paulo minus elicatum, scilicet ex vnciis radicis quatuor, extracti huius drachmae sex cum dimidia (MERZ *l. c. p. 16.*). Extracti vero spirituosi primi drachma dimidia cum granis septendecim ex vncia radicis euocata (REUSS *l. c. p. 9.*); vel paulo minus, scilicet extracti huius drachmae duae et scrupulus vnus ex vnciis radicis quatuor (MERZ *l. c. p. 18.*). Extracta haecce dulcedinem cum miti adstrictionis sensu linguae imprimunt, spirituosum insuper amaritiam leuem, vtrumque autem odorem guaiacinum spirat. In comparatione cum reliquis binis Caricis speciebus, quoad extracta, non magna diuersitas (Vid. *tab. in MERZ Diff. cit. § 9.*). Non vrgeo multum Caricis arenariae conuenientiam cum Sarsaparillae radice, analysi chemicae superstructam, in qua omnino disparitas (Conf. REUSS *l. c.*). Manifeste Sarsaparilla plus mucilaginis ac terrearum partium continet hisce Caricibus. Nec si hae ipsae natura proxime ad Guaiacum (GLEDITSCH, REUSS, MERZ.) accedere dicendae sint, cuius conuenientiae haecenus nullum aliud argumentum, quam a sapore (REUSS.) vel odore (MERZ) guaiacino extractorum petiti deprehendo, apte satis Sarsaparillae aequiparari possunt.

Magis

Magis fauent virtutuni çum Sarfaparilla con-
 spirationi îndolis faponaceae radicis Caricis are-
 nariae indicia, cuius fcilicet decoctum pariter
 maculas pinguedinofas sub fpuma multa eluit
 (MERZ § 10.). Reliqua nonnifi experimentis in
 aegro corpore repetitis certo euinci poffunt, quo-
 rum per partes enucleata parciora haftenus extant
 quam in votis eft. Laudatur nominatim C. are-
 nariae explorata vis in pituita afperam arteriam
 grauante, in affectionibus rheumaticis et arthriticis
 (MERZ *l. c.* § 15.), in purpura chronica (GLE-
 DITSCH *Wiff. d. roh. Arzn. vol. 2. p. 409.*), vt inde quidem
 inuoluendo, refoluendo, demulcendo non infimum
 locum tueri probabile. Accedit largior fudoris
 et lotii excretio, quae vsum comitari folet (GLE-
 DITSCH *l. c.*).

Commodiffime in decocto ingeritur. Nec
 tamen extracta fpernenda funt.

C Y P E R V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 82. *Gen. pl.* p. 29.

537.

Pharm. CYPERI LONGI *Radix.*

Cyperus longus; culmo triquetro folioso, umbella foliosa supradecomposita, pedunculis nudis, spicis alternis LINN. *Spec. pl.* p. 67. *Cyperus odoratus* radice longa s. *Cyperus officinarum* c. B. ICON: REGNAULT *Botan.* Le Sonchet. Stirps perennis, crescens in locis paludosis Angliae, Scotiae (Conf. HUDSON. *Fl. Angl.* p. 17.), item Galliae, Italiae, ex quibus duabus regionibus radices pro pharmacopoliis vulgo petuntur.

RADIX sicca est ramosa, geniculata, teres, calamum anserinum crassa, annulis inaequalis distantiae transuersim cincta, tenax cortice profunde bruno, fragili, parenchymate ligneo in fila discernendo ex flauo rufo. Odor subfragrans non ingratus, sapor amaricans et subadstringens, aromaticus, calore modico os imbuens. Destillationis ope odoraes partes aqua excipiuntur, nihil vero olei aetherei, nisi radice magna copia adhibeatur, elicitor. Infusa tam aquosum quam spirituosum
imprae-

impraegnantur dotibus iam dictis, prout et extracta inde parata eo modo discrimine, quod spirituosum alteri antitet amaritie et caloris sensu. Proportionem vtriusque non attinet de radice iam exoleti vltus indicare.

Virtute cum subsequente Cypero in plerisque conuenit.

538.

Pharm. CYPERI ROTVNDI *Radix.*

Cyperus rotundus; culmo triquetro subnudo, umbella decomposita: spicis alternis linearibus LINN. *Spec. pl.* p. 67. *Fl. zeyl.* p. 15. *Cyperus* Hodveg ALPIN. *pl. Aegypti* p. 112 et 113. Perennis, in aquosis Nili, Indiae, Japoniae.

Κυπριος DIOSCORIDIS (*M. m. lib. 1. cap. 4.*), vt vulgo putatur.

RADICIS nomine seruantur tubera ouata, olivae circiter magnitudinis, annulis cincta vndique parallelis, transuersalibus, cortice pallidius bruno, tenui, parenchymate albido, friabili. Adhaeret subinde extremis tuborum fibra calami frumenti crassitie, iners, qua tubera olim iuncta fuerant. Odor subfragrans, sapor amarior et calidior, quam

in

in praecedente et sub prima gustatione camphoraceus. Non igitur dubito, quin efficacior haecce radix sit praecedente.

Extracti aquosi maius pondus huic radici inest, quam isti, ceterum nec hoc nec spirituosum differt ad iudicium sensuum multo ab extractis Cyperi longi (Conf. CARTHEUS. *M. m. vol. 2. p. 68.*).

Vsitator Cyperus rotundus olim in praxi medica fuit longo. Pauca valde a DIOSCORIDE et ALPINO de virtutibus C. rotundi in medium prolata scrutiny castae scientiae medicae minus respondent, vixque aliud docent, quam quod in Graecia et Aegypto magna in existimatione fuerit. Rectius tribuuntur vtrique Cypero virtutes, quas amara cum aromate iuncta praestare solent, ut tamen agnoscas neutram vim esse tantam, quin superentur a multis aliis. Stomachicis iure annumerantur. Corroborandi Cyperi longi efficacia videtur adstrictionis vi augeri.

Nomino modo adhuc duo composita, quorum inter multam aliam farraginem radix C. rotundi continetur. Sunt haec

EMPLASTRUM DE BACCIS LAURI *Ph. W. p. 60.*

SPECIES CEPHALICAE PRO CUCUPHIS *l. c. p. 182.*

— —
ORDO LI.

GRAMINA.

TRITICVM.

LINN. *Syst. veg.* p. 108. *Gen. pl.* p. 40.

539.

Pharm. TRITICVM vel TRITICI *Seimen.*

Triticum hybernum; calycibus quadrifloris ventricosis laevis imbricatis submuticis LINN. *Sp. pl.* p. 126. *Triticum hybernum*, aristis carens c. B. *Triticum* β , locustis quadrifloris glabris, basi subhirsutis glumis submuticis HALL. in *Comm. soc. sc. Gotting.* 1774. p. 7. Icon: TOURN. *Instit. rei herb.* tab. 292. HALL. *l. c.* tab. 1. fig. 2. ubi spica modo partialis depingitur. Annuum. Procerius, perfectius. Pluribus culmis emergit floribus plerisque fertilibus.

Triticum aestivum; calycibus quadrifloris ventricosis glabris imbricatis aristatis LINN. *Spec. pl.* p. 126. *Triticum aestivum* c. B. *Triticum* α , locustis quadrifloris basi subhirsutis, glumis exterioribus floralibus aristatis HALL. *Comm. soc. sc. Gotting.*

Gotting. 1774. p. 5. Icon: *TOURN. Inst. rei herb. tab. 293.* HALL. *loc. cit. fig. 1.* vbi modo spicula. Annum. Macilentum et debilius praecedente est. Culmos fert pauciores et flores pauciores perficit.

Ad HALLERI iudicium varietate modo, non specie, differt inter se vtrumque, vt ex dictis intelligitur. Nempe aristae non omni tempore, nec omni loco in spica adsunt et longitudine vario gradu discrepant. Solum macrius, negligentior cultus, et fatio feminum valde recentium prouentui aristarum fauere solet. Praeter culmorum et aristarum dictum respectum, magnitudo spicularum et granorum, color culmorum, glumarum et granorum, hirsuties spicularum rel. in Triticis varietates efformant multiplices; vnde ingens diuersorum nominum vis, a loco culturae praepremis desumpta. Ratio horum discriminum in solo et climate quaerenda videtur. De varietatum Tritici discrimine multiplici cum fructu leguntur obseruationes MANETTI (*Delle Specie diverse di Frumento et di Pane p. 34 sqq.*) et HALLERI (*l. c.*). Onitto alias Linneanas species, vtique hinc inde oeconomis acceptas, nec reiiciendas, dum suppetunt, ex foro medico

medico, vt Triticum turgidum, monocóccum, Speltam, quae proxime dicta vna cum T. hyberno et aeltiuo prae reliquis cultu et vſu frequentatur.

Accidit Tritico, quod aliis iamiam ſuetiſſimis cerealibus, imo bene multis plantis culinaribus, quod inter quotidiana, quae indulgēt hominibus commoda, et propagandi perficiendi et in ampliores vſus illa transferendi molimina, originis primae ſiue patriae memoria interciderit. Eruere iſtam ex veterum monumentis ſub iſta nominum, quibus frumenta inſigniuere, inconstantia et a noſtris diſſimilitudine et characterum neglectu vix certe vacat. Triticum Πυρος Graecorum eſſe creditur. In Babylonia ſiue terra inter Tigrim et Euphratem ſita Triticum et Hordeum ſponte prouenire BEROSI fragmentum (EX ALEXANDRO POLYHISTORE deſcriptum a SYNCELLO *Cironograph. p. 28.*) memoriae prodidit, quod eſſatum iſt. HEYNE (*Progr. de frugum et panificii iuitiis in Opuſc. vol. 1. p. 341. 377.*) multis ſpecioſis argumentis ornauit. DIODORUS (*l. 14.*) vtrumque cereale tanquam ſpontaneum ad Aegyptum longe minus probabili fulcro innixus reſert. Noſtro demum tempore omnium mentes mirifice perculit, quod LINNEUS (*Amoen.*

acad. vol. 7. p. 453.) ex HEINZELMANNI, tam historici quam botanici, pugillaribus Florae Samaritensis narraret, istum in Sibiria australi siue campis Baschkirorum Triticum aeltium et Hordeum ditlichum inter sponte crescentes stirpes reperisse, et quod ipse LINNEUS huic narrationi robur variis argumentis addere tentaret. Nuperrime adeo Triticum et Hordeum spontaneum in Tauria variis locis montosis praecipue inter Carassubazare et Allmetfchet, item ad originem fluvii Buryltsch inuentum fertur (*Description physique de la Contrée de la Tauride, p. 190.*). Nihil vero prohibet, quin suspicemur, vtraque in terra prouenisse frumenta ista ex semine post culturam vel breuiori vel longiori interuallo antea ibidem administratam, dein vero neglectam, superstite et sponte sua postliminio sese propagante (*Conf. PALLAS n. nord. Beitr. zur — Naturg. vol. 2. p. 357.*). Nam cerealia, qualia iam comparent, sub vilioris et vulgaris graminis larua deituisse, formam autem cultus, sensim per aetates magis perfecti, adiumento mutasse verisimilitudine omni caret. Id quum de speciebus diuersis valet, tum vel maxime cadit ridicula hypothesis ante triginta et quod excedit annos recocta, fertilitate soli et coeli beneficio vilius frumentum

mentum in nobilius posse transmutari, e. c. Secale in Triticum, Auenam in Secale, macriori autem solo et inclementiori coelo praestantius frumentum in vilius degenerascere e. c. Secale in Hordeum, Hordeum in Lolium vel Bromum, quod si verum esset, vnum genus plantarum transmutaretur in alterum necesse foret, quae tamen quantum forma praecipue floris fructusque partim modo quo flores inferuntur, differant, quilibet attentior perspicit. (Cf. LINN. *Diff. de transmut. frument. in Amoen. acad. vol. 5. p. 106.*) Ratio contra ea alienae fegetis ea est, quod vel agro antea inhaeserit vel admixta frumento iam ferendo exlitterit.

Triticum ex Sicilia in reliquas terras occidentales primo translatum esse, iusta suspicio est (HEYNE *l. c. p. 355.*) Colitur iam in omni Europa tam calidiori, vt Lusitania, quam frigidiori, vt Suecia, Russia. Viget quoque in Persia, terra Yemen, aliisque regionibus fertilibus, in Aegypto in Tingitanam terram vsque, Graecia, item America septentrionali et in Chili et Peruuia. Molliora grana sunt frigidiorum regionum, duriora et lapidea fere calidiorum, quae et optimum Triticum exhibent.

Saepe Triticum morbis quibusdam corrumpitur, in quorum natura expilcanda et praesidiis eosdem praecauendi et tollendi eruendis recentiores egregie defudarunt, praecipue cl. TILLET (*Diss. sur la cause qui corrompt les grains de bled dans les épis*) et TESSIER (*Traité des maladies des grains*, p. 199 *sqq.* Conf. et IDEM in *Hist. de la Soc. R. de Med. de Paris*, vol. 4. p. 364 *sqq.* vbi enucleatos morbos cerealium enumerat). Et horum quidem vnus puluere rubiginoso foliis, culmo et glumis infestus est, sensim in granum ipsum saeuiente, Rubigo dici solet, (Gallis la Rouille, cuius effigies conspicitur in TESSIER *Traité l. c. tab. ad p. 215.*). Reliqui, scilicet Caries, quae dignoscitur granis griseis puluere nigro repletis (la Carie, *l. c. tab. ad p. 294.*), et Vstilago, quae loco granorum glebas fuliginosas cum paucis glumarum albidis reliquiis in spicis gerit (Le Charbon *l. c. tab. ad p. 299.* Conf. egregias de hac obseruationes cl. BJERKANDER in *K. Vet. Ac. Handl. 1775. p. 317 sqq.*), quibus et a cl. TILLET Rachitis addita, granum ipsum praecipue perdunt. Hinc non solum insigne decrementum lucrum ex granis et culmis Tritici patitur, sed farina panisque in valetudinis damnum vitiatur, ita vt haec mala fermentationi panis aduersa sint,

et vřtilago cephalaeas, diarrhoeam, conuulfiones creauerit.

Sunt et varia infecta, quae Tritico cladem, dum in agris verřatur, laruarum forma afferunt. Etenim quaedam depascunt virentem eius herbam, vt Tipula oleracea (BJERKANDER *Vet. Acad. Handl.* 1779. p. 161.), Elater fegetis (ID. *l. c.* p. 285.), quae et alia frumenta eodem modo destruunt; alia excauant grana Tritici, vt Ichneumon culpatorius et Phalaena Tritici (ID. *l. c.* 1778. p. 335.). Collecta vero fegetum grana saepe bonam partem Curculioni granario et Phalaenae granellae (*Faun. Suec.* p. 363.) in praedam cedunt (LINN. in *Vet. Acad. Handl.* 1750. p. 180. WILCKE *l. c.* 1776. p. 274 *sqq.*). Farina tandem consumitur Acaro farinae (MODEER in *Vet. Acad. Handl.* 1774. p. 68 *sqq.*), Tenebrione Molitore, Phalaena farinali. Quin ne panis quidem ab hisce infestis hospitibus tutus est, quippe cui idem Tenebrio, Ptinus Fur, et hinc inde Blatta orientalis infidias struit. Hisce si addimus morbos frumentorum; errores agriculturae, qui multis locis obtinent; iniurias frumentis in agris allatas tempestatis inclementia, quadrupedum variorum, vt glirium, talparum, cricetorum, cuniculis vel voracitate, item auium, li-

macum, gryllorum subinde depraedatione; damna porro, quae ex luxurie stirpium aduentitiarum exsurgunt, quorsum pertinent Agrostema Githago, Chrysanthemum segetum, Sinapis aruensis, Papauer Rhoëas, Conuoluulus aruensis, Melampyrum arvense, Farfara, Vicia Cracca, Lolium temulentum, Triticum repens, Bromus aruensis, Avena satua, Equisetum arvense, rel.; iacturam granorum sub ipsa messe contingentem; rapinas glirium in granariis; communionem lucri, quam ipsi pagani, molitores, pistores fraude sibi vindicant; facilem granorum et farinae corruptelam a situ; tributum denique principi soluendum: nae adstupendum est mirae naturae fertilitati, quae sub tam insigni tamque multiplicis generis iactura tamen hominibus tantum erogat, ut frumenta omnium reliquorum alimentorum valore censeantur vilissimumi, eorumque ad pretium reliquarum rerum pretia plerumque sese accommodent.

SEMEN ouato oblongum est, longitudine sequilineae, sursum gibbosum, deorsum sulco longitudinali exaratum, antice cicatrice obliqua, postice villo exiguo distinctum, cortice flavescente, intra quem medulla s. farina albissima. — Colli-
gitur

gitur vt quodlibet aliud cereale; scilicet factis falce culmis et in fasces colligatis hi in horreum transferuntur, vbi, quod iuetissimum, per flagella, vel et calcando per iumenta, vel molendini ope excutiuntur grana ex suis spicis, dein agitantur vel molis ventosis vibrantur, vt a glumis et peregrinis feminibus, vel iusto leuioribus granis liberentur.

Duplicis est naturae farina triticea, vna eius pars accedit ad indolem animale, glutinosa dicenda; altera ad vegetabilem, amylacea. Glutinosa pars collam glutinandi vi refert, aqua non soluitur, putredine correpta foetet instar casei antiqui vel cadaueris, multum alcali volatilis continet. Quod cl. BECCARII inuentum iam a. 1728. factum (Vid. *Instit. Bonon. Comment. tom. 2. P. 1. p. 122 sq.*), confirmatum ferius a multis aliis, cll. MODEL (*Fortf. sein. chym. Nebenfund. p. 62.*), KESSELMAYER (*Quorundam veget. princip. nutrien, Argent. 1759.*), PARMENTIER (*Experiences et reflexions relatives à l'analyse du Bled, p. 59 sqq.*) aliisque. Huius vnciae duae cum quinque drachmis in libris duabus farinae triticeae continentur, et obtinetur lavando farinam ope aquae tepidae, affusae per vices,

X +

donec

donec non amplius lactescat; reliquum est gluten subelastico pallide brunum (MODEL *l.c.*). Altera pars siue amylacea post fermentationem acëscit, cum alcali efferuescit et rufat tincturam Violarum, aquam modo lacteam reddit nisi cum ea coquatur, quo ipso in pulvem viscidam abit. Facile haec a priori segregatur maceratione granorum integrorum vel rudius comminutorum in aqua ad emolli-tionem vsque. Qua facta sacco linteo massa includitur et calcatione pedum intra lacum ligneum aqua repletum et infra epistomiis suis instructum et defusa affusaque per vices aqua exprimitur amy-lum, donec aqua defluens non amplius lactescat. Aqua amylo foeta et alio vase excepta intra nyct-hemerum subsidere sinit amyllum et postquam clara euaserit, per laterales canaliculos demittitur, amy-lum autem ter vel quater iterum eluitur noua aqua affusa, vt odor ingratus pereat. Tandem separata superiori amyli parte, quae grisea est, reliqua vel expressione repetita linteae rudioris pluries conduplicati vel super cribri specie paulum exsiccat, vt in portiones quadratas dissecari queat, dein vltius solis vel aëris persantis vel conclauis calefacti vi, siccandas, tum diffringitur (Conf. *Fabrique de l'amidon par DUHAMEL DE MON-*

CEAU 1772.). Foecula fimilis ex Spelta eruitur; quam Hordeum largitur fluida est; obtinetur et ex feminibus Fagopyri; Hippocastani, stirpium leguminosarum rel. item radicibus variis, vt Ari, Bryoniae, Tritici repentis, Filipendulae, Lathyri tuberosi, Colchici, Solani tuberosi rel.

Amylum oeconomicis potius vsibus, quam medicis, inseruit. Ad lintea enim post lotionem, item texta varia ex gossypio vel lino teneriori parata, firmanda, ad conglutinandos libros et chartas lusorias, ad fercula varia culinarum et panes pistorum dulciariorum, adhibetur. Contritum in tenuissimum puluerem capillis pessimo luxu inspergitur, nec sine omni valetudinis offensa, tum praecipue si variis additamentis coloris vel odoris causa factis, vt cerussa, calce, oleis odoris, corrupta fuerit (REUSS *Untersuch. der Eigenschaften und Wirkungen eines ächten und verfälschten Puders*, 1781.). Nominatim nocet iis, qui achoribus capitis laborant, vt qui intempestiue inde exsiccantur. Vulgo et contra intertriginem pusionum inguinibus vel axillis applicatur; sed consuetudine haud laudanda, quum inde saepe scabies exorta fuerit (LINN. *Amoen. vol. 5. p. 95.*). Clymate exceptum

inuoluendo diarrhoeas et dyfenterias lenit. Re-
cipiunt illud species diatragacanthae frigidae et
inspergitur pastis in officinis ne modulis aggluti-
nentur, exemplo pastae Glycyrrhizae, Althaeae.
Nebulae (Oblaten) quoque inde parantur, quarum
utilitas ad obfignandas litteras huius quidem non
loci est, sed ista omnino, qua pulueres palato
displicentes obuoluunt, quo fine non sufficit eas
emollire aqua, sed vt tanto facilius bolus deglu-
tatur, nec crepans stimulo ingratiſſimo offendat,
gelatina vel Robe grato eam oblinire antea conuenit.
— Furfures et aqua acidiuscula post praeparatio-
nem amyli residua saginandis suis et bobus valet.

In polline, in quem molendini ope grana
rediguntur, reiectis furfuribus vtraque modo dicta
et glutinosa et amylacea pars iungitur. Huius
farinae pro pane summa dignitas est. Quo autem
glutinosa viscidaque pars attenuetur, haec cum
altera intime sese commisceat, et vtraque facile
tam a ventriculo digeratur, quam humoribus
nostris recipiatur et melius nutriat, nec flatulen-
tia generetur: fermentatione praeuia farinae aqua
humectatae beneque subactae opus est. Hinc qui
Triticum crudum auidius comedunt infarcto et
tumido

tumido abdomine languent et hydropem contrahunt (VAN SWIETEN *Comment. vol. 4. p. 108.*). Panis azymus, h. e. sine fermentatione paratus, aluum adstringit. Fermentationem adiuuat fermentum, quo sine heic fex cereuisiae commoda. Succedat tempestiue, ne vltra limitem iustum resoluetur farina, coctio, sub qua panis porosus euadit. In australioribus regionibus panis triticeus vulgatissimus, in frigidioribus fecalinus. Nec rara farinae triticeae et fecalinae pro pane parando sub varia proportione miscela, pro cuius diuersitate color vel albidior vel magis griseus, qui in mere triticeo omnino albus est. Magis nutrit triticeus, quam vllus alius, ob lentorem vero, qui inest, aluum in debilioribus stipat, et acres in primis viis vel profundius haerentes stimulos blande obvoluit; hinc in profluuiis aluinis magis, quam reliquae species panis, conducit. Acidum quoque ob alcalinam naturam frangendo hypochondriacis et hysteris salubrior est pane fecalino. Panis bis coctus omni humiditate priuatus est, hinc diutius seruari absque corruptela potest, et, quoniam in arctius volumen nutrientem partem contractam continet, reliquis panis speciebus nutriendi potentia antistat. Tam vero façile concoquitur a ventriculo,

triculo, vt et infantibus recens natis nutrimentum salutare locū lactis matricis praestet, modo bene aqua coctus per cribrum vel linteum subtile transfigatur; liquidum, quod transit, frigore in gelatinam densatur, tepore autem deliquescit, huiusque cochlearia duo vel tria cum cochleari vno lactis et tantillo sacchari mixta infanti per portiones cochleari paruo ingeritur (*Zürch. med. Magaz. ann. 2. p. 569.*). Maxime vero nocent hisce pulres istae ex farina coctae acore, in quem degenerant, glutinosa natura sua, quibus vitis grauant ventriculum, glandulas mesenterii obstruunt, sub intumescencia abdominis flatulenta maciem reliqui corporis cient, et rachitidi opportunitatem praebent. Ex pane biscocto iuscula quoque parantur in febribus commoda, acore et saccharo gratiora, et, dum vires respcillandae, vini tantillo permiscenda.

Pane ex frumentis etiamsi quotidie vtamur, fastidium tamen non parit. Et vix aliud alimenti genus exstat, quod hocce salubritate aequet, siue animalis siue vegetabilis census sit; quicquid cl. LINGUET (in *Annales politiques civiles et litteraires du dixhuitieme Siecle, tom. 5. n. 39. p. 429.* cum qua disputatione confer responsonem cl. TISSOT, *Lettre à Mr.*

à Mr. HIRZEL sur le bled et le pain 1779) ingenii potius ludibrio, quam veri filo ductus contradixerit. Facillime bene coctus digeritur, egregie et cum stabilitate nutrit, nec nisi vitio frumenti ipsius vel panificii vel copia nimia vel calide ingestus nocet. Nec conducit eius vnice vsu acquiescere; nam solo pane velci in connubio aquae per plures dies poenae loco esse constat. Studio deditaque opera cum pane vel solo cum aqua ingesto, vel cum parca alius cibi quantitate in semet ipse instituit multa experimenta cl. STARK (*Works consisting of clinical and anatomical Observations, Lond. 1788. cuius libri versio German. modo coram est, Klin. u. anatom. Bemerkungen nebst diätetischen Versuchen 1789.*), vt eiusdem in valetudinem vis patesceret, horumque singulis plures continuos dies insumsit. Pane solo largius cum aqua capto (*l. c. p. 136 sqq.*), opus fuit integram diei destinatum quantitatem vnciarum viginti, triginta vel triginta octo, in plures portiones diuisam edere, quum alias ructus subinde, flatus, nausea, appetitus defectus incideret, opus quoque fuit copioso potu, ne fitis molesta esset. Peius res cessit iuncto sacchari largiori connubio, quod ipsum neque cibi cupiditatem sedauit, sed famem potius insignem excita-

excitavit, ulcuscula oris generavit, gingivæ inflammavit et intumescere fecit, variaque resoluti sanguinis indicia produxit (*l. c. p. 141.*). Similia varia ex melle contigerunt (*l. c. p. 208 sqq. p. 216.*). Inter prandia vtiliter iungitur panis vel interferitur ferculis pinguibus, vt cuius ope ob mucilaginosam naturam pinguedinis cum aquosis miscela adiuvatur; aromatum quoque vim frangit, et corruptelam ex victu animali nimis copioso oriundam temperat. In regionibus, quibus nostra frumenta defunt, indigentiae prouidit benefica natura aliis prouentibus vegetabilibus, Oryza, Zea, Milio, Sorgho, Artocarpo, Sagu, radicibus esculentis, Solani tuberosi, Dioscoreae, Iatrophae Manihot, Lichene Islandico &c. Quibus dirius fatum contigit vel situ regionum nimis septentrionali vel annonae charitate, hos confugere coëgit dura necessitas ad cerealium partes minus nutritias, vt id, quod post cereuisiae coctionem residuum, vel spicas granis maturis cassas vel culmos, quibus contritis admiscetur pauxillum probae farinae frumentaceae, item ad magis adhuc a nostra natura aliena, vti medullam Scirpi lacustris, femina Elymi arenarii, radices Menyanthis trifoliatae, Callae palustris, cortices varias arborum, Pini syluestris, Betulae
albae

albae &c. Saltim Fennones subinde hisce alere vitam coguntur (Vid. HELLENII *Diff. om Finska Allmogens Nödbrod, Åbo 1782.*).

Non huius loci est percensere omnia panis ex Tritico vel aliis cerealibus cocti nomina ex forma, farinae subtilitate diuersa, additamento vel tractatione varia petita. Taceo quoque Italorum artificia varia, quae et in Germania nominatim Norimbergenses probe imitati sunt, tractandi farinam triticeam cum aqua subactam, ut inde pastas varias, quas Vermicelli (Nudeln), Macaroni, Taglioni, Festuciae, Andarini &c. vocant, condant; quae ipsa post exsiccationem diu seruari possunt, et ad varia fercula extemporanea commoda sunt (De hisce cf. cl. MALOUIN *Description et details des arts du Meunier du Vermicellier et du Boulanger.*).

Farinae triticeae insuper usum multiplicem in culinis pro placentis, iusculis &c. quis ignorat? Farina rudius molae ope comminuta Alica (Germ. Gries) vocatur. Sunt et huius plures species teneriores et rudiores, optima ista, quae ex parte corculo proxima elicitur. In specie, quam coram habeo, quasdam particulas vndique albissimas, deprehendo, in aliis vestigia corticis conspiciuntur.

Farina

Farina eximia inde parari potest, item in culinis puls, iulcula, placentae. — Supra speciei Sagu, quam Mauri ex farina Tritici parant, memini (*Appar. med. vol. 5. p. 19.*).

Vt aliae farinae haec ipsa siccata probe extus scopo discutendi tumoribus oedematosi et erysipelatosi applicatur. Cocta in cataplasma emollit et suppurationem ciet. Domesticum quoque est ad maturationem abscessuum accelerandam, sicut in emplastro ex farina cum melle subacta.

Mica panis triticei siue pulpa mollis, ex crusta enucleata, scite acria quaedam medicamina excipiuntur, quorum vis lente modo euolui debet. Exemplum praebent pilulae sic dictae magnae HOFFMANNI, quae mercurium sublimatum corrosivum aqua solutum comprehendunt, quod vehiculum auertit multa incommoda a solutione liquida per os capta alias emergentia; item cataplasma a cl. DUNCAN (*Medical Cases, ed. 3. p. 198.*) in tinea capitis tentatum, cui pariter inest acre illud mercuriale praeparatum. Visitatus est, micam panis lacte in cataplasma coctam maturandis abicellibus tepide applicare, quod ipsum longe praefereendum emplastris ad hunc finem alias commendatis. Si
stimulo

stimulo opus est, addi isti potest Crocus, Mel, Gummi Ammoniacum, Ceba et similia. — *Deco-ctum album* SYDENHAMI, quod auctori in dysenteria (nam aliud etiam vsurpabat) placebat, vna cum cornu cerui micam panis albissimi recipiebat.

Furfures calide applicati oedemata pedum dissipant. Addi solent pediluuiis calidis emolliendi scopo. Cocti cum aqua emolliendo in clysmate laxant.

Supereft, vt de Tritici ad cereuisiam vsu moneam, cui multis locis indulgent. Quum vero cereuisia hordeacea longe vulgatioꝛ sit: aptius, quae ad cereuisiae generalia pro instituti ratione spectant, capite Hordei commemorabuntur. Coquitur ex Tritico vel solo, vel in connubio Hordei cereuisia, vel addito Lupulo vel eo omisso. Bene quidem triticea cereuisia nutrit, sed facile flatus generat magisque, quam cereuisia ex Hordeo, in acidum inclinat, lotium pellit efficacius minusque calida est, quam hordeacea saltim lupulata. In Germania inter triticeas cereuisias clarent ista Breyhan dicta, Gofa Goslariensium, Duckstein Brunsvicensium aliaeque; Angli quoque cereuisiam Ale inde parant.

540.

Pharm. GRAMINIS Radix.

Triticum repens; calycibus quadrifloris subulatis acuminatis, foliis planis LINN. *Syst. veg.* p. 109. *Triticum repens*, glumis mucronatis aristatisue, aristis spicula brevioribus SCHREB. *Beschr. u. Abbild. d. Gräser*, p. 24. Gramen caninum aruense f. Gramen Dioscoridis c. v. Gramen loliaceum radice repente, f. gramen officinarum MONTI *Catal. stirp. Bonon. prodr.* p. 41. Mox α , *muticum*: MONTI icon 25. vbi sistitur modo spicula solitaria; mox β , *aristatum*, cuius icon in *Fl. Dan. tab.* 748. Vtrumque cum aliis multis varietatibus intermediis describit et depingit SCHREBER *l. c. tab.* 26. Gramen perenne ad sepes crebrum, pestis quoque vulgaris agrorum et hortorum, vtpote quum vicinas plantas radicum luxurie suffocet, vt fieri a stirpibus radice repente solet.

Incaute confundunt illud, nominatim muticum, cum Lolio perenni L. sed in hoc proxime dicto calyx monophyllus nec diphyllus est, et spiculae latus, non superficiem, rachi intermediae obuertunt. Non vbiuis radix Graminis officinarum

rum a dicto Tritico colligitur, certe hoc fit multis Germaniae locis, item in Suecia. Alibi Panicum dactylon L. f. Panicum dactylon radice repente f. officinarum SCHEUCHZ. loco prioris in vsum vertitur; vt in Italia (teste SEGUIERO apud LINN. *Diff. Obs. mat. med.* p. 6.), in Gallia, si fides iconi cl. REGNAULT in *Botanique*, item in Marchia Brandenburgica (LÖSECKE *auserl. Arzn. ed. 4. p. 50.*). Crassior adeo et dulcior est haecce radix, quam altera (*l. c.*). Sed nec defraudanda altera suo pretio est.

RADIX subramosa, vndique sese horizontaliter dispergens, filiformis, culmum frumenti, dum recens est, crassitie aequans, longissima, glabra, geniculata, geniculis fibrosis, ex flauo alba. Sapor tam recentis quam siccae subdulcis.

Libra vna harum radicum circiter uncias quinque succi expressi erogat, qui facile fermentationem subit, qua finita liquor vinosus dulcis, non tamen palato placens emergit. Continuata fermentatione et fermento addito acescit (HOFFMANN in CRELLS *Beytr. zu den chym. Ann. vol. 3. p. 124.*). Concisa et contusa radix cocta et fermento mista spiritum vini exhibet, spiritui vini non cedens. Cereuiliae pariter species inde redundat (IDEM). —

Foecula inde emergens soluitur aqua bulliente, quae dum refrigerit gelatinosam substantiam exhibet (PARMENTIER *sur les vegetaux à suppleer en temps de disette*). Succus elicited dulcem quidem saporrem prae se fert, sed in solidum saccharum non concrefcit (MARGRAF *chym. Schrift. vol. 2. p. 85.*). Acido nitri tractatus acidum sacchari suppeditat (HOFFM. *l. c. p. 126.*). Saccharinis pariter ac nutrientibus particulis instrui hancce radicem dicta declarant.

Ad alenda pecora, boues praecipue, radicem aptam esse experientia constitit, quum contra ea oeconomii incurii nonnisi comburere ex agris euulsam sciant. Abluenda scilicet radix, ficcanda, dein concisa postquam fuerit, aqua calida humectanda, vel cum stramine conciso vel furfuribus vel alius commiscenda est. Pro pane quoque hominibus sub annonae caritate commendata radix ficcata, mola contrita et farinae pauxillo combinata (LINN. *Skånska resa p. 35.* BERGIUS *Rön om Spanmåls bristens ärsättning medelst Quickrot, Stockh. 1757. 4.*). Hinc vtut infestum gramen hoc locis alienis crescens, tam foeni causa, quod bis secari per annum potest, quam radicis, solo molliori et fertiliori

fertiliori vt cultura adiuuetur, etiam atque etiam suadendum (BENGT BERGIUS *Tal om Svenska Årg-skötsel*, p 65.). Et haec concisa recente radice facile succedit (*l. c.* item BLOM in *Vet. Acad. Handl.* 1782. p. 244.).

Sed vi blande resolvente, aperiente et demulcente iam dudum in re medica inclaruit. Hinc ptisanæ inde parata pro potu ordinario in febribus acutis familiaris, inprimis apud Gallos est. In obstructionibus viscerum referendis haud mediocre remedium est, et nominatim in ea hepatis magni eam fecit BOERHAAVIUS (HALL. in *Hist. stirp. Helv.* n. 1426.). Nec defunt recentiorum de efficacia hocce in morbo praeconia (KNIPHOF *Diff. de Gramine leuidensi et praecellentissimo*, p. 16.). In ictero periodico a calculis felleis profuit decoctum, etsi non sine aliorum commodorum connubio, secedentibus deiectionibus viridescentibus et lapillis quasi comminutis (SEIP *Diff. Sylloge Obs.* in *TOD. Bibl.* vol. 9. p. 478.). Eundem effectum in solvendo calculo biliario expertus est LÖSECKE (*l. c.* p. 251.). Intermittentibus febribus Hafniae vigentibus egregie decoctum subuenit vi sua digestiua (TODE *Bibl.* tom. 5. p. 186.). Ita sanauit deco-

ctum fale polychresto et foliis Sennae stimulum virum habitus mali et alui torpidae, iam per annum quartana contra corticem Peruvianum rebellem laborantem (ID. in *Bibl.* sed excidit locus). Nec minus in pituita, pulmones grauante et tussim et asthma excitante, prodest. Praeter decocti saturati formam, hodie quam maxime placet

EXTRACTVM f. MELLIGO GRAMINIS. Paratur inspissatione succi expressi. In hunc finem non conducunt vasa cuprea vel ferrea, quum inde semper aliquid soluatur, sed inspissatio fieri debet in vase vitreo. Si haec continuatur ad crassitiem mellis, mel magnopere refert, et extractum in ampullis vitreis seruatum deponit post aliquot hebdomades materiem gumosam saccharinam aqua facile solubilem (HERMBSTÄDT in cl. SELLE *Beitr. z. Natur-u. Arzneywiss.* vol. 3. p. 30 sq.).

Recipiunt porro hanc radicem RADICES QUINQUE APERIENTES MINORES, item inter tot alia SYRUPUS ALTHAEAE FERNELII.

S E C A L E.

LINN. *Syst. veg. p. 107. Gen. pl. p. 39.*

541.

Pharm. SECALE v. SECALIS *Semen.*

Secale cereale; glumarum ciliis scabris LINN. *Spec. pl. p. 124. α.* Secale hybernium vel maius c. β. Secale vernum s. minus id. Discrimen utriusque varietatis in statura diuersa consistit, posterius quoque strigosius est. Icon: REGNAULT *Botan. Le Seigle.* Gramen annuum. Altissimum et firmissimum inter cerealia, ut sex ad decem pedes aliquando attingat.

Coniecturas de patria Secalis, agens de Tritico, iam in medium protuli. In Creta spontaneum esse, vno verbo in *Systemate veg. (l. c.)* LINNEUS adiecit. Passim, sed rarius in deserto Cumanico solo pingui nec non inter fluuios Don et Wolga, vbi nunquam aratro vsi sunt, subinde Secale offenditur; sed ex raritate et situ probabile fit, emeruisse illud ex granis casu delapsis (PALLAS *N. nord. Beytrüg. z. — Naturgesch. u. Oekon. vol. 2. p. 359.*).

Cultura huius exercetur abundantissime regionibus praecipue Europae frigidioribus, parcius in calidioribus. Subinde mixtim cum Tritico feritur, unde imbecilliores Tritici culmi sustinentur, et panis materies tanto praestantior messe colligitur.

Secale, cuius PLINIUS (*Hist. nat. lib. 18. cap. 16.*) meminit, videtur frumentum a nostro diuersum esse; etenim describit illud nigrum amarum, ad arcendam modo famem utile et, etiamli farre mixtum, ventri ingratiſſimum.

Praeter Rubiginem (Rouille; TESSIER *Traité des maladies des grains*, p. 19.), quam cum aliis frumentis communem habet, Secale pernicioso valde alio morbo tentatur, Clauo secalino, Secali corniculato f. cornuto, Secali luxuriante, (Gall. Ergot, Blé cornu, Germ. Mutterkorn, Kornzapfen, Blekingis in Suecia Mjöldrufvor, aliis ibidem Mjöldryor, item Mjöldrygor, Mjölökor v. Bockhorn). In hoc excreſcentia vna, ſaepe plures ad ſex vel duodecim ſupraque vsque, in eadem ſpica conſpiciuntur, ſubteres medio nonnihil craſſior, aliquantum recuruata apice mox obtuſo mox acuto, ſolidioris frumento compagis, ſaepe interne cauis exiguis pertuſa, extus profunde violacea, intrinſecus

cus alba, magnitudinis subinde minoris, quam in grano fecalino ipso, subinde vero longitudinis pollicis vnus ad sesquialterum, latitudinis vnus vel duarum linearum. Facile dignoscitur effigie (in TESSIER *l.c. tab. ad p. 188.* et alia ab eo praestita in *Mem. de la Soc. med. de Paris, tom. 1. tab. 4.*). Nonnunquam et alia gramina eodem infestantur, vt Phalaris Canariensis, Auena elatior, Festuca fluitans, Lolium temulentum, Triticum repens, Phleum pratense et alia plura, imo Hordeum et Auena, quin Triticum (TESSIER *l.c. p. 29.*), sed praecipue huic labi Secale obnoxium est. Quo humidior tempestas, eo vberior eius prouentus. De eius origine insigne sententiarum diuortium. MONETA (in TISSOTI *Epistolis medico-pract. edit. 2. p. 486.*) iudice nihil est, quam luxurians granum s. giganteum. OTTONI A MÜNCHHAUSEN verosimile visum, fungi speciem seu Clauariam esse. Sunt alii, qui ex punctura infecti congestionem humorum ibidem contigisse arbitrantur, e. c. DAN. GOTTFR. SCHREBER (*Samml. öconomischer Schriften, P. 12. p. 481. P. 14. p. 354.*), TILLET, READ, vt taceam alias explicationes. Haftenus vera originis ratio nondum euicta. Numero maiori collecti hi clau, praecipue recentes, spirant odorem virosum, imo

ipse pulvis. Sapor modice linguam pungit. Panis coloris saturate violacei est, odoris saporisque ingrati, nec tam auide absorbet aquam farina hocce vitio inquinata, quam alia, quae eo destituitur (TESSIER). Infusione horum clauorum cum aqua superficies eius tegitur cuticula pingui odoris foetidi (TESSIER p. 56.). Pulvis aqua humectatus nihil glutinosi prodit in pasta, qua in re cl. TESSIER cum cl. MODEL (*Fortf. der chym. Nebenstud. p. 56.*) in multiplici circa alia analyseos momenta dissensu conuenit. Tingens eorum pars partim aqua partim alcali fixo caustico extrahitur. Vt paucis discrimen inter clauorum fecalinorum et fecalis naturam pateat: sic habeto. Clauus ille nuper descriptus (non alii infra dicendi) continent principium odorum valde foetidum, aërem fixum, aërem inflammabilem, magnam quantitatem olei dulcis, exiguum portionem materiae extractivae gummosae, quae mutationi valde obnoxia est, et facile in alcali volatile degenerat, exiguum terrae; Secale autem multum mucilaginis sub analysi exhibet, paucillum modo olei, spiritum acidum, et ad finem destillationis aperto igne factae, exiguum alcali volatilis, sed longe plus alcali fixi ex cineribus eruendi (TESSIER p. 58.).

Vitio

Vitio huic Secalis multi medici miseris istum plenum morbum, spasmodicum epidemicum, adscripserunt, quin sphaelosam labem artuum, imo nasi, epidemicam, quae posterior aliquando nullum cum priori morbo nexum habuit. Huius malignitatis clauos secalinos reos fecere SCRINCI, morbum spasmodicum in Bohemia grassantem describens (*Med. Siles. Satyr. spec. 4. Obs. 5. p. 54.*), SALERNE (*Mem. pres. à l'ac. R. d. sc. vol. 2. p. 155.*) de sphaelo illo vnice agens, TISSOTUS (*Epist. medico-pract. p. 490.*), qui vtrumque morbum ad clauos istos refert, aliique. Nolo ad vetustiores iudices regredi: sed memorandum quicquid dubii sententiarum diuortium excitare potuerit, ex eodem fonte morbum conuulsiuum epidemicum nuper adhuc deriuasse cll. LINDVALL et BERGIUM (*Veckoskrift för Läkare och Naturforskare, vol. 7. p. 61. 65.*). Ad dirimendam litem, quum difficilius experimenta in hominibus ex instituto capi possint: crederet aliquis, alia in brutis facta substitui horum in locum non male posse. Sed ambiguos nos reddit diuersitas insignis euentus notati, quum sint, qui ab vtraque parte militent. Liberat ab hacce accusatione clauos secalinos cl. MODEL (*l. c. p. 54 sqq.*), quum illos cum alio frumento commistos impune columbis

columbis præiecerit, nec sub hoc connubio in panem subacti et cocti nocuerint. Cl. SCHLEGER (*Progr. clauos secalinos perperam a nonnullis venenatum morbiq̄ue rigidi causam nominari, Cassellis 1772.*), experimentis in muscis, canibus, gallinis, in fœœ, oue et carpionibus factis, item ex applicatione ad vulnus recens in digito hominis facta, innocuos declarat, etsi non negat ex masticatione sensum punctiõnis percipi, et puluerem naribus attractum easdem instar Tabaci fortis vellicare, et monet, si quid noxæ haberet, exiguam istam futuram, quum tam parua quantitate cum frumento mixta esset, plurimam enim partem vel in agro decidere vel in horreo. Cl. PARMENTIER (*Observations et additions aux Recreations chimiques de Mr. MODEL p. 425 sqq.*) experimenta in brutis quibusdam instituit, scilicet in columba, gallina, cane, quæ omnia nihil mali passa sunt ex connubio clauorum secalinorum cum aliis alimentis, vel dum contriti cum farina in panem versi fuerant. Alii nullum aliud malum accessisse animalibus ex esu experti sunt, quam constipationem alui, et inde exortam inflationem ventris. Hancce molestiam obseruauit in duobus canibus cl. SCHLEGER (*l. c.*). Quod vnicum incommodum quoque in Suecia notauit cl.

WÄHLIN (*Vet. Acad. Handl.* 1771. p. 39.) — Propius ad diiudicandam vim clauorum omnino accedit exploratio eiusdem in ipso humano corpore. Memorabile igitur, quod cl. PARMENTIER (*l. c.* p. 427.) narrat, se ipsum per hebdomadem mane ieiunum dimidiam drachmam eorum, item carnem columbae et gallinae supra dictarum impune ingessisse. Memini quoque me legisse (locus excidit), duos mendicos per octo dies pane clavis hisce impraegnato ea quantitate usus esse, ut quotidie vncia vna cum tribus drachmis clauorum caperentur, idque sine damno, non excluso tamen alio cibo. Ita cl. SCHREBER (*Samml. öcon. Schriften*, P. 14. p. 362.) sine noxa pluries vitiosa haecce grana per agros inambulando deglutiuit.

Sed quam contrarii haecenus dictis ii euentus, qui aliis sub experimentis apud bruta obuiam venerunt. Cl^{mo}. SCRINCI (*l. c.* p. 55.) narrante, canis pane deuorato ex Secali corniculato cocto inter horrendos spasmos periit, quod idem accidit porcis, anseribus, gallinis ex eadem dape. Sus, quam cl. SALERNE (*l. c.* p. 156.) Hordeo cum parte tertia clauorum fecalinorum mixto faginandam curauerat, sub inflationis ventris et gangraenae variis

variis partium internarum vestigiis, mutato etsi postea pabulo ob defectum clauorum, interiit. Ita ex peregrina communicatione pulli gallinacei duo necati et sus, praeuia iactura pedum et aurium, simili pabulo. Eadem de alia sue a cl. READ (apud TESSIER *l. c. p. 91.*) memoriae prodita, qui et decoctum saturatum melle mixtum illico muscis necem attulisse exponit. Sine dubio longe maiorem accuratorem adhibuit sub experimentis suis, quae et reliqua numero superant et momentorum varietate, subiuncta anatome, cl. TESSIER (*l. c. p. 105 sqq.* Cfr. et *Mem. de la Soc. de Medec. de Paris, tom. 2. p. 587.* vbi recusa exstant experimenta eius, quae spectant ad damnum animalibus allatum aliaque, quae eorum taedium aduersus esum Secalis corniculati demonstrant.). Cum alio frumento commisti hi clui anates duas, meleagridem et duas sues iuniores, gangraena praeuia extinxerunt. Alia animalia panem inde cum farina paratum omnino repudiarunt, nec fame quidem ad illum deuorandum cogi potuerunt. Vt ne vero exiltimaretur eam nocendi vim vnice recenti Secali corniculato competere, aliis experimentis in anatibus et gallinis ab eo captis contitit.

Difficile

Difficile valde est conciliare duo tam diuersa de clauis fecalinis potestate effata, et errores ex alterutra parte in experimentis commissos detegere. Si qua conclusio ad similem apud homines labem inde deducenda fit, fateor symptomata maligna apud animalia percepta potius aliquam de origine epidemiae istius gangraenosae lucem accendere, quam de origine morbi conuulsiui epidemici, qui sua natura differre videtur. Sed quidni credamus ipsos illos clauos alio tempore esse funestos, alio innocuos, Nempe in ditione Cellensi iis in locis, vbi morbus viguit, clauis isti interne coeruleo grisei, tenaces cum odore nauseoso mucido et sapore caustico exstiterunt; alibi vero praecedentibus annis collecti albi, farinosi, insipidi fuerunt (TAUBE *Geschichte d. Kriebel-Krankheit*, p. 163.). Et curne suspicemur, eandem deleteriam causam, quae ipsa grana Secalis cerealis vitiat, et farinam iis impertit coeruleo-griseum tenacem, odorem mucidum, saporemque acrem, eadem germinandi potentia priuat (Vid. *loc. cit.*), etiam Secali cornuto labem adspargere. Virus clauorum corruptorum additamento sani frumenti omnino infringitur, prout aqua nequitiam ipsius Mercurii sublimati, et Arsenici minuit: attamen protractiori vsu lenti veneni

veneni instar considerandum arbitror. Nec paganorum dispendium nullum hoc est, etiam si liberae clausos hosce a veneni acris, conuulsiones excitantis, infamia, quod in spicis locum granorum fecalinorum occupent; nempe in Solonia (Sologne) Galliae aliquando quartam vel tertiam partem messis effecerunt (TESSIER *l. c. p. 179.*). Et, quum in horum miscela panis nec porosus euadat, nec ob defectum mucilaginis in Secali cornuto rite nutriat: intelligitur omnis generis clausos fecalinos cribro vel vanno esse sedulo separandos, ne valetudini vis inferatur. — Praeter clausos fecalinos, impallescentiam spicarum (Svecis Hvitax) ex defectu nutrimenti, quod intercipiunt quaedam insecta in herba, et pumilam staturam culmorum ex eodem vitio, tanquam morbos Secalis, nomino.

Insignis enim insectorum varietas Secale sub varia eius aetate deualtat, dum adhuc laruae forma vtuntur. Quaedam radicem ipsam consumunt, vt larua Scarabaei solstitialis, aliaque insecti adhuc ignoti (OSBECK in *Vet. Ac. Handl. 1776. p. 303 sq.*). — Aliae praecidunt culmum prope radicem, vel nidulantur in ipso culmo eumque erodunt, vt Elater

Elater segetis (BJERKANDER in *Vet. Ac. Handl.* 1779. p. 284.), Musca fecalis et calamitosa aliaeque muscae (ID. *l. c.* 1777. p. 29 *sq.*), Phalaena turca, Tipula oleracea et Tipula fecalis (ID. *l. c.* 1779. p. 161.). Phalaena fecalis (ROLANDER *l. c.* 1752. p. 62. BJERKANDER *l. c.* 1778. p. 289.), item Ichneumon extensor (*l. c.* p. 293.). Musca punilionis si ova deponit in culmos, hi punilam modo staturam assequuntur, idque tanta interdum frequentia, ut culmi huius indolis octo ad quatuordecim spatio duorum pedum quadratorum reperiuntur (BJERKANDER *l. c.* 1778. p. 240.). Noctularua Phalaenae conspicularis autumnopraemordet tenellum secale (BJERKAND. *l. c.* 1783. p. 152. *sq.*). — Grana vero Secalis, dum adhuc spicis insunt, in agris excauat Ichneumon culpatorius, quin sensim consumit (BJERKANDER *l. c.* 1778. p. 334.); et Thrips Physapus (DE GEER *Vet. Acad. Handl.* 1744. p. 6.) in causa est, ut Secalis spicae plane saepe abortiant. — Phalaena granella (DE GEER *Vet. Acad. Handl.* 1746. p. 49 *sqq.*) et Curculio granarius autem in promptuariis ipsis strages suas exercent (WILCKE *l. c.* p. 283.). — Nociuis istis animalculis addi debet Limax agrestis, qui saepe Secalis herbam emergentem consumit.

SEMEN ipsum Secalis est subcylindricum, vno extremo obtusum, altero, cui corculum oblique insidet, acutum, fulco vno longitudinali, cinerascens, semipellucidum.

Farina secalina magis nigra est, quam ista Tritici et subdulcis. Facile aqua calida macerata fermentatione acescit. Sic laminas ferreas, quae illi immerguntur, arrodit, vt stannum facilius sese adfigat (RINMAN *Järnets Historia*, vol. 1. p. 40.). Farina sicca calefacta inflammationes resoluit in superficie corporis obuias; in cataplasmate emollit et maturat. Puls, ex farina hacce aqua et butyro insulso cocta, vel sola vel lacte caprino comesta mane per plures hebdomades vel menses in phthiicos initio iuuat, in inueterata malum mitigat (LANGE *misc. verit. med.* p. 34.). Iusculum fecalinum pariter profuit pluries, scilicet paratum ex farinae fecalis subtilioris vncia dimidia cocta cum aquae libra vna, et omni mane bibitum; subinde conduxit, mane pulte ex Musco Islandico vti, et vesperi iusculo secalino (BANG *Prax. med.* p. 539).

Primarius autem vltus Secalis pro pane est. Panis praecipue in regionibus septentrioni propioribus placet, vt Germania, et adhuc frigidioribus. Glutinoso isto Tritici destituitur, probe tamen

alit

alit gratique saporis est. In iis, qui ad acidum primarum viarum inclinant, panis fecalinus molestam sodam et ructus acidos cœre solet, quod ipse comperi, magis autem triticeo conuenit iis, qui aluum tardam experiuntur. Non tam facile exarescit, vt panis ex alio frumento coctus. Supra iam dixi, varia proportione misceri hinc inde Secale cum Tritico pro pane, vnde albidior fit. Si furfures partem reliquam intrant, rudior omnino euadit, nomenque panis militaris obtinet. De panificio generalius supra sub Tritico (*p. 330. sq.*) praecipua exposui. Sed nec hic attinet indicasse nomina panis fecalini singula, a forma, coquendi artificio, miscela, duritie varia &c. petita. Durior vt iste, quo rustici et famulitium in Suecia vtuntur, forma disci et foramine medio instructus, quo per series perticis appendi possit, bonam partem rationem in se continet albedinis dentium, qua hocce hominum genus fruitur, licet non diffitear acorem ipsum panis aliquid adhuc ad id conferre posse. Panis segmentum leuiter tostum si aquae immergitur, potulentum in acutis reficiens et salubre ob acorem subministrat, quod longe ferius taedium parit, quam reliqua fere omnia potulenta; potest illi quoque succus Citri et saccha-

rum pro arbitrio addi. Durior, quin in molliori pane fecalino, crusta externa solet esse quam in alio. Calidus autem, dissectus et aqua Hungarica vel spiritu vini camphorato humectatus et abdomini impositus, sudore excitato aliquando febrem intermittentem sanat (ROSENSTEIN *om Barns Sjukd.* p. 315.). Spargit quoque panis calidus praecipue fecalinus halitus analepticos, naribus subiectus, exemplo notissimo DEMOCRITI, qui senex decrepitus et morti proximus vitam per aliquot dies ad celebrandas nuptias dilectae sororis sustentavit, olfaciendo continuo panem calidum vino humectatum. Idem tamen halitus panis, intra conclave arctum abundantius noctu praecipue retenti, instar fermentescentis musti vel vini in cella clausa necem afferunt. Mica panis nigri recentis, digitis tractata et applicata, dolores in clavis pedum tollit, et eosdem extirpat, experimento monachorum Franciscanorum et Capucinorum (SINGEISEN *Diff. de ophthalmia, Erlang.* 1786. p. 25.). Mica contrita in connubio salis vesci et seminum Carui contusorum cephalalgiam capiti per linteum applicata leuat. Furfures tosti, donec colorem Coffeae contritae adsiscant et linteo inuoluti sponte ignem concipiunt (*Zürch. med. Magaz.* 1773. p. 238.).

Secale

Secale quoque ad SPIRITUM FRUMENTI obtinendum impenditur. Quin in Germania et septentrionalibus regionibus praecipuum eius fontem constituit. Saepe tamen illi aliud frumentum, ut Hordeum vel Triticum; vel utrumque varia proportione admiscetur. Et in hunc finem vel germinatione praegressa, vel ea omissa, rudius contusum frumentum maceratur rite aqua calida, dein fece cereuiliae adiecta fermentatio suscitatur, qua ad finem tendente massa in vasa destillationi accommodata transfertur et destillatio post aliquam moram incipitur, et continuatur quam diu liquor spirituosam naturam et saporem feruat. Quoniam autem transiens liquidum nimis debile est et ingratum, iterata destillatione fortius redditur. Alcohol adeo, puluerem pyrium accendens, inde parari potest (quomodo, declarat cl. LICHTENSTEIN in CRELLS *Annal.* 1786. *P.* 2. *p.* 306.). Non huius loci est omnes encheireses exponere, ad spiritum frumenti eliciendum idoneas (Practica momenta, bene persequutus est CHRIST in *Regeln vom Fruchtbrandwein-Brennen*, 1785. 8.). Studio quoque praetereo artificia varia, quibus empyreumatico odore, turbido habitu aliisque vitiis, priuetur. A spiritu vini probae notae requiritur, ut pellucidus

dus omnino sit, nec odore nec sapore aduentitio displiceat, accensus paucum modo aquae relinquat, bullulas agitatus generet, oleum expressum, si infunditur, ad fundum vasis transmittat. Exploratur quoque virtus experimentis hydrostaticis (V. FAGGOT in *Vet. Acad. Han. l.* 1766. p. 249. Compara instrumentum a cl. PAULIN propositum in *Hist. de la Soc. à Montpellier, vol. 2. p. 485. sq.*). Gravior et fortior est spiritus vini frumentaceo. Ingratus fapor spiritus frumenti dependet ab oleo, quod destillatione simul elicitur. Nam si hoc, hiemali frigore instar sedimenti albi fundum in spiritu isto petens, in cochleari liquatur, pinguedinem refert, et spiritu vini gallico solutum, istum eodem ingrato sapore impertit (SCHEELE in CRELLS *Annal.* 1785. P. 1. p. 61.). Crebro tamen pro extractionibus, essentiis, tincturis &c. adhibetur. Quae de usu diaetetico inflammabilium spirituum sectione de spiritu vini egi (*Appar. med. vol. 1. p. 320.*), transferri ad hunc quoque possunt. Quod remanet post destillationem saginandis et pinguefaciendis pecoribus conducit.

Nec silentio plane praeterire hic licet Secalis tosti, loco Coffeae, usum (Vid. *Appar. med. vol. 1. p. 393.*).

p. 393.). Non proximis modo hisce annis huic fini par visum est, sed iam a. 1714. DILLENIIUS (*Ephem. nat. curios. cent. 3. 4. Obs. 150. p. 345.*) istum potum commendavit, et, ne oleosum Coffeae deficeret, addidit pro tostione amygdalarum portionem. Secale tostum vero eam spem iniecit, ut ne, sicut a Coffea vera, aestus, pervigilium, tremor subsequerentur, tum demum pecuniae pro merce exotica parcendum esse crediderunt. Sed praestaret omnino abstinere a potu, qui inter multa bona verae Coffeae, quae isti defunt, id mali semper secum vehit, quod calide potetur, et ob vile pretium ad potandum tanto avidius pauperiores inuitet.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

Ad huncce articulum refero *AQUAM PANIS Ph. W. p. 21.* cuius vis analeptica potius a vino et aromatibus additis repetenda; item et *EMPLASTRUM DE CRUSTA PANIS Ph. W. p. 61.* ad cuius stomachicam vim panis vix aliquid confert, sed gummi resiniae et aromatica, quae intrans. Hinc nec panis genus, ex quo crusta desumpta in formulis memoratur. Vtrumque hodie exolevit.

H O R D E V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 107. *Gen. pl.* p. 39.

542.

Pharm. HORDEV M f. HORDEI *Semen.*

Hordeum vulgare; flosculis omnibus hermaphroditis aristatis, ordinibus duobus erectioribus LINN. *Spec. pl.* p. 125. *Hordeum polystichon hybernum* c. B. *Hordeum (polystichon) flosculis omnibus fertilibus, ordinibus indistinctis* HALLER in *Comm. soc. sc. Gotting.* 1775. p. 5. *tab. 2. fig. 18.* Wintergerste Germanis. Icon; REGNAULT *Botan. L'Orge.* Gramen annuum ignotae patriae. Varietas eius exstat β , *Hordeum coeleste*, seminibus decorticatis, h. e. gluma florali exteriori, quae in altera varietate firmiter adhaeret, denudatis; vnde nackte Gerste a Germanis vocatur; ipsa maturitate aristas perdit. — Haec species vulgo versus hiemem seritur, rarius vere; vnde nomen Germanicum dictum.

Hordeum distichon; flosculis lateralibus masculis muticis, seminibus angularibus imbricatis LINN. *Spec. pl.* p. 125. *Hordeum distichon* c. B. *Hordeum (aestivum) spicis explanatis, flosculorum duobus*
ordini-

ordinibus fertilibus, intermediis quaternis sterilibus HALL. in *Comm. soc. sc. Gotting.* 1775. p. 6. tab. 3. fig. 24. Gramen annuum, de cuius patria LINNEUS in *Syst. veg. ed. 13. p. 107.* scripsit, habitare ad Samaram Tatariae fluuium; circa quod argumentum ponderanda ea, quae alibi (supra p. 321) dicta sunt. Et huius varietas exstat β , *Hordeum nudum*, feminibus decorticatis. — Haec species tempore verno feritur et exeunte aestate maturefcit; vnde Sommergerste Germanis.

Hiscæ duabus speciebus Hordei vulgo acquiesci solet, etsi hinc inde et *Hordeum hexastichon* L. quæ ditissima est messis spem excitat, item *Hordeum zeocriton* L. quoque feritur. Praerogatiua tamen tribuitur *Hordeo vulgari* L. quod *H. hexasticho* simillimum est. Granum minus tenerum praebet disticho.

Hordeum, Κριθή , antiquissimum omnium frumentorum habetur et Atticum solum tanquam patria conceditur, licet ars colendi illud aliunde accessisse videatur (HEYNE *Opusc. vol. 1. pag. 353.*). Spontaneum vna cum *Auena* in Sicilia crescere et copiosissime quidem circa Marzamemi sibi cum fiducia persuadet ill. RIEDESEL (*Reise durch Sicilien u.*

Großgriechenland, p. 79.) In regionibus orientali-
bus quoque colitur. Per totam Europam ad Lap-
poniam vsque familiare, septentrionalibus gentibus
praecipue placet, quum intra breue tempus matu-
rescat, Hordeum aestiuum adeo intra 55 vel 58
dies, et minus reliquis cerealibus frigoris impatiens
fit messemque vberiore suppeditet. Saepe iunctim
cum alio frumento, Avena adeo, feritur sub spe
maioris lucri.

Vstilagine (*Orge charbonné, Vid. TESSIER
Traité des maladies des grains, tab. ad pag. 305. fig. 2.
3. 4.*) saepe infestatur, quae gluma abdi solet, su-
perstitibus aristis, vnde non tam facile vento et
pluua dispergitur. Causa videtur in ipsa radice
quaerenda, nempe nunquam culmi ex eadem ra-
dice emergentes spicas fanas aliasque vstilagine vi-
tias producant, et vix nisi duae modo spicae
emergunt. Profundior iusto fatio accusari solet.

Inter insecta, quae vim Hordeo inferunt,
praecipue memoranda sunt *Tipula oleracea*, quae
praecidit culmum prope terrae superficiem, et
Musca Frit LINN. in *Act. Acad. Handl. 1750. p. 184.
Faun. Suec. p. 456.*), quae, licet modo pulicis
magnitudine, granum decimum quoduis destruit,

et

et eius atrophiam facit (Svecis Slökorn). Aliquando et accedit Chrysomela Polygoni instar infesti hospitis.

SEMEN Hordei (cortice instructi) oblongum, medio crassius, vtrisque attenuatum, glabrum, coloris straminei, apice terminatum arista lineari saepe diffracta, ventre longitudinaliter per medium fulcato, dorso et lateribus angulatis, medulla farinacea farctum.

Semen integrum, prout ex horreo colligitur, Hordeum *crudum* vocari solet; quod cortice autem per molendinam exutum est, *mundatum* (Gallis Orge grué); et quod mola in formam sphaericam redactum est, *perlatum* (Svec. Perlgryn, Germ. Perlengraupen) dicitur.

Hordeum antiquis tam cibi varia genera, quam potulenta varia suppeditabat accepta. Potentam (Αλφιτον) nominabant Hordeum aqua per noctem perfusum, ficcatum frixum, dein commotum. Ex hac aqua, lacte, vino, vel melle subacta panis speciem parabant, Maza ab iis nuncupatam. Cortice priuato Hordeo Ptisanæ nomen indiderunt, quod tamen et tribuebant decocto ex hocce parato, vulgari in morbis acutis HIPPOCRATIS
tempore

tempore potulento; vnde et ptifanae nomen ad alia decocta medicata tranſiit. Cremor (Πιτιſſανης χυλος, Gerſtenſchleim Germ.) aqua ex Hordeo viſcida dictus.

Nosmet, imitantes veteres in potu per febres acutas eligendo, hordeacea ptifana eaque tenuiori et tepida pariter creberrime vtimur. Pro pauperioribus ſufficit coquere Hordei crudi e. c. vncias octo cum aqua pura, donec crepet, vt menſurae quatuor ſuperſint; menſurae cuiſlibet mellis vncia vna vel duae adduntur, et aegris valde aeſtuantibus ſub ſiccitate vel tarditate alui cremoris tartari vel nitri drachma vna vel duae; huius potus menſura vna ad tres ſupraque per diem ingeritur (DE HAEN *Rat. med. P. 1. p. 6.*). Ditiſſimis confert decoctum ex Hordeo perlato tam tenue, vt lacteſcentem modo colorem prae ſe ferat, cui quidem ſucco Citri et ſaccharo, vel Robis variis ſpeciebus aciduſculis, vt Berberum, Rubi idaei, Ceraſorum, gratia et refrigerans vis impertitur. Ita muſcilagine abdita longior mora conceditur aquae in corpore noſtro, colluies primarum viarum emollitur et mobilis fit, acre, quod ibidem ad nauſeam vomitum vel diarrhoeam vellicat, inuoluitur

et diluitur, ipse sanguis attenuatur et demulcetur, vasa flexiliora euadunt, secretiones et excretionos quaelibet melius succedunt, fitis leuatur, aestus temperatur.

Loco Auenae in Hispania aliisque calidis regionibus Hordeum equis proiicitur.

Hordeum aqua frigida in tabulatis, vel quod praestat receptaculis commodis emollitum, dein per strata loco, quem aër bene perflat, distributum, speciem fermentationis subit et germina vtrunque protrudit; quod ne ultra iustam limitem fiat, mox ficcatur aëre (Luftmalz Germ.), vel torretur (Darrmalz Germ.) super furnis commodis. AËTIUS *Burnv* appellauit; MALTUM (Malz Germ.) hoc recentiores vocant, *Hordeum tostum* non omnino recte dicitur. Scopus huius germinationis est, vt lentor farinae vincatur, et oleosum cum acido in perfectam dulcedinem combinetur, quo aqua illam cum attenuata farinosa parte recipere queat. Proximum est, vt in rudiores partes mola frangatur (Malzschrot Germ.). Et haec quidem prima cereuisiae initia sunt, cui potissimum parandae haecce encheiresis destinabatur. — Sed nostra aetate infusum s. mustum Malti Hordei (Wort, vel Infusion of Malt

Malt Anglis) medicina magni nominis euasit, quod ipsum extemporaneo labore, mox exponendo, paratur. Cl. DAVIDIS MACBRIDE (*Experimental Essays*, p. 172 sq.) meritum est, quod illud primus attentioni et experientiae medicorum commendauerit. Etenim perpendens curationem scorbuti marini plurimam partem a fermentescente vi plantarum recentium dependere, ingeniose coniecit, ad eundem scopum posse perueniri alio vegetabili licet non recenti huic tamen mutationi opportuno; et iam optio Malti facta est. Haec dum scriberet, neque ex propria experientia nec aliena virtutem confirmare potuit. Quam vere autem rem coniectauerit, fatis postea fida et pluries instituta eius in scorbuto dicto et putridis febribus administratione constitit. Consilium vero eius hoc fuit, ut Malti librae duae ciuiles ruditer comminutae triplo aquae feruentis perfundantur, et post sollicitam motitationem per tres vel quatuor horas vase probe clauso digerantur, subsequa decantatione. Renouare autem conuenit hocce potulentum quotidie. Quam praedixerat antiscorbuticam efficaciam ille, huius paucos annos post capto in duplici nauis experimento tam eius frater quam chirurgi ex longis itineribus maritimis reduces fidem fecerunt,

runt, datis infusi Malti duabus vel tribus imo sex libris per diem; quibusdam tamen diarrhoeam creavit, vt fedare illam aliis commodis oporteret (MACBRIDE'S *historical account of a new method of treating the Scurvy at Sea*, 1767. 8. item *Appendix ad auctoris Introduction to the theory and practice of Physic*, 1772. p. 639. *sqq.*). Sed iusto lentius in re noua maximi ponderis experimentis trutinanda processerunt ii, quibus in profectioibus maritimis longis maxima opportunitas suppetebat, chirurgi nimirum in regiis classibus merentes, etiamsi collegium rei nauali regiae praefectum (Lords of the Admiralty) id fieri iuberet. Quin HUXHAMI aduersum iudicium initio obstitit, classiariorum in portu querelis inanibus aberrans. Defuit in breuiori itinere occasio iusta, et in longiori verum inuestigandi studium. Tandem plures chirurgi Anglici in Indiam orientalem diuersis nauibus profecti optimo successu hocce infusum tentarunt, horumque obseruata publici iuris facta (a cl. BADENOCH in *Med. Observations and Inquir.* vol. 5. p. 61. *sqq.*). Vix vero euidentius vllum documentum praeclarae eius in scorbuto praecauendo et curando efficaciae desiderari potest, quam hoc, quod in itinere celeberrimi nauigatoris COOK circa orbem terrarum in comitatu centum

et nouendecim hominum factō praestitit, quorum vnus modo ante itineris initium vita decessit, reliqui omnes huius infusi potissimum auxilio, quod pro medicina fuit, seruati; vt tamen et reliquorum praesidiorum sagacissimi viri sua stet dignitas (Cfr. *Appar. med. vol. 2. p. 332.*). Adeo vero efficax in arcendo morbo in hoc itinere fuit, vt rarior occasio adesset tentandi, quid sanando iam praesente valeret. Sed nec praesentibus manifestis symptomatibus scorbuti iners fuit (Vid. de hisce PRINGLE'S *Discourse upon some late improvements of the means for preserving the health of mariners*, recuf. in opere posthumo: *Six Discourses*, p. 163. sqq.). Infusum vero in hoc itinere paratum est ex Malti comminuti pinta vna et aquae feruentis pintis duabus vel tribus, cuius qui sibi de scorbutō metuebant quotidie pintam vnam ad duas calide duabus vel tribus horis ante et post passum biberunt, magis infestati quartas tres pluresue (FORSTER'S *Observations made in a voyage round the world*, p. 633.). Aliud simile maxime memorabile exemplum virtutis exitit in expeditione nuperrima ad Botany bay, in qua ex ducentis et duodecim hominibus stipendia merentibus vnus modo, ex septingentis septuaginta quinque autem, delicti causa ex Anglia illuc translatis, viginti

viginti quatuor modo, in itinere a Portu magno (Portsmouth) per triginta sex hebdomades, perierunt, reliquis contra scorbutum nonnisi infuso isto, etiam parcius subministrato, seruat (TENCH'S *Narrative of expedition to Botany bay*, p.46.). Si per linteum colatur liquidum, colorem pallidum dulcescentem et gratum obtinet, per viginti quatuor horas sub calore gr. 74 Fahrenh. seruat suam integritatem; sed intra horas triginta sex vappidum fit, acescit et spumam emittit in superficiem. Maltum coctum liquorem praebet saturatiorem, grauiorem, viscosum, nec tam cito fermentescentem (BADENOCH in MACBRIDE'S *Append. l. c. p.651.*). Coqui etiam potest infusum hocce cum pane bis cocto, et saccharo edulcari, quod pariter cl. MACBRIDE commendauit. Scite coniungitur externa infusi et granorum calidorum post infusionem remanentium applicatio ad loca affecta (*Med. Obs. and Inquir. vol.5. p.67. FORSTER l. c.*). Epithemata ex infuso Malti etiam depraedicat cl. LIND (in HUNCZOVSKY *Beob. p.58.*). Ratio virtutis facile cognoscitur ex simili effectu, quem alia frumenta praestant, fermentationem dum fubeunt, vt placentae ex comminuto Malto Hordei et farina fecalina coctae et aqua calida perfusae, vnde fermentatione intra 24 horas potus, Russis

visitatus, Quas emergit; ex usu salutari pomacei, cerevisiae aliorumque liquorum vinoso acidulorum, fructuum horaeorum et recentium vegetabilium cuiuscunque generis, quae omnia aëris fixi evolutione putridam diathesin, quae causa scorbuti est, corrigunt. Ne quis vero credat in auertendo scorbuto modo valere, memorandi sunt aegri, quorum gingivae spongiosae, tumidae, dolorosae, sanguinem fundentes, halitus oris foetidus, femora vel crura tumida, cutis maculis exanthematibus vel ulceribus foedata, respiratio difficilis, artus dolentes, habitus corporis leucophlegmaticus, diarrhoea continua, lotium foetidum (Conf. casus in MACBRIDE'S *Appendix in Method. introduction et Med. Obs. and Inquir. l. c.* FORSTER'S *Observ. cit.*). Effectus insuper mirifice celer est, ut sint qui intra triduum vel quatrimum doloribus scorbuticis et eruptionibus cutaneis liberantur. Solutio aluina sub usu adiuuat efficaciam (Conf. MACBRIDE *l. c. p. 650. 659.* GAIRDNER in *Med. Obs. et Inquir. l. c. p. 64.*).

Non facile sub tanta testium varietate convelli haecce infusi Malti laus aduerso cl. CLARK (*Observations on the Diseases in long voyages to hot countries, p. 182 sq.*) effato potest, qui eo neque tollere

tollere malum, neque incrementum eius cohibere valuit. Perdere Maltum queritur post aliquot hebdomadam moram in mari saporem suum saccharinum, licet facile fermentescat, et addito saccharo aemuletur multum Hordei recens. Sed aliorum obseruatione per duodecim menses (*Med. Obseru. et Inquir. l. c. p. 65.*) Maltum suam integritatem seruauit, imo per duos annos (COOK apud PRINGLE *Discourse l. c. p. 173.*); tertio quidem licet manifeste labem contraxisset: infusum tamen virtute sua non cassum exstitit, modo plus solito Malti sumeretur (Chir. PATTEN apud PRINGLE *l. c.*). Limitat quoque cel. AASKOW (in *Soc. med. Havn. collectan. vol. 1. p. 60.*) praestantiam eius in scorbuto, sub initium morbi quidem iuuisse narrans praesertim accedente diarrhoea, et augmentum coërcuisse, in consummato autem scorbuto aluinum profluuium auxisse, solo infuso nullum conualuisse; cereuisiae autem probae manifestius auxilium tribuit: ast dolendum non facile suppetere illam in nauigiis per longius iter. — Mota et alibi querela est, quod in quibusdam nautis scorbuticis inde uehementes alui deiectiones subsequutae fuerint (DESBOUT in *Hist. de la Societé R. de Medecine, tom. 6. p. 273.*).

Dicta haecenus ad vim antiscorbuticam infusi Malti spectant, quam vero confirmans novis exemplis cl. COLLIN, eandem (*Observ. circa morbos, P. 4. p. 133.*) simul ad febrem putridam biliosam variasque biliosas affectiones, vomitione vel diarrhoea stipatas, item exulcerationes extendit, et ex centenis casibus, quorum viginti nobiscum communicavit, colligit, ut propria eius verba ferunt, infusum hocce esse egregium antemeticum, anti-putredinosum, antiscorbuticum, digestionem ciborum iuvare et corrigere, sitim cito sedare et bonum nutrimentum afferre. Ilte vero Malti Hordei uncias sex cum aquae mensura una per quadrantem horae coctas commiscuit cum seminum Foeniculi scrupulis quatuor, Glycyrrhizae drachmis duabus vel tribus, et post digestionem per quatuor horas, liquidum colandum curavit; huiusque librae duae vel tres quotidie per diem exhibitae sunt (*loc. cit. p. 173.*). — In ulceribus obstinatis aliis, praeterquam scorbuticis, quoque in Anglia suppetias sub interno usu tulit, quorsum spectat casus foeminae, quae infectione venerea eiusmodi contraxerat Mercurium eludentia, aliusque foeminae, post puerperium ulcere super osse ileo rebeli afflictae (*RUSH in Med. Observ. and Inquir. vol. 4. p. 367.*). — Et
 clari

clari nominis vir (PERCIVAL in suis *Essays med. and experim. vol. 2. p. 79.*) in scrophulosis affectionibus aliisque malis, in quibus acrimonia vniuersalis obtinet et morbosa sanguinis tenuitas, ab eo praestans auxilium exspectat, ipseque vibices intra paucos dies eo disparuisse expertus est.

Idem Hordeum post germinationem leuiorem tostum vel siccatum demum pinsitum, s. Maltum ruditer comminutum, *Cereuisiae* materies est maxime vulgaris. Inter multa alia nomina huic potentulo antiquitus tributa, quorsum Ζυθος, Βρυτον, Κουρμι, Πινος, eminet ob scitam rei diiudicationem Οινος κριθινος (vinum hordeaceum) ATHENAEI (*Dri-
pnosoph. lib. 10. cap. 13 ad fin.*). Potus ex hoc aliisue frumentis pro siti fallenda paratus nec Graecos nec Aegyptios olim latuit, antiquis quoque Germanis notus satis fuit (docente TACITO *de morib. German. ed. GRONOV. p. 407.*), etsi omnino confidendum, variare hodie artem cereuisiam coquendi, granorum praeparatione, fermentatione, additamento vario. Maltum hodie in hunc finem sub variis vasorum mutationibus et infusionibus aquae coquitur, et coctio tam diu continuatur, donec decoctum saturate dulce et clarum obtineatur (Mu-

stum Hordei, Wört Svec., Würze Germ.). Ad-
ditur tum Lupulus, vel, quod praestat, aqua antea
decoctus, vel cum multo decoquendus, idque fit
tam ad mitigandam dulcedinem quam ad auerten-
dum acorem. Quibus factis fermentationi liqui-
dum committitur, accelerandae fermento adiecto
siue fece cerevisiae, et ante fermentationem omni-
no cessantem in dolia transfertur, quo ibidem ab-
folui omnino possit. Inter innumera scripta, quae
de arte cerevisiaria prodierunt, notanda HAGENS
Abhandl. chem. u. phys. Inhalts, n. 3. 1778. Königsb.
SIMONS *Kunst d. Bierbrauens nach richtigen Grundsätzen*
d. Chymie u. Oeconomie, Dresd. 1781. RICHARDSON'S
Hints on an improved practice of brewing malt liquors
1781. Ad hydrostatica autem experimenta, quae
virtutem cerevisiae determinant, spectant RICHARD-
SON'S *statical estimate of the materials of brewing* 1784
et BAVERSTOCK'S *hydrometrical Observations and Ex-*
periments in the brewery, Lond. 1786. Sunt et cere-
visiae vel pauxillo modo Lupuli impraegnatae, vel
illo omnino destitutae: *albae* hae posteriores vo-
cantur, licet tamen et albedo a Malto, aëre tan-
tum siccato vel leniter tosto, vel Tritico ad partem
vel omnino adhibito deriuanda, prout et *brunae*
colorem vel tostioni maiori vel Lupulo colorem de-
bent.

Ita

Ita euoluuntur partim coctione, partim fermentatione duplici, spiritus et mucilaginosae partes, quae Hordeo insunt, et quum haec multis aquosis diluta in cereuisia existant, facile per corporis humani vasa distribuuntur. Difficile quatuor ista bonae cereuisiae requisita, Maltum, Lupulus, fermentum et aqua, in summa sua integritate combinantur, nec ars coquendi illam et tractandi, postquam domum translata fuerit, vbiuis aequali notitia exercetur. Non mirum igitur cereuisiam pluribus vitiis multis in locis laborare. Secundaria cereuisia (Cofent) tenuis ista est, quae obtinetur noua portione aquae Malto iam excocto superinfusa, et cum residuo Lupuli cocta. Quicquid vel hocce liquido effuso remanet, saginandis pecoribus ob nutritias particulas superstites inferuit. Praeter Triticum et Hordeum, quibusdam in locis ex Auena item ex Secale, cereuisia coquitur, in Indiis ex Oryza, in America ex Zea Mays. Impraegnatur et subinde ista variis aromaticis sub ipsa fermentatione vel coctione admistis vel in facculo suspensis. Quae in America septentrionali ex ramulis foliiferis concisis Pini Canadensis LINN. (White Spruce Fir) et alius speciei Pini, quae Abies Mariana, foliis linearibus acutis, conis minimis MILL.

(Black Spruce Fir) paratur cereuisia, vix hocce nomen meretur, quum modo ex decocto ramulorum cum aqua fermentatione ope fecis fuscitata, paretur, addito ad bituminosum saporem vincendum saccharo, licet et subinde tantillum frumenti in nigredinem tosti, vel et placentulae ex frumento, vt et nutriendi vim habeat, addantur. Eiusdem naturae est cereuisia e baccis Juniperi in Suecia parata (Vid. *Appar. med. vol. 1. p. 36.*). De cereuisia Gill-ale Anglorum alibi dixi (*Appar. med. vol. 2. p. 175.*). Vituperanda quaelibet additamenta, quae inebriant et caput obnubilant, vt amara olim varia, sub defectu Lupuli vsitata, aliaque, Absynthium, Gale, Millefolium. Cereuisia hordeacea iis praecipue locis, in quibus vinum deficit, in deliciis est. Bonae notae cereuisia esse debet non acida, sed amarescens, spumam modice agens dum effunditur, sine qua aërem fixum au fugisse iudicatur. Nocet vero ista, cuius fermentatio suppressa, quae non solum ampullas displo dit, sed colicam flatulentam, stranguriam, inflammationes ventriculi et intestinorum creat; nocet et male cocta, vel nimis recens, vel fece inquinata, flatus torminaque excitando. Displicet, quae vel ex defectu necessarii fermentationis gradus vel
accessu

accessu aëris ad vasa, quibus feruatur, Gas suo destituitur, et inde vappidum saporem contrahit. Salubrem ceteroquin cereuisia potum constituit, vt qui sanguinem diluit, probe nutrit, praecipue fortior (Doppeltbier), amaritiae ventriculum roborat, neruos refocillat, sitim sedat, aëre fixo, quem continet, nifum ad putredinem humorum infringit (V. supra p. 337.), lotio praesertim sabulum eliminat. Cereuisia probae notae ob fixum aërem, quem continet, calculi vrinarii praeseruatiuum habetur, imo leuare eos, qui vere calculi molestias sentiunt, creditur. Inter 1400 homines, in quibus CYPRIANUS, vir olim clarus, lithotomiam exercuit, plures vino delectati fuerant, verum ne vnus quidem cereuisiae deditus (ALLEN *Synops. med. pract. Ed. Francof. p. 270.*). Limitat tamen cl. DOBSON (*Med. Comment. on fixed air, p. 136.*) hanc a cereuisia sperandam immunitatem a calculo. Prout ipsa cereuisia scorbuti haud mediocriter remedium est: ita et in hunc morbum tanto magis valet, si stirpes aliquot antiscorbuticae eodem dolio excipiuntur (V. *Appar. med. vol. 2. p. 245.*).

Cereuisia bruna ex libra vna in vncias duas coctione concentrata, ita vt syrupum referat, cor-

pura refinosa gummofa efficaciter trituratione folvit (BUCHHOLZ in *Nov. añ. nat. curios. tom 5. p. 46.*), vt Gummi ammoniacum (*Exper. 7.*), Bdellium (*Exp. 13.*), Myrrham quoad partem (*Exp. 34.*), Opopanacem (*Exp. 38.*).

Extrinsecus pudendis muliebribus, post partum difficiliorem inflammatis et tumidis, commode cereuisia cum Salvia cocta et butyro non salito mixta applicatur; nec minus cereuisia, in qua butyrum liquatum, egregie dissipat tumores mammarum ex lacte coagulato (PLENCK *Mat. Chir. p. 541.*).

Iuscula culinari arte varia parantur ex cereuisia, quae exponere huius loci non est. Sed ferum lactis ex lacte, cui sub coctionem cereuisia additur (Öhloftvassla Svecis), memorari hic debet, quum vulgarem gratum et salubrem in febribus acutis potum in Suecia suppeditet, qui taedium non tam facile parit ac alia potulenta. Dilui postea potest aqua calida addita, vt sitim tanto melius fallat. Sanis in Suecia caseosae lactis partes, Cinnamomo conspersae, vna cum fero isto, saturatori gratum ferulum existunt.

Ex insigni isto numero cereuisiarum hordeacearum ob medicatam vim speciatim *Mumma Brun-*
fuicensis

suicensis dicenda est. Haec clara est, spissitudinem syrapi habet, coloris saturatius bruni et saporis grate dulcis. Transfertur in Indiam orientalem vsque illaesa, quin vectione per mare praestantior fit. Medicamenti vero potius loco est, quam potui vulgari idonea; imbecilli enim ventriculo subuenit, neruos refocillat, et eximie nutrit. Rachiticis vnciam vnam Mummae cum pane bis cocto ter de die propinare confert (SWIETEN *Comment. vol. 5. p. 618.*) — Ad foetorem vlcerum cancroforum tollendum valet praecipue Mumma in spissitudinem vnguenti densata, nimirum linteo illita et applicata; suppuratio inde promouetur vixque cuti adhaeret, nec dolorem relinquit (*Bemerk. üb. Gegenstände der Wundarzn. P. 2. p. 97.*).

Acetum cereuisiae obtinetur si, omisso Lupulo, liquidum cereuisiae destinatum limitem spirituosae fermentationis transgreditur, et in alteram siue acidam transit. Promouetur haec calore conclauis et addito fermento, cuius magna varietas artificibus placet. Rarius ex cereuisia iam parata acetum produci solet (Conf. WALLERII *Chem. physf. vol. 1. p. 273 sqq.*). Generaliora momenta circa acetorum originem alibi dicta sunt, quum sermo de aceto vini
inci-

incideret (*Appar. med. vol. 1. p. 321.*). Pellucidum esse decet, et acore insigni, quem et olfactus percipit, distingui. Debilius longe est aceto vini, attamen non spernendum vsu culinari et medico, quo ipso pauperioribus in febribus ad sitim extinguendam, febrem moderandam, putredinem refruandam, subuenimus (*Conf. Appar. med. l. c.*).

Fex cereuisiae in pilulas redacta aluum mouet (*ROSENSTEIN om Barns sjukd. p. 68.*).

Hordeum amyllum exhibet albido cinerascens, quod aqua coctum in gelatinam transit eiusdem coloris, tenacem. Ex vnciis tribus Hordei eruitur Amyli vncia vna cum drachmis sex (*SCHEELE in BERG. Mat. med. p. 57.*). Nihil vero glutinosi alcaliscentis inest. — Cataplasma aqua coctum inde paratur, ad suppurationem mouendam commodum.

Panis hordeaceus subniger et grati saporis est, breui vero siccescit. Poenae loco Romani militibus delinquentibus in officio illum praebebant. Attamen rustici in Suecia eodem crebro vescuntur, prout olim alpicolis in Heluetia familiaris fuit (*HALL. l. c. p. 9.*).

Ex *Aristis* in fasciculum colligatis xystra sua fecit de WOOLHOUSEN, quibus in ophthalmia interiorum palpebrarum tunicam radebat, sanguinis ex faucibus vasis effluuium tepida aqua et vaporibus aquae calidae alens (PLATNERI *Chirurg.* § 298, qui quidem ex glumis Secalis xystra ista facta indicat). Sed haecce ophthalmoxysis id vitii habet, quod spinae laterales aristae diuulsae facile palpebris infigantur.

Hordeum viride pluries defecari se patitur, vt pabulum pecori gratum suppetat.

P R A E P A R A T A.

SACCHARUM HORDEATVM *Ph. Brunsv.* p. 312.

Ex saccharo albo soluto in decocto Hordei et in iustam densitatem inspissato, addito Croci tantillo; massa tandem, dum adhuc calet, discissa in bacillos contorquetur vel in tabulas formatur. In *Ph. Dan.* p. 224. et SPIELM. *Pharm. gener.* p. 285. omititur Crocus. Additur pulueribus salinis ad saporem corrigendum; item pro mitiganda tussi adhibetur.

SYRUPUS HORDEATUS *Cod. med. Paris.* p. 35.

Ex Amygdalis vtriusque generis contusis cum decocto

cocto Hordei, addito saccharo et post inspissationem aqua Naphae. Vi non multum differt a SYRUPO AMYGDALINO *Ph. Dan. p. 251.* vel, vt vulgo vocatur, EMULSIVO, sed menstruum diuersum. Gratum additamentum mixturarum, ex quibus acidum exulat. Vis ceteroquin a natura Amygdalarum diiudicanda.

AQUA HORDEATA *Pharm. Lond. 1761. p. 60.*
 DECOCTVM HORDEI *Ph. Lond. Specim. 2. p. 64.* Ex Hordeo perlato cum aqua cocto, post abiectam primam aquam additur noua et iteratur coctio. Ptisana in morbis acutis eximia.

A V E N A.

LINN. *Syst. veg.* p. 104. *Gen. pl.* p. 37.

543.

Pharm. AVENA f. AVENAE *Semen.*

Avena sativa; paniculata, calycibus dispermis, feminibus laevibus, altero aristato LINN. *Syst. veg. l. c. α.* *Avena nigra*; β. *Avena alba* c. b. *Avena* panicula vndiquaque sparsa, calycibus flore maioribus, gluma maiori cartilaginea HALLER in *Comm. soc. scient. tom. 6. p. 16.* Βρῶμος Graecis. Icon: MILL. *Illustr. Syst. sex.* REGNAULT *Botan.* L'Avoine. Gramen annuum. In insula Juan Fernandez sponte procrefcere ANSON innuit, item in Sicilia idque in Marzaniemi ill. DE RIEDESEL (*Reise durch Sicilien, p. 79.*); an a feminibus casu delapsis?

Varietatibus et haecce ludit pluribus, spiculis unifloris, bifloris, trifloris, floribus mox omnino mox ad partem modo aristatis, mox muticis &c. Color quoque feminum pallide luteus vel niger vel albus vel fusco-fuluus est (Vid. HALL. *l. c.*). Tanquam peculiarem speciem merito proponit HALLERUS *Auenam* panicula *heteromalla*, calyce flore
maiori,

maiori, locustis bifloris, gluma maiori cartilaginea (*l. c. p. 181. tab. 4.*), quae est *Auena orientalis* SCHREB. *Spicileg. flor. Lipsf. p. 52*, cuius duplicem varietatem hortus botanicus alit, proceriorem et humiliorem, proportionem reliquarum partium eadem. Quae species quibusdam lucrosior censetur et sola Rupe, dum HALLERUS ibidem degebat, fata, item in Germania (SCHREB.). Etiam *Auena nuda* LINN. cuius femina decorticata decidunt hinc inde feritur e. c. in Suecia in montosis. Praefertur ex *Auena fatiua* Var. alba vel pallide lutea nigrae. Omnibus vero praestantissimum est *Auena alba* Anglicana dicta, quum granum maximum et farina repletissimum item ponderosissimum contineat. Haec et autumnis feri potest et hiemem fert, unde et Winterhaber Germanis dicitur, licet non diffidendum, *Auenam fatiuam* sem. nigro, fero autumnis et paullo profundius fatam, hiemem quoque tolerare; culmis praeterea instruitur maioribus et crassioribus et numerosioribus. Ut igitur rusticis lucrosissimum sit. Seritur *Auena* copiose per totam Europam ob insigne commodum et oeconomicum et medicum, locisque montosis et macilentioribus bene viget.

Vstilagine (Charbon. Vid. *Fig.* in TESSIER *Traité des maladies des grains*, ad p. 336.) Avena prae omnibus frumentis maxime infestatur. Non in sola panicula latere causam, sed profundius, ex lento culmorum incremento et gracilitate et paucis eorum numero, item culmorum maculis nigro brunis, perspicitur. Pulvis ille nigricans non aufugit ante messem, sed adhaerens paniculis ad partem in horreum transfertur. Animalium valetudini vim tamen inferre non videtur, ast non parum aduersus est lucro vberiori Avenae, et ipsum stramen sic vitiatæ Avenae pecori displicet (TESSIER, BJERKANDER in *Vet. Acad. Handl.* 1775. p. 319.).

Quas Tritici et Secalis grana in agris exedere larvas Ichneumonis culpatorii dixi, hae Avenae grana etiam consumunt misere (BJERKANDER in *Vet. Acad. Handl.* 1778. p. 334.). Musca Avenae autem culmos eius praecidit, vnde paniculae marcescunt, et albedinem contrahunt (BJERKANDER *l. c.* 1781. p. 171.). Taceo reliqua insecta Avenae insidiantia.

Ingrata Avenae fatiuae hospes Avena fatua L. (Vid. SCHREB. *v. d. Gräsern*, tab. 15.) est, agrum eneruans, maiorem adhuc noxam allatura connu-

bio granorum, nisi ista citius grana maturans, quam A fatiua, eadem plerumque in ipsum agrum dimitteret.

SEMEN oblongum, vtrinque extenuatum, altero extremo latiori, sulco vno medio longitudinali distinctum, cortice subangulato, nucleo villoso.

Amylum, quod Auenae inest, dimidiam eius partem constituit (SCHEELE in BERG. *Mat. med.* p. 58.), cinerascens coloris. Aqua coctum in gelatinam commutatur cineream bene compingentem. Gluten nullum in ea detegitur (KESSELMEIER *Dissert. quorundam vegetabilium principium nutriens*, p. 23.).

Auenae vsus iam antiquiori tempore cognitus. Nam PLINIUS (*Hist. natur. lib. 18. cap. 17.*) notat Germaniae populos eam ferere, neque alia pulte viuere. Praemittit, vitium frumenti esse et Hordeum in eam degenerare. Non deest igitur errori nostro tempore de frumentorum transmutatione intonanti auctoritas, modo error adeo exueretur sua labe, quod multi et maiores adeo nostri eum colant.

Multis in locis equorum vnice causa colitur. Stramen vero concisum Auenae addere conuenit,
quo

quo eam dentibus comminuant, quum alias indigesta plurimam partem aluo exoneretur. Eundem finem assequimur Avena ruditer commolita, vel eiusdem farina cum fecalina mixta et in panem cocta, quod parsimoniae quoque valde gratificatur. Anserum et suum quoque faginam Avena constituit.

Sed hominibus ipsis quoque in multa emolumenta cedit. Grana integra, cum aqua ad crepaturam vsque cocta, potum in acutis idoneum, prout de Hordeo supra dictum est, suggerunt. Et haec quidem etiam intrant celebratissimum olim potum auenaceum **LOWERI**, de quo paullo post vberius.

Quibusdam in locis cereuisia ex Avena coquitur, quo fine confert praeprimis Avena alba Anglicana uti. Amara est haecce cereuisia sponte, ut parci possit Lupuli quantitati (**WILLEMOT** in *Vet. Acad. Handl.* 1751. p. 233.).

Avena excorticata s. *Grutum*, pro cibo sanorum vulgaris est ad iuscula spissiora, aqua vel lacte, additis passulis paneque cum butyro affato, parata, item ad pultes lacte vel vino comedendas. Bene et salubriter nutrit. Hinc et febrientibus pro cibo

conceditur. Cocta cum copiosiori aqua potus consueti loco in febribus esse potest, coniungens ea beneficia, quae supra de ptisana (*Appar. med. vol. 5. p. 364.*) exposui. Ob multum mucilaginis clysmatis instar domesticus est sub vulgari olei vnguinosi et falis communis connubio. Puls aqua facta et tepide applicata ad emolliendos et maturandos tumores egregie valet, e. c. in tumoribus mammarum a lacte coagulato, quae ipsa efficacius et tutius secretionem lactis apud puerperas promouet, quam solitae istae antliae.

Farina vasi ligneo indita et aqua calida perfusa, donec acescat, h. e. fermentationem subeat, potum suppeditat in scorbuto coercendo proficuum. Nempe aqua decantatur et ad spissitatem gelatinae densatur, quae saccharo et vino gratior fit (*Conf. PRINGLE'S Discourses, p. 170.*). Ratio efficaciae ex dictis supra de Malto Hordei explicari potest. — Farina tosta in erysipelatosi aliisque mitioribus tumoribus aliquando discutiendi sine applicatur.

Panis auenaceus nigricantem colorem habet et amaricantem saporem. A pauperioribus ruricolis in iis prouinciis Sueciae, in quibus non bene succedunt alia frumenta, editur, item in Noruegia.

Ita

Ita quoque fit in montanis Freyburgi et Annaebergi a fodinarum operariis (SCHREBER *Sammlung*, P. 5. p. 138.).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SPECIES PRO DECOCTO AVENAE f. BROMIO *Ph. W.* p. 182. continet Auenam, Lignum Santalum rubrum et radicem Cichorei, quibus rite cum aqua coctis post colationem Nitrum antimoniatum et Saccharum additur. Inuentum RICHARDI LOWER, qui singulari libro *Bromographia Amstel.* 1669. illud commendavit. Serius inclaruit FRANCI, qui librum Germanice vertit, praefatio; praecipue autem FRIDERICI HOFFMANNI (*Diff. de cura avenacea*; item *Med. rat. system. tom. 4. P. 1. sect. 2. cap. 13. p. 568.* variaque alia loca, item passim in *EJUSD. Medic. consultatoria*) applausu. In febribus lentis et hecticis praecipue placuit. Quum praeterea arthritidem, nephritidem, malum hypochondriacum, scorbutum multasque alias lases sanare perhiberetur, expertus est hic potus fatum, quod tot alia, ultra modum laudata, ut contentui et obliuioni traderetur. Libra vero eius dimidia ad integram quotidie per aliquot hebdomades bis ingerenda erat.

SACCHARVM.

LINN. *Syst. veg.* p. 88. *Gen. pl.* p. 32.

544.

Pharm. SACCHARVM; TAFFIA.

Saccharum officinarum; floribus paniculatis, foliis planis LINN. *Syst. veg.* l. c. Conf. SLOANE'S *Nat. Hist. of Jam.* tom. 1. p. 108. tab. 66., quae vero paniculam modo sistit; RUMPH. *Herb. Amb.* tom. 5. p. 186. tab. 74. fig. 1. HUGHES'S *Nat. Hist. of Barbados*, p. 244. tab. 23. fig. 1. *Saccharum geniculatum* et succulentum panicula spatiosa BROWNE'S *nat. Hist. of Jam.* p. 129. Depingitur quoque in REGNAULT *Botan. Le Sucre* et a cl. CAZAUD in *Philos. Transf.* vol. 69. P. 1. tab. 3. vbi praeter integram stirpem furculi variae aetatis repraesentantur. Gramen perenne, sponte in Africa et Asiae inferiori parte, vt India orientali et Arabia felici, crescens. Quod ad Americam attinet, sunt, qui ante Europaeorum aduentum negant ibi fuisse spontaneum. Ast hodie maioris lucri causa plantationes sedulo ibidem praecipue fiunt inter circulos tropicos, vt in noua Hispania, Brasilia, Guadelupa, Martinica, Domingo et

et omnibus fere terris situs commodi, quae in possessione Europaeorum sunt. Pro cultu solum plerumque aquosum et fertile et calida fatis statio eligitur, sed subinde in siccis quoque, imo arena, laete crescit (AUBLET). Europaeorum clima non fert: in Gallia frustranea experimenta pro eo sub dio alendo facta sunt, feliciora in Hispania et Lusitania, sed non in usum oeconomicum continuata.

Non probabile est, Saccharum nostrum in Graecorum et Latinorum cognitionem venisse. Nominē Σακχαρον, σακχαρ, σακχαρι (DIOSC. lib. 2. cap. 104. GALEN. de simpl. med. facult. lib. 7. cap. 9. ed. CHART. vol. 13. p. 207.), vel Saccaron (PLIN. Hist. nat. lib. 12. cap. 8. p. 565. ed. DALECH.), vtuntur, sed eo intelligebant concrementum quoddam, ob dulcedinem cum melle ab istis comparatum, sibi quoad aspectum simile, item fragile, in arundine quadam vel circa eius culmos sponte collectum, non eiusmodi, quod nos arte varia elicimus, nec nisi ad scopum medicum suum Saccharum adhibebant. Melle autem cibus suis dulcedinem impertierunt, imo et medicamentis, quibus nosmet saccharum destinamus. Recentiorum nemo

est fide dignior, qui Saccharum in Arundine saccharifera notissima dicto modo concreuisse animaduertit, quod tamen sub climate calidiori vel aetate maiori fieri forsitan potest. De Arundine Bambo L. autem constat, succum stolonum iuniorum dulcem esse, adultiorem vero stirpem liquorem exsudare, qui iuxta internodia vi folis concrevit et instar pumicis albi indurefcit, quod dum fit, natiua sua suauitate exui fertur; quo leuius albidius et glabius hoc concrementum est, eo praestantius censetur, quo magis inaequale atque cinereum, eo vilius; Saccar Mambu indigenae vocant, apud scriptores Arabes Tabaxir, quae vox Persicae originis, s. Tabar zad nomine venit (Cfr. PISON. *Mant. aromat.* p. 186. et GARCIAE AB HORTO *aromat. Hist.* in CLUS. *Exot.* p. 164.). Memorabile, GALENUM suum Saccharum mellis quidem speciem vocare, sed minus certe dulce vulgari vel, vt eius voce vtar, "nostrate." Eo refelli poterit dubitatio, ne ex Arundine Bambo prouenerit, quod concrementum hocce dulcedine esset inferius. Attamen lubens dabo pluribus adhuc argumentis opus esse ad euincendam hanc Sacchari veterum originem.

Iisdem tenebris obnubilamur, in Arundinis sacchariferae verae prima initia inquisituri. Sunt,
qui

qui primum in insulis Canariis procreuisse existimant, sed diu Europaeis ignotum fuisse, donec Hispani et Lusitani circa littora Africae commercia alere inciperent, et ad hasce imprimis insulas appellerent. Vnde stirpem primum in Hispaniam et Lusitaniam reportarunt et ibidem non minus quam peregrinis suis regionibus coluerunt. Parcus tamen ex hisce aliisque locis, vt insula Madera, Scti Thomae, prouentus in usum Europaeorum fuit, donec America detegeretur, vbi studiosissime inde ab isto tempore locis supra iam a me significatis stirps culta fuit. Parem quoque solertiam in littoribus Indiae et Africae adhibuisse creduntur (BROWNE *l. c. p. 130.*). Alii ex Asia ad Cyprum indeque ad Siciliam tum denique ad insulas Canarias et Maderam transmigrasse arbitrantur.

Ex radice nodosa culmus enascitur indiuisus, sed foliatus, octo, decem, duodecim pedum, rarius octodecim supraque; ad binos pollices crassus, articulatus, articulis ad summum 46, diuersae longitudinis (CAZAUD in *Philos. Transf. l. c. p. 252.*), terminans sese in apicem longum enodem, attenuatum, panicula coronatum.

Propagatio stirpis fit ope culmorum foliis denudatorum, qui ipsi in partes quindecim vel octodecim pollices longas, dissecti terrae molli leui, postquam sulci sex vel septem pollices profundi in ea facti fuerint, distantia aliquot pedum immittuntur. Singulis vero sulcis duo culmorum segmenta prout descripsi, oblique infiguntur, ut pars ad extrema sulci promineat. Ex gemmis articulorum tum erumpunt stolones, qui quatuordecim, sedecim vel octodecim, mensium spatium pro maturatione, quae ipsa cognoscitur colore luteo, requirunt. Non ultra hocce tempus differri messis debet, ne culmus siccescat et indurescat, et succum deterioris notae, qui concretionem respuit, exhibeat. In colendi stirpem modo explicando euagari latius hic non vacat: curatius eundem perlequuti sunt PISO (*Ind. utriusque res natur. et med. p. 108 sqq.*), LABAT (*Nouv. Voyage aux Isles de l'Amérique. tom. 1. p. 224 sqq.*), BROWNE (*l. c.*), HUGHES, CAZAUD (*lcc. ctt.*).

Magnas strages in plantationibus excitat Formica sacchariuora (LINN. *Syst. veg. p. 963.*), nidos suos in culmis ipsis parans. Consumit succum et marcorem in culmis efficit. Migrationibus longis ex

vna terra in aliam sese transferunt hae formicae; in Martinica autem triste nequitiae humanae exemplum exstitit, quum in vindictam aliquis mercaturae prohibitae conuictus in plantationem iudicis sui, Galli, transferret formicas hasce intra ampullam collectas, hic vero hospites hosce nociuos detegens fundum astute mercatoribus duobus Londinensibus venderet (MAC INTOSH'S *Travels in Europa Asia and Africa*, vol. 1. p. 286.). Aliud insecti genus quoque memoratur, nondum satis determinatum, morbum excitans, quem Angli Yellow Blast vocant, destruens folia tenella, vnde stirps marcescit peritque. Generantur et in morbosae stirpis foliis tubercula vermiculis albis repleta et maculae subbruni coloris (HUGHES *l. c.* p. 245.). Ipsae vulgarissimae formicae appetitu mirabili in saccharum quo vtimur, feruntur (De quo leg. narratio cl. GENTIL in *Voyage dans les mers de l'Inde*, tom. 1. p. 679. sq. ingeniose ornata in *Götting. Taschenkal.* 1786. p. 180.).

Culmis Arundinis sacchariferae iustam maturitatem assequutis, hi ipsi prope foli superficiem praeceduntur, trunci cum radicis adnatae parte auferuntur, vt ex reliquiis radicis noua post annum circiter culmorum messis fieri queat. Perennat vero stirps per viginti pluresque annos.

Folia

Folia tum vna cum panicula separantur et culmi in fasciculos vinciuntur. Hi ipsi mox in molen-
 dinum transferuntur, vt circúmactis per equos,
 boues, ventum vel vi illabentis aquae, cylindris
 ferreis, per quorum interstitia transiguntur, con-
 quassentur, et succum effundant (Le vessou Gall.),
 qui cisterna colligitur, vel, quod frequentius, mox
 per canalem in ahenum deriuatur. Coquitur hic
 addita calce viua vel eius aqua vel lixiuio sapo-
 nariorum vel cineribus puris et despumatur. Ho-
 rum aliquo opus est, vt superfluum acidum eo
 combinetur et saccharum in solidam compagem
 redigi possit. Transfertur postea succus in alia
 athena, vnum post alterum, numero quatuor, sen-
 sim minora pro varia spissitudine et claritate, sub-
 iuncta in quolibet noua despumatione et addita-
 mento nouo dictorum, donec inter digitos rece-
 ptus illos quasi conglutinet, tumque refrigescat in
 vasis magnis (Canots) ligneis non admodum pro-
 fundis. Vna huius pars siccescit, altera liquida
 manet. Hinc opus indere vtramque vna vasis (Ba-
 riques) infra duabus vel tribus aperturis perfora-
 tis, primum infra stupa clausis, dein aperiendis,
 vt per foramina in cisternas suppositas defluere
 syrupus possit, qui *Melassus* dicitur. Altera pars
 sicca

ficca arenam refert, magnisque doliis nominatim ex infulis Americanis transfertur in Europam sub nomine *Sacchari crudi, thomaei, rubri* (*Ph. Lond.*), vel *Moscouade* (*Courfe Sugar Anglis, Sucre brut Gallis*). Optimum hoc est, quod constat ex maioribus granis iisque claris et albidis, et ficcum beneque a syrupo liberatum est; destitui et debet acore et empyreumatico odore. Ex eiusmodi Saccharo crudo Sacchari albi $\frac{2}{3}$ parari possunt (*DU HAMEL*). Hinc cognoscitur crudum istud, quod transfertur, mox peioris mox melioris notae esse pro depurationis vario labore; saepe arenam rubram refert, qui color vilioris naturae esse indicat.

Depurandi illud in varios gradus artificium s. Rafinationem ample discutere hic non licet, ne prolixitate nimia peccetur, tanto minus, quum defectu terminorum aptorum, quo laborat Latinum idioma, obscuritatem remansuram praeuideam. Ad vltiorem cognitionem suppetias praeprimis attulit cl. *DU HAMEL* (*Art de raffiner le Sucre, Paris 1764. fol.*). Libram vero pro determinando inspissationis gradu commodam cl. *DE MORVEAU* descripsit in *Nouv. Mem. de l'acad. de Dijon; sec. sem.* 1783. p. 52 *sqq.* Depuratum hocce Saccharum
 varias

varias formas habet, quarum vero vſitatiffima conica eſt, vnde *Saccharum pyramidale* dicitur; in hac primum perfequenda commorabor. Coquitur nimirum Saccharum crudum aheno cupreo in connubio aquae calcis, quo acidum nudum Sacchari abſorbeatur, vel in connubio ſanguinis bovilli vel albuminis ouorum, quo oleoſis et mucilaginoſis partibus exuatur, ſub continua motitatione et deſpumatione. Transmittitur tum per pannum laneum intra corbem et poſt nouam coſtionem transfertur in refrigeratorium vas, et ex hoc poſt refrigerationem in modulos argillaceos non vitreatos conicos apice perforato deorſum verſo, primum linteo conuoluto et aqua humectato obturando, dein, vt ſyrupo exitus paretur, aperiendo. Iactura per ſyrupi effluxum relarctitur Saccharo contuſo. Quo vero omni colore alieno Saccharum priuetur, oportet operire illud ad baſin conii argilla macra pura aqua humectata, quod iteratur ad albedinem Sacchari iuſtam. Invertitur tandem conus, ſeparantur fordes cultris et verriculo, et ſiccatur ope caloris omnino in hypocausto probe calefacto, quibus factis obuoluitur charta craſſiori alba vel coerulea et funiculis obligatur. Multa nomina fortiuntur panes iſti conici inter
commer-

commercia pro gradu depurationis vario, quorum vulgatissima secundum puritatis ordinem haec sunt: Callonade, quod Saccharum impurum adhuc manifeste est, Melis, Refinade, Saccharum Canariense, quod fere idem est, ac finissimum (Sucre Royal). In medicum usum Canariense praecipimus. Quo durius compactius magisque album est Saccharum, eo purius; solui quoque probae notae Saccharum omnino in aqua debet, nec mutare colorem et pelluciditatem solutionis aquosae mercurii sublimati, nec tritum sale ammoniaco odorem volatilem spargere.

Alia depurati Sacchari species est *tabulatum*, quod incrustat aliena, quibus saccharum coquitur. — Alia *Saccharum candum* vel canti. — *Saccharum farinaceum* (Puderzucker) venale vel est crudum illud sollertius loco natali depuratum, vel saccharum antea solidum rudius contusum.

Saccharum candum obtinetur, dum saccharum depuratum sed non nimis inspissatum vasis cupreis ad latera perforatis, ut fila tenia transigi possint, dein papyro extus ad claudenda foramina vestitis, inditur. Haecce dum hypocausto primum frigido dein valde calefacto retinentur, circa fila crystalli
gene-

generantur, quarum color variat pro diuersa puritate, ita vt Saccharum candum album et vario gradu brunum profert. Piftores dulciarii loco florum fubinde bacillis ex Cinnamomo aliisque vtuntur et Saccharum ornatus caufa variis coloribus imbuunt.

Syrupus, qui fub varia depuratione Sacchari ex modulis defluxit, gradu pariter puritatis differt, et nominibus diuerfis diftinguitur.

Saccharina materie infigni liberalitate natura hominibus profpexit, vt quae per regnum vegetabile ample diftribuitur. Eam ex Boraffo flabeliformi colligunt Jauani, ex Coco nucifera Indofiani. Magno cum lucro in hunc finem fuccus Aceris faccharini elicitor terebrando in America feptentrionali, nempe librae huius viginti libram vnā Sacchari bonae notae fuggerunt (Vid. praeter cl. KALM in *Kongl. Vet. Acad. Handl.* 1751. p. 147. A WANGENHEIM *Beytrag zur Forftweiffenfchaft*, p. 26. *Mem. d'agriculture de Paris* 1787. *Printems* p. 49. SCHÖPF *Reife durch N. Amerika*, vol. 1. p. 417. LOSKIEL *Gefchichte d. Miffion der evangel. Brüder unter d. Indianern in Nordamerika*, p. 92.), prout et aliae Aceris fpecies Saccharum etfi altero peius fuppeditant.

Clarent

Clarent vel hoc nomine quaedam Juglandes et Betulae. Nouae Hispaniae incolae ex Aloës cuiusdam specie, sine dubio Agaue americana, Saccharum parant. Eidem scopo inferuit succus florum Alclepiadis Syriacae Canadensibus; item Zeae Mays. Imo nec boreales gentes destitui hocce oblectamento voluit benefica natura; docet id Heracleum Sphondylium, Kamischadalenfibus gratum, et Fucus saccharinus, Islandorum delictium. Passim iam in hoc ipso libro commemoratae sunt radices Saccharo foetae, vt Betae rubrae, Ciclae, Sifari; item fructus multi, vt Caricae, Passulae, Pruna, Juiubae, Siliqua dulcis, Dactyli; nec non Manna, vt taceam alia exempla vegetabilium, quae alibi (*Opusc. med. vol. 1. p. 160 sqq.*) cum ampliori recensitorum expositione proposui, et hic describendi negotium fugiens repetere dubito. Sacchari praesentia in regno animali in melle et lacte sese manifestat, nisi et hic vegetabilem originem arguas, vt morbosas opportunitates non attingam, prout in diabete. Addo, olea vnguinosa, butyrum, axungiam porcinam adeo, Sacchari speciem continere, sed variis notis a Saccharo Arundinis nostrae et melle diuersam (*SCHEELE in Vet. Acad. Handl. 1783. p. 324. sqq.*).

Ast maximo lucro Saccharum ex Arundine saccharifera elicitur illudque praestantissimum. Eo quoque inuento mellis, qui antea increbuerat, usus, mirifice tam in oeconomia quam in medicina decreuit. Reliquis stirpibus vel multo parcius inest Saccharum, vel aliis partibus nimis irretitum.

Saccharum illud purum, quod panis conici forma venditur, sal essentialis est, albi coloris, durum, sed friabile, dulcissimi saporis. Particulae micantes, in fragmentis comparentes, crystalli sunt; apertius harum figura conspicitur in Saccharo cando, ut quae tetraëdrae lateribus parallelis duobus oppositis latioribus, utroque extremo cuneatis. Soluitur cito aqua, praecipue tepida vel calida; difficilius autem et tardius spiritu vini, et sponte post aliquot dies in eo in crystallos iterum frigore coit. Igne liquatur, accensum carbone candente autem ardet flamma coerulea, fumum haud ingratum spargente; intumescit, spumam agit relictis carbonibus. Iungit quaedam corpora alias non miscibilia, ut oleum destillatum cum aqua, et coagulum lactis impedit. Fermentationem vinosam item acidam aqua solutum calore adiuuante vel fermento facile subit.

Per se in vase retorto vitreo capaci destillatum leni sub initium igne, dein aucto, primo phlegma pallide flavescentis odoris imbecillis et nullius fere saporis, parum aut nihil aciduli, edit; quod excipit spiritus flavus ex oleo admixto, dein flavo rubicundus, acidus mobilissimus, qui olfactus instar Armoraciae nares pungit et lacrymas proritat; sequitur pauxillum olei bruno nigricantis; remanente in vase retorto massa nigra inerte (NEUMANN'S *Chymie ed.* KESSEL *vol. 2. P. 4. p. 143. sq.* CARTHEUS. *Mat. med. tom. 1. p. 413.* SCHRICKEL *Diff. cit. §. 19-25.*). Haec calcareae terrae pauxillum includit (V. SCHRICKEL *de salibus saccharinis, p. 30.* et praecipue HJELM in *Vet. Acad. Handl. 1783. p. 227.*). Quo impurius Saccharum, eo plus calcareae terrae continet (HJELM).

Acidi praesentia non obscure ex pluribus hactenus recensitis indiciis elucescit, ast combinatum adeo ante est cum aliis partibus, praecipue oleoso f. pingui, ut vera eius natura inde cognosci nequeat. Diuellendi acidum a reliquis compedibus artem edocuit ill. BERGMAN (*Diff. de acido sacchari 1776. recus. in Opusc. phys. et chem. vol. 1. p. 251 sqq. Act. nov. Upsal. vol. 2. p. 211.*). Ad pingue,

Cc 2

quo

quo copulatur, destruendum, acido nitri opus est. Coquuntur nimirum leniter acidi nitri fortis sex ad octo partes cum Sacchari albi in puluerem redacti parte vna in vase retorto vitreo. Dum acidum nitri aggreditur phlogiston Sacchari, erumpunt vapores rubri, quibus euanescentibus liquidum superstes in vas aliud amplum transfusum crystallos prismaticas quadrilateras graciles acidissimas refrigeratione format. Lixiuio si iterum duae ad quatuor partes acidi nitrosi adfunduntur, nouae crystalli generantur. Et hoc iterum artificium repeti potest ad nouum acidi Sacchari prouentum. Crystalli hae iterata solutione et crystallisatione depurantur, quod praecipue in crystallis serioris collectionis fieri necesse est. Valde vero parca quantitate eliciuntur, ita vt, ad comparandam vnam partem salis huius, requirantur Sacchari tres et acidi nitri fortis triginta partes. Inest hisce sapor acerrimus, adeo vt earum grana viginti integrum aquae congium notabili acore instruant, grato tamen linguae, modo diluatur. Habet hoc acidum multa cum aliis acidis communia, multa tamen etiam diuersa, quae huius loci non est exponere. Adde modo illud calcem prae omnibus aliis corporibus appetere, vnde necessitas aquae, calcis in depurando

Saccha-

Saccharo cognoscitur. Hinc et nihil efficacius est ad detegendam calcem aquis solutam acido sacchari, nam soluti eius vel minima portiuncula mox in calcem reconditam fertur, et haec puluerem album indissolubilem cum eo efficiens fundum petit (BERGMAN *Diff. de analysi aquarum in Opusc. chem. et phys. tom. 1. p. 98.*).

Sacchari acidum, quod cl. SCHRICKEL sicca destillatione prouocat, subiuncta rectificatione per argillam et concentratione per frigus, vt tenuior pars in glaciem vertatur (V. SCHRICKEL *Diff. cit.*), multis notis differt a priori, nam hoc posterius, quod fluidum est, syrumpum Violarum non rufat, cum alcali volatili in crystallos non redigitur, praeter alia. Dubitari nequit hoc longe plus olei superstitis continere. Eo tamen aurum soluere ope caloris valuit (*l. c. §. 31.*). Phlogisto magis depuratur, si digeritur hocce acidum carbonibus antea bene ignitis per aliquot temporis minuta pr. (PIEPENBRING in CRELLS *Chem. Ann. 1787. vol. 1. p. 157.*). — Obiectioni acidum Sacchari Bergmanianum nihil esse, nisi acidum nitri phlogisto mutatum, iam obuiam iuit cl. BERGMAN (*Opusc. cit. p. 274.*). Argumenta, quibus nihilominus tamen eandem defendit cl. WIEGLEB (in

CRELLS *chem. Annal.* 1784. B. 2. p. 12. *sqq.* p. 100. *sqq.*) obtudit cl. WESTRUMB (*Kleine physikal. chem. Abhandl. vol. 1. p. 1. sqq.*).

Idem acidum praeterquam saccharo multis aliis vegetabilibus partibus inest, vt succo citri, ribesiorum, berberum, cerasorum, aceto, tamarindis, acido tartari, oleis vnguinosis, item variis aethereis, spiritui vini, radici Salep, Taraxaci, amylo, gummi variis &c. Quin ex multis animalibus partibus elici potest, vt serico, lana, pilis, cute, tendinibus, albumine ouorum, sanguine coagulato, item etsi minori quantitate ex fibris muscularibus, glutine, fero coagulato, vitello oui, ichthyocolla, pinguedine, saccharo lactis rel. (BERTHOLLET in *Mem. de l'acad. R. des sc. de Paris* 1780. p. 120. *sqq.* SCHEELE in *Vet. Acad. Handl.* 1785. p. 23. *sqq.* item p. 26 *sqq.*). Occurrit et in calculo vrinario (BERGMAN. *Opusc. vol. 1. p. 254.* SCOPOLI in CRELLS *Beiträg. zu d. Annal. vol. 2. p. 261.*). Ex acido aceti, aëre puro et phlogisto conflare probabile visum est (WESTRUMB *l. c. p. 48.*). Nec differt acidum Sacchari ab acido Acetosellae (SCHEELE in *Vet. Acad. Handl.* 1784. p. 186. item WESTRUMB *l. c. p. 51.*). Quin coniectura enascitur, hocce acidum quasi
funda-

fundamentale totius regni vegetabilis esse, a quo reliqua maiori tantum quantitate phlogisti admixti differrent (WESTRUMB in *Chem. Annal.* 1785. *vol.* 2. *p.* 520. *sqq.*).

Praeter acidum dictum Saccharo haud parum olei inest. Destillatione et separatione a reliquis partibus ex Sacchari vnciiis sedecim olei drachmas decem cum aliquot granis obtinuit cl. SCHRICHEL (*l. c.* § 24.), vt tamen agnoscendum, aliquam olei partem spiritui adhuc inhaerere. Ad eius praesentiam demonstrandam hoc quoque facit, quod Saccharum igne ardet, item igne funditur, et spumescit sub strepitu, multis erumpentibus halitibus empyreumaticis et relicto carbone, et quod detonationem cum nitro super igne liquefacto subit.

Hisce oleosis partibus vna cum mucilaginosi quae combustae terram inspidam relinquunt, acidum ita obuoluitur, vt dignosci gustatu nequeat, sed in hocce connubio dulcedinis sensum linguae imprimat, prout acidissimum vitrioli oleum spiritu vini iunctum dulcescit.

Dulcedini subinde mucilago vel oleum crassius, gummi, resina, item multum aquae vel terrae in

corporibus istis, quae illa instructa sunt, supraque recensui, admistum est. Hinc effectus subinde sub eorum usu emergunt, quorum ratio non a solo, quod inest saccharo, deriuari potest. Non itaque perinde est, utrum Caricis, Glycyrrhiza, Melle, Saccharo lactis, an Saccharo ex Arundine saccharifera utaris. Quoniam tamen in hisce sapor dulcis per omnem reliquam miscelam dominatur et acidum Sacchari oleumque, quae in dulcibus primariae sunt, ubiuis praesto sunt, utique communio quaedam virium obtinet. Hic vero instituti ratio in Sacchari vulgaris vnice virtutibus considerandis subsistere me iubet. Cuius non illud modo pretium est, quod vel solum efficax medicina existat, vel multis medicaminibus conseruationis, gratiae, virtutis, causa adiiciatur, sed vulgare ciborum et potulentorum bene multorum condimentum constituat.

Quod ad diaeteticum usum attinet, vix opus est, illud instar gulae irritamenti, dum solum capitur, vel cibis potulentisque cupediisque additur, commendare. Placet dulcedo infantili aetati praecipue, item senili plerumque. Foeminae vulgo magis ea delectantur viris. Ceterum consuetudo cum aliis linguam fortius afficientibus, ut Tabaco, spiri-

spirituosis, taedium quoddam aduersus Saccharum parere solet, prout Saccharo facile affuescitur, Suecorum exemplo, qui vel optimo vino Rhenano Saccharum addunt. Saccharum sicut in mortario cum oleo tritum illud cum aqua combinat: ita et istud cibos pinguiore subigit; hinc non saporis vnice causa, sed et in praesidium sanitatis placens pinguioribus inspergitur, et vel acore, quem secum vehit, bilis corruptelam, quam pingua facile excitant, auertit. Mitigat quoque in mensis acrimoniam quorundam condimentorum, vt Armoraciae, vel Sinapi. — Nutriendi potentiam, quam multi Saccharo adscribere, fateor me non exspectare a Saccharo, quo vtimur, depurato. Facile quidem persuadeor, in insulis Americanis mancipiis reliquias, quae a secunda Sacchari fucci ebullitione remansere, in victum cedere, eaque inde et pecora, quae crassioribus Sacchari foecibus saginantur, pinguescere: sed hisce reiectaneis multum adhuc nutritiae materiae inhaeret, quod vltiori depuratione consumitur. Pugnat cum hac facultate Sacchari vis relaxans, resoluens, saponacea, et quae acida continent, corpus potius emaciant, quam replent. Hinc et BOERHAAVIUS (*Elem. chem. vol. 2. p. 138.*) inter multas laudes,

quas iure Saccharo tribuit, maciem illud inducere excessu, et vt iste quidem putat, olea nimis solvendo, innuit. Miror ideo, quod adhuc nuper cl. JO. HUNTER (*Treatise on the venereal Disease, p. 354. sq.*) Saccharum tanquam optimum restaurans in hominibus diuturno ieiunio debilitatis vel mercurii vsu emaciatis proposuerit, et illud vel mel omnibus cibis potibusque tum addere iniunxerit.

Sunt, qui ex quotidiano isto Sacchari vsu detrimentum redundare in valetudinem insigne sustinuerunt, partim argumentis speciosis, partim experimentis incautius ad corpus humanum applicatis suffulti. Ad horum numerum refero HELMONTIUM (*Ort. med. p. 463.*), RAIUM (*Hist. plant. tom. 2. p. 1279.*), DOLAEUM (*Encycl. med. theor. pract. p. 271.*), LEONARDUM DE CAPOA (*Ragionamenti sopra incertezza delle medicina, pag. 500.*), auctorem quendam anonymum (in *Raccolta d'opuscoli scientifici e filologici, tom. 6. p. 441. sqq.*). Pars culpaie coniecta in calcem, cuius vestigia, siue ab Arundine ipsa repetenda, siue a praeparationis modo, inesse, negari quidem nequit, sed tam exigua quantitate, nisi casu fortuito vel arte male docta accesserit, vt nocere nullo modo queat. Obstat et timori
salubri-

salubritas, quam in variis morbis a calce extincta vel aqua calcis experimur. Id agnoscendum, tanto plus calcis inesse saccharo, quo ruidius est. — Alii acidum acre et erodens accusarunt, quod quidem quam difficile ex Saccharo euoluatur, ex superioribus patet. Non igitur huic potestati sufficiunt primarum viarum vires. Ridiculum vero plane est, fermentationem arguere, spirituosum extricantem, vnde sanguis commoueretur et incalesceret, ventriculi inflammationes enascerentur &c. (V. de hac accusatione *Raccolta d' Opuscoli scientifici l. c. p. 459.*) — Experimenta vermium varii generis, sc. Lumbricorum terrestrium, Scolopendrarum marinarum, Sanguifugarum (REDI *Obss. de animalcul. vivis in corp. viv. p. 166 sqq.*), necatorum Saccharo insperso vel immersione in aquam saccharatam, qui in ignominiam Sacchari citant, non meminerunt, quam diuersa hisce a nostra natura competat. Experimenta similis euentus cum ranis Saccharo conspersis, columba et duabus anatibus, quibus frustum Sacchari intrusum, suspecta ore anonymi (*Raccolta p. 467.*) essent, nisi repetitione haud ita pridem publici iuris facta a viro grauissimo, cl. CARMINATI (*Opusc. therapeut. vol. 1.*), et adiectis nouis experimentis robur obtinerent. Ita ranae ex puluere

drachmae

drachmae vnius Sacchari, quo conspergebantur, stupore correptae ex vniuerso corpore humorem limpidum emiserunt, crura protruserunt et in soporem delapsae quadraginta horarum circiter spatium occubuerunt, ponderis quinta parte amissa (*l. c. p. 111.*). Ex viginti granis Sacchari frustulatum ranae per os intrusis continuo sopor, irritabilitas deleta, et intra horam mors (*l. c. p. 113.*). Lacertis vulgaribus Saccharum adhuc nocentius sese exhibuit, ex paucis enim granis interne datis post soporem conuulsiones, intra quadrantem horae mors (*p. 114.*). Deleterium vtrique animalium generi existit Saccharum intra cutem intrusum (*l. c.*). Columbibus Saccharum vel ficcum vel aqua solutum per os ad quinque scrupulos inditum, tumorem ingluuiei et post eius compressionem effluuium subflauo humoris per os, stuporem, contractionem crurum, conuulsiones et intra horam necem attulit. Gallinis autem ad vnciam aut sesquiunciam datum pepercit, nec nisi aluum liquidam reddidit, excepta vna, quae nouem drachmis deuoratis reiecto mucos ex ore et conuulsionibus accedentibus periit. Passeribus nullam vim intulit. Inter quadrupedia selectus factus est ovis, cui sex vnciae Sacchari per os datae non nisi alui fluxum excita-

excitarunt, et canum, qui semilibram ieiuno stomacho sine vlla noxa deglutierunt. — Sic itaque quo magis accederent animalia, quae experimenta subierunt, ad nostram naturam, eo minus vel nihil noxae ex Saccharo redundauit.

Nolo tamen ex hisce eam fiduciam concipi, quae metum omnis ex abusu poenae sufflamina-
ret. Nocet copia, vel mala opportunitate, ob insignem, qua pollet, attenuandi et soluendi liquida et fibras relaxandi potentiam, item ob acidi euoluti, etsi ad partem modo, irritandi neruos et musculos vim, quam debilitas insignis subsequitur. Fidem rei faciunt, inter alia documenta, experimenta nouissima cl. STARK (*Clinical and anatomical Observations with Experiments diaetetical and statical. Vers. Germ. p. 141 sqq.*) in illo ipso facta, qui per plures dies Saccharum ab vncijs quatuor ad octo, decem, sedecim, quin viginti cum aqua et pane ingessit, vnde qualibet vice paullo post fames, nausea, flatus, vlcuscula oris interni, gingivae rubrae et tumidae, pressione sanguinem fundentes, aluus liquida, dolor et rubedo naris dextrae, stiliae aliquot sanguinis ex nare eadem, striae saturate rubrae in scapula dextra. Fuit puer decem
anno-

annorum, natura mobilissimus et infirmitate stomachi et acido primarum viarum laborans, qui ex pyxide plura Sacchari albissimi frustula furtim ablata intra exiguum temporis spatium auide deuorauit, sed eo effectu, vt paullo post aegre se habens, dormitum quum sese contulisset, sequenti die mortuus in lecto reperiretur: corde maculis ruberrimis distincto et sanguine soluto (REZIA in CARMINATI *l. c. p. 129. not.*). Probabilis saltim mortis causa, sub ista corporis conditione existit. In gelatinosam sanguinis partem haec ipsa resolutio sese praecipue exferere videtur, nam sub experimentis cum carne varia, cui Saccharum inspersum, diffluit serum in notabile ponderis carnis residuae dispendium, ita vt sicca inde et dura euaderet (*Raccolta l. c. p. 471.*). Huc et spectat iactura ponderis quorundam minorum animalium, cum crassioris liquidi excretionē (V. supra *p. 412.*). Et quum sanguini vena effuso adderetur Saccharum, feri multum ex cruore secessit, et liquidior ille apparuit alio sanguine, qui istud additamentum non expertus fuerat (CARMINATI *loc. cit. p. 130.*). Nutritionem adeo turbari et emaciationem corporis succedere excessu obseruatur, qui effectus tamen quoad partem haud immerito quaeritur in vi Sacchari

chari tonum ventriculi pulmonum et reliqui corporis relaxandi. Etenim abusus dulcium iam dudum inter causas phthiseos pulmonalis locum obtinuit, nec minus euctum, male consuli aegris tussi conuulsua vel alia obstinata correptis, ob debilitandi noxam, dulcium, sicuti et oleosorum et mucilaginosorum, pretracta nimis exhibitione. Saccharo Theae vel Coffeae largius addito, noua debilitandi corpus causa hisce potulentis accedit. Alias molestias fermentatione in primis viis enata, qua flatus excitantur, creat; alias acore suo, qui licet non in acido puro Sacchari, sed reliquis Sacchari partibus laxius sociato, consistat, sensum tamen ingratum et ruclus acidus, dentium adeo stuporem inducentes ciet, bilis vim in chylo praeparando eneruat, et sanguinem ipsum inquinat. Infestum igitur est virginibus chloroticis, infantibus rachiticis, hominibus hysteriis et hypochondriacis, in quibus acidum iam antea dominatur et Saccharo nouum pabulum adipiscitur. Cariosi quoque inde fiunt dentes nigrique, praecipue si rimas egit tegmen eorum vitreum calidis ingestis vel Saccharo duro inter dentes comminuto.

Noxae tamen, quas suscitatur Saccharum abundantius ingestum, a corporum praepremis habitu

et

et natura deriuandae sunt. Documenta enim exstant varia hominum, qui etiamsi liberius Saccharo indulgentes grandaeuam tamen eamque vegetam senectutem attigerunt. Qui libram fere Sacchari quotidie per quadraginta circiter annos ingesserat DUX DE BEAUFORT, septuagenarius tamen mortuus sine vlla vel viscerum vel dentium labe (SLARE'S *Observations upon Bezoar-Stones with a vindication of Sugars, p. 59.*) Ultra nonagesimi anni limitem peruenit COSTERUS, iurisconsultus Batauus celebris, licet tantum Sacchari consumeret, vt quinque vel sex aliis hominibus sufficeret. Similia exempla suis nominibus reliquerunt FRIDER. HOFFMANNUS, BERGERUS, Prof. Witteb., LEYSERUS (TRILL. *Thef. medic. tom. 1. p. 204.*), largiter et cibos et potus quosuis Saccharo edulcantes.

Iam vero pedem ad morbos transfero, quibus Saccharum haud mediocrem inter medicamina locum tueri patet. Saponacea eius natura in resoluendis spissis humoribus et coagulis quibusdam liquandis sese manifestat. Illustrat eandem impedimentum, quod lacti coagulum subituro ponit, item facilis cum oleosis, viscidis, miscela, nec non efficacia in sero dissoluendo nuper (p. 414.) proposta.

fita. In acutis febribus, et nominatim inflammatoriis, tenacem et stagnantem in minimis vasis sanguinem attenuat et liquat, quo scopo Saccharum in substantia, vel robis, syrapi, trochilcorum, variaque alia forma, mixturis, ptisanis, pulueribus admisceri solet. Sicque vices mellis, alias in hisce morbis frequentioris, agit apud hos, quibus eius sapor displicet. vel illud flatibus et torminibus molestum est. Acor vero, quem Saccharum recondit, tanto aptius illud febribus reddit, vt quo ipso calorem mitigat. Eadem soluendi praestantia pituitam, in tussi et asthmae vias aëreas grauantem, subigit et ad secreta disponit. Ratio tamen simul tam in inflammatoriis morbis, quam in hisce proxime dictis chronicis pectoris, habenda relaxantis Sacchari virtutis, qua impacta tenacius ipsa vasorum aucta flexilitate liberantur.

Ad causas diminuendas et remouendas, ex quibus calculus et podagra originem trahunt, par Saccharum iudicat LOBBIUS (*de dissolv. calc. p.275.*). Nec errare mihi videor, si in hac re mellis vires in illud transferam. Calculus vrinarius aquae mellitae immixtus bullas ei aculatur, mollescit et ponderis iacturam patitur. Ita calculis vel renum sa-

bulo afflictos libra circiter vna cum quadrante quavis hebdomade sub longa continuatione sumta egregie solatur (PRINGLE in PERCIVAL's *phil. medical and experimental Essays*, Lond. 1776. p.232.). An accedente sua natura, an fermentescibili, quae aërem fixum euoluit, Saccharum vel mel calculum vincit? Posterius suadet successus experimentorum cll. PRIESTLEY, PERCIVAL, HULME, aliorum, felix cum aqua aëre fixo impraegnata, et eidem malo opposita.

Mirifice etiam Saccharum valet in putredine et arcenda et superanda. De hacce eius potentia experimenta extra corpus humanum capta egregie cum iis in morbis conspirant. Integrae nefrendes cum Saccharo liquido sub coctione intinctae et quasi in momento extractae ita penetrari obseruatum, vt nunquam amplius putrescerent; et carnem ceruinam Saccharo ita condiri, vt summa aestate putredini resistat (BECCHERI *Phys. subterr. lib. 1. sect. 4. cap. 1. p. 143.*). Ita caro vitulina et alia vice cor veruecinum puluere Sacchari conasperum sub insigni ponderis dispendio immune a putredine mansit et exsiccatum (ANON. in *Raccolta d'Opuscoli scient. tom. 6. p. 471. sqq.*). Eadem immunitas contingit vitello oui (MESNY in cl. TARGIONI *Raccolta di*

Opuscoli

Opuscoli medico-practici, vol. 3. p. 32.) item sanguini recenti solutioni Sacchari indito (*l. c. p. 36.*). Exigua quidem Sacchari quantitas carni bubulae addita non sufficit auertendae putredini, fermentatione autem orta vincitur (PRINGLE *on the Diseases of the army, App. p. XL.* Auc̄t. anon. libri *Essay pour servir à l'histoire de la putresaction, p. 98.*). Iam mente facile concipitur, cur Babylonii, HERODOTO teste, cadauera sua humana melle sepeliuerint. — Scite iam dudum notatum, Indos, quibus copia Sacchari suppetit, nunquam scorbuto corripì (BECCHER *l. c.*). Istius beneficio et tribuit cl. PRINGLE (*l. c. Append. item p. 334.*), quod hodie longe rarius leprae species vt ista Arabum, scorbutus putridus, dysenteria, febres pestilentiales et similes putridae indolis morbi compareant, quam olim, dum modum in victu animali, praecipue salito, excedebant. Suasum ideo sagaci conlilio ad scorbutum in peregrinationibus maritimis auertendum, vt nautis quotidie aliquid Sacchari exhiberetur (MACBRIDE'S *experimental Essays, p. 181.*). Vere postea explorata praeclara eius vis antiscorbutica sub interno vsu est, prout gingiuis hoc morbo correptis externa eius applicatio medellam attulit (DE LONNES in *Biblioteca fisica d'Europa, tom. 1. n. 7.*). Lucem accendit aliorum quorundam

celebrationum nostro tempore contra hoc malum vis, ut Malti infusi, Brassicae acescentis rel. quae singula persuadent antiputredinosam Sacchari potentiam praecipue subtilissimo illo liquido acidulo deberi, quod sub fermentatione Sacchari extricatur.

In vlceribus internis detergendis et consolidandis praeterea valet. Egregium eius exemplum praebet vis conseruae Rosarum in phthisi pulmonum exulcerata, de qua, quum alibi iam dixerim abundanter (*Appar. med. vol. 3. p. 167.*), nolo heic plura subiicere. Illustrant rem quae similibus in vitiis externis comperimus.

Populari fere errore reprehenditur Saccharum, tanquam res vermium intestinalium generationi apud infantes fauens, vnde admoneri solent, ut ab eo abstineant. Alia docent experimenta cum lumbricis terrestribus instituta, qui ipsi aquae saccharo impraegnatae immerfi, ad experimenta cl. REDI (*Obff. de animalculis viv. in animal. viv. p. 166. 168.*), intra vnam vel duas horas interierunt, teste cl. CARMINATI (*l. c. p. 122.*) autem, qui videtur adhibuisse lumbricos humanos, modo intra sex vel septem horas; quum tamen lumbrici terrestres in decocto

Abfyn-

Abſynthii a 20 ad 30 horas, et in ſolutione Aloës 24 horas viuere pergerent (REDI). Suppar fuit mellis aqua diluti efficacia. Idem deleterius effectus in lumbricis ex humano corpore deiectis ſeſe exferuit intra pauca minuta pr. ex Saccharo inſperſo (CARMINATI *l. c. p. 121.*). In applicatione tamen horum euentuum ad ſimiles in corpore humano reminiſcendum eſt, humoribus primarum viarum, qui ſeſe admifcent, non poſſe non eneruari vim Sacchari, nec poſſe puluerem Sacchari, qui aqua ſaccharata potentior eſt, ad ſedes remotas, vbi vermes haerent, pertingere, item Saccharum, ſi ea copia aſſumeretur, vt ipſos vermes breui necaret, ipſi hominis verminofi valetudini vim inferre. Confirmatur id eo, quod nec vncia vna Sacchari aegro ingeſti vermes eiiceret, nec moleſtias eorum manifeſte leuaret. Quicquid ſit, ne defraudetur Saccharum virtute anthelmintica vel in corpore humano ſeſe manifeſtante, en exemplum pueri, qui confeſtione ſaccharata abundanter ingeſta copiam vermium aluo deiecit (ANDRY *Generation des vers, p. 164.*); et aliud ſimilis euentus ex Saccharo roſato, copioſius ſumto, conſequuti. Apte igitur et Saccharum vel mel commiſcetur cum alia quauis medicina necandis vel expellendis vermibus dicata,

quod, dum palato infantili gratificatur, simul vermibus exitium parat.

Externa Sacchari applicatio variis quoque in vitiis eximiae efficaciae est, quippe quum sub ista abstergendi, discutiendi, consolidandi, item leuiter stimulandi vim exerceat.

In aphthis dulcia quaevis penicillo affricata, vel linctus siue collutionis instar adhibita, profunt ad easdem separandas, mundandas et consolidandas. Vulgo hocce fine mellita, praecipue mel Rosarum, vsurpantur. Abstergit et aqua saccharata, syringa auribus iniecta, foetidum earum profluuium mucosum et subpurulentum. Fissurae papillarum mammarum saepe vel Saccharo cando vnice insperso sanantur. Idem praestat applicatio Sacchari candelae flamma liquati et in cella deliquium passi (LANGE *Misc. verit. med. p. 24.*). Conducit quoque et papillas Saccharo in spiritu vini soluto humectare (FIELITZ *Erinner. Wundärzte zu bilden, p. 63.*).

• Tentatur et in cicatriculis vel maculis corneae delendis Saccharum candum, per calamum scriptorium exiguis portiunculis inflatum. Eius ope disparuit macula in sinistro oculo post variolas super-

stes a

stes (FR. HOFFM. *Diff. Sacchari historia*, p. 39.). Vi eius blande cathaereticæ, quæ duris et asperis Sacchari candi particulis debetur, sub applicatione exiguae durationis, quum a confluentibus lacrymis paullo post deliquescat, associat sese soluens et dissipans efficacia, quæ pluris me iudice in hisce visus obstaculis facienda. Vtrumque scopum sibi præfixum habent, qui puluerem quendam terreum cum Saccharo miscent. Aufert et aliquando carnem vlcera fungosam inspersus et antiseptica vi eadem emendat. Coryzam infantum discutere quoque solet puluis eius naribus inflatus.

Rarius alui stimulanæ causa Saccharum clysmatibus adiicitur, crebrius longe mel. Placet tamen quibusdam additamentum Sacchari thomæi ad vnam vel alteram vnciam. In globulis saccharinis ad mechanicam per pondus pressionem simul respiciendum est.

Corrigit aërem corruptum Saccharum carbonibus candentibus inspersum, hinc et pulueres fumales ruditer conuassatum ingredi solet.

Nec omittenda hic sunt commoda ista insignia, quæ Saccharum in subigendis vel excipiendis qui-

busdam medicamentis, item in gratia iis concilianda vel integritate conferuanda praestat. Ita radicis Jalappae pulvis follerti tritura cum Saccharo indiget, quo resinosae partes rite subigantur, quod nisi fiat, molesta saepe tormina suscitatur. Item camphora, quae sola in puluerem sese conteri non patitur, Saccharo adiuuanti facile obsequitur. — Sunt remedia, quae nonnisi vno vel altero grano subministrare opportunum est, vt Kermes minerale, flores Zinci, Vitriolum martis, Ipecacuanha: additamento igitur innoxio opus est, ne iactura fiat tam exigui ponderis, dum sicca forma exhibentur, quo quidem sine Saccharum commode eligitur. Imo casus incidit, vt medicamenta quaedam sicca, e. c. Opium, Tartarus emeticus, Ipecacuanha, minori quantitate ingerantur, quam cui definiendae vulgaria pondera sufficiunt, vt ad $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ vel $\frac{1}{16}$ vel minorem adhuc grani partem: pro partitione aequali igitur Saccharo vtimur, quod connubium praestantius omnino est illo cum conchis praeparatis vel alio quodam absorbente. — Admixto Saccharo omnino quaedam remedia a delicatulis facilius feruntur, quae sola ob saporem repudiant; sed cavendum, ne gustui blandientes liberaliori dulcium vsu medicinam eneruemus vel vitiis ex abusu nasci solitis,

folitis, debilitatione, acore &c. (V. supra) nouas noxas afferamus.

Insignis infuper cohors in pharmacopoliis praesto est praeparatorum et compositorum, quae Saccharum vel gratiae, vel virtutis, vel conferuationis causa recipiunt, quorum Conferuae, Rotulae, Trochisci, Bacilli, Confectiones, Conditae, Morfili, Rob, Syrupi &c. quorum nomina dispensatoria pharmaceutica designant. Heic modo subsistendum est in recensione aliquot praeparatorum, quae Sacchari nomen in fronte gerunt, quae antequam enucleantur, de Taffia primum dicendum est.

Consilium quidem datum est, ex Arundine saccharifera, octo vel decem diebus seruata, expressione succi praeuia, fermentationis ope speciem vini parandi (V. DUTRONE - LA COUTURE in ROZIER *Journ. de Physique*, vol. 31. *Septemb. p. 179.*). Sed vix ultra consilium haecenus res processit. Quidni vero fieret cum lucro, quum fermentationem spirituosam facile hic succus intret. In insula Owaihi cereuiciae sapidae speciem ex Arundine hacce infusione parauit inclytus ille nauigator COOK, item Lupulo condiuit: sed nautae bibere illam recularunt (V. iter EJ. tertium, vers. GERM. FORSTERI

vol. 2. p. 195.) . Aft ferius longe commodum redundat ex liquido fpirituofis partibus longe magis foeto, ab Anglis RUM, a Gallis TAFFIA dicto; tanto magis aestimando, quum ex reiectaneis variis Arundinis Sacchari partibus elici queat. Vulgo spuma sub coctione ascendens, aqua, qua ahena abluta fuerunt, et fermentum clarum fermentationi committuntur, quae si initium ceperit fyrupi melassi quantitas per partes additur, et fermentatione intra quatuor vel quinque dies continuata destillatio instituitur. Alii praeferunt fyrupum melassum cum duplo aquae dilutum et fermenti eadem quantitate, qua fyrupus, mixtum, vnde lentior quidem fermentatio, sed destillatione egregius spiritus emergit, cui iterata destillatione plus virium impertiunt (*BROWNE'S nat. Hist. of Jam p. 132.*) . Plurima huius spiritus pars in insulis Indiae occidentalis paratur. Prout spiritus frumenti, item uvarum, multis modis discrepare potest: ita et hicce ex Arundine saccharifera, colore, sapore, odore, virtute. Quae diuersitas multas inanes disceptationes proximis hisce annis, dum Gi. Guaiaci Taffia solum commendabatur, fuscitauit (*Vid. Appar. med. vol. 3. p. 422.*) . Hinc SPIELMANNUS (*Pharm. gener. P. 1. p. 203.*) adeo discrimen facit inter Rum et Taffiam.

Taffiam. Multo plus follertiae in eo rite conficiendo Angli adhibent, quam Galli. Gallis obiicitur, eos negligere follicitam vasis deftillatorii post encheirefin purgationem, aquam non fatis puram et limpidam eligere, instrumenta eorum variis vitiis laborare, e. c. alembicum eiusque orificia non fatis ampla effe, ductus quoque anguftos nimis effe, nec fatis circumuolui (*Effai fur les Rumeries par MICHEL SOLEIROL. Conf. Nouvelles de la Republique des lettres et des arts 1787. n. 37 et 40.*). In infulis Canariis licet prouentus Sacchari largus fit, fpiritus tamen ibi paratus nonnifi ingratum faporem odoremque prae fe fert (*TENCH'S Narrative of the expedit. to Botany bay, p. 25.*). SPIELMANNO (*l. c.*) eius vnciae viginti fex fpiritus rectificati vncias feptendecim, et hae Alcoholis octo dederunt. Spiritus hicce omnes colligit probi fpiritus vinoſi vires, et in itineribus praecipue marinis nautis ad ſcorbuti infidias arcendas et neruos refocillandos propinatur. Quod pro menſtruo Gummi Guaiaci electus fuerit, opportunitate loci primum videtur effe factum; nihil enim in eo reperio, quod ſymbolam ad curationem arthritidis afferre poſſet. Praeſtare menſtrum aquoſum alibi monui (*V. Appar. med. l. c.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SACCHARUM HORDEATUM *Ph. Brunsv. p. 312.*
Supra de eo iam egi (sub Hord. p. 381.).

SACCHARUM PENIDIUM *Ph. Brand. p. 156. Ph. Brunsv. p. 313.* Ex Saccharo ad iustam densitatem cocto, dein in tabulam marmoream oleo Amygdalarum perunctam effuso. Hoc tum, postquam induruit nonnihil, vna suspenditur et repetitis vicibus manibus amylo conspersis in longitudinem extenditur. Dein in bacillos contortos crassitie fere apicis digiti minimi redigitur, hinc inde convoluendos. Amylum, quod sub eius tractatione Saccharo impingitur, nutritiam aliquam facultatem illi impertit. Infantibus recens natis aqua emollitum intra linteum tenue sugendum praebetur.

SACCHARUM ROSATUM TABULATUM *Ph. Wiirt. p. 165.* Saccharum aqua Rosarum solutum et ad spissitudinem crassiorem coctum miscetur cum pulvere Rosarum rubrarum. Saporis causa pulueribus salinis adiicitur. Commendatur et in phthisi a MONTANO, VALERIOLA, FORESTO, RIVERIO (*Oper. med. cap. 7. de phthisi p. 317.*), quae laus vero iustius conferua Rosarum sibi vindicat.

SACCHARUM PERLATUM f. ROTULAE MANUS CHRISTI *Ph. Würt. p. 164.* Mater perlarum excipitur Saccharo in aqua Rosarum soluto. Superfluum et obsoletum.

SACCHARUM VIOLATUM CANDISATUM *Ph. Brand. p. 156.* Succus Violarum Saccharo exceptus. Idem valet iudicium.

GLOBULI MOSCHATI ALBI *Pharm. Würt. p. 99.* Parantur Saccharum, Amylum et radicem Ireos Florent. ope Gummi Tragacanthae in rotundam figuram compingendo. Odoris causa, Moschi et Zibethi tantillum additur, qua de causa, ignoro; etenim suppositorio tantum destinantur, vnde pro diuersitate aetatis globulus vel maior vel minor desideratur oleo obliniendus. Pondere potius quam stimulo peculiari receptorum aluum mouere existimo.

GLOBULI MOSCHATI RUBRI *Ph. W. l. c.* Dicta tinguntur lacca pictoria addita. Sic ridiculum, quod globulis albis odoris gratia allitum fuit, in rubris coloris studio augetur.

P A N I C V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 89. *Gen. pl.* p. 32.

545.

Pharm. MILII Semen.

Panicum miliaceum; panicula laxa flaccida, foliorum vaginis hirtis, glumis mucronatis nervosis
 LINN. *Syst. veg.* l. c. Milium femine luteo et albo
 C. B. ICON: REGNAULT *Botan.* Le Millet. Annum, Indicae originis.

Panicum Italicum; spica composita, spiculis glomeratis fetis immixtis, pedunculis hirsutis LINN.
Spec. pl. p. 83. *Panicum italicum* f. panicula
 maiore C. B. ICON: RUMPH. *Herb. Amb.* p. 202.
 tab. 75. fig. 2. Annum, crescens in Indiis.

Vtraque stirps in Germania quoque in agris bene stercoretis crebro colitur, e. c. in vicinia vrbis nostrae, nec, nisi frigidior aestas incidat, maturationem seminum respuit. Cultura fit feminum causa, quae hodie rarissime instar medicamenti praecipiuntur.

Milium creditur Graecorum (THEOPHRASTI et DIOSCORIDIS) *Κερχρος* fuisse.

SEMEN *P. miliacei* ouatum, subcompressum, nitidum, lineam dimidiam circiter longum, corticis vel nigricanti bruni vel albi vel flavescentis, intra quem farina alba subdulcis. Eligitur semen pallidius, alterum enim durius est. SEMEN *P. italici* subrotundum et minus est, extus flavescentis. — Antequam ingeratur, molae ope decorticatur tumque granula refert rotunda subpellucida. Omitto studio mentionem vsus cibarii apud prisca et a nobis remotiores gentes, utpote non satis certi. Apud Italos, Gallos, Hispanos, item hinc inde in Germania, non infrequens est, forma praecipue pultis aqua vel lacte coctae. Nam bene nutrit, nec saporis ingrati, infantibus adeo placentis. Butyrum superfusum vel liquatum item additamentum vini gratius hoc ferculum reddit. Syluani, qui carbones parant et arbores secant in agro Tridentino sola pulte se aluerunt cum lacte illa vescentes, nec alio alimento se posse perdurare edixerunt (MATTHIOL. in DIOSCOR. ed. C. B. p. 328.). Panis quoque in Italia inde coquitur, qui vero vnus diei aetatem habens aridus ingratus, difficilis digestu, pauci alimenti, describitur, Lombardis vsitatus (CRANZ *Mat. med. et chirurg. vol. I. p. 5.*). Calidus magis arridet: ita per plateas in Italia circum-

circumfertur, exclamando: Pan di miglio, caldo, caldo (MATTHIOL.).

Olim frequentius ptifanae materiem medicis praebuit aqua coctum, quando demulcendum fuit praesertim, si quod urinae vitium vel alui fluxus adfuit. In dysenteria ideo tepide et copiose potum prodest (*Comm. Nor.* 1733. p. 43.). Nec caruit applausu WERLHOFFII (*l. c.* p. 133.), qui sibi et aliis medicis Hannoueranis familiare decoctum pro ptifana fuisse indicat. Dubito, an praerogativam quandam prae Hordeo vel Avena habeat. Mucilaginofum, quod inest, blande simul aluum constipat.

O R Y Z A.

LINN. *Syst. veg.* p. 283. *Gen. pl.* p. 177.

546.

Pharm. ORYZAE Semen.

Oryza sativa; LINN. *Spec. pl.* p. 475. CATESBY'S *nat. Hist. of Carol.* vol. 1. p. 14. tab. 14. Melius depictam eam sistunt JO. MILL. in *Illustr. Syst. sex.* et REGNAULT *Botan.* Le Riz. Stirps annua, cuius patriam subdubitanter LINNEUS Aethiopianam assignat. Colitur in India orientali, in primis circa Cantonum et in Japonia copiosissime; nec minus in Americis Carolina australi. Ibi a. 1696. exigua eius portio, ex itinere ex Madagascar residua, fata lucrum summi momenti incolis attulit PENNANT'S *arctic Zoology*, vol. 2. p. 361.). Succedit quoque cultura egregie in Hispania, item per multas aetates circa Veronam in ducatu Mantuano (*Lettres ecrites de Suisse d'Italie &c.* vol. 1. pag. 306.), ditione Abruzzo regni Neapolitani (DELFICO *memoria sulla coltivazione del riso nella provincia di Terano*, p. 14.) nec non in Hungaria (BRUZ *Diff. de Gramine Mannae* p. 10.).

Appar. medic. Vol. V.

Ee

Dele-

Delectatur locis inundatis, unde feri vulgo solo depresso paludoso, vel, quando aquae spontaneus commeatus deficit, haec arte illuc aliunde deriuari solet. Quam necessitatem quidam principes in lucrum suum verterunt, adeo ut sumtus pro aqua sibi instar redditus publici Oryzae erogandos cultoribus iniunxerint, exemplo Ducis Mantuani et Regis Neapolitani. Ita et documentum exstat, quod solum Oryzae destinatum maiori pretio cenfeatur, quam aliud (e. c. in Mantua). Attamen iam dudum compertum, bene quoque vigere Oryzam in campis, qui in altis et montosis locis siti sunt. In Jaua aliisque locis, vbi flumina commodum inundationis non praebent, eiusmodi stationes eligi iam edocuit RUMPHIUS (*Herb. Amboin. vol. 5. p. 198.*). Idem in Japonia fit (THUNB. *Fl. Jap. p. 147.*). In Cochinchina quoque Oryza in montibus crescit, nec irrigatione eget, quae ipsa in insulam Franciae (Isle de France) translata et simili modo tractata optime ibidem vigit, donec ex oscitantia instar alius, quae aquosa loca desiderat, coleretur, indeque omnino periret (*Notice sur la vie de Mr. POIVRE; item AUBLET Hist. des plant. de la Guiane Franc. tom. 1. p. 320.*). Posset inde concludi duas diuersas Oryzae varietates primarias obti-

obtinere, alteram humido solo, alteram sicco destinatam, nisi et exemplis aliis constaret, quasdam stirpes amphibiam quasi vitam vitam degere, v. c. Valerianam officinalem, Sifymbrium amphibium rel. Vtique Oryzae, vt reliquorum cerealium, plures exstant varietates, quae ipsae vero neglectae a tantum non omnibus, qui in regionibus, vbi culturam eius exercere clima permittit, peregrinati sunt. Vberrimus in iis recensendis RUMPHIUS (*l. c.*) est, adeo conspicuis, vt et indigenis nominibus diuersis distinguantur. Alia praecox est, alia ferotina. Est quae culmum gerit humana statura maiorem, nec ante nonum vel decimum mensem maturescit. Differunt et magnitudine aristarum, colore aristarum et glumarum, qui in quibusdam fuscus vel nigricans cum granis duris et gracilibus est. Granum quoque mox maius, mox minus est.

Maxime autem vulgare, Oryzam locis inundatis colere. Solet primum feri locis eleuatoribus, dein, postquam ad magnitudinem circiter pedis creuerit, effoditur, et in series solo bene stercoato disponitur iis in locis, quae fluxui et refluxui maris obnoxia sunt. Agris a mari remotio-

ribus vel eleuatoribus aqua prospicitur vel fossis illam illuc deducantibus cum aggeribus, qui aquam stagnantem retinent, vel machinis peculiaribus, quae eam attollunt vel amphoris, quarum agitatione aqua contenta diffunditur. Solent et fossae circa agrorum oras fieri, quas cymbis suis transmeant, et in quas *Oryzam* iusto tempore resecam transferunt. Ita contingit, ut idem solum, quod cereale egregium fert, simul commodum piscium domicilium euadat, quibus melleos, tempore messis, degunt. Maturatione feminum facta culmi praescinduntur, et in exiguos fasciculos colligantur. Quo autem grana a suis paniculis separentur, calcantur fasciculi ab hominibus, vel, ubi occasio fert, vris, et ut glumis suis grana exuantur, ea ligneis tignis imposita contundunt (Conf. de hisce RUMPH. *l. c.* item OSBECKS *Ostindiska Resa*, p. 218. et TORÉN's *Resa* in libro eod. p. 352.). Sunt qui recens collecta semina aqua feruida perfundunt et iterum ad solem exsiccant, unde *Oryza* indurescit, et diutius seruari potest, sed fusca simul euadit et saporem ingratiorem adsciscit, prout in Coromandeliana fit. Omnibus praefertur Japonica, quae altissimae staturae magna et rotunda grana complectitur, pingua contactu, dum coquantur.

Tentatur Oryza aliquando morbo, ab Italis Carolo dicto, qui aliquando stirpem tenellam corripit, et in hac foliis iusto grandioribus et obscuris sensim flavescentibus et arescentibus distinguitur, in adulta autem paniculam ipsam afficit, ita ut glumae vel vacuae vel exigua modo substantiae parte instructae conspiciantur. Ratio coniecturis modo haecenus nititur (Conf. *Nuovo Giornale d'Italia*, tom. 3. p. 73. *sqq.*). — Alius Oryzae cultoribus hostis est *Emberiza oryziuora* L., quae in insula Cuba deuastat grana, quum adhuc lactescunt, indeque ita pinguescunt, ut vix volatus exercere possint, et sclopeto tactae saepe crepent sub ipso lapsu. Hacce strage facta auis ista in Carolinam per tres hebdomades transmigrat, sed foemina vnice (Vid. PENNANT'S *arctic Zoology*, vol. 2. p. 360.).

Nobis in usum cibarium afferuntur Oryzae nomine SEMINA, gluma sua flavescente exuta, oblonga, compresso conuexa, vtrinque obtusa, duas circiter lineas longa, alba, semipellucida, corculo ad latus baseos instructa, subfulcata. Sapore et odore omni destituuntur. Masticata subdura quidem initio, sed facile dentibus confringuntur. Coctione cum aqua mollescunt in pultem, et aqua lactescit et mucilaginosam euadit.

Ee 3

Per

Per totam Indiam orientalem, praecipue regnum Sinese, Persiam, Japoniam, cibum sistit maxime vsitatum. Pani inde pinsendo *Oryza* non apta est, nam vix intumescit pasta etiamsi fermento addito, et cocta panem modo duriusculum, ore difficulter solubilem, praebet. Vicibus tamen panis fungitur locis, vbi colitur, dum nimirum exigua aquae parte, circiter dupla, coquitur in pul-tem, quae tam tenax euadit, vt digitis, vel, vt Sineses faciunt, bacillis teretibus arripi possit; quae ipsa inter reliquos cibos loco panis editur. In Carolina similiter in pul-tem tenacem cocta in-STAR panis est (SCHÖPF *Reise durch einige Nordamer. Staaten, vol. 2. p. 246.*). Nigritae, qui colendae *Oryzae* operam dant, ea fere tanquam vnico ali-mento vtuntur, et ruricolis anterioris Carolinae praecipuum est. Parant ibidem quoque vel ex *Oryza* sola vel eadem cum *Zea* commixta placen-tas tenues (*l. c.*). Et sponte intelligitur, addita-mento vel praeparatione varia gratiora inde et vel varietate sua placentia fercula a gentibus, quibus *Oryza* in deliciis, excogitari. Credi inde posset, nutrimentum esse maxime commodum. Attamen compertum illam nonnisi debilem subire fermenta-tionem, si modico calore cum aqua retinetur

(PERCI-

(PERCIVAL'S *Essays medical and experim. vol. 2. p. 42. sqq.* nec non *Philos. med. and experimental Essays, p. 180. sqq.*), item non arcere putredinem carni admistam, imo ipsam Oryzam diuturniori mora putrescere, vt ex foetore declaratur. *Accusatur et difficilioris in stomacho concoctionis, et nigritae, qui in insulis Indiae occidentalis eiusdem plantatione occupantur, sub eiusdem esu extenuari et minus habiles operae euadere feruntur (PERCIVAL *l. c.*). In comparatione eiusdem cum radice Salep vel dupla quantitate minus ista nutrit, quam haec, et in itineribus maritimis postponenda huic ideo, quod pabuli ignis plus requirit, diuturniorem coctionem et aquam dulcem (LIND *on Diseases in hot Climates, p. 338. sqq.*). Coecitatis adeo causam Oryzae eiusque calidae esum arguerunt frequentiore in India (BONT. *Hist. nat. et med. Indiae orient. p. 7. 31.*), a qua vero culpa iure liberatur. Vapores ex pulte Oryzae surgentes, si alluerent oculos constantius et repetito, accusari omnino possent: sed quidni eiusdem vitii rea faceremus quaeuis fercula calida, quae quotidie tamen inter prandia mensis impune imponuntur. Nocentiores visui reputandi vapores ex vernice acri, qua Sineses vtuntur, ex fimo humano, ex suffimento ligno-

rum in honorem deorum accensorum, excessus demum in venere. Plerisque tamen in regno Sinenfi coecis malum hocce connatum est, vnde vel alia causa, nos haecenus latens, sectanda est (Vid. OSBECKS *Reisa*, p. 200. 359.).

Ex *Oryza* quoque cereuisiae species parari potest, caput pariter inebrians (BONT. *l. c.* p. 8.). Japonenses illam Sacki vocant, et eam inter prandia calide bibunt. Recens albâ est, sed cadis feruata bruna euadit. Temulentia, quam excitat, breui disparet, at non absque cephalalgia relicta (THUNB. *Tal om Japanska nationen*, p. 27. sq.). — Spiritum inflammabilem, Arrack dictum, ex *Oryza* destillari, vulgo quidem existimatur, verum falli eos, hoc vel haud exiguo argumento est, quod Sineses, qui hocce cereali abundant, illum non praeparant. Transfertur contra ad illos vel ex Goa vel Batauia Iauae metropoli. Quomodo ibidem fiat, haecenus latet. Nec extra dubium omne positum est, ex *Oryzâ*, Arundine saccharifera et nucibus *Cocos* parari. Ita quidem cl. OSBECK (*l. c.* p. 98.) ex incolae Batauiensis narratione. Arrack Goënsæ albidius est et debilius, Batauiense saturatius, sed mox fortius mox debilius, vnde
valor

valor valde variat. Inclaruit imprimis potulento notissimo Punch, de quo iam alibi iudicium tuli (Vid. *Appar. med. vol. 3. p. 277.*).

Et si non quotidianum apud Europaeos, ut apud Indos, ferculum Oryza efficiat, nec nos, ut in China fit, mendicantibus loco oboli vel frusti panis cochleare coctae Oryzae praebemus: ad vulgatiore tamen alimenta in Europa pertinet. Iucula enim multiplicis generis inde fiunt, dum aqua vel lacte coquitur, item carnis aliorumue aditamentum recipit, vel in pulvem emollitur, vel placentae, farcimina rel. varia arte inde emergunt. In farinam contrita nouam concedit ferculorum varietatem, forma vel solidiori vel fluidiori instructam, in qua eminent species pulpae (Creme), ex hacce farina, succo Ceraforum, Cinnamomo et Saccharo coctae (Vid. si placet exempla horum omnium in *Hjelpreda i lushällningen*). Adeo vero de salubritate Oryzae pro vsu cibario conuicti sunt plerique, ut non dubitent, ipsis aegris istam pro vulgari cibo offerre, et in nosocomiis tantum non omnibus in tabula receptorum ciborum exstet. Scrupulos tamen contra hanc praerogatiuam movent incommoda varia, quorum supra memini.

A mucilaginosa eius natura iure expectes, ptisanæ vel alia forma conducere obvoluendo et alvum nonnihil constipando in diarrhoea et dysenteria, demulcere acres humores, refarcire dispendium glutinis naturalis in cauis, defectum nutritionis adiuuare in tabidis. Diffido fateor vi antiscorbuticæ, quam illi enucleatius tribuit cl. BISSET (*Treatise on the Scurvy, p. 81. sqq.*), quum Sacchari nautis quotidie exhibiti, vini Malagensis, aquae dulcis elixirio vitrioli acidulatae, simul mentio fiat, de quibus omnibus vis in scorbuto subigendo eucta est.

A N D R O P O G O N.

LINN. *Syst. veg.* p. 758. *Gen. pl.* p. 540.

§ 47.

Pharm. SCHOENANTHI f. SQVINANTHI f.
JVNCI ODORATI *Pharm. Lond. Herba.*

Andropogon Schoenanthus; paniculae spicis conjugatis ovato-oblongis rachi pubescente, flosculis sessilibus arista tortuosa LINN. *Spec. pl.* p. 1481. *Juncus odoratus aromaticus* C. B. Comachee pillee BROWNE in *Phil. Transact.* vol. 23. p. 1251. *Kodipullu* RHEED. *Hort. Malab.* vol. 12. p. 107. tab. 27. *Plukenet Almag.* tab. 119. fig. 2 et tab. 190. fig. 1. *Schoenanthum amboinicum* RUMPH. *Herb. Amb.* vol. 3. p. 181. tab. 72. fig. 2. Perenne. Incola Indiae orientalis, Arabiae, Zeylonae, insularum Moluccanarum. Copiose crescit in desertis vtriusque Arabiae; circa Limbo Arabiae petraeae portum pro translatione in Aegyptum colligitur.

Nolo disquirere, an sit $\Sigma\chi\omicron\iota\upsilon\omicron\varsigma$ DIOSCORIDIS et GALENI, $\Sigma\chi\omicron\iota\upsilon\omicron\varsigma \alpha\nu\theta\omicron\varsigma$ HIPPOCRATIS, *Juncus odoratus* PLINII, Adhar et Adhir ARABUM, *Squinanthum*

VARRO-

VARRONIS, tanto minus, quum exoleuerit eius estimatio feriori praxi.

HERBAE nomine seruantur in officinis fasciculi circiter pedales diametri duorum pollicum ex culmis teretibus substriatis, flauis, quibus folia aliquot vaginantia canaliculata alternatim adhaerent, medulla fungosa farts et subinde paniculas vna ferentibus, vinculo iunctis. Sapor illi inest amaricans aromaticus, odor fragrans. Ex Natolia Massiliam transferri solet. Aqua destillata pauxillum olei essentialis flauescens, fragrans et valde acris, suggerit; quod remanet acerbum amaricans et subacre decoctum praebet (LEWIS *Mat. med.* p. 329.). Extractum spirituosum grate aromaticum et amaricans est. Sic quidem plura indicia suppetunt, efficacia sua non destitui: alit in obliuionem incidit apud nos ob copiam multorum virtute similium. Arabibus ob gratiam odoris hodie magni fit, et existimatur inter herbas pretiosas aromaticas et suaueolentes a regina Arabiae Salomoni dono datas haec vna fuisse (HASSELQUIST'S *Resa* p. 535.). In insulis Amboina et adiacentibus magis aromatis instar pro condiendis cibis quam medico scopo adhibetur, et inferior quidem herbae pars ventricosa

et

et radici vicina. Piscibus ea coctis gratum odorem impertit simulque ab ea vis stomachica exspectatur (RUMPH.). Lotium sudorem et menstrua pellere in non assuetis, in aliis nonnisi maiori copia legitur (*l. c.*). Decocta cum radice gargarisma vtile praestat in odontalgia et tumore tonsillarum ex refrigerio concepto (IBID.). Ad coercendum et delendum fungum cerebri ex vulnere inspersus pulvis commendatur (MARCHETTIS in *Obs. et Act. Berolin. Decas 2. vol. 1. p. 103.*). Hodie vix nisi pro additamento THERIACAE et MITHRIDATII in officinis praesto est.

548.

Pharm. SPICAE INDICAE f. NARDI *Radix* vel
NARDVS INDICA f. SPICA NARDI.

Andropogon Nardus; paniculae ramis supradecompositis proliferis LINN. *Spec. pl. p. 1482.* Cf. EJUSD. *Flor. Zeyl.* sub Laguro *p. 18.* Calamus odoratus Matthioli c. B. Stirps crescens in India orientali, nominatim Zeylona.

Sub nomine praefixo coram est fasciculus digitum circiter longus, constans partim ex filis tenuissimis, pallide brunis sursumque versis, quorum
quaedam

quaedam varie irretita, vt pristina functio vix cognosci possit, alia tamen ita disposita, vt culmorum et baseos foliorum vel vaginarum reliquias esse appareat; partim ex fibris variis radicalibus, multipliciter flexis, ferrugineis. Prouenisse hasce ex capite trunci radicalis crassioris probabile est, cuius situm fouea filamentosae massae impressa indicat; digiti crassitiem huic trunco adscribit, post POMETUM (*Hist. generale des Drogues, p. 187. Cfr. Fig.*), BERGIUS (*M. m. veg. p. 324.*). Rarissime autem relinquitur. Subinde plures eiusmodi fasciculi s. capita iuncta sunt.

Odor huius graeolens, vix meo iudicio gratus, sapor amaricans subausterus. Grator est odor herbae adnascentis, quam fibrarum radicalium. Deseruit omnino hodiernam praxin, dum olim (V. e. c. GALENUS *de compos. medic. per loca lib. 8.*) bene multis praeparatis addita existit, et in magna varietate morborum diuersae plane naturae adhibita fuit instar stomachici, nephritici, emmenagogi rel. de quibus nihil certi constat. Plus quam duae tertiae Spicae Indicae ex indissolubilibus partibus constat, reliquum tam resinosae quam gummosae naturae est cum pauxillo olei aetherei, a quo odor depen-

dependet. Antiquitus et oleis et vnguentis ob gratum odorem admixta Spica Indica fuit, quorum tam sacra historia quam profana mentionem facit. Saltim ad multorum sententiam oleum siue vnguentum nardinum nomen petiisse ab hacce stirpe creditur. Spectant huc loca HORATII "cur non — Assyria Nardo potamus vncti"? (HORAT. *Curm.* l. 2. n. 11. ed. BENTL. p. 115.); "Perfundi Nardo iuuat et fide Cyllenen leuare duris pectora sollicitudinibus" (ID. *ibid.* 13. p. 326.); "Nardo perunctum, quale non perfectius meae laborarint manus" (ID. *Epodon.* 5. p. 307.). — TIBULLUS autem ita canit "Illius puro destillent tempora Nardo" (*Lib.* 2. *Eleg.* 2. p. 230. edit. WETTSTEIN.); "Iam dudum Syrio madefactus tempora Nardo" (*l. c.* p. 348.). Sed vereor, ne a quibusdam reprehendar, si diutius in hisce viretis commorer. Fuit vnguentum hocce consistentie fere fluidae (DIOSC. *M. m. lib.* 1. *cap.* 75.); idque apud veteres duplex, vnum incompletum, paratum ex oleo omphacino (h. e. oleo expresso ex oliuis iunioribus), Junco odorato, Calamo, Costo atque Nardo; alterum completum cum vel sine foliis Malabathri, ex oleo omphacino, Junco odorato, Nardo, Amomo, Myrrha, Opopalsamo (Conf. DIOSC. *l. c.* et PLINIUS *lib.* 13. *cap.* 1.),
quod

quod igitur ob additamentum Opobalsami non potuit non valde charum esse, et vix nisi magnatum reficere nares. Apud orientales populos pariter Nardus summa in existimatione fuit (Vid. SALOMONIS *Cantic. cap. 4. vers. 13. 14.*). Fuitque vnguentum nardinum, quò vel se ipsos vel hospites et conuiuas perungebant. Hunc imitata morem MARIA, Marthae et Lazari soror, pedes Christi (e. c. JOANNIS *Euang, cap. 12. vers. 13.*) vnguento pretioso perunxit (Conf. LUC. *cap. 7. v. 38.*). Subfuit in hocce vnguento saepius fraus, ita vt viliora vnguenta eius nomine vendita fuerint, pro vt GALENUS queritur Neapoli paratum nomine modo conuenire cum eo, quod in Asia suo tempore confectum (Vid. GALEN. *method. med. lib. 11. cap. 16. p. 418. ed. RICCI; item DIOSC. l. c.*).

C. ACOTYLEDONES * f. CRYPTANTHERAE.

ORDO LII.

F I L I C E S.

P O L Y P O D I U M.

LINN. *Syst. veg.* p. 785. *Gen. pl.* p. 560.

549.

Pharm. POLYPODII *Radix.*

Polypodium vulgare; frondibus pinnatifidis, pin-
nis oblongis subserratis obtusis, radice squamata

LINN. *Spec. pl.* p. 1544. BOLTON *Filic. Brit.* p. 32.

tab.

* Quibus displicet hocce nomen, iis alterum adiunctum ma-
gis satisfaciet. Olim synonyma habita: sed quum serius
in muscis cotyledon vna, duae vel tres, item in variis
filicibus, nominatim Polypodio cristato, Filice Mare et
Foemina, cotyledon vera vna in singulis exemplis de-
tecta fuerit, praestat auctoritatem, quam verum de-
ferere. Seruat tamen adhuc Acotyledonum nomen
vel ANT. LAURENT. DE JUSSIEU (*Genera plant. secundum
ordines naturales.* Paris. 1789. p. 1. Conf. *praef.* p. 45.

Appar. medic. Vol. V.

Ff

tab. 18. Polypodium vulgare c. B. Πολυπόδιον
 DIOSC. Ob icones cito REGNAULT *Bot. Le Polypode* :
 et CURTIS *Fl. Lond.* Perenne, in fissuris petrarum
 et muris vetustis crescens, item in arborum an-
 nosarum e. c. Quercuum rimis.

RADIX cylindrica, calaminum scriptorium crassa,
 distincta tuberculis remotis truncatis, item promi-
 nentiis spinulosis, et vestita epidermide bruno ni-
 gricante, intra quam parenchyma flavo rubescens.
 Fibrae numerosae abscinduntur ante exsiccationem.
 Sapor eius initio dulcis, dein nauseose amarus et
 subadstringens. Aqua plus extrahit spiritu vini,
 fere dimidium (Conf. NEUM. *Chym. vol. 2. P. 4. p.*
48. et CARTHEUS. *M. m. vol. 1. p. 419.* item CAR-
 CHRIST. GMELIN *Dissert. Consideratio generalis filicum,*
Erlang. 1784. p. 38.), vbi pariter proportio vtrius-
 que differt. Extractum aqua factum dulce et pa-
 rum adstringens et amaricans est, spirituosum in-
 super subacre, sed parum modo dulce, quum ta-
 men infusum spirituosum dulce valde et dulcius
 aquoso. (E viridescente luteum saporis amari sub-
 dulcis describit GMELIN *l.c.*) Nihil dicam de destil-
 latione sicca (quam instituit WEDELIUS vel eius resp.
 LÖV in *Diss. de Polypodio 1721. p. 18.*), quae nihil
 verae s

verae lucis accendit. Nullum verum Saccharum inde educi potuit; nam infusum spiritu vini relictissimum factum per moram aliquot hebdomadum crystallos genuit, sed harum loco in fundo vitri materia tremula mucilaginosâ virefcens reperta est (GMELIN *l. c. p. 39.*).

Istis radicibus, quae in Quercubus crescunt, quidam praerogatiuam adscripserunt, vt MESUE et, vt apparet, recentius PONTEDERA (*Compend. tab. bot. p. 18.*), vnde *Polypodium quercinum* requisitum, sed perperam. Hodie vero, qualicumque loco prouenerit radix, plurimum existimationis perdidit, certe eam, qua olim praecipue celebrata fuit. Nempe veteres, HIPPOCRATES, THEOPHRASTUS, DIOSCORIDES, CELSUS, PAULLUS AEGINETA aliique crebro illam alui subducendae causa exhibuerunt, bilem praecipue et pituitam expellere arbitrati: sed cognitum est, nonnisi dosi maiori id efficere, nisi stimulus peregrinus accedat. Pro decocto eius in hunc scopum adeo vncia vna vel duae requiruntur. Melancholico homini ne vnciae quidem quatuor in infuso (nam de infuso ipso sermo esse nequit, vt quod, mox debilius, mox fortius est) aluum mouerunt (SERAPOLI *Fl. Carn. ed. 1. p. 167.*). Verior eius vis est leni-

ter resoluens et demulcens. In affectionibus pectoris, quibus tollendis succus Liquiritiae alias parum est, illi non cedere Polypodii succum (exillimo extractum aquosum) recentius exploratum est (*Vecko-skrift för Läkare, vol. 8. p. 115.*). In arthritide vaga olim pariter claruit (V. DODONAEI *Pempt. p. 465.*). Contra maniam in Gallia profecit. Suadente cl. POISSONIER hoc sine decoctum ex radicis Polypodii querni uncis duabus, coctis in tribus pintis Gallicis aquae (h. e. libris sex ciuil.), donec superessent duae, propinatum est, quod ipsum nisi intra duas hebdomades rite purgauerit aluum, quovis die ante primum praebium pulueris radicis drachma vna cum nitri depurati granis viginti quatuor data. Cl. MALOUIN vero maniacis radicem coctam in iutculo gallinaceo cum foliis Betae et Maluae (sine dubio ad imitationem DIOSCORIDIS l. c.) per longum tempus egregio successu exhibuit, non neglecto tamen emetico, clymate et decocto Boraginis Buglossique (*Mem. de l'acad. R. des sciences de Paris 1751. p. 160.*). Liquida plerumque formata adhibetur. Cauendum vero, ne nimis protrahatur coctio, vt ne displiceat amaritie; hinc multi in infuso acquieuerunt.

.d

PRAEPA-

POLYPODIUM VVLGARE. 453

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ELECTUARIUM CATHOLICUM *Ph. Würt. p. 45.*

Inter multa alia purgantia Polypodium comparet.

ELECTUARIUM LENITIVUM FLORENZOLAE *l. c.*

p. 47. Concinnior formula in Pharmacopoeis Anglicanis, in quibus hoc ipsum exulat.

SYRUPUS DE MANNA SOLUTIVUS *l. c. p. 213.*

Terret farrago.

550.

Pharm. FILICIS MARIS *Radix; Herba.*

Polypodium Filix mas; frondibus bipinnatis, pin-
nis obtusis crenulatis, stipite paleaceo LINN. Spec.
plant. p. 1551. BOLTON Filic. Brit. p. 44. tab. 24.
Filix mas non ramosa dentata c. b. Creditur
esse *Uregis* DIOSC. et THEOPHR. Fougere male in
Traité contre le Tenia tab. 3. fig. A—P. Stirps
perennis, copiosa in syluis Europaeis, etiam ma-
xime septentrionalibus.

RADIX oblonga est, digitum circiter crassa,
obfessa vndique bulbis oblongo ouatis incuruatis,
approximatis, nigricantibus, item squamis emarci-
dis ferrugineis. Quicquid fibrosi est rescinditur

Ff 3

ante

ante vsum. Color pallide viridis recentis radicis ficcatione mutatur in albidum subrubescens. Sapor ficcae radicis adstringens subamarus dulcescens cum acrimoniae debilibus vestigiis, odor nauseosus nonnihil.

Ex radicis ficcae vnciis sex decoctione extracti aquosi primi, saporis subdulcis leniter adstringentis tandem amaricantis, obtinentur vnciae duae, et drachmae sex cum scrupulis duobus; et ex eadem quantitate radicis extracti resinosi primi vncia una, et drachmae septem cum scrupulo vno, magis adstringentis et amari (CAR. CHRIST. GMELIN *Differt. confid. general. filicum*, p. 34.).

Praecipue ob vim vermes, nominatim taeniam, necandi celebratur. Quae ipsa efficacia non nouiter detecta, sed, modo veteres vere nostram stirpem intellexerint, per multa retro secula iam cognita fuit. In veterum effatis trutinandis primum cauendum, ne confusio inter duas diuersas species fiat, scil. Polypodium Filicem marem et aliam, de qua subsequente articulo dicendum, quam Filicem foeminam vocarunt. THEOPHRASTUS ERESIUS (*Hist. plant. lib. 9. cap. 22.*) lumbricum latum, vt olim dici solebat, Pteride sua expelli paucis verbis notat.

tat. Taeniam excuti radicis Filicis maris drachmis quatuor ex aqua mulsa (melicrato) sumtis, efficacius autem in connubio Scammonii et Hellebori nigri, et Allii esu praemisso innuit DIOSCORIDES (*M. m. lib. 4. cap. 186.*). GALENUS (*de simpl. med. lib. 8. ed. RICCI*) pariter in eundem finem radicis drachmas quatuor eodem mellis vehiculo ebibendas suadet. PLINIUS (*Lib. 28. cap. 9.*) praeconio pari utramque filicem complectitur, et taenias radice cum melle pelli, ceteros vermes intestinales eadem ex vino dulci triduum potata affirmat. Potuit ex hisce fontibus prima persuasio virtutis anthelminthicae Filicis maris enata fuisse. Sed quae sequentes auctores de ea narrant, si recentissimos quosdam excipiam, tam breuiter dicta sunt, tam parum ad usum practicum accommodata, ut non multum referat horum nomina hic recensuisse; id ad minimum docent, non intercidisse tum temporis rumorem de hac stirpis efficacia. Illuc refero derivationem vocis Germanicae Farenkraut (Filicis) a lumbricis latis intestinalibus, Faren olim dictis, quam VALERIUS CORDEUS (in DIOSCOR. *lib. 4. c. 156. edit. Paris. p. 344.*) facit cum specifica huius facultatis commemoratione. Praesentissimam pestem taeniarum et lumbricorum vocat SIMON PAULLI (*Qua-*

dripart. bot. ed. FICK p. 333.) Filicis maris radicem et ab agyrtis inter secretissima arcana aduersus hosce hospites offerri, et sufficere dosin drachmae vnus edocet. SENNERTUS (*Pract. med. lib. 3. pag. 214.*) non videtur ex proprio experimento pondus rei addere, radicis autem Filicis (qualem non dicit) drachmas tres adulto, infantibus minorem quantitatem ex aqua Galegae, concedit. Sine dubio, vt de vera huius radicis virtute constet, oportet eam solam dare, nec subiungere ea, quae vel ipsa necandi vermes vim possident, vel hacce radicem Filicis superant. Istius simplicitatis plura hactenus exempla proposita, sed plura iam subsequantur. Sufficit nempe ad experimentum cel. WENDT (*GMELIN Diff. cit. p. 50. WENDT Nachricht vom clin. Institut zu Erlangen, Pensf. 5 et 6. p. 44. 46.*) pluries radicem solam ad drachmas duas s. tres in vehiculo congruo, optime in aqua sola, dare. Iuveni septendecim annorum tribus drachmis radicis mane captis hora elapsa pars taeniae quatuordecim vlnas longa, capitulo praedita secessit (*Diff. cit. p. 51. Cas. 1. WENDT l. c. p. 46.*). Ex vnico praebio radicis ad tres drachmas simul viginti et tres cubiti Taeniae in foemina expulsi (*Diff. cit. p. 52. Cas. 2.*). Infanti autem feskuienni decoctum ex
drach-

drachmis duabus radicis et quatuor vnciis aquae percolatum et edulcatum, ad dimidium cochleare ante meridiem quolibet bihorio datum, post quatuor dies plura taeniae frusta perlonga excussit (*l. c. p. 53. Cas. 3. WENDT l. c. p. 45.*). Est qui inertem pronunciat, si diu ante usum radix in pulverem redacta fuerit, hinc efficacissimam declarat in recenti pulvere (*Veckofkrift for Läkare, vol. 6. p. 172.*): vix vero ab odoribus partibus, quae nares non valde afficiunt, vis dependet, quum et in decocto valeat.

Ast non omnibus arrisit haecce simplicitas, sed multi contra Taeniam eam tentantes vel purgantia cum illa commiscuerunt vel illi subiunxerunt, vel et praemisferunt varia corpus praeparandi causa. Exemplum eius supra ex DIOSCORIDE adfuit. Passim drastica resinosa, ut Scammonium, Gummi guttae, passim mercurialia placuerunt, vel alia, simul.

Eius quoque ratio est in specifico cel. HERRENSCHWAND, ut vel cognoscitur medendi norma, quam ipse tandem, post tot antea conceptas coniecturas vel diuersas narrationes ab ipso aliis factas, haud ita pridem publici iuris fecit. Differt

ista micifice ab exemplis istis, quae alibi (*Appar. med. vol. 4. p. 122.*) recensui, et coniungit remedia, quae nostris praecipue temporibus celebritatem insignem contra vermes nata sunt. Ex quibus omnibus inter sese comparatis colligere primum est, modo excipjatur Gummi guttae, quod in omnibus praeeptionibus praesto est, mutasse eum sua consilia pro temporum serie, donec tandem lumina seriora aliorum petita coniungere in aegrorum salutem disceret. Ipse vero in experimentis (*Traité des principales et des plus fréquentes maladies externes et internes 1788. p. 444. et Ordonnances p. 105.*) subsequentes regulas subministrat. Per biduum, si ventriculo iustum robur competit, mane ieiuno stomacho et bihorium post modicam coenam, aqua, vel intra nebulam, capitur drachma vna pulueris radice Filicis maris, vel sub eius defectu Filicis foeminae. Tertio die mane pulvis ingeritur hicce: ℞ Gummi guttae gr. xij Sal. Absynth. neutr. gr. xxx Sapon. Starckey gr. ij. Misce intime D. ad chartam; fiant doses tales seorsim numero requisito. Hic pulvis spatio duarum vel trium horarum plerumque vomitionem vnam vel alteram blandam, totidemque deiectiones aluinas ciet. Euacuationes hae leuantur bibendo post

quam-

quamlibet poculum (gobelet) aquae tepidae vel duos cyathos infusi Theae; tres horas post capitur in cyatho iusculi carnei vncia vna olei Ricini. Hora post haustus olei iteratur, et, nisi vermis non fecedat, tertius haustus bihorio post secundum capitur. Hunc excipit mitisalui deiection, et paullo post vermis in fellam perforatam deponitur. Si vero iter detrectat, applicatur vesperam versus clyisma ex partibus aequalibus aquae et lactis additis olei Ricini vnciis tribus, et plerumque hoc vermem integrum cum suo filamento excutere solet. Haec ille, aliis licet verbis. Addo eum hancce medendi normam duplici taeniarum speciei parem reperisse et Solio et T. latae l., et quum vna subinde lumbrici fecefferint, elucet, vel hocce cadem subigi posse.

Proximum est de Specifico sic dicto Nufferiano contra Taeniam dicere, quod cum Herrenschwandiano saltim ex descriptione, quae de hoc nouissime in vulgus prodiit, multum similitudinis habet. Vidua scilicet Chirurgi NUFFER (vel vt Galli scribere malunt Nouffer), degens in oppido Murten (Morat Gallis) pagi Bernensis, per viginti pluresque retro annos ex praeceptis et exemplo
 mariti

mariti vita functi administraverat arcanum remedium contra taeniam, quo non solum Heluetos multos, sed et peregrinos profapiae excellioris et remotissimae patriae ad suas aedes allegerat. Fuit inter hosce Princeps BARANTINSKI ex Russia oriundus, qui die post suum aduentum ad foeminam illam integram Taeniam euacuavit. Redux autem Parisios novam postquam taeniam dimidium annum post fenserat, eam ad se proficisci curaverat; nec iteratum experimentum inane tum fuit, sed intra quindecim horas taenia expulsa fuit, aliisque aegris, qui ibidem eius opem desideraverant, idem successus contigit. Rumor efficaciae quum ad ipsas Regis Galliae aures perveniret, ecce post plura fausta in taenia laborantibus experimenta dedito studio instituta, et testimonio fauente ab experientissimis viris LASSONE, MACQUER, DE LA MOTTE, DE JUSSIEU, CARBURI et CADET lato, 18000 libris Gallicis solutis Rex sibi arcanum vindicavit, et vulgari permisit, vnde enata scriptio, quae rem totam declarat (*Precis du Traitement contre les Taenias ou Vers solitaires pratiqué à Morat en Suisse examiné et approuvé à Paris. Publié par ordre du Roi; à Paris 1775.* Recusa exstat haec commentatio in *Journ. de Medecine, tom. 44. p. 222. sqq.* ex quo fonte nominatim

natim subsequētia hausi. Versio eius Anglicana prodiit in SIMMONS'S *Account of the Tenia-and method of treating it. Ed. 2. Lond 1778*; Germanica Erlangae; item conf. *Beschreibung d. Banæurms nebst den Mitteln wid. denselben, Kempten 1776.*) Initium curationis totius fit iusculo ex pane et multo butyro velperi forbillato, et, si aluo strictiori tentetur, subiungitur clyma ex foliis Maluae aut Althaeae mixtum pauxillo salis et oleo Oliuarum. Postridie summo mane specificus sic dictus, pulvis capitur, nimirum radicis Filicis maris drachmae tres in aquae destillatae Filicis vel florum Tiliae vel aquae communis vnciis quatuor vel sex. Ad auertendam nauseam exinde nascituram, e re est corticem Citri conditum vel simile gratum masticare vel os eluere grato quodam liquore, vel olfacere acetum. Quodsi autem vere puluerem vomitu reiiiceret, post sedatum fastidium nouam dosin sumere oportet. Exactis postea duabus horis bolus purgans requiritur, cuius formula sequens: \mathcal{R} Panaceae mercurialis Refinae Scammonii \widehat{aa} gr. xij. Gummi guttae gr. v. M. F. pulvis subtiliss. et cum Confectionis de Hyacintho q. s. in bolum mediae consistētia redigendus. In hominibus robustioribus et strictioris alui augetur quantitas singulorum

rum medicaminum, in debilioribus et sensilioribus diminuitur illa vel omittitur Gummi guttae vel bolus diuiditur in minores portiones partitim capiendas. Huic bolo mox superbibitur vasculum vnum vel duo infusi Theae viridis tenuis; dum vero bolus vim suam exferit, forbillat aeger per vices vasculum vnum vel alterum, donec vermis exclusus fuerit, quo facto iusculum carneum exhibere conuenit. Quodsi autem bolus aluum non sufficienter moueat, post quadrihorium drachmas duas ad octo falis Sedlicensis vel cathartici amari aqua calida solutas capere opus est. Vermis vel coaceruatim vel in longitudinem extensus secedit: posterius si fit, mora protracta in sella perforata et copiosus - potus Theae debilis calidae commendandus, vel, nisi hoc sufficiat, iterata dosis falis purgantis absque variato situ, donec vermis omnino aliquando excutiatur, sed rarius modo post prandium deiicitur. Imo contingit subinde, vt abiturum suum differat in subsequenter usque diem, quod si fit, primum iteratur puluis et horas duas post falis purgantis drachmae sex vel octo. Subinde puluis specificus solus, ante captum bolum purgantem, vermem euerrit, quod si fit, duabus tertiis modo boli vel eius loco sale vnice acquiescit.

fcitur. — Contra taeniam latam L. praecipue valere compertum (NUFFERIA; PALLAS in *neuen nord. Beytr.* vol. 1. P. 1. p. 55.). WAGLERUS (in GÖTZE *Naturgesch. d. Eingeweidewürm.* p. 276.) adeo ex inertia Nufferiani remedii coniecit Taeniam Solium subesse. Anne ideo minus potestatis exferit in Taeniam Solium LINNEI s. cucurbitinam PALLASII h. e. eam longis et angustioribus articulis sponte sese disiungentibus instructam, quod haec proboscide armata fruitur, ista autem proboscidem inermem gerit. NUFFERIA tamen suadet, vt tentamina in Solio L. iterentur; et hanc quoque ipsam vere expulsam experimentis constitit (*Precis du traitement &c. Cas. 2. 3.* SIMMONS *l. c. Append. Cas. 2. p. 61. Cas. 4. pag. 69.*). — Negari nequit praeter successum felicem, qua NUFFERIA et Murtoni et Parisiis gauisa est, alios quoque medentes spe sua non excidisse. Fauent huic medelae experimenta Parisiis pro exploratione remedii facta (V. *Precis cit.*), casus duo a cl. ESPIAUD descripti (in *Journ. de Medecine, tom. 47. p. 139.*), casus alius in Anglia cl^{mo} SIMMONS (*l. c. pref. p. 17.*) obuius, aliique quatuor cum isto a cl. BLACKBURNE communicati (*l. c. p. 57. sqq.*), casus a cl. SEIP (*Diff. Sylloge obseruat. praef. KRATZENSTEIN, Hafn. 1782. in TOD. Bill.*

Bibl. vol. 9. p. 479.) commemoratus, alius recensitus a cl. SCHMALZ (*Chir. u. med. Vorfälle, p. 200.*). In Suecia non minus voto satisfecit pluries (Vid. *Veckskrift för Läkare. vol. 4. p. 253. BERG. Mat. m. p. 849.*). Quod quidam ibidem (*Veckskrift, vol. 5. p. 297. et vol. 7. p. 177.*), prout quoque cl. WEIKARD (*Verm. med. Schrift. P. 1. p. 71 sqq.*), qui tamen aliquando praestantiam eius expertus est, aliique, de inertia querantur, tanto minus mirum est, quum ipsa NUFFERIA illam subinde admittat. Vtinam medici semper addiderint contra quamnam speciem taeniae valuerit, nec ne. Verendum quoque, ne subinde ob cognationem malorum ex Taenia cum aliis morbis eius praesentiam suspicati fuerint, quando culpa caruit.

Trutinando tranquilla mente singula conamina et remedia in hoc curationis genere adhibita virtutis meritum inter plura diuisum deprehendo. Sunt, e. c. cl. SIMMONS (*l. c. Preface p. 7.*), qui bolo purganti totam vim adscribunt, ut qui plura comprehendit iunctim, quae singula alias vermes necare didicimus. At non sua laude esse exuendam ipsam radicem Filicis, constat ex efficacia, quam vel solam exercere supra indicaui, et experimentis

rimentis, quod aliquando iam ante bolum datum taenia secesserit. Credi possit, mechanico modo radicem hanc vermibus infestam esse, intercipiendo adhaesionem siccitate sua ad latera intestinorum sub magna ista eius quantitate, qua veteres vsi sunt, item NUFFERIA: aut in decocto quoque valuit (V. supra p. 457.). Sufficit scire, quid efficiat, etiamsi modus nos lateat.

Non taeniam modo expellit Nufferiana curatio, sed et lumbricos intestinales. Ita puella decennis rustica, hisce hospitibus vnice tentata (Vid. DE MAN in *Nov. Act. nat. curios. vol. 7. p. 143.*), expulsis ad sexaginta sex vsque vermibus sanitatem absque conspicuis turbis recuperavit; ab eo tempore non dubitavit medicus in pertinaciori casu ad horum potissimum medelam confugere: tam parum sibi a ferocia effectus, quem alii reformidant, metuit. Difficilius tamen eliminari lumbricum taenia hac curatione, est qui innuit (ROSENBLAD *Diff. de taenia, resp. ACHARIO, Lund. p. 34. not. o.*). — In larvis muscae meteoricae expellendis, vnde multa incommoda exorta, casu viri singulari profecit (SPARRMAN in *Vet. Acad. Handl. 1778. p. 65*); contra hasce autem videtur plus potestatis inesse

Appar. medic. Vol. V. G g bolo

bolo purganti quam radici Filicis, nam puluere eius licet laruae obiectae supra horam fuissent, feruarunt tamen pristinam alacritatem. — Maiori simplicitate vero ipsa radix lumbricos puellae quinquennis excussit, scilicet in electuario cum melle, data mane et vesperi radicis drachma vna (GMELIN *Diff. cit. p. 54.*).

Tam ante detectam Nufferianam medelam, quam postea a variis medicis similia remedia variato ordine et delectu tentata sunt, quorum commemorationem addere operae pretium duco. Cl. RENAUD (in *Hist. de la Societé R. de Medec. 1776. p. 279.*), antequam ista innotescerent, praecipere solitus fuit vesperi clyisma ex sapone aqua soluto, et sequentibus quinque diebus ieiuno stomacho radicis Filicis maris drachmam vnam ex aqua Portulacae, subiunctis tum bolis ex Aquila alba, Jalappa, Rheo et Melle; pro potu fuit decoctum radicis Mori. Hisce auxiliis expulsa a iuvene taenia Solium; et successit res casibus, quibus non suffecerunt Nufferiana. Ex mente cl. RUD. AUG. VOGEL (*Praelect. de cogn. et curand. praec. C. H. offeet. p. 652.*) nihil valentius taenias eliminat, quam puluis ex radicis Filicis scrupulo dimidio et Gummi guttae granis tribus

tribus circiter, mane et vesperi per aliquot dies adhibitus. Hoc eodem cl. ALIX (*Obs. chirurg. fasc. 2. p. 127.*) taeniam Solium cum ducentis vermibus cucurbitinis excussit. Cl. DUNCAN (*Med. Cases and Observ. p. 409*), praemissa mane radicis Filicis drachma vna, aliquot horas post electuarium ex Calomelano, Gummi Guttae et Cremore tartari cum syrupo simplici dedit repetitis eodem die vicibus, et casu singulari eandem taeniam emolitus est. Successus idem contigit in taenia cl^{mo}. OGILVY OF TORFAR datis Filicis drachnis duabus mane et aliquot horas post Jalappae vna drachma cum Calomelanos granis decem, dum medela secunda vice exhiberetur (*SIMMONS l. c. p. 76.*).

Ista a praeceptis NUFFERIAE deviatio partim pro scopo habuit turbas insignes varias, quae passim a stimulo boli purgantis enatae fuerant, euitare; quidam enim eum mox euomunt, alii tormina postea atrociora cum tenesmo sentiunt, eaque diuturna, deiectionem virium experiuntur, sudorem in facie erumpentem, subinde sanguinis tantillum per aluum excernitur, vel symptomata febrilia sese associant; nec aetati et temperiei singulorum congruus est, ita vt aliquando remedium ipso morbo

peius extiterit. Nihilominus tamen ad reliquias eneruatae per Filicem taeniae emolendas, vel ad adiuuandum effectum, purgante vix carere possumus: quidni vero eligatur mitius, quod repetita dosi eundem effectum praestet, ac alterum fortius vno praebio captum. Eius generis est non cum simplici purgante comparandum oleum Ricini. Itaque ingesto puluere radice Filicis dosi a Nufferia praescripta, duas horas post olei huius vncia dimidia sorbetur cum cyatho infusi Theae vel iusculi carnei debilis, et hic haustus iteratur omni semihora, donec aeger uncias duas et dimidiam vel tres uncias olei ingesserit. Ipsum hocce oleum solum taeniam subigere aliquando, alibi iam dixi (*Appar. medic. vol. 4. p. 219.*). Quam utile autem connubium eiusdem cum radice sit, quod cl. DUNANT (*Journ. de M. t. 49. p. 47. sq.*) iniunxit fretus sua experientia, vltius confirmat cl. BLACKBURNE (in SIMMONS *l. c. p. 71.*), qui hocce oleum vitello oui subactum cum aqua Hordei dedit. Aliquando suffecit duas horas post captum puluerem radice Jalappae grana viginti quatuor exhibere (WENDT *l. c. p. 45.*).

Reliquae virtutes medicae commemoratae de hac radice saltim hodie non multum mirationis faciunt.

ciunt. Laudata quidem passim instar roborantis, emmenagogi, vulnerarii, sed vbiuis dubia haecenus fide. Tam huic quam subsequenti speciei sterilitatem foeminis inducendi et abortum viui foetus et expulsionem mortui ciendi vis tributa a veteribus, THEOPHRASTO, DIOSCORIDE, GALENO, PLINIO aliisque. Recentius cum Filicis maris radice experimentum fecit, quod mirum, cl. OLIVER (*V. Journ. de Medec. tom. 12. p. 129.*) in foemina foetum mortuum vtero gerente decocto Filicis, eumque excussit mense sexto. Liberat eam ab hocce opprobrio SPIGELIUS (*Oper. tom. 2. p. 106.*) argumentis haud infirmis, et sane male ageretur cum iis gentibus, quae panem inde conficiunt. In cereuisia coctam incolae insulae Feroe eam contra calculum adhibent (SIM. PAULLI *Quadripart. p. 334.*). Qui in Britannia Gallica, item Normandia, ex radice Pteridis aquilinae sub annonae charitate panis paratur, sed malae indolis ad iudicium TOURNEFORTII (*Hist. de plant. des environs de Paris, vol. 2. p. 351.*), hunc iustius parari ex radice Filicis maris, vtpote frequentioris, arbitratur GUNNERUS (*Fl. Norveg. vol. 1. p. 5.*) non sine praeuiis aliquot exemplis. Radix et frons tam huius quam aliarum quarundam filicum densaedis coriis ouillis et caprinis inferuit

(GLEDITSCH *verm. Ahhandl. tom. 1. p. 24.*). Molestum ceteroquin, vt aliae proceriores filices, paucis et syluis vitium ob radices late diffusas, quibus suffocantur aliae stirpes et disseminati arborum et fruticum impedimentum ponitur, vix arte extirpandum.

HERBA. Longe minori in pretio in re medica est. Ex libris tribus recentis linteo immixtis prelo eruuntur fucci viscosi e luteo fusci amaricantis adstringentis vnciae sedecim. Aqua destillata fragrantem odorem habet. Herbae fuscatae libra dimidia erogatur extracti aquosi primi vncias duas drachmas sex et scrupulos duos, eiusque subdulcis leniter adstringentis tandem amaricantis. Eadem quantitas autem herbae offert extracti resinosi primi vnciam vnam et drachmas septem cum scrupulo vno (GMELIN *Diff. cit. p. 34.*). Multum salis alcali fixi contineri in ea, iam dudum cognitum. Sed curatius determinanda proportio: librae nouem cum dimidia fuscatae herbae combustionem dederunt cinerum vncias decem cum dimidia. Inde erutae salis alcali fixi vnciae duae cum drachmis duabus, sed simul cinerum dictae quantitati inesse comperit tartari vitriolati tantillum et sal digestiuum

Syluii

Sylvii ultra quadruplum, reliquum est terra calcarea et filicea item exiguum terrae metallicaee ferreae (GMELIN *Diff. cit. p. 37.*). In Anglia huius et subsequenti filicis cineres lotricibus loco saponis vel lixiuii accepti sunt (RAII *Hist. pl. T. I. p. 149.*) — Herba pecoribus prostrata in Noruegia penuriae foeni subuenit (GUNNER *Flora Norveg. P. I. p. 5.*).

Anglis conferua turionum huius speciei, vel aliarum quarundam filicum olim in rachitide placuit (BOWLES apud RAIUM *l. c. p. 151.*). Ipse GLISSONIUS non spernit gemmas huius stirpis contra rachitidem, in formulis vel magis vel minus compositis (Vid. EJUSD. liber *de rachitide e. c. p. 380. sq.*). Conducunt et folia sicca huius aliarumque filicum ad pulvinaria et culcitrās, quibus rachitici incumbunt, quo plumarum loco leui pressione laxam cutem corroborent (V. SWIETEN *Comment. vol. 5. p. 619.*).

P T E R I S.

LINN. *Syst. veg.* p. 782. *Gen. pl.* p. 559.

551.

Pharm. FILICIS FOEMINAE *Radix.*

Pteris aquilina; frondibus supradecompositis, foliolis pinnatis pinnis lanceolatis, infimis pinnatifidis, superioribus minoribus LINN. *Spec. plant.* p. 1533. item BOLTON *Filic. Brit.* p. 16. tab. 10. Filix ramosa maior pinnulis obtusis non dentata c. B. Filix foemina FUCHS. *Hist. stirp.* pag. 569. Depicta quoque in BLACKWELL'S *Herbal* tab. 325. Perennat. Crescit in sylvis sterilibus et dumetis asperis.

Existimatur esse *Θελυπτερις* THEOPHR. et DIOSC.

Et haec quidem est Filix foemina, cuius practici libri crebro meminerunt, non Polypodium Filix foemina LINN.

RADIX longa, digitum crassa, solitaria, extus nigra, interne maculata, saporis visceris amaricantis et magis nauseosi, quam in Filice mare. Librae eius tres erogant succi expressi uncias sex tenacitate mellis instructi (CAR. CHRIST. GMELIN *Diff.*

de

de Filicibus, p. 28.) Ex radicis ficcae aqua decoctae libra vna pond. med. obtinetur extracti aquosi primi magna quantitas, scilicet vnciae nouem saporis amaricantis subadstringentis; extracti spirituosii primi autem emergunt ex eodem pondere radicis modo drachmae quatuordecim cum scrupulis duobus.

In laude contra taeniam apud multos pari passu cum Filice mare ambulat, quin quidam hanc Pteridem seorsim memorant, vel alteri praeferunt. Ita HALLERUS (*Hist. stirp. Heluet. n. 1688.*) virtutem anthelminticam ad hanc restringit; ALSTON'S (*Lectures on the Mat. m. vol. 1. p. 446.*) potiorrem huic inesse significat. Est haec (Fougere femelle) praecise, quam ANDRY (*Generation des vers dans le corps de l'homme, p. 170. sqq.*) tantopere celebrat: nolo formulam largae farraginis citare, sed potius probo praebium simplex istud ex radicis huius drachmis duabus cum melle vel radicis drachmis tribus cum vino albo; cuius vero remedii repetendi ter vel quater per interuallum vnus diei, quo laxans praebetur, incidit necessitas. Iphis infantibus, qui mammis inhiant, conducit mane data ad drachmam dimidiam in duas portiones

474 FILICES. PTERIS AQUILINA.

diuisam cum pauxillo lactis, subiuncto purgante postero die (*l. c. p. 172.*). An haec radix intrauerit arcanum illud olim celebratum Eau de Fougères cl. ANDRY, non dixerim: numerosa alia recipere post mortem eius gener DIONIS, qui in lucri communionem transferat, edixit (*Conf. VAN SWIETEN Comment. tom. 4. p. 729.*).

Lumbricis haec quoque radix aduersa est. Puer triennis quum pulueris eius drachma dimidia cum melle in electuarium redacta mane et vesperi vteretur, post secundam iam dosin lumbricos eiecit, aliosque post tertiam, vnde symptomata febrilia aliaque mala ex vermibus cessarunt (*GMELIN Diss. cit. p. 55.*).

Nolo ornare hanc stirpem aliis virtutibus illi adscriptis, quum non multa sed certa pro scopo habeam.

ADIANTVM.

A D I A N T V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 790. *Gen. pl.* p. 560.

552.

Pharm. CAPILLORVM VENERIS vulgo,
ADIANTI Ph. Paris. *Herba.*

Adiantum Capillus veneris; frondibus decompositis, foliolis alternis pinnis cuneiformibus lobatis pedicellatis LINN. *Spec. pl.* p. 1558. JACQU. *Misc. Austr.* vol. 2. p. 77. tab. 7. BOLTON *Filic. Brit.* p. 54. tab. 29. *Adiantum foliis Coriandri* c. B. Perennat locis vdis, in muris, petris, ad oram puteorum Europae calidioris, vt Galliae australis, Italiae. Repertum et in Heluetia transalpina (HALL.), in insula Scotica Arron (LIGHT-FOOT), Vergefti (SCOPOLI), Goritiae (JACQU.).

Substituuntur huic passim aliae species. Nimirum *Adiantum pedatum* L. depictum in CORNUTI *Canadens. pl.* tab. 6., quod nomine *Adianti Canadensis* vel *CAPILLI VENERIS CANADENSIS* in *Ph. Paris.* venit, et ob odoris fragrantiam a quibusdam praefertur (GEOFFROY *Mat. medicale*, tom. 5. p. 54. LEWIS *M. m.* p. 19. WITTWER *Diff. idea dispensatorii nostris temporibus accommodati*, p. 20.), tam in Galliae, quam

quam feriori tempore in Angliae officinis vſitatum. Ex barbaris Americae ſeptentrionalis vrbici in malis variis pectoris illud adhibere didicerunt; indeque factum eſt, vt quotannis in Galliam magna copia transmittatur (KALM *N. amer. Reſa*, vol. 3. p. 338.). Ab aliis (BEAUMÉ *Elem. de Pharmacie*, tom. 2. p. 197.) praefixo aequiparatur. Porro *Adiantum aethiopicum* L. in Capite bonae ſpei (THUNB. *Diff. de medicina Africa-nor.* p. 4.) eligitur. In REGNAULT *Botanique* ſub nomine Le Capilaire commun depingitur *Aſplenium Aſtantum nigrum* L. (Cfr. *Fl. Dan.* tab. 250. BOLTON *Filic. Brit.* p. 30. tab. 17.), vt vera ſtirps, quam et pro ſyrupo Capillorum veneris adhiberi nec carere virtutibus medicis, iam TOURNEFORTIUS declaravit (*Hiſt. des Pl. des envir. de Paris*, vol. 2. p. 346.).

HERBAE praefixae ſpeciei ſapor ſubdulcis ſub-auſterus, odor fragrans etſi debilis, qui ipſe infuſa aqua ſeruſida praecipue percipitur. Infuſio vel decoctio cum aqua veſtigia mucilaginis prodit. Plus cius extrahit aqua, quam ſpiritus vini. Dudum in morbis pectoris, vt tuſſi, repletionem pulmonum pituitoſa, raucitate, apud multos in exiſtimatione fuit, ridentibus aliis credulitatem. Nemo prudentior efficacioribus illam medicaminibus annumerabit.

bit. Inertem vero omnino pronunciare eam dicta non sinunt. Optimum esset in infuso theaeformi illam capere, ope sacchari edulcando, qua forma etiam parceretur iacturae partium odorarum. Sed praeprimis virtutem SYRUPO excipere placet.

Hic in Gallo-prouincia abunde paratur, indeque in alias regiones transmittitur. Ad fragrantiam herbae seruandam e re est, post coctionem syrupi illum adhuc calidum superinfundere herbae ruditer concisae, et moram illi concedere, donec refrixerit, dein colare. Odor gratior illi impertitur, si post colaturam, antequam omnino refrixerit, aquae florum Naphae tantillo impraegnatur. Venalis saepe a fraudulentis hominibus male effingitur, omittendo herbam et contra ea soluendo mucilaginem Gummi Arabici vel aliam aqua saccharata; quin quidam merum saccharum aqua solutum eius nomine vendunt. In leuioribus pectoris affectionibus ex dictorum numero ferendus, dum vel ad exigua cochlearia ingeritur, vel loco sacchari infuso Theae admiscetur vel in linctibus mixturisque cum aliis capitur.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SYRUPUS CAPILLORUM VENERIS SIMPLEX *Ph.*
Wirt. p. 205. Consueto in syrups more paratur,
 addita aqua Rosarum vel florum Naphae. De vir-
 tute iam dictum. Saepe vices syrups sacchari sim-
 plicis in formulis agit.

SYRUPUS CAPILLORUM VENERIS COMPOSITUS *l. c.*
 Ultra rem additamentis variis pectoralibus auctus.
 Inusitatus.

A S P L E N I U M.

LINN. *Syst. veg.* p. 784. *Gen. pl.* p. 560.

553.

Pharm. LINGVAE CERVINAE s. SCOLO-
 PENDRII *Herba.*

Asplenium Scolopendrium; frondibus simplicibus
 cordato-lingulatis integerrimis, stipitibus hirsutis
 LINN. *Spec. pl.* p. 1537. BOLTON *Filic. Brit.* p. 18.
tab. 11. Var. α Lingua ceruina officinarum C.B.
 Icon: CURTIS *Flor. Lond.* REGNAULT *Botaniq.* La
 Langue de Cerf. Perenne in rupibus et umbro-
 sis locis Europae australioris.

Haec

Haec et subsequentes tres species vna cum Adianto aureo offic. olim HERBARUM QUINQUE CAPILLARIUM in pharmacopoliis venerunt, singulisque supares vires tributae. Hodie neque figillatim neque iunctim magno in pretio sunt. Adstringere omnes leniter et sapore et colore fusco nigricante, quem solutioni vitrioli martis conciliant, cognoscitur. In roborandis visceribus, profluviiis aluinis et haemorrhagiis coërcendis, sabulo pellendo, obstructionibus lenioribus praecipue lienis referendis, valere olim iusto maiori fiducia creditum. Non suppetit haëtenus, vera et enucleata experientia priuas herbarum harum vires excutere. Differre in quibusdam, et odoris et saporis praeter dictum diuersitas iam significat.

HERBA Scolopendrii, dum recens, fricta odorem subnauseosum spargit, qui autem siccano eam perit. Intrat SPECIES VULNERARIAS Heluetis nomine FALLTRANK notas. Infusum theaeforme aptissimum.

554.

Pharm. CETERACH *Herba.*

Asplenium Ceterach; frondibus pinnatifidis, lobis alternis confluentibus obtusis LINN. *Syst. veg.* p. 784. BOLTON *Filic. Brit.* p. 20. *Ceterach officinarum* C. B. ICON: REGNAULT *Botanique* Le Ceterac. - Perenne in rupibus et muris Europae australioris.

HERBAE hinc praeter subausterum saporem mucilaginosus competit. Hinc forsitan pectoralis habita. Sabulum renum mouisse in infuso data illustri exemplo legitur, quo praegresso auide in Gallia eam tentarunt (LEWIS *Mat. med.* p. 203.).

555.

Pharm. TRICHOMANES *Herba.*

Asplenium Trichomanoides; frondibus pinnatis, pinnis subrotundis crenatis LINN. *Syst. veg. ed. 12. p. 690.* *Asplen. Trichomanes* BOLTON *Filic. Brit. p. 22. tab. 13.* In isto libro LINNEUS primo epitheton *Trichomanes* antea (*Spec. plant. p. 1540.*) vsitatum, mutavit in alterum, confusionis cum aliis quibusdam speciebus congeneribus euitandi causa. Var. α . *Trichomanes* f. *Polytrichum officinarum* C. B. Icon: *Fl. Dan. tab. 119.* REGNAULT *Botan. Le Politric.* Perennat in muris et rupium fissuris.

HERBA saporis mucilaginosi, aliquantum dulcis cum austeritate. Hinc in raucitate et tussi ex pituita collecta olim non spreta, et Capillo Veneris suppar iudicata. Etiamnum in tam rigoroso selectu recipit herbam *Pharmacopoea Edinb. a. 1783. p. 63.* et *Pharm. Lond. Spe. 2. p. 15.* Et diu intravit SYRUPUM DE ALTHAEA *Ph. Ed. 1758. p. 59.*

Pharm. RVTAE MVRARIAE Herba.

Asplenium Ruta muraria; frondibus alternatim decompositis, foliolis cuneiformibus crenulatis LINN. *Spec. pl.* p. 1541. BOLTON *Filic. Brit.* p. 28. tab. 16. *Ruta muraria* C. B. Var. 1. HALLER. *Hist. stirp. Helv.* n. 1691. Icon: *Fl. Dan.* tab. 190. REGNAULT *Botan.* Rue de Murailles. Perenne, in muris vulgare.

Desuevit HERBA, vt ceterae capillares dictae. Becchica praecipue praedicatur, et CHOMELIUS putat, se ptifana ex eadem, saccharo edulcata, vlcus pulmonum ex pleuritide praegressa enatum euacuasse et sanasse (*Ufuell. tom. 1. p. 116.*). Rara felicitas ex remediis, nisi vires, aetas, integritas humorum et sedes commoda, obsecudent.

E Q V I S E T V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 778. *Gen. pl.* p. 559.

557..

Pharm. EQUISETI *Herba.*

Equisetum aruense; scapo fructificante nudo; sterili frondoso LINN. *Spec. pl.* p. 1516. *Equisetum aruense*, longioribus setis c. B. Icon: CURTIS *Fl. Lond.* Perenne, vulgare agrorum vitium. Floret vere, scapo florifero autem euanido frons emergit, tota aestate vigens.

Praefixi hanc speciem auctore LINNEO in *Materia medica*. HALLERUS autem (*Hist. stirp. Helv.* n. 1677.) ad *Equisetum palustre* et *limosum*, quae in vnam speciem coniungit, virtutes medicas refert. ALSTONUS (*Lectures on the Mat. med.* pag. 133.) et *Equisetum fluuiatile* et *aruense* admittit; cl. BERGIUS (*Mat. med.* p. 841.) iterum *Equis. hyemale* sub EQUISETI MAIORIS offic. nomine, tribuens EQUISETI MINORIS offic. nomen *Equiseto aruensi* L.

Itaque hae stirpes prout genere iunguntur ita et viribus conueniunt, saltim in plerisque. Aliqua tamen dissidentia exoritur in recensu virium vel

nocentium vel proficuarum dum vnice faepe Equifeti nomini inhiandum est. Parce valde in vniuersum vsurpatur.

HERBA adstringens omnium fere iudicio est. Negatur id ad minimum de Equifeto aruensi, vt cuius infusum non nigrescit per vitriolum martis. A bobus Equif. aruense intactum relinquitur, praeterquam peregrinis vel fame coactis, qui ex hocce pabulo tabescunt (LINN. *Flor. Suec.* p. 367.). Ex Equifeto copioso inter pauca gramina crescente demisso et in horreum illato, quo vaccae et oves per hiemem faginatae, paucissimae absque abortu euaferunt (JO. HEINR. SCHULZE in *Act. nat. curios.* vol. 1. p. 521.). Similia de E. hyemali narrantur, vaccas praeterea inde iacturam dentium pati (GOTTSCHED *Fl. Pruff.* p. 66.). Diarrhoea in vaccis enascitur, quin immedicabilis, vt HALLERUS (*l. c.*) casu singulari obseruauit. In armentis mictum cruentum quoque creat (*Holl. Maatschapp.* tom. 8. p. 159.).

Inde iam ad vim lotii pellendi, quae hinc inde notatur (LINN. *Mat. med.* HALL.) concludi quodammodo potest. Sed et profuit Equifetum aqua decoctum ac calide extrinsecus pubis regioni impositum, eiusque fomentum in connubio decocti
pro

pro potu (RIEDLINUS in HEUCH. *Oper. pag.* 253.). Cum quibus haud facile comparari potest aliorum laus in mictu cruento sedando (*Comm. Nor.* 1733. *p.* 286.). In nephritide calculosa decoctum herbae Equiseti ex cereuisia alba adiecto butyro et melle tanquam domesticum, sed non spernendum remedium proponitur (HOFFM. *Med. syst. tom.* 4. *P.* 2. *p.* 386.). Dum dissuadet in calculo HOYERUS (*Ac. nat. curios. Cent.* 1. 2. *p.* 127.) ex casu vnico Equisetum, non de eo solo, sed combinato cum baccis Juniperi in puluere loquitur. Dissensus hi tanto nocentiores esse possent, nisi in hodierna praxi medica rarissimum esset Equiseti nomen.

ORDO LII.

M V S C I.

LYCOPODIUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 793. *Gen. pl.* p. 561.

558.

Pharm. LYCOPODII f. MVSCI CLAVATI,
Semen; Herba.

Lycopodium clavatum; foliis sparsis filamentosis, spicis teretibus pedunculatis geminis LINN. *Spec. plant.* p. 1564. Muscus terrestriſ clavatus C. B. *Lycopodium vulgare pilosum amfragosum et repens* DILLEN. *Hist. musc.* p. 441. *tab.* 58. *fig.* 1. Depictum quoque sistunt *Flor. Dan.* *tab.* 126. et REGNAULT *Botan.* Le Pie de Loup. Perennat in fyluis abiegnis item in torfaceis, ericetis, inuiis arenosis.

SEMEN f. PULVIS, POLLEN, SULPHUR f. FARINA (vt hodie Suecis) Lycopodii latet forma pulueris pallide flauī in spicae bialuibus et reniformibus capsulis, vt DILLENIIUS HALLERUSQUE illas vocant, vel antheris, vt LINNEUS nominat. Hic ipse prout
pro

pro vero antherarum polline, non femine, istum pulverem habet, ita et HALLERUS (*Hist. stirp. Helv. P. 3. p. 19.*). Erumpit sponte capsulis dehiscen-
tibus; pro vsu autem muscus refecatur, antequam squamae, spicarum pateant, et siccato eo dein domi
conquassatione spicarum pulvis excutitur. Matu-
ratio contingit Augusto mense vel Septembri. Cri-
bratione facta servatur vasis probe clausis.

Pulvis hic omni odore et sapore destituitur. Aquae iniectus superficiem servat, diuturna tamen agitatione pars fundum petit. Constat ex globulis minutissimis. Contrectatus digitis mollitiei sensum excitat et potius pinguedinis quam siccitatis, et adhaeret digitis. Insperfus flammae candelae vel alius ardentis corporis accenditur cum fulguratione et strepitu, non autem candenti carboni impolitus, super quo ipso fumans lente consumitur,

Aqua valde exiguum extrahit, scilicet ex pul-
veris vncia vna grana modo octo; spiritus vini au-
tem octauam totius partem, quae ipsa vel extra-
ctum resinofum vel oleum est, vtrumque nauseosi
saporis (NEUMAN. *Chym. vol. 2. P. 3. p. 263. sq.*).
Plures quoque igne aperto naturam eius rimati
sunt (WEDEL. *Diff. de musco terrestri clavato, p. 19.*

NEUM. *l. c.* p. 262. BERG. *Mat. med.* p. 852.). omnesque copiam olei empyreumatici obtinuerunt, e. g. NEUMANNUS, qui ex quatuor vnciis pulueris huius supra duas cum dimidia vncias eius elicuit. Paullo minus cel. BERGIUS, qui et curatius in diuersam transgressorum naturam inquisiuit; etenim eadem quantitas pulueris erogauit phlegmatis aciduli lutei drachmas sex, olei liquidi nigricantis totidem et olei butyracei collo vasis retorti adhaerentis fusco lutei drachmas duas, remanente in fundo carbone atro fragili. Sic igitur eadem redundant ex hoc puluere, ac ex cera, quam apes ex polline antherarum effingunt. Puluis quoque Lycopodii proxime dicto pollini e. c. ex Abiete, Typha, Lupulo rel. specie et colore simillimus est.

Sane omni attentione dignus iste in medicina est, si vel vnice contra intertriginem infantum tennellorum valeret. In hac vero et efficacissimus est, et tutior longe cerussa, quae saepe eclampsiam suscitatur, et puluere cyprio insperso, qui scabiei saepe causa existit. In omnibus familiis, certe in Suecia hoc sine notissimus (Conf. ROSENSTEIN *om Barns Sjukd.* p. 25.). Simplex inspersio per flocculum Gossypii sufficit ad excoriationem arcendam et, vt
ipse

ipse vidi, amplam profundamque superandam. Casu difficiliori, quo iam pus contrahi coepit, fidum reperi Vnguentum, a ROSENSTEINIO (*loc. cit.*) commendatum ex Vnguenti rosati (non cerati, ut iste innuit, quoniam hoc iusto durius est) vncia dimidia, Florum Zinci, Farinae Lycopodii drachma vna. Extensa etiam pulueris Lycopodii applicatio ad vlcera manantia serpiginosa, vlcera crurum (HELWICH in *Ephem. nat. cur. Cent. 9 et 10. p. 316.*). — Vulgaris est pro pilulis conspergendis ne cohaereant mutuo, et quo sapor ingratus paullisper celetur.

Non aequae certa sunt, quae de vsu interno sequuntur, quibus tamen fides olim habita haud mediocri. Vrinae difficultati subuenire perhibetur, cuius retentio in infante quum causa existeret epilepsiae, vtrumque malum puluere sublatum fertur (WEDEL. in *Misc. nat. curios. Dec. 1. Ann. 3. Obs. 15.*). Nominatim in difficultate vrinae infantum laudatur (WEDEL. *Diff. cit. p. 26.* LENTIL. in *Miscell. nat. cur. Dec. 3. App. ad ann. 5 et 6. p. 98.*). Nephriticis (WEDEL. *Dissert. l. c.*), imo calculosis (CONR. GESN. *Epist. p. 92. b.*), prodesse pariter creditus. Infantibus laborantibus cardialgia et torminibus

ventris flatulentis a mulierculis Misnensibus, certe non conspicua auctoritate, olim propinatus (GARMANN. in *Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 1. Obs. 17. p. 198.*). Vt taceam alia, vix credibilia a WEDELIO (*Diff. cit.*) vbertim proposita.

Fulguratio, quam dixi puluere flammae in-
 sperfo conspici, ignibus artificialibus idoneum
 eundem reddidit. Quo fine et Persae illum in
 Russia copiose coemtum item Russi adhibent (OLEA-
 RII *Reisebeschreibung nach: Muffkau und Persien, lib. 4.
 cap. 24. p. 342.*). Serius innotuit substitui huic
 eodem scopo posse pollen Typhae latifoliae L. quod
 commodius colligitur (NITSCHMANN in *Beschäftig.
 Berl. naturf. Freunde, vol. 3. p. 437.*).

HERBA. Rarius longe praecipitur. Vomitum
 in quibusdam decoctum ciet (WELSCH in *Miscellim.
 insert. Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 4. 5. p. 31.
 VICAT Memoire sur la Plique Polonoise, p. 58.*). In
 plica Polonica testimonio non vno eximia praestat,
 indeque stirps haec Plicaria dicta. Eo fine deco-
 ctum tam interne, quam ad lotionem capitis ad-
 hibere visum est, item linimento herbam excipere;
 in comparatione cum aliis medicaminibus adeo
 omnem paginam absolvere expertus quidam affir-
 mat

mat (*Breslauer Samml.* 1720. p. 403.). Quibusdam placet herba Lycopodii et Brancae vrsinae iunctim coquere et fermento addito acidiusculum potum parare, sicque pro consueto potu et ad iuacula fumere; non neglecta tamen lotione ope decocti saturati (A BERNIZ in *Miscell. nat. cur.* Dec. 1. Ann. 2. p. 94. sqq.). Sufficit subinde sola decocti cum aqua vel cereuisia parati fomentatio calida vel tepida per lintea bis vel ter de die, vnde dolores ac spasmi sopiti, cutis rigida et arida emollita, pori ac meatus obstructi et contracti referati sunt (ERNDETEL *Warsavia physice illustr.* cap. 6. p. 210.). Magni quoque facienda est hac in re experientia cl. VICAT (*l. c.* p. 58.), qui semper salutarem effectum sibi attulisse in aegris huius generis asseuerat, continuans usum decocti, quamdiu absque vomitionibus illud ferre valuerunt.

Integritatem restituere vino pendulo seu fluctuanti, quod iam lentorem contraxit, Lycopodium in dolio-suspensum legitur (SCHWENCKFELD *Catal. stirp. et fossil. Siles.* p. 141.). Imitatione dignum est, storeas (Matten) palmaris circiter crassitiei parare ex recenti huius vel Lycopodii annotini herba apte contexta, pro calceis ante introitum per
ianuas

ianuas conclauium detergendis, prout vulgare in Suecia est; ita et munditiei conclauium consulitur et oculi grata viredine pascuntur.

559.

Pharm. MVSCI ERECTI Herba.

Lycopodium Selago; foliis sparsis octofariis, caule dichotomo erecto fastigiato, floribus sparsis LINN. *Spec. pl. p. 1565.* Selago vulgaris Abietis rubrae facie DILLEN. *Hist. musc. p. 435. tab. 56. fig. 1.* Muscus erectus ramosus saturate viridis C. B. Selago tertia Thalii JAC. BREYN. in *Miscell. nat. cur. Dec. 1. Ann. 4. 5. p. 183. c. fig.* Depictum porro vide in *Flor. Dan. tab. 104.* Perenne in rimis faxorum, fyluis acerosis, iuniperetis sterilissimis Europae borealis; nobis in Bruçtero.

Rusticis loco natali hinc inde domesticum; in reliqua praxi medica desuevit.

HERBAE fapor non amarus nec acris, attamen gustui aduersus. Vomitum ciet vehementem. (BREYN. *l. c. p. 184.*); item aluum fortiter purgat. Decocto in hunc finem vtuntur in Ingria (GORTER *Fl. Ingr. p. 66.*); infuso in Smolandia (LINN.

Amoen.

Amoen. vol. 7. p. 305.), vbi in dosi saepe peccant, quae haecenus non' satis definita est. Meretrices foetum ea pellere aliquando tentarunt, vnde olim ex officinis suspectis hominibus non vendita (*BREYN. l. c.*). Rustici Suecici narratur exemplum, qui se ipse coniugem et familiam siphilitide laborantes decocto sanauit (*LINN. l. c. p. 382.*). Lotione decocto facta rustici in Suecia equos, vaccas, sues aliaque pecora a pediculis liberant (*l. c.*). Anceps vero est periculum in hominibus contra haecce infecta, caput enim inde turbari maxime, cognitum (*BREYN. l. c.*). Sugillationes ex lapsu in fomentatione discutit plurium consensu.

POLYTRICHUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 795. *Gen. pl.* p. 563.

560.

Pharm. ADIANTHI AVREI *Herba.*

Polytrichum commune; caule simplici, anthera parallelepipedæ. Var. *α.* LINN. *Spec. pl.* p. 1573. *Polytrichum aureum maius* C. B. *Polytrichum quadrangulare vulgare*, Jaceæ foliis ferratis DILL. *Hist. musc.* p. 420. *tab.* 54. *fig.* 1. Imaginem quoque sistit *Fl. Dan.* *tab.* 295. item REGNAULT *Botan.* La Percemouffe. In locis vliginosis et humidis crebrum.

HERBÆ vsus euiluit et quæ passim de ea recensentur vires fidem fere superant et superstitionem redolent. Capillarium vna, sicque communi cum reliquis laude sreatui pituitæ in pulmonibus collectæ promouendo apta iudicata, æque ambigua auctoritate. Decoctum capillorum radices firmare, et caluitiem tollere creditur. Adstringit certe aliquantum, hinc sine dubio salus in calculosis et obstructione viscerum percepta (Conf. FUCHS. *Hist. stirp.* p. 629.).

Sunt

Sunt et oeconomica quaedam commoda, quae ruri inde petuntur. Ita aspergilli loco est haec stirps ad panes vel alias res eodem rigandas. Ob bibulam naturam spongiae vicibus fungitur pro absorbenda aqua. Scopas quoque inde Westrogothi conficiunt, quibus furnos euerrunt. Huic vsui accommodatior mihi videtur, quam pro verriculis vestium puluere conspurcatarum, quae inde Belgae parare feruntur (JO. BAUH. *Hist. stirp. tom. 3. p. 753.*). Vrsi lectum inde sibi parant hiemationi intenti (CONF. LINN. *Amoen. acad. vol. 7. p. 379. 380.*). Ea Lappones sese obtegunt sub dio pernoctantes frigida nocte (*l. c.*). Hisce vsibus tanto magis idonea est, quum aliquando ad longitudinem cubitalem perueniat. Et pro stragulis excinditur cespes quadrangularis trium vlnarum latitudine et longitudine, nimirum ex Polytricho pro foeminino habito, et quatitur nonnihil, vt folia acerosa, si qua immersa, et terra adhaerens separentur. Corpori autem contigua est modo pars a solo auersa; sic sanus mollisque lectus obtinet. Lectu digna sunt, quae disertis verbis flore aetatis de hac re memoriae prodidit diuus LINNEUS (*Fl. Lapp. p. 312.*).

ORDO LIV.

A L G A E.

L I C H E N.

LINN. *Syst. veg.* p. 805. *Gen. pl.* p. 566.

561.

Pharm. VSNEAE s. MUSCI CRANII HVMANI
Herba.

Lichen saxatilis; imbricatus foliolis sinuatis scabris lacunosis, scutellis folio concoloribus LINN. *Spec. plant.* p. 1609. — — scutellis badiis *Syst. veg. ed.* 13. p. 806. HOFFM. *Enumer. lichen.* p. 84. *tab.* 16. *fig.* 1. Lichenoides vulgatissimum cinereo glaucum lacunosum et cirrosum DILL. *Hist. musc.* pag. 188. *tab.* 24. *fig.* 83. Lichen opere phrygio ornatus VAILL. *Botan. Paris.* *tab.* 21. *fig.* 1. Lichen laciniatus, β arboreus WEISS. *Pl. crypt. Gott.* p. 56. Sermo hic est praeunte LINNEO in *Mat. med.* non de illa Varietate, quae rupibus adhaeret, sed de arborea, in arborum corticibus vulgari, nec in sepibus et aliis lignis vetustis rara.

Triste monumentum struit credulitatis et superstitionis, quum olim praestantiam singularem a lichenibus vel muscis expectarent, qui craniis humanis innascerentur, cuius humanae imbecillitatis memoriam feruant multi vetustiores libri practici et de materia medica conscripti (Exempla vide, si placet, in ZORN. *Botanol. med.* p. 447.). Aditus aëris liber ad harum stirpium generationem quum requiratur, in craniis hominum violenta morte abreptorum et sub dio iacentium quoque procrefcere posse palam est. Non vna autem nomine *Vsneae* selecta: sed quaedam *villosae* dictae ex *Hypni* genere (Conf. DILLEN. *l. c.* p. 190. VOGLER *Diff. de muscis et algis valetud. feruientibus*, p. 15.); aliae autem *crustaceae*, scilicet *Lichen puluerulentus* SCHREB., *saxatilis* et *omphalodes* L. Eminent praepudicio *Lichen saxatilis*. Si quid vere in haemorrhagiis, dysenteria et vulneribus valuerit, id foli licheni, non cranio humano, deberi hodie quilibet agnoscat. Nec ab hocce quispiam derivabit amplius vim antepilepticam, quae in ipso lichene magis quam dubia est.

Longe dignior hic lichen est, qui notetur probo vtilitatem in arte tinctoria, in qua serioribus

temporibus lichenum pretium curatius stabilitum est, LINNEO, ni fallor, facem praeferente; (qua de re consuli possunt cll. GEO. FRANC. HOFEMANN *Diff. de vario lichenum usu*, Sect. 1. Erlang. 1786. et *Commentatio* EJ. ab acad. Lugdunensi Gall. *praemio distincta*; AMOREUX *Recherches et experiences sur les divers Lichens* 1787; item WILLEMET *Lichenographie economique* 1787.). Nec rustici modo in Oelandia et Gothlandia colore bruno s. purpurascente fila lanæ eo tingunt (LINN. *Oländska och Gothländska resa*, p. 30. 101. 209.), sed et praestantioris ordinis homines in Noruegia eo lanam pro suis vestibus imbuunt. Et Leithae in Scotia officina prostat, in qua ducenti homines occupantur hocce lichene colligendo, qui in pulverem redactus et aqua maceratus colorem pulchrum et constantem chermesinum erogat (FERBER *N. Beiträge zur Mineralgeschichte*, vol. 1. p. 455.). Pro additamento vario alii quoque inde colores emergunt (V. HOFFM. *l. c.* p. 27.).

562.

Pharm. MUSCI ISLANDICI Herba.

Lichen Islandicus; foliaceus adscendens laciniatus, marginibus eleuatis ciliatis LINN. *Spec. pl.* p. 1611. Var. α . CRAMER *Diff. de Lichene Islandico, Erlang.* 1780. Lichenoides rigidum, eryngii folia ferens DILL. *Hist. musc.* p. 209. tab. 28. fig. 111. Lichenoides islandicum HOFFM. *Pl. lichenos.* vol. 1. fasc. 2. tab. 9. fig. 1. p. 41. Conf. icon in *Flor. Dan.* tab. 155. Crescit in septentrionalium regionum syluis acerosis sterilibus super terra, item locis alpinis et montanis. Nec fugit australiores regiones, vt Italianam superiorem, Galliam meridionalem, Heluetiam, Austriam. Copiosus in Islandia prouentus et vsus nomen dedit. Nobis creberrimus in syluis Hercynicis et monte Bruçtero.

Princeps lichenum, quin totius algarum familiae est, si vsum spectes, vt qui tam corpori salubriter alendo sufficit, quam morbis variis alias deuiçtu difficilibus arcendis, auerruncandis. Inter praestantissima igitur hodie medicamina splendet, qui ante aliquot annos in enumeratione horum

vel omissus existit e. c. in cl. LEWIS, ALSTON, SPIELMANN libris de *Mat. med.*, vel breui modo disquisitione distinctus.

In colligendi eum tempore Islandorum morem merito imitamur, qui illum pro usu cibario nonnisi aëre humido inualescente vel pluuia incidente congerunt, quoniam sicca tempestate vel sole splendente a muscis vel faxis, quibus inhaeret, aegrius diuellitur, facile frangitur et manus cuspidibus marginis lacerat. Arbitrantes triennium requiri ad perfectionem acquirendam, tertio tantum anno eundem locum petunt (OLAFSEN *Reise durch Island*, vol. I. p. 85.).

Nihil in odore memorabile hic lichen habet, praeter algarum et fungorum solitum; decoctum vero eius aqua factum nonnihil fragrans sentitur, lacteum vix ita. Masticatione amarus sapor mox euoluitur, qui tamen nihil ingrati admixtum habet, licet satis intensus. Aqua coctione recipit eum, sed adeo tamen tenax inhaeret licheni, ut decoctum vigesimum adhuc manifesta amaritiei vestigia prodat (EBELING *Diss. de Quassia et Lichene Islandico*, p. 40.). Lac si substituitur, ob oleosas suas partes amaritiam aliquantisper temperat. Penetrat ama-
rities

rities stirpis in ipsum lac nutricis, ita vt illud fugere infans detrectet (KÖLPIN casu singulari in PALLAS *N. nord. Beytrüg. vol. 2. p. 343.*). Decoctum aqua factum colorem luteum prae se fert, affusa autem solutione vitrioli martis colorem induit rubrum (EBELING *l. c. p. 40.*); et alio experimento infusum aquosum induit hocce additamento colorem e rubro badium, magis tamen rubrum, quam badium (CRAMER *l. c. p. 21.*). Lacte coctus hoc per triduum et ultra contra coagulum tuetur (MYGIND in SCOBOLI *Ann. hist. nat. 2. p. 113.*).

Complures exstant, qui chemicis experimentis in naturam eius abditam inquirere tentarunt, et horum quidam a vehementiori ignis gradu adhibito lucem quoque exspectarunt, prouti HIÄRNE in *Vet. Acad. Handl. 1744. p. 176. sqq.*) et cl. FUCHS (in CRELLS *chemisch. Annal. 1787. vol. 1. pag. 144.*). Equidem praecipue subsistam in iis experimentis recensendis, ex quibus aliquod in re medica commodum peti potest. Ex lichenis vnciiis quatuor, cum aqua repetito affusa coctis, mucilaginis e rubicundo cinereae albicantis subamarae vnciae sedecim cuidam rem exploranti emerferunt (TROMSDORFF *Diff. de lich. Island. p. 12.*). Alius (EBELING

l. c. p. 42.) fere duplo plus, quam iste, mucilaginis amaræ rubicundæ obtinuit eiusdem fere consistentiæ, ac Gummi Arabicum triplo aquæ solutum. Lichenis vnciæ quatuor cum libris circiter viginti quatuor aquæ per sex fere horas, donec librae circiter duæ supersint, coctæ post colationem et refrigerium gelatinam erogant amaricantem, quæ in extractum densata pendet vncias duas et drachmam vnam, et hoc quidem omni fere amaritiei destituitur (CRAMER *l. c. p. 15.*). Est (EBELING *l. c. p. 44.*), qui paullo plus elicit (Conf. HERZ *Briefe an Aerzte, 2. Samml. p. 91.* PAULIZKY *medic. pract. Beob. 1. Samml. p. 30.*). Extracti spirituosii autem primi ex tinctura oliuacea nonnisi drachmas duas et scrupulos duo ex lichenis vnciis quatuor lucramur, quod tamen cedit amaritiei extracto spirituosio secundo, ut quod ipsum amaricans subadstringens et nauseosum est (CRAMER *Diff. cit. p. 17.* Conf. EBELING *p. 44.*, qui paullo minus elicit HERZ *l. c.* PAULIZKY *l. c.*). Longe plus itaque extracti aquosii, quam spirituosii, licheni huic inest. Mucilago eam tenacitatem habet, ut chartam leniter conglutinet (EBELING *loc. cit. p. 42.*). Vncia istius dimidia cum olei amygdalarum æquali quantitate trita illud aquæ vnciis sex miscibile reddit;

item

item oleum Ricini et Terebinthinae cum aqua combinat, ita tamen, vt haec olea post aliquot horas superficiem aquae petant, concussione subsequente iterum coniungenda. Subigit quoque camphoram, eiusque prout olei Terebinthinae saporem vrentem et olei Ricini amarum mitigat (EBELING *l. c. p. 42.*). Nullae vero partes amylicae nec glutinosae euolui possunt, quae in farina feminum variorum tamen latent (CRAMER *l. c. p. 14.*). Destillatione cum aqua prodit liquidum debilissime acidulum et subacre (EBELING *l. c. p. 43.* CRAMER *l. c. p. 22.*). Ex iis, quae vehementiori igne eruta, hic nominatim terra martialis, quae exigua quantitate combustione comparet, commemoranda (CRAMER *l. c. p. 25.*); paucillum modo salis alcalini fixi inest; taceo indissolubiles partes (CRAMER *l. c.*).

Ex hisce igitur colligitur, lichenem Islandicum fere ad dimidium pondus mucilaginosas et pauciores partes resinosas continere, quae ipsae una cum mucilagine aqua suspensae haerent, admittas quoque esse amaras et blande adstringentes. Vnde tam nutriendi vi, quam roborandi et antiseptica excellere iam hariolando patet, id quod ulterius experientia confirmat.

Carnem bubulam infusum lichenis huius vt alia adstringentia contra putredinem per tempus tuetur (EBELING *loc. cit.* p. 41.) ad 70 horas vsque (CRAMER *l. c.* p. 26.), itaque paullo debilius quam cortex Peruvianus. Alia experimenta cum sanguine et bile putrida docent eiusdem vim antisepticam; quin intra bihorium bilis putrida omnino integritatem suam recuperavit (HERZ *Briefe an Aerzte*, 2. *Samml.* p. 94.).

Alimenti nomine dignum esse, vsu apud Islandos quotidiano abunde condocemur. Paucis modo verbis eundem significauit BORRICHIVS (in *Act. med. et phil. Hafn.* 1673. *vol.* 1. p. 126.). Iam vero nouimus, eam gentem cateruatim cum equis tentoriis et reliquis ad vitam necessariis per vnam vel duas hebdomades sese conferre ad loca, vbi crescit, lichenem hunc colligendi causa, quem in faccis equorum dorso impositis reportant. Seruatur plerumque pro vsu intra sacculum contusus, dein vlterius in farinam conterendus; alii vero eundem aqua prius ablutum in particulas tenues concidunt (TROILS *Refa til Island*, p. 79.). Eius tonnae duae aequiparantur tonnae vni farinae frumentaceae vi nutriente. Pultem Islandi plerumque

que inde parant praegressa emollitione in aqua per diem, qua ipse exuitur amaritię, quae inest. Haecce puls coquitur in sero lactis, donec in gelatinam transeat, deinceps vel calide cum lacte vel frigide cum sero lactis editur; alii post emollitionem in aqua lichenem concidunt, vel siccant illum igne vel sole, quo indurescat et fragilis fiat, tumque intra faccum contusum lacte coquant: ita ferculum gratum et facilis digestionis beneque nutriens emergit (OLAFSEN *Reise durch Island*, vol. 1. p. 86. Conf. de sapore et salubritate iudicium cl. HORREBOW *tilforladelige Efterretninger om Island*, p. 88. et HIÄRNE in *Vet. Acad. Handl. l. c. p. 172.*). Norrlandi (teste HENR. BENZELIO in HARMENS *Diff. de med. Lapponum* inserta HALLER. *Coll. pract. dissert. vol. 6. p. 723.*) pulmenta sic inde parant, quod lichenem bene purgatum aquae calidae iniiciant, quam post vnam alteramue ebullitionem abiiciunt, superinfusa dein frigida aliquoties lauent, tum minutissime concisum lacte decoquant, addito sub finem pauxillo salis et, si placet, Cinnamomi. Farinae tantillo addito cum fermento in panem conuerti potest, quo tamen Islandi non vtuntur (OLAFSEN *l. c.*), et ob amaritiem, siue simplex maceratio in aqua praecedat nec ne, ingratus est et

nigredine quoque displicet (CRAMER *l. c. p. 54.*). Ferri tamen potest, si lichen quater antea coctus parua farinae triticeae quantitate miscetur, sed tum vitra dimidium ponderis lichenis coctione perit (EBELING *l. c. p. 47.*). Tam bene autem lichen more solito paratus nutrit, vt et operariis satisfaciat (OLAFSEN *l. c. p. 86.*). Memorabile nutriendius virtutis exemplum existit in nouissimo itinere aliquot botanicorum Suecicorum, qui per aestatem a. 1788. Lapponiam adierant. Hi annonae calamitate per Angermanniam septentrionalem et Bothniam occidentalem fere oppressi, famem per quatuordecim dies hoc fere vnice lichene, abundanter ibidem crescente, fatiarunt, ita nimirum, vt per noctem aqua praecipue calida maceraretur, et aqua defusa lacte in puluem tenuem coqueretur (*Allmänna tidningar* 1789. *P. 2. n. 43.*). In Carniola saginantur eodem fues, vt vix alio cibo magis pinguescant; et equi bouesque macri in ea loca aguntur, vbi solus ille copiose prouenit, vnde intra tres vel quatuor hebdomades pingues euadunt et amissas vires denuo recuperant (SCOPOLI *Ann. hist. natur. 2. p. 111.*).

Habent cum hoc lichene alii quidam hoc commune, quod nutritiis particulis scatent, et
 vel

vel vere hominibus vel brutis in escam cedunt. Vescuntur scilicet Islandi deficiente prima Varietate haftenus dicta *α.*) etiam Varietate *β.*) LINN. Lichenis Islandici — foliis tenuioribus et crispioribus DILL. *Hist. musc.* p. 212. tab. 28. fig. 112; et Var. *γ.* EJUSD. *tenuissimo* LINN. f. Lichene aculeato SCHREB. *Spicil.* p. 125. Coralloide tenuissimo nigricante DILL. *l. c.* p. 113. tab. 17. fig. 32.; porro Lichene niuali L. Lichene proboscideo L. In campis Ruffiae Asiaticae australis populi vitam nomadicam degentes Lichene esculento (PALLAS *Reise d. Rußl. t. 3. p. 760. tab. li. fig. 4.*) vitam aliis deficientibus sustentant. Et cui non in mentem veniet, Tarandis per longam hiemem primarium pabulum esse Lichenem rangiferinum L., quem, exsuccum licet, ingerunt tam salubriter, vt inde pinguescant. Loco tot aliorum, quae annonae charitate infestante egestati subuenire creduntur, maior, quam vulgo fieri solet, lichenum ratio merito haberetur.

Videtur cum salubritate cibaria lichenis Islandici pugnare, quod quidamalui deiectiones inde cieri contendant. Huius effati BORRICHIVS (*l. c.*), quantum sentio, auctor est, qui narrat incolas Islandiac primo vere eundem ad humores corpo-

corporis noxios euerrendos, vim autem hanc exspirare sensim eo tempore, quo in victum adhibeatur f. aestiuo. De recente videtur loquutus fuisse, adeo de purgante vi conuictus, vt lichenem hunc *Muscum catharticum* vocauerit. Ita collocavit TH. BARTHOLINUS decoctum aqua factum inter purgantia (*Med. Dan. domest.* Locum in libro non in serie dicendorum rigoroso non inueni, sed HALLERUS bis id citat in *Bibl. bot. vol. 1. p. 506.* et *Bibl. pract. vol. 2. p. 658.*) LINNEUS (*Fl. Suec. p. 413.*) primum aquam, qua infunditur, reiici iubet, ne aluum moueat. Solent amara in vniuersum eam blande soluere, vt non mirum, si id quoque a lichene hoc contingeret. Quod id vero sub esu vulgari apud Islandos non obseruetur, vel a praegressa decoctione et decantatione aquae vsurpatae deriuari potest, vel ab additamento lactis, vel etiam a consuetudine, sub qua corpus facile contra vires medicamentosas obduratur. Non vnice, quantum apparet, tenello et verno licheni haec cathartica vis competit, an fortior sit in hoc, experimentis nondum constitit; nec Islandi eo fine vnquam lichene hoc hodie vtuntur. Blandam alui laxationem in se expertus est cel. HÄRNE (*l. c.*), quum experimenti causa puluem tenuem ingereret.

reret. Nec nisi aequalem aluum et facilem sub ~~sub~~ vsu quotidiano Islandi sentiunt (OLAFSEN *l. c.* p. 86.). Sub vsu medico a se praecepto in quibusdam aluum duxisse monet cl. MYGIND (SCOPOLI *Ann. med. hist. nat. 2. p. 112.*); id quod ipsemet cognoui. Quod cl. SCHÖNHEYDER (*Collect. Havn. vol. 1. p. 129.*) apud infantes quosdam, qui antea morbillis laborauerant, post haustum decoctum diarrhoeam obseruauerit, potest syrupo scillitico addito forsitan tribui. Contra ea in compescendis adeo alui profluuiis hic lichen valet, vt postea pluribus indicabitur. Sane non minimum argumentum commendandi eum in morbis hoc est, quod aluum non sistit, sed apertam mollemque seruat, qua in re aliis mucilaginosi, vt Gummi Arabico, radici Salep, quae multis eam obstipant, haud parum praeferendus.

Ab Islandis primam virtutis medicae notitiam profectam esse probabile est, qui ipsi in phthisi aliisque quibusdam pectoris morbis lichenem magni faciunt (OLAFSEN *l. c.* p. 86.); sicuti in Grönlandia Lichen Grönlandicus (*Flor. Dan. fasc. 8. p. 8. tab. 466.*) edulis multis in haemoptysi opem fert. BORRICHIVS (*l. c.*) iam suo tempore pharmacopolis Danicis notum fuisse fatetur. Aliquot annos post
scilicet

scilicet circa a. 1683. cel. HJÄRNE (in *Act. Laborat. chym. tentam.* 6. quod abbreviatum sistitur in *K. Vet. Acad. Handl.* 1744. p. 170. *sqq.*) in haemoptysi et phthisi vlcerosa pulmonum, addidit et scorbutum, optimo successu tentavit, aliosque ad idem beneficium arripiendum excitavit. Iamque a. 1737. (quo edebatur *Flora Lappon.* vid. p. 340.) notavit optimus LINNEUS, qui tantis nixibus applicationi rei herbariae in vitam communem operam dabat, plures phthificos iuscule ex hoc lichene cocto se per longum tempus sustentasse absque incommodo et fere absque manifesto laxationis alui effectu. Sed nescio, quae obliuio vel torpor practicatorum mentes tanta annorum intercapedine obsederit, vt medelam morbi, in quo nihil probabilis vsus intentatum relinqui debet, non curarent, forsitan vana purgantis fortioris ignominia absterriti. Resuscitavit tandem memoriam eius meritissimus multiplici nomine SCOPOLI (*Ann. hist. nat.* 1. 1769. p. 112. et *Ann.* 2. p. 141.), euulgato tam a cl. MYGIND, quam a se ipso, in morbis quibusdam successu notato. Iam vero nemo facile medicorum in nostra Europa existit, cui non praestantiam eius explorandi occasio suppetiisset.

Celebrem potissimum eum reddidit praeconium in phthisi eaque pulmonum, nec modo efficaciam suam prodit sub minis variis phthiseos subsequuturae, sed et vera excreatione vel pituitae vberioris vel puris contingente. Phthiseos quidem origo non ab omnibus medicis, qui casus peculiare memoriae prodiderunt, declarata existat; attamen a non paucis. Aliquando sputa purulenta haemoptyseos praegressae fuerunt sequela, attamen omnino sanata (SCOPOLI *Ann.* 1. p. 115. 116. PAULIZKY 2. *Samml.* p. 104.). Hinc deuidta haemoptysi ad roborandos pulmones egregie lichen confert, ut vel ipse aliquoties expertus sum; imo eadem phthisin comitante (HERZ *Briefe an Aerzte*, vol. 2. p. 98.). Quin in haemoptysi magis ab atonia pulmonum, quam diathesi inflammatoria (quae si praesto est, plethora et febris antiphlogisticis prius minui debet) dependente, egregius (HERZ *l. c.* CRAMER p. 38. *Cas.* 4. 5.). Aliquando fomex venereus in phthisi subest, quo casu connubium lichenis Islandici cum mercurio dulci obicem malo ponit (TODE in *Collect. soc. Havn.* vol. 1. p. 174.): saltim solatium huius generis phthificis lichen affert vitamque prolongat (TROMSDORFF *Diff. cit.* p. 14.). Quidni vero in qualibet alia acrimonia metastatice ad pectus conuersa

conuerfa et ad phthifin vellicante, vt arthritica, fcorbutica, obtundendo acre et corroborando pulmonum per tuffim relaxatas fibras, prodeffet. Ita quae morbillis absque praeula pulmonum inflammatione fufficit tuffis cum exfcreatione purulenta et reliquo phthificorum fymptomatum fatellitio hocce auxilio apud plures infantes deuidā (SCHÖNHEYDER *l. c.* p. 128.). Notiffima funt fubdola et fpecie lenitatis fallentia phthifeos initia, quibus tamen tempeftiue obuiam ire omni cura fagacior quilibet enititur. Prodromorum fignorum confuetiffimum, tuffis pertinacior, et haud raro caufa antecedens erupturi mali, felici aufu faepe lichene hocce tollitur, etiamfi inueterata (SCOPOLI p. 116. *fq.* *Obs.* 10. 11. 12. CRAMER *Diff.* p. 35. *Caf.* tres). Confenfuali aliquando ex ventriculi vitio enafcitur inquilinum pulmonum; quodfi prius infeltari arguitur, nonnifi repurgato antea ventriculo ad lichenum cum fuffeffu proceditur (STOLL *Rat. med.* P. 2. p. 324.). Sputa aliquando comitantur tuffim foetida, viridia et fubpurulenta, attamen inde conticuit (HERZ *loc. cit.* p. 73. *fq.* *Caf.* 7. 8. 9.). Sic et tuffim poft morbillos fuperritem confopiuit (HERZ *l. c.* p. 79.). Non minus catarrhus inueteratus, qui faepe in phthifin tranfit, eo difcutitur (TROMS-

DORFF *loc. cit.* p. 16. EBELING *l. c.* p. 52.). Phthisi vlcerosa affectos plures longe lenimen inde et tolerabiliorem vitam lucrari, quam perfectam sanationem, quis mirabitur? in incipiente plus ab eo auxilii sperari potest (CRAMER *l. c.* p. 39. 42. WENDT *Nachricht v. Erlang. Instit. clin.* 5. 6. p. 56.). Subinde aegri oscitantia vel vitium curationem ambiguam reddidit (CRAMER p. 47. 49. *Obs.* 10. PAULIZKY *l. c.* p. 26.). Sed aequè verum est, aliquos suppuratos liberaliori et protractiori eius vsu omnino sanari (CRAMER *l. c.* p. 49. *sq.* *Obs.* 11. 12. PAULIZKY *l. c.* p. 26. *sq.* 28.).

Ast considerandum iam pretium eius singulare in phthisi pituitosa conspicuum. Progignitur illa subinde ex praegressa febre bilioso pituitosa, quo casu lichen hic egregiam opem fert (STOLL *Rat. med. P. 2.* p. 301. PAULIZKY 2. *Samml. Cas.* p. 98.). In vniuersum laxitati et imbecillitati pulmonum egregie medetur, et inundationi eorum ex serosa colluue (STOLL *l. c. P. 1.* p. 209. PAULIZKY 2. *Samml. p.* 94. et casus adiecti p. 95.). Idem in spuria phthisi, quam sanat equitatio, vires exercet non mediocres, prout saepe pleuritidem aut peripneumoniam spuriam serosam et pituitosam

(STOLL *l. c.*) fanat, nunquam veram. Culpatur etiam in pleuritide inflammatoria chronica, in qua sputa cocta non purulenta sed puriformia reiiciuntur, qualia in catarrho concocto, nempe ex lichene materia in hoc morbo screatu reiicienda supprimitur et pectoris molestiae augentur (10. *l. c. p.* 117.). — Depraedicandus praeterea in phthisi a suppressione fluxus menstrui emergente et in scorbutica (HERZ *l. c. p.* 98.).

In hisce dictis morbis mitigat tussim, respirationem liberiores reddit, lenit febrem, sputa corrigit, cibi appetitum auget, digestionis praesidia restaurat et vires totius corporis erigit, sudores et diarrhoeam colliquatiam coërcet, et nutritiis particulis ita corpus replet, ut loco maciei pristinae pinguem habitum induat. Qui non sanantur mali vehementia, horum tamen conditionem tolerabiliorem reddit, et vitam protrahit. Tubercula tenacia si pulmones obsident, nulla spes auxilii a lichene capi potest, attamen non nocet (PAULIZKY *l. c. p.* 32. item 2. *Samml. p.* 108.).

Fuit quoque hic lichen in aliis viscerum exulcerationibus tentatus, nimirum in ulcere renum (QUARIN *Method. med. inflammat. p.* 209.), item in
ulcere

ulcere vteri (MOHRENHEIM *Beob. chir. Vorf. vol. 2. p. 132.*); sed haecenus casibus singularibus, nec sine aliorum iuncto auxilio.

Peculiarem commendationem in diarrhoea meretur. Virtus lichenis hoc in profluuiio nec in Islandia ignota est, nam mulier ibidem diarrhoeae obnoxia quotannis, quum eadem afficeretur, eandem cum euphoria instar cibi ingessit (OLAFSEN *l. c. p. 87.*). Successit in diarrhoea epidemica, qua infantes corripiebantur, praemissa alui purgatione (TROMSDORFF *loc. cit. p. 17.*). Iuuat in diarrhoea diuturna, quae ex relaxatione intestinorum proficiscitur (PAULIZKY *Beobacht. 2. Samml. pag. 94.*); etiam aliis frustra adhibitis (HOFFM. *Dissert. de lichen. usu, Sect. 1. p. 33.*).

Dysenterias quoque compefcit. Eius rei experimenta capta in dysenteria epidemica post praevium euacuantium usum, longeque plus praestitit, quam gummi Arabicum (TROMSDORFF *l. c. p. 17.*). Conducit autem in hoc malo, siue deiectiones alvinae cruentae siue mucosae tantum existant, ut suffecerit euacuatis prius sordibus lichenem hunc adhibere, mistum aliquando pro rei conditione mox cum opio mox cum tinctura Rhei (HERZ *l. c.*

a p. 81 ad 91.). Adfunt quoque exempla, in dyfenteriiis purulentis eum valuilfe, fed abfuerunt tum febris hectica et figna metatfafeos ad pectus (PAULIZKY 2. *Samml.* p. 94.).

Deuictis febribus ad roborandum et refarciendum corpus ieiunio, euacuantibus et ipfa febris confumente vi emaciatum, vix aptior, praecipue fi pulmones laborauerint, videtur alia medela lichene Islandico. — Ita in tabe qualicumque fine febre vel atrophiiis plurimum potefl nutriente et tonica fua vi (HERZ *l. c.* p. 99.). Veneris igniculos eo ingeflo accenfos in torpidis, bina exempla memorantur (CRAMER *Diff.* p. 52.).

Efficacia eius in fcorbuto (HJÄRNE), rachitide (MYGIND apud SCOPOLI *Ann.* 1. p. 113.), diabete (HERZ *l. c.* p. 100. PAULIZKY *l. c.* 2. *Samml.* p. 98.), fracturis (BREYN. in *Misc. nat. cur.* Dec. 1. *Ann.* 3. p. 439.), nondum fatis confirmata.

Duplici modo aegris vulgo folet praecipii lichen Islandicus, fcilicet in decocto, parato vel aqua vel lacte. Lac praeferendum quidam duxerunt, vt amarities nonnihil reconderetur; forfitan et ipfo menftruo lichenem morbo confentaneum tanto
magis

magis arbitrati sunt. CIL. MYGIND, SCOPOLI (*Ann. 2. Cosus varii et p. 118.*), FRITZE (*Med. Annal. tom. 1. p. 210.*) pluresque alii lacte vli sunt. Tenacitate vero sua molestum euadit decoctum lacteum, et grauat ventriculum, nec tam facile videtur vasa lactea transire (SAGAR *Syst. morb. symptom. p. 135.*), nisi longior coctio vitetur (PAULIZKY I. *p. 33.*), vel dilutius praebeatur. Placet vncia vna lichenis cum tanta copia lactis cocta, vt in colatura supersint vnciae sedecim. Aptius decocto aquoso pauxillum lactis pro corrigendo sapore adiicitur (WENDT *instit. clin. 5. 6. p. 55.*), licet et sit, qui connubium ingratus decocto solo aquoso putet (PAULIZKY I. *p. 33.*). Non diu tamen decoctio cum aqua protrahenda, nam eo perit amarities et vappidum decoctum euadit, et ob abundantio-rem, quae tum contingit, mucilaginis euolutionem difficilius in minora vasa transmeat (QUARIN *Animaduers. praef. p. 82*). Facilius fertur decoctum tenuius e. c. ex lichenis Island. vncia vna et aquae vnciis sedecim, donec remanserint duodecim, coctis, addita post colationem absque violenta expressione dulcedine quadam, vt melle, vel saccharo, vel syrupo quodam, e. c. amygdalino. Si non tam amaritiei, quam mucilaginis ratio habeatur, posset dimidia

quantitas lichenis sufficere, modo expressio fortior accedat. Alia formula est haec: ex lichenis Islandici vncia vna per dimidiam horam cocta in aqua communi, radicis Liquiritiae drachmis tribus per $\frac{1}{8}$ horae partem infusis, quorum colatura vnciarum quatuordecim exhibeatur (QUARIN *loc. cit.* p. 332.). Sapidius quoque redditur decoctum tantillo Succolatae addito (HOFFM. *Dissert. l. c.* p. 33.). Facile adsuescunt aegri amaritiei primis diebus ingratae, tanto magis, quum robur ventriculi et totius corporis inde restaurari sentiant; quin placari breui palatum pauxillo sacchari capto deprehendi. Etiam decoctio lichenis in sero lactis dulci, in iufculo pulli gallinacei vel vitulino, non valde ingrata est (PAULIZKY 2. p. 111.). Saepe per diem vnciam vnā vel sesquialteram lichenis consumere opus est. Omni bihorio cyathus vnus vel dimidius decocti lactei vel aquosi ingeratur. Et continuatio per plures hebdomades vel in inueterato malo menses requiritur. Sed plerumque breui post lenimen sentitur. Sunt qui pultis instar, cum lacte coctae, illum capiunt, et vel sic, etiam si alia vomitu reiicerentur, eum probe tulerunt (BERG *M. m.* p. 858.). In puluere captus taedium parit. Raro extractum eius aquosum aqua solutum datur (Vid.

CRAMER *l. c.* p. 41.), quod ventriculo molestum pronunciatur (PAULIZKY 2 p. 111.); vel et extractum spirituofum (CRAMER *l. c.*). Infusum non magnam vim possidet.

Nimium desideraretur ab hocce remedio si quolibet casu ab eodem vno falus exspectaretur. Interpolanda contra ea vel miscenda subinde alia efficacia. Commoda resoluentia saepe vna requiruntur. Saepe connubium cum radice Polygalae in phthisi opportunum (COLLIN *Obs. circa morbos*, P. 2. p. 169. STOLL *Rat. med.* P. 2. p. 324.). Item multis miscela lichenis cum cortice Peruuiano proficit (QUARIN *Animadv. praef.* p. 81.). Praefuit aliquando, iungere illum cum herba Hyperici et Tussilaginis in decocto aquoso (FRITZE *l. c.*). In morbo diuturno saepe opus est, mutare formulas ad tedium ex longo medicaminis vsu fallendum.

Ad historiam huius lichenis completiorem reddendam addo paucis illo pannum laneum colore profunde luteo tingi, si hic fragmentis lichenis conspersus in cortina ferrea coquitur; Islandorum experimento (OLAFSEN *l. c.* p. 87.). Color ruber inde hactenus non potuit parari (CRAMER p. 56.); attamen addita solutione stanni armeniaco

ceruinus (HOFFM. *Diff. cit. p. 35.*). Extractum aquosum pigmenti bruni non spernendi loco ad colorandam chartam rudiorum esse potest.

563.

Pharm. PVLMONARIAE ARBOREAE s. MVSCI
PVLMONARII QVERCINI *Herba.*

Lichen pulmonarius; foliaceus laciniatus obtusus glaber, supra lacunosus subtus tomentosus LINN. *Syst. veget. p. 1612.* Lichenoides pulmoneum reticulatum vulgare DILL. *Hist. musc. p. 212. tab. 29. fig. 113.* Pulmonaria reticulata HOFFM. *pl. lichenos. vol. 1. fasc. 1. tab. 1. p. 4.* Depicta etiam existat in REGNAULT *Botan. La Pulmonaire de Chêne.* Innascitur truncis arborum aetate prouectarum imprimis Quercuum et Fagorum. In Sibiria et in Abietibus prouenit (GMELIN *Reise durch Sibirien, tom. 3. p. 426.*). Qui vulgaris in pharmacopoliis est, Quercui inhaerescere consuevit, vnde forsitan pars virtutis deriuanda.

Integer lichen vsurpatur. Sapor mucidus subadstringens, et nonnihil acris, masticatione mollescens. Sibiricus amarus. Ex lichenis huius vnicis

ciis quatuor extractum aquosum primum euoluitur quantitate drachmarum sex cum scrupulis duobus, subamarum et subacre. Ex eodem lichenis pondere autem obtinetur extracti resinosi primi, altero paullo magis amari, vncia dimidia (CRAMER *Diff. de lichene Island. p. 10.* Conf. et GEORGI in *Act. acad. sc. Petropol. 1779. P. 2. p. 282. sqq.* vbi plura experimenta chemica). Coctione emergit iusculum mucilaginosum. Mucilaginis plus inest licheni Islandico, quam huic. Solutio vitrioli martis colore badio vel pallide liuido infusum eius tingit (CRAMER *l. c. p. 21.*).

Tanta amarities inest licheni pulmonario Sibirico, vt condiendae cereuisiae in patria loco Lupuli inferuiat (GMELIN *l. c.*). Iam quum praeter amaritiam simul mucilaginem complectatur, is saltim propius ad Lichenem Islandicum L. virtutibus accedere videtur. Noster omnino tam ob parciolem mucilaginem quam ob amaritiam minus manifestam efficacia inferior est Islandico dicto. Attamen a multis olim suppares illi vires tributae, nominatim in pulmonum affectionibus variis, haemoptoë, exulceratione pulmonum, tussi sicca, tabe (MATTHIOLI *Comment. in DIOSC. ed. C. BAUH. p. 732.*

CAESALP. *de plant. p.* 602.). Contra tussim pecudum vehementiorem rustici saepe nec sine successu eum adhibent (LINN. *Amoen. acad. vol.* 7. *p.* 383.), praecipue in tussi ouium. Forma commodissima est illa decocti, sed placuit et puluis, quo ad drachmam vnam quater de die capto haemoptysis post plethoram imminutam conticuit teste SCOPOLI (*Fl. Carn. ed.* 1. *p.* 102.), cui saepius profuit. Idem puluis, dosi drachmae vnus in forti infusione lichenis saccharo cando edulcata per duas vel tres hebdomades mane et vesperi captus, pluries tussim inueteratam dissipauit recentiori experimento (WILLEMET *Lichenographie econ. Sect.* 1. *p.* 18.).

In ictero eximiam vim saepe exseruit (LINN. *l. c.* WILLEMET *l. c.*), cuius exemplum notabile existit foeminae per biennium ictericae, sed decocto eius cum cereuisia secundaria facto sanatae (BREYN. in *Misc. nat. curios. Dec.* 1. *ann.* 3. *p.* 441.).

Rarior utique in re medica hodie, quam meretur.

In Angliae ditione Herefordshire tibialia lanæ eius ope tinguntur colore fusco, idque fit solum decoctione eorum lichene farctorum in aqua (DILL. *Hist.*

Hist. musc. p. 213.) Alii addunt decocto in hunc finem vitriolum viride; ope autem ligni Campefcanci color brunus, decocto lichenis huius et vitrioli viridis filis laneis impertitus in nigrum mutatur (CARTHEUS. *Wahrnehm. z. Nutz, versch. Künfte u. Fabr. p. 98.*)

564.

Pharm. MUSCI CVMATILIS Herba.

Lichen apthofus; coriaceus repens lobatus obtusus planus, verrucis fparfis, pelta marginali adfcendente LINN. *Spec. pl. p. 1616.* Lichenoides digitatum laete virens verrucis nigris notatum DILL. *Hist. musc. p. 207. tab. 28. fig. 106.* Peltigera apthofa HOFFM. *pl. lich. vol. 1. fasc. 1. tab. 6. fig. 1. p. 28.* Cfr. et icon *Fl. Dan. tab. 767. fig. 1.* Alga terreſtris in fyluis ſterilibus acerofis habitans.

Hodie vix vllibi pharmacopolium occupat. Ad LINNEI (*Mat. med.*) mentem odor illi teter mephiticus competit. Inſigni vehementia aluum purgat (ID. in *Almoen. acad. vol. 7. p. 384.*). Quae vis nominatim infufo aquofo adſcribitur (*Fl. Suec. p. 418.*). Decocto eius a vetula per aliquot dies oblato expulſae ſunt vomitione in ancilla ruſtica, torminibus, dolore ventriculi, vomitu rel. excruciatu,

ciata, aliquot laruae muscae tenacis L. (LINN. *Am. acad. vol. 2. p. 62.*). Alibi id cum magna vi larvarum phalaenae pinguinalis L. vomitu cum alui purgatione iuncto contigisse legitur (*Amoen. ac. vol. 7. p. 304. Syst. nat. vol. 1. p. 882.*). Nouissimis experimentis vis anthelmintica confirmatur, quum pulveris eius grana duodecim vesperi et mane per sex vel octo dies infantibus exhiberentur, raroque spem hic lichen fefellit (WILLEMET *Lichenographie econ. Mem. 1. p. 22.*).

Infusum eius lacte paratum a ruricolis Vplandiae infantibus, qui aphthis laborant, praebetur bono euentu (*Fl. Suec. l. c.*).

565.

Pharm. MVSCI CANINI *Herba* vel LICHEN
CINEREVS TERRESTRIS Ph. Edinb. Lond.

Lichen caninus; coriaceus repens lobatus obtusus planus, subtus venosus villosus, pelta marginali ascendente LINN. *Spec. pl. p. 1616.* Lichenoides digitatum cinereum, lactucae foliis sinuosis DILL. *Hist. musc. p. 200. tab. 27. fig. 102.* Depictus praeterea in *Fl. Dan. tab. 767. fig. 2.* Terrestris inter muscos.

Recens

Recens situm redolet, nec exiit hocce odore etiam si ficcatus. Sapor mucidus et lenissime acris. Extractum aquosum octauam modo ponderis partem constituit, odorem fungosum spirat et fere insipidum est, ad explorationem cl. LEWIS (*M. med. p. 351.*). Sed cl. CARTHEUSER (*Diff. de lichene cinereo terrestri, p. 8.*) dimidium ponderis obtinuit, illudque Vuluariam olens, saporis initio dulcis, dein autem amaricantis atque acris, piperis fere in modum. Vterque conuenit in eo, quod spirituosum extractum longe parcius insit; alter tamen $\frac{1}{37}$ modo totius ponderis computat, et insipidum fere pronunciat (LEWIS), alter $\frac{1}{12}$, cui saporem modice acrem et leniter amaricantem tribuit (CARTHEUSER). Quae fortiori igne euocantur nihil de natura eius illustrant, a cl. MEAD (*Oper. medic. ed. Gott. tom. 2. p. 126.*) tamen proposita.

In rabie canina et hydrophobia arcenda instar specifici in Anglia olim celebratus. Successisse feruntur experimenta in canibus bene multis Ducis Eboracensis ex alio rabido commorsis (ROBERT MORAY in BIRCH'S *Hist. of the R. Society, vol. 2. p. 492. et vol. 3. p. 19.*). Sed et transit res ad homines. Ad diiudicandum eius pretium oportuit solo hocce lichene

lichene vti, sed alia varia simul in auxilium capta: quae iuncta vtinam constanter opem commorsis ferrent! Placuit connubium huius lichenis cum pipere, pulueris antilyssi nomine, cuius ab auunculo inuenti vsus cum reliqua curationis ratione GEORGIUS DAMPIER descripsit primus, prout in hominibus aequae ac canibus et pecoribus adhibenda est, prolixius in litteris ad fratrem GUILIELMUM DAMPIER, nauigatorem celebrem a. 1697. exaratis, (quae insertae auctoritate cl. HANS SLOANE, tum secretarii Soc., existant in *Phil. Transf. vol. 20. p. 49.*). Aequale DAMPIERUS pondus vtriusque adhibuit teste SLOANEO, dosi integra scrupulorum quatuor (*l. c. p. 52.*). MEADII suasu locum obtinuit in *Pharmacopoea Lond. a. 1721*; quin ipse tantum eius efficaciae tribuit, vt profiteretur publice per plus quam triginta annos millies eo vsus fuisse, nec in alio quodam morbo aequae certum remedium sibi constare, modo ante hydrophobiam exhiberetur (*l. c. p. 119.*). An toties ipse malum scrutatus medelam illi attulit? ane potius alii saepius euentum faustum illi narrauerunt? an contra numerum aegrorum certum pro incerto ad practicorum bene multorum non satis laudabilem morem, significauit? nonne subinde vulnus veneno caruit,

caruit, quod pro venenato habitum fuit? nonne subinde fociata plurium administratio praestitit, quod pulvis antilyffus solus praestare non valuit? Id saltim concludi ex eius effato poterit, pluries voto suo illum respondisse. Ille curam ali uando vulneris habuit, illud apertum diu seruando mercurio praecipitato rubro cum vnguento Basilici mixto, aliquando illam neglexit, non opus esse eiusmodi feueritate arbitratus. Vena in brachio secta puluerem administrauit ex drachma vna lichenis huius et drachma dimidia piperis nigri quatuor continuis diebus mane cum dimidia mensura lactis vaccini. Adiunxit balneum frigidum fontis vel fluuii omni mane per mensem, dein per alios quatuordecim dies ter quauis hebdomade. Pellendo lotium praecipue vim suam exercere iudicauit. En eiusdem methodum; de cuius praestantia ciuium eiusdem sententia valde variat. JO. FULLER subscribit liberaliter pulueris efficaciae ex propria aliorumque experientia (*Phil. Trans* vol.4. p. 272.). Multos frustra eundem ingessisse queritur cl. JAMES (*Treatise on canine madneff. p. 227.*), alios tamen sibi obuios recuperasse inde salutem asserit, ita vt inconstantiae tantummodo eum arguat. Multum quoque tribuit illi cl. LAYARD (*on the*

the Bite of a mad dog, p. 73. sq.), sed si in historias concinnatas inquiras, alia commoda non fuisse exclusa deprehendes. Fauet illi casus, a cl. BÖNNECKEN (in *Fränk. Samml. vol. 1. p. 494.*) de infante in manu commorso recensitus. Item in quinque hominibus se tentasse ex voto exponit pulverem dosi scrupulorum quatuor cl. WILLEMET (*Lichenogr. p. 24.*). Ast aduersatur praeconio puer, qui per quadraginta dies mane et vesperi pulveris drachmam ingesserat, et decies maris balneo sese immerferat, sed nihilominus tamen post novendecim menses hydrophobus periit (*Med. Essays of Edinb. tom. 5. P. 2. p. 984.*) Ita destituit WERLHOFIUM (WICHMANN *Diff. de venenis, p. 33.*) euentus, licet, vt facile a tanto viro praesumi potest, sollertiae nihil abfuerit. Et in Anglia iam fere omnem fidem hoc remedium amisit (*Chirurg Pharmacy, p. 86. 165.*).

Omissus igitur PULVIS ANTILYSSUS ex nouissimis Pharmacopoeis Britannicis, qui olim *Ph. Lond. p. 86.* et *Ph. Edinb. p. 71.* locum obtinuerat. Memoriam rei adhuc seruat *Ph. Wurt. p. 145.*

566.

Pharm. MUSCI PYXIDATI Herba.

Lichen cocciferus; scyphifer simplex integerrimus, stipite cylindrico, tuberculis coccineis LINN. *Spec. pl.* p. 1618. Coralloides scyphiforme tuberculis coccineis JO. JAC. DILLEN. *Hist. musc.* p. 82. tab. 14. fig. 7. JO. BAPT. JOS. DILLEN. *Dissert. de lichene pyxid.* fig. 3. In syluis sterilibus et in truncis putrescentibus arborum.

Lichen pyxidatus; a. *simplex* WEISS *Pl. crypt. Gott.* p. 84. Lichen coralloides caule simplici pyxidato nudo, marginibus integerrimis SCOP. *Flor. Carn.* p. 86. n. 5. A LINNEO non notatus. Icon: JO. BAPT. JOS. DILL. *Dissert. de lich. pyxid.* fig. 1. (in qua tamen margo non integerrimus, sed crenulatus). Statio eadem.

Lichen pyxidatus; scyphifer simplex crenulatus tuberculis fuscis LINN. *Spec. pl.* p. 1619. Lichen pyxidatus b. *tuberculatus* WEISS *l. c.* p. 83. Coralloides scyphiforme, tuberculis fuscis DILL. *Hist. musc.* p. 79. tab. 14. fig. 6. Statio eadem.

Auctore LINNEO (*Mat. med.*) priorem speciem praeposui. Alii officinis destinant reliquas. Est
Appar. medic. Vol. V. L1 qui

qui Licheni fimbriato L. (DILL. *Hist. musc. pag. 84. tab. 14. fig. 8. 9.* JO. BAPT. JOS. DILL. *Dissert. de lich. pyxid. fig. 2.*) virtutem medicam praecipue tribui narrat (VOGLER *Diss. de musc. et alg. p. 31.*), nescio, qua auctoritate. Tanta inter hosce et reliquos lichenes scyphiferos affinitas obtinet, vt pro varietatibus quidam habuerint, quos DILLENIIUS et EINNEUS species faciunt, quin in vno eodemque indiuiduo formae scyphorum obseruatae, alias diuersis speciebus tribui solitae (HAGEN *Hist. lich. p. 115.*). Tanto igitur minus vitium committi potest substituendo alterum alteri dictorum lichenum pro vsu.

Titubantem Musci pyxidati officinarum in medicina famam sustinent noua aliquot experimenta; vnde non dubito eius in hoc medicaminum recensu mentionem facere. Sub HERBA praeter scyphos, floris vices agentes, intelliguntur foliola suberecta approximata glauco viridia speciem cespitis formantia.

Sapor initio herbaceus, dein manifeste amarus, odor aliquantum ingratus. Silentio transiens quae destillatione sicca elicita (JO. BAPT. JOS. DILL. *Dissert. cit. p. 24.*), commemoro modo, aquam destillatam ingratum odorem inslar lichenis ipsius prae se ferre, saporem

saporem autem amaricantem; decoctum mucilaginem deicere saporis amarescentis (*l. c.*), lichenis pyxidati vncias quatuor extracti aquosi primi largiri drachmas tres; tincturam spirituosam esse valde amaram; ex vnciis lichenis quatuor extracti spirituosi pr. modo drachmam vnam emergere; vncias lichenis quatuor largiri cinerum vnciam dimidiam cum drachmis duabus; vitrioli martis solutione infusum eius fulcari; adstrictionis vim in carnem exferere cortice Salicis efficacior, sed debiliorem Thea bohea (*Diff. cit.*). Mucilagine, quae inest, nutriendi vim, et amaritiae et adstrictione roborandi efficaciam exferere, facile ex dictis cognoscitur.

Ast in tussi conuulsiva specificam aliquam potestatem exercere, non nisi practicis experimentis euinci potest. In Anglia primum hocce nomine inclaruit. WILLISII (*de medicamentor. operationibus, p. 62.*) tempore familiare in dicto morbo ibidem remedium fuit. Commendat illum ipse in puluere, ita vt musci pyxidati drachma vna cum sacchari scrupulo vno mixta bis de die caperetur, item decoctum eius vel lacte vel aqua factum ad drachmam vnam pro vna dosi; syrupum quoque deprædicat ex decocto eius saturato paratum. Quibus-

dam cereuisia tenuis pro menstruo placuit sicque vel alio vehiculo catarrhum pertinacem leniri vel sanari legitur (RAII *Hist. pl. tom. 1. p. 113.*). HUXHAMUS (*Oper. ed. REICHEL. vol. 1. p. 100.*) vero, si quid valeat, id praestare arbitratur vi adstringente adeoque corroborante, qua in re cum WILLISII iudicio congruit. Non plane spernit vim specificam in tussi conuulsiva cl. THEOD. FORBES (*Diss. de tussi conuuls. Edinb. 1755. in Gött. Anz. 1756. p. 31.*). Nostro vero tempore praeprimis in experimentis de hac virtute capiendis solers cl. VAN WOENSEL fuit, cuius curae Petropoli quadraginta pueri quinque vel septem annorum commissi erant, tussi conuulsiva dira correpti; iste reliquis frustra tentatis decoctum lichenis huius syrupo Menthae mixtum dosi duarum vnciarum exhibuit. Mitius affecti intra hebdomadem, grauius nonnisi post duas hebdomades conualuerunt; nec nisi vnus tabe periit (*Hist. de la Soc. R. de Medecine, vol. 2. pag 295.*). Pari fortuna foemina honoratior, tussi sicca cum pituitoso secretu diu tentata, lichenem ingessit (*l. c.*). Moguntiae decoctum eius tam cl. JO. BAPT. JOS. DILLENIIUS quam ill. STRACK in tussi pertinaci phthisique egregio successu exhibuerunt, de quo historiae per partes enucleatae extant (DILL. *Diss. cit. Cis.*

Caf. 1 - 4. p. 39. fq). Quindecim vltraque casibus laetatur cl. WILLEMET (*Lichenographie Mem. 1. p. 27.*), se decocto, edulcato Erysimi syrupo, et ad tres vncias dato, tussim inueteratam sedasse, qui et in tussi hysterica laudat. — En igitur vires istis lichenis Islandici analogas.

567.

Pharm. ROCCELLAE Herba.

Lichen Roccella; fruticulosus solidus aphyllus subramosus, tuberculis alternis LINN. *Spec. pl. p. 1622* Fucus marinus Roccella tinctorum c. B. Coralloides corniculatum fasciculare tinctorium fuci teretis facie DILL. *Hist. musc. p. 120. tab. 17. fig. 39.* Alia imago: REGNAULT *Botan. Orseille*, in eadem tabula quae repraesentat La Coralline de Corse, *d. e.* Innascitur copiosissime rupibus insularum quarundam Archipelagi (TOURN. *Voyage du Levant, vol. 1. p. 89.*), cui dicitur Lichen Graecus Polypoides tinctorius; item insularum Africae nonnullarum occidentalium, praecipue Canariarum et Capitis viridis. Crescit et in insula Magdalaenae, Senegaliae proxima, in litore Mauritaniae, Sicilia, insula Elba.

L1 ;

Vt

Vt fidem supra (*Vol. 4. p. 144.*) datam liberem, quaedam de hoc lichene subiungere oportet ob colorem coeruleum, Lacmus, et medicis notatu dignissimo. Ποντιον Φυκος THEOPHRASTI (*Hist. plant. lib. 4. c. 7. ed. STAPEL. p. 403.*), Φυκος Θαλασσιον DIOSCORIDIS (*lib. 4. c. 95.*), Phycos thalassion PLINII (*Lib. 26. c. 10. L. 32. c. 27.*). Saepe huic Lichen fuciformis LINN., praecipue in Canariis reperiendus admiscetur (*DILL. l. c. pag. 169.*). Non latuit veteres vsus tinctorius, in commune autem commodum in Europa, quantum apparet, modo Florentinorum follertia ineunte seculo decimo quarto tractus, postquam eius primam cognitionem vna cum lichene ipso ex Oriente hauserant. Dein detectis insulis Canariis commodius visum, ex istis Roccellam petere. In iis, qui potestati regis Hispaniae subsunt, ad reditus regio pertinet. Item hodie largus eius commeatus ex insulis Capitis viridis fit. Mercatores tamen nec hodie omnino negligunt alias terras, in quibus prouenire supra indicaui. Tinctorum lichenem non integrum coemunt, sed in pastam subactum (*Orseille en pate Gallis*), quae si ficca est terram obscure violaceam refert, sparsim maculis albidis distinctam. Quomodo haec pasta paretur, IMPE-

RATI (*Hist. nat. lib. 27. cap. 9.*) et MICHELI (*Nov. plant. gen. p. 78.*) indicarunt, scilicet maceratione pulveris Roccellae in lotio, addita Soda. Hac tinctura sericum et lana imbuuntur ad colorem purpureum obtinendum. Sed et alii praeparationis modi existant (Conf. WILLEMET *Lichenograph. econ. p. 31.*).

Quae de praeparatione pigmenti coerulei Lacmus ope huius lichenis innotuerunt, supra iam (*Appar. med. vol. 4. p. 144.*) exposui.

UMF

568.

Pharm. MUSCI ARBOREI Herba.

Lichen plicatus; filamentosus pendulus ramis implexis, scutellis radiatis LINN. *Spec. pl. p.* 1622. Muscus arboreus, Vinea officinarum C. B. Vinea vulgaris loris longis implexis DILL. *Hist. musc. p.* 56. *tab.* 11. *fig.* 1. Dependet ex arboribus sylvarum densiorum, praesertim fagetorum ramis.

Posset sine magno damno ex recensu hocce abesse, nam exoleuit omnino, nec tanti sunt, quae praestare illum haecenus constitit. Lappones partibus longo itinere pedestri excoriatis eum imponunt (LINN. *Fl. Lapp. p.* 348.). Sic haemorrhagias externas fisti puluere insperfo legimus; vix crediderim alias quam leuiore, adiuncta compressione. Exsiccante et leuiter adstringente vi videtur suppetias haec ferre. Pulueri cyprio praeterea idoneus habitus.

F V C V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 811. *Gen. pl.* p. 567.

569.

Pharm. QUERCUS MARINA.

Fucus vesiculosus; fronde plana dichotoma costata integerrima, vesiculis axillaribus geminis, terminalibus tuberculatis LINN. *Syst. veg. ed.* 14. p. 966. GMELIN *Hist. fuc.* p. 60. *Fucus marinus* f. *Quercus maritima vesiculas habens* C. B. *Fucus quercus marina dictus* BASTERI *Opusc. subsec. tom.* 2. *tab.* 11. *fig.* 1. 2. Depictus etiam cernitur in cl. RUSSELL *de tabe glandulari Dissert. tab.* 7. *fig.* 1. Ad littora Balthici maris et Oceani creberrimus, ubi rupibus adhaeret, item lapidibus, qui, dum fucum hunc aliosque ibidem reperiundos undae alluunt, repetitis continuo agitationibus sensim sensimque ad littora appelluntur et fundi maris profunditatem in detrimentum navium et munitamentorum imminuunt.

In locis maritimis fimum ad stercorendos agros impertit haud spernendum, dum in acervos collectus computruit (LINN. *öländska och Gothländska Resa*, p. 95. 201. *Skånska Resa*, p. 320.). Tegun-

tur eo tuguria, vbi loci opportunitas id concedit, et cum argilla compactus itti maiorem tenacitatem in parietum vsum conciliat, ita cunis in vices straminis immittitur et coaceruatim congestus se-
pimenti instar est (EJUSD. *öl. och Gothl. Resa*, p. 69. *Skänkska Resa*, p. 211.). Siccatus pro ligno com-
buritur, sed foetore valde molestus est (EJUSD. *Sk. Resa*, p. 216.). Adpersa farina suum pabulum
constituit (KALM in LINN. *Fl. Surc.* p. 430.). Aliud
commodum oeconomicum aibi iam commemoravi
(*Appar. med.* vol. 4. p. 287.), nempe speciem Sodae
a Gallis Soude de Varech, ab Anglis Kelp, dictum,
inde parari: sed simul monui (*l. c.* p. 293.), non
carere illam suis vitiis.

Decocto huius fuci aqua facto vtuntur Kam-
schadalenses in diarrhoea (STELLER *Beschreibung von
Kamschatka*, p. 95.). Id quod vero illum celebrem
in re medica reddidit est confirmata a pluribus,
in glandularum obstructione chronica referanda,
efficacia. Quam ipsam primum exploravit cl. RI-
CHARDUS RUSSELL (Vid. *Appendix de Quercu marina*
in EJUSD. libro *de tabe glandularum.*). Circa aequi-
noctium vernum vesiculae, quibus hic fucus distin-
guitur, turgescunt humore quodam saponaceo,
qui

qui postea p̄detentini ad Julium vsque mensem spiffescit, donec vesiculae crepent (*l. c. p. 151.*). Liquor iste recens manibus illitus cutem detergit laeuemque et mollem reddit. In foetorem vero mora transiens palmam sensu pungente stimulat, digitorum extrema corrugat, et tumorem glandularum discutit sub eiusdem declinatione. Violarum colorem tum in viridem conuertit. Euaporatione eius facta sal acre pungens emergit. Facilius colligitur liquor iste vesiculis dictis in aqua marina seruatis. Harum liquore suo repletarum librae duae cum aquae marinae libris duabus per dies decem vel duodecim repositae, donec liquor mellis spiffitudinem induat, post colationem offerunt liquorem, quo bis vel ter quotidie tumores vtiliter fricantur, in declinatione praecipue, vnde durities discutitur (*RUSSELL l. c. p. 74.*). Ipse fucus recens auulfus prodest morbo decrefcente, dum tumores eo perfricantur (*RUSS. l. c. p. 151-156.*).

Praecipue autem ad medicam suppellectilem pertinet fucus in cinerem nigerrimum calcinatus, qui nomine AETHIOPIS VEGETABILIS ore capitur, et viribus spongiam istam aemulatur, quin huic antecellere longe creditur (*RUSS. loc. cit. p. 152.*), cuius

cuius et extra loca mari vicina adhibendi opportunitas.

Paucis modo partes analysi chemica eruendas declarat cl. RUSSELL nempe hisce verbis: continere stirpem in cineres reductam salem marinum bituminosum vstum, salem alcalinum sulphureum cum nativo suo post aquam igne deficcata sapone. Exactius et genio seculi accommodatius enuclearunt abditas partes alii quidam recentiores (DELIUS in *Diff. de Aethiope vegetabili* resp. MEIER, *Erlangae* 1774, p. 9. *sqq.* MODELIIUS in GMELIN *Hist. fucor.* p. 45. *sqq.* MACQUER ET POULLETIER DE LA SALLE in *Diâion. de chem. tom. 2.* p. 534.). Itaque fuci huius (Vid. DELIUS *l. c.*) vncia vna Aethiopis grana nonaginta dedit. Sapor eius subsalsus et sulphureus ad eum accedens, quem hepar sulphuris edit. Magnes plures particulas attrahit. Ex drachma vna aethiopis grana viginti duo salis elixuatione cum aqua eruuntur. Hoc ipsum plurimam partem constat ex acido salis marini copulato cum terra selenitica (s. alumine muriatico GAUBII), cui accedit sal marinum ipsum et parca quantitas salis mirabilis Glauberi. Vt igitur in aethiope vegetabili omnia ea salia delitescant, quae GAUBIUS in scrutinio aquae marinae detexit. Carbo vero huius
stirpis

stirpis ope falis praecipue Glauberi et selenitici speciem hepatis sulphuris constituit. Ex aqua marina, cui nutrimentum suum hic fucus debet, hasce partes praecipuam originem traxisse haud aegre cognoscitur. Ilinc et alii fuci supparet efficacia videntur esse. In comparatione tamen Spongiae vitae cum aethiope vegetabili varium discrimen obtinet (DELLI *Diff. cit.* p. 18.

Taedet subtilius ex hisce vim huius fuci in corpus humanum explicare, lucem tamen non obscuram haec analysi accendit virtutis resolventis glandularum infarctus, diureticae, nec ob vestigia ferri latentis tonica virtus deesse omnino potest.

Data huius aethiopis drachma vna in puluere. Dosi larga nauseam ciet (RUSS. *l. c.* p. 152.). In casibus a cl. RUSSELL per partes expositis crebrius memoratur externa fuci administratio, de qua supra dixi, quam interna. Dum vero in formulis comparet, miror, quod alia multa addiderit, ut flores sulphuris, aethiopem mineralem, os sepiae vstum, vel subiunxerit nominatim aquam marinam, unde meritum eius singulare dubium euadit. — Cl. BASTER (*Opusc. subseciv. tom. 2. p. 121. sqq.*) vero se saepius profitetur effectum ex hoc fuco salutarem

in scrophulosis morbis vna cum cll. GAUBIO et VAN VISVLIAT expertum esse, et eum in finem miscelam ex aquae marinae vnciis viginti quinque, salis Quercus marinae vncia dimidia et syrapi cuiusdam (e. c. Violar.) vnciis tribus adornasse, cuius vnciae tres vel quatuor ter vel quater de die vacuo stomacho sumtae; imposito simul Emplastro de Labdano vel simili, cui quarta pars huius salis admixta fuerat. Sic et in Belgio a celebri medico deglutitio difficilis ab intumescencia et induratione glandularum oesophago vicinarum aethiopis vegetabilis ope deuicta fuit (VAN GEUNS in *Verhandel. door de Holl. Maatschappye de Weetensf. te Harlem XI. Deel, vol. II. p. 170.*).

Depraedicatur insuper vt dentifricius ad detergendas dentium fordes et corrigendam gingivarum in scorbuto laxitatem (RUSS. *l. c. p. 153.*).

570.

Pharm. HELMINTHOCHORTON f. CONFERVA
 HELMINTHOCHORTOS siue CORALLINA
 CORSICANA f. CORALLINA RVBRA f.
 CORALLINA MELITOCORTON Ph. Genev.
 item LEMITHOCHORTON sed perperam.

Fucus Helminthochorton; DE LA TOURRETTE in
Journ. de Physique 1782. *Sept. cum tab. 1. fig. 1-*
10. Ob compagem cartilaginofam et cognatio-
 nem cum reliquis variis fucis, qui vesicis desti-
 tuuntur, fucis potius quam conferuis accensendum
 arbitror. Est Corallina minima bifida f. Muscus
 coralloides bifidus BARREL. *Plantae per Galliam*
Hisp. et Ital. observ. p. 120. tab. 1276. n. 3. Le-
 mithochorton vel Coralline de Corse *Gazette de*
Santé 1777. *p. 20. n. 5. tab. 2.* (DE LA TOURRETTE).
 Conferua helminthochortos; dichotoma vncialis,
 rufescens, ramis horizontalibus SCHWENDIMANN
Diff. Helminthochorti Historia natura atque vires, Ar-
gent. 1780. p. 9. Praeterquam dictis locis de-
 picta quoque haecce alga extat in REGNAULT
Botan. sub nomine La Coralline de Corse *a. b.*
 Patria huic haectenus vnice Corfica assignata fuit,
 vbi

vbi rupibus mari inundatis item aliquando lapidibus et conchyliis in littus coniectis innascitur.

Est alga pollicaris circiter, constans ex fibris multis tenacibus, cespites s. fasciculos formantibus, luteo rufis vel fuscis, intricatis ramosis, ramis basi horizontalibus, superne erectis subulatis, apice bifidis vel trifidis, in diuarcatione nodosis. Non facile potest confundi cum Corallina officinali L. s. Musco corallino officin., a qua vt et nomine distingueretur, praefens haecce Corallina rubra dicta fuit, voce Corallinae albae alteri seruata. Quae ipsa altior crassior, subbipinnata, fragilis, articulata et alba, sub dentibus stridorem excitat, infra in animalium recensu curatius perpendenda.

Quod transfertur Helminthochorton modice tenax est, odoris ingrati, vt stirpium marinarum, saporis manifestius falsi. Adhaerent illi saepe fragmenta Madreporarum, conchyilia exigua vel eius particulae, arena et similia heterogenea, quae saepe vix separari possunt, antequam in vsum vertitur. Aquae immersum partes implexas explicat et nonnihil intumescit, et sensim colore rufo exuitur. Iniectum carbonibus candentibus strepitum excitat leuem cum odore vegetabili.

Infu-

Infusione cum aqua non solum sal, sed mucilaginis multum eruitur (SCHWENDIMANN *l. c. p. 11.* HAPP *Diff. verm. intest. hom. historia, p. 47.*). Est, qui nulum aliud sal, quam marinum illi inesse agnoscit (HAPP *l. c. p. 47.*). Addit vero alius majori salis communis copiae sal Glauberi, seleniten atque alcali fossile cum non parca terrae inertis portione (SCHWENDIMANN *l. c. p. 13.*). Fuci huius vnciae duae exhibent extracti aquosi primi drachmas quatuor cum dimidia, badii coloris inodori salii et extracti resinosi secundarii vix grana sex. Ex eodem fuci pondere nonnisi extracti resinosi pr. grana quindecim elicita (IDEM *p. 13. sqq.*). Mirum, quod cl. HAPP (*l. c. p. 47.*) nihil resinosi detexerit. Infusa aquosa inspissatione valde mucilaginosae apparent. Destillata inde aqua tam odoris quam saporis expers est, residuum liquidum euaporatum gelatinam flavescentem offert (HAPP *l. c. p. 47.*).

Et haec quidem stirps nostro tantum tempore extra Corsicam celebrata fuit, licet pluribus seculis antea incolis insulae contra vermes intestinales vsu venerit. Etenim expugnata armis Gallorum insula in nosocomiis militaribus a. 1775. tentata fuit. Famam dein eius auxerunt cl. STEFANOPOLI, natione

Graecus, nosocomii militaris, quod Ajacii Corsicae fuit, Chirurgus, atque cl. FLEURY, pharmacopola eiusdem nosocomii, scriptione, et venditione eius per omnem Corsicam facta. Unde in Gallia annis subsequenter hinc inde experimenta capta, quorum successum persequuntur recensus quidam de rebus medicis ibidem edi soliti (*Gazette de Santé* 1777 ad 1779. Vid. *loca citt.* a cl. SCHWENDIMANN, p. 4. *sqq.* nam ipsi mihi hi non suppetunt. Cfr. DE LA TOURRETTE *l. c.* p. 1.), aliaeque scriptiunculae (quarum mihi copia non facta est, memoratae a cl. SCHWENDIMANN) haud sine testimonio honorifico. Accesserunt dein plura ab Argentoratensibus medicis cll. LOBSTEIN, JO. JAC. SPIELMANN, EHRMANN, SCHWENDIMANN (*l. c.*) et a cl. GYSER, medico Pforzheimensi (SCHWENDIMANN *loc. cit.* p. 18.), suscepta. Nec alibi in Germania sese subtraxit omnino practicum attentioni, quemadmodum publice de hac enunciata, quibus vnice inhaereo, declarant: prout et in pharmacopoliis lautius instructis hodie praesto est (V. BALDING. *n. Magaz. für Aerzte*, vol. 6. P. 2. vol. 7. P. 1.).

Praemonendum ante omnia, lumbricis praecipue aduersum esse, nec nisi raro in taenias (DE

LA TOURRETTE *l. c. p. 1.*) et ascarides vim exferere. Secessit tamen casu quodam vna cum lumbricis copia vermium cucurbitinorum, sed remanente dolore circa praecordia, taeniae imputato (SCHWENDIMANN *loc. cit. p. 26. Obs. 2.*), etiamsi dupla dosi exhiberetur. Item ex puero trienni lego ingentem copiam ascaridum vna cum lumbricis expulsum (GYSER in *Diff. cit. p. 23. Obs. 2.*). Lumbrici vero magna subinde caterua eius ope eieci, celerque eius vis est, vt iam intra nychthemeron primum post praebita bina vel terna viui plerumque eliminantur et continuatione eius facta copia saburrae euerratur. Infantili aequae ac adultae aetati accommodata medela est. Et sufficit sub variis morborum laruis, quas induere solet verminosa ista labes; quorum spectant casus bini pleuritidis (SUMEIRE in *Journ. de Medec. tom. 52. p. 331. sqq.*), colicae (*l. c. p. 336.*) et epilepsiae verminosae (SCHWENDIMANN *p. 5. ex Gaz. de Santé.*). Septemque adeo eorundem parentum liberi hisce hostibus erepti fuere, materque simul, etiamsi gravida, vim salutarem inde experta est (SCHWEND. *l. c. p. 27.*). Nec displicet sapor odorue, vt multorum aliorum anthelminticorum, quae eo fastidium pariunt, quin varia pro lubitu aegri forma

absque iactura virium exhiberi potest. In dosi non facile peccari potest, quoniam etiam solito maior non nocet.

Capi potest in pulvere cum aqua, lacte, syrupo quodam, vel misceri melle siue butyro sicque pani illitum ingeri, qui modus ad fallendos infantes non omnino spernendus est, magisque mihi placet, quam ars, qua intra placentulas, bellaria, rotulas, trochiscos absque necessitate (Conf. exempla in *Gazette de Santé* 1777. n. 26.) abditur. Instanti quarto anno minori assignantur grana duodecim ad triginta sex; ab hoc anno ad decimum scrupuli duo ad drachmam integram exhibentur; maioribus natu drachma dimidia ad duas usque conducit (SCHWENDIMANN *loc. cit.* pag. 34.). Commodum est in electuarii formam ope mellis redactum. Sed vulgo substituitur infusum vel decoctum, aqua paratum, ita ut istud maiorem, hoc minorem Helminthochorti quantitatem sibi vindicet. Nempe coctio plus salis evoluit. Solent quoque Galli plerumque decocto uti; e. c. sic: Helminthochorti $\mathfrak{z}\beta$ coqu. c. aquae font. $\mathfrak{z}\text{vj}$ Colat. c, expressione $\mathfrak{z}\text{iv}$ add. Mell. despum. $\mathfrak{z}\text{j}$, vel Sacchari q. s.; pro dosi elto decocti vncia vna. Infusum fieri

feri potest cum aqua feruente, digestionem per aliquod tempus protracta, post colationem lacte et si placet saccharo miscendum, vel solo melle vel syrupo edulcandum. Delicioribus profuit decoctum instar clysmatis adhibere (MARTIN *Recueil de differens remedes*, p. 5. apud SCHWENDIMANN p. 35. *Journ. encyclopedique*, tom. 8. P. 1. p. 510.). Sufficiunt plerumque praebita tria quantitatis dictae Helminthochorti, aliquando plura requiruntur. Tempus illud capiendi commodissimum matutinum est, aliquando vespertinum iungitur. Connubium cum purgantibus efficaciam auget, cuius exempla varia quoque proposuit cl. JADELOT (*Pharmacopoe des Pauvres*, p. 47. form. 1 et 2. p. 151. bol. vermifug.).

Nolo in coniecturas memet dimittere, quibusnam viribus vermibus infestum sit. Salina, et ipsam aquam marinam, multum in hosce alias valere quidem nouimus, sed vix nisi maiori copia vel diu continuata ingerantur. An mucilago in hoc fuso admixta efficit, vt salinus stimulus tanto tenacius sese vermium sensibili corpori adfigat?

Nimum omnino est, Helminthochorto palmam in fugandis lumbricis tribuere. Nempe manifeste subinde in vno eodemque aegro alia effi-

cacia eminuerunt (BEHREND'S in BALDING. *n. Magaz. vol. 7. P. 1.*). Sufficit dignum esse, vt in suppellectilem medicam recipiatur, quum vitiis aliorum bene multorum vermifugorum careat.

SYRUPUS MELITOCORTI *Ph. Genev. p. 91.* adhuc notandus est ex Helminthochorto, saccharo albo, aqua fontana paratus, qui ad spissitudinem densam coctus et refrigeratus in gelatinam coagulatur.

C O N F E R V A .

LINN. *Syst. veg. p. 818. Gen: pl. p. 567.*

571.

Pharm. CONFERVA RIVULARIS.

Conferua riuularis; filamentis simplicissimis aequalibus longissimis LINN. *Spec. plant. p. 1633.* Conferua fluuiatilis sericea vulgaris et fluitans DILL. *Hist. musc. p. 12. tab. 2. fig. 1.* Depicta quoque in *Fl. Dan. tab. 881.* vbi binae figurae microscopio auctam eam repraesentant, item in INGENHOUSZ *verm. Schriften phys.-med. Inhalts von MOLITOR vol. 2. tab. 2. fig. 12.* quae pariter lente amplia-

ampliatam eam sistit. In riuulis pacatioribus et stagnis.

Quod praeter consuetudinem hanc stirpem inter medicamina recipiam, non ideo fit, quod PLINIUS (*Lib. 27. cap. 9. ad fin.*) eam extus applicatam, et quoties marcesceret, aqua humectatam ultra modum laudat, tanquam remedium ad conferruminanda ossa contracta idoneum: ad plurimorum enim mentem haec ipsa Conferua PLINII existimatur. Sed recentiori tempore idonea habita ad conclauia aëre puro s. dephlogisticato replenda.

Articulata sub microscopio comparent filamenta ista, pellucida, caua, et copia exiguorum rotundorum et ouatorum corpusculorum repleta, quae materie vilcosa magis vel minus viridi irritata sunt; fila si diffecantur, corpuscula dicta ex extremis diuisis erumpunt, vilcosa materie adhuc obuoluta, dein passim libere aquae innatantia, et haecce initio licet motus omnis expertia sint, post sex vel septem dies motum exercent progressiuum, vnde ad vitae vsuram concluditur. Sed horum naturam originem effectus vltius persequi, ab hoc loco alienum est, INGENHOUSZII (*l. c. p. 218. sqq.*) autem indagine dignissimum argumentum.

Quod analyfi chemica alcali volatile inde erui, vt ex animalibus corporibus, feratur (INGENHOUSZ *l. c. p. 235.*), pugnat cum aliis experimentis, quibus expresse nonnifi vegetabilibus particulas communes illi inesse edocemur (GEORGI in *Act. acad. sc. Petropolit. 1778. P. 1. p. 225. fqq.*).

Ad aliud caput de speciebus aliquot aëris artificialis pertinet, enucleatius de aëre dephlogifticato, eius natura, fontibus variis et beneficio in corpus humanum, exponere. Ex multis quidem ille corporibus extricari potest, fed vel purior vel maiori copia vel minori opera eruitur ex nitro, mercurio praecipitato rubro, minio, magnesia nigra. Scatent quoque eodem stirpes bene multae, folia fcilicet carnosarum, vt Semperuiui arborei, Caëti triangularis, Agaues Americanae, Semperuiui tectorum rel. ex quibus, intra campanam aqua repletam arcendo commeatum externi aëris, splendentis folis adiumento bullularum forma ille purus aër erumpit. Liberaliter quoque eundem emittit Conferua riularis et alia Conferua in fundo receptaculorum aqueorum prognascens (INGENHOUSZ *verm. Schr. von MOLITOR vol. 2. p. 58.* Conf. PRIESTLEY'S *Experiments and Observations relating*

ting to nat. Philosophy, vol. 2. p. 21. fqq.). Nec de-
stitui isto aëre animales partes, experimenta cum
ferico, lana, plumis, capillis humanis rel. facta,
adiuvante vel luce solari vel igne artificiali, edocent.

Conferua riularis multum huius aëris ero-
gat, et hieme quidem praestantiorē longe quam
aestate, quum e contrario folia carnosā hieme pau-
xillum modo eius suppeditent vixque meliorem
aërem vulgari. Tanta vero quantitas aëris dephlo-
gificati hieme colligitur ex Conferua riulari, vt
portio eius, quae circiter spatium pollicis vnus
cubici occupat, intra spatium trium vel quatuor
dierum plerumque pollices cubicos duodecim vel
sedecim intra triduum vel quatrimum sole splen-
dente eructet. In aqua cocta, a qua aditus omnis
aëris externi ope mercurii intercluditur, nonnisi
tertio die exundat; in aqua fontana non cocta
autem iam primo die maiorique longe copia; quo
maior ambitus stirpis tanto plus huius aëris ob-
tinetur. Loco plantarum vasis terreis exceptarum
confert hanc conferuam in aqua soli exposita pro
lucrando aëre puro seruare (*INGENHOUSZ in Phil.
Transf. vol. 72. P. 2. p. 426. fqq.*).

Si itaque verum agnoscat, aërem dephlogisticatum in respiratione et vita protrahenda summi momenti esse, deliquiis animi s. asphyxiis multiplici fonte exortis subuenire, fulmine ictos excitare, et althma spasmodicum aliudque a laxitate oriundum, item phtisim pulmonum, leuare vel sanare: sane Conferuae huic non exigua laus debetur. Sed tutissimum est caute de beneficiis istis aëris huius mentem pronunciare, donec illa repetito in morbis tentamine plus fidei acquisuerint.

UMF

ORDO LV.
F V N G I.

A G A R I C V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 819. *Gen. pl.* p. 568.

572.

Pharm. AGARICVS MUSCARIVS.

Agaricus muscarius; stipitatus, lamellis dimidiatis solitariis, stipite voluato apice dilatato basi ovato
 LINN. *Spec. pl.* p. 1640. BOLTON'S *History of Fungusses*, vol. 1. p. 27. cum tab. Fungus muscas interficiens c. B. Mel muscarum venenosum
 STERBECK *Theatr. fung.* pag. 214. tab. 22. fig. A. Amanita petiolo annulato, pileo (quae vox inferi debet) sanguineo, lamellis albis HALL. *Hist. stirp. Helvet.* n. 2373. MICHELI *Nov. Gen. plant.* tab. 78. fig. 1 et 2. Gefeinelter Blätterschwamm, Fliegen-schwamm, gemeiner Mückenschwamm HOFFM. *Nomenclat. fung.* P. 1. p. 20. Variat pileo coc-cineo, rubro, albo, cinereo, verrucoso et non verrucoso. In pratis et sylvis frequens.

Acrimo-

Acrimonia foetoreque infestus est prae multis aliis fungis hic ipse. Quod muscas necet, denominationi ansam dedit; quae vis iam quoque *CLUSIO* (*Rar. pl. hist. p. CCLXXIX.*) nota fuit, ut qui illum ab istis valde appeti, sed non sine propria pernicie memoravit. Smolandi etiamnum lacte maceratum illum hoc sine adhibent (*LINN. Fl. Suec. p. 450.*). Parem vim exserit in cimices lectularios, dum fungi aliquot autumnis collecti et contusi intra fictile bene tectum in pulvem deliquescunt, qua ipsa ope penicilli omnes rimae et lacunae obliniuntur (*LINN. Skånska Resa, p. 430.*).

Magis tamen scire interest, quid in corpus humanum efficiat. Inebriat iste comestus, quin in furorem homines coniicit, ita ut nullum periculum reformident, nec ignis nec armorum impetum metuant. Valde probabile est, furorem istum infanum, quem antiquissimo tempore inter septentrionales gentes, nonnulli, qui heroës cenferi volebant, contraxerant, esu fungorum huius speciei fuisse concitatum. Hi sub ista mentis labe erumpente ipsis principibus, quorum res agere illis datum, formidabiles, dum nulli aderant hostes in innoxios, bruta, corpora vita casta, arbores, lapides,

des, iniurias suas exercebant (Conf. ÖDMAN in *Vet. Acad. Handl.* 1784. p. 240. sqq.). Lucem accendit mos, qui adhuc hodie apud gentes septentrionales remotiores, vt Ostiacos, Jakutos, Samojedas, Tungutos, Iukagos, Kurakos, Tschutskos, Kamschadalenses, obtinet, inebriationem sibi gratam eius ope conciliandi. Quaedam harum quotidiano eius vsui indulgent ab vno ad quatuor fungos, Ostiaci vnum modo ferunt, vel decoctum ex tribus paratum. Tschutski, quibus gelu prouentum huius fungi denegat, rhenonibus in commutationem datis illum redimunt. Kamschadalenses cum decocto Epilobii illum potant. Effectus autem eo ingesto apud illos hic est, vt exhilarentur, exsultent, cantent, vociferentur, versiculos de rebus venereis, venatione, heroibus, effutiant, vaticinentur, augmentum virium valde insuetum sentiant, manus hostiles vel aliis vel sibi iniiciant, tremore vel et conuulsionibus tententur. Furor post duodecim vel sedecim circiter horas deseruescit, huncque excipit virium deiectio, vel iactura perfecta, tandem somnus, ex quo dum expergiscuntur sensim absque alia mala sequela ad pristinam animi serenitatem redeunt. In senectute autem stupidi euadunt. Ipsum lotium hominum, qui huncce fungum ingesserunt,

gesserunt, inebriat; et huius tetri liquidi haustum largiorem bibunt Schamani Tungusenses, tympana fascinatoria sua pulsaturi, quo epilepsia et reliqua ecclasi, ad cerimoniam illam necessaria, corripiantur (Conf. *Nat. Hist. of Kamtschaka*, p. 208. sq. et GEORGI *Beschreibung aller Nationen des Russ. Reichs*, p. 78. 267. 281. 321. 329. 352.). Non multum sane inde incitamenti capi potest ad hunc fungum in morbis tentandum, licet oves fungos iuniores huius generis et recentes depascantur auide et impune (BERNHARDT *chym. Versuche und Erfahr. aus Vitriol- und Fliegenschwämmen kräftige Arzneyen zu verfertigen*, *Leipz.* 1755. p. 327.), et pileus eius comminutus et lacte ad occidendas muscas commixtus infanti quadrienni praeter vomitum et diarrhoeam nihil mali crearet (CHRIST. GODOFRED. WHISTLING *Diff. de virtutibus Agarici muscarii*, *Len.* 1778. p. 8.). Nec, quae de virtute medica eius constiterunt, haecenus ita confirmata sunt, quin opus esset illam iterum sub incudem reuocare. Nostris temporibus cl. JO. CHRISTIANUS BERNHARDT (*loc. cit.* inde a pag. 318.) aliquam in fungum muscarium medicorum attentionem mouit, qui eundem tam ore captum quam extus admotum aliquot casibus adhibuit. Eius exemplo praeuio incensus cl. WHIST-

LING (*loc. cit.*) plusculos alios addidit. Non totus autem Agaricus, sed stipitis modo ea pars, quae terra tegitur (BERNHARDT), vel radix, vsurpatur, quae partes carere dicuntur nequitia reliquarum, ita inde neque nausea nec vomitus nec temulentia vel alia noxa subsequuta (WHISTLING *l. c. p. 9.*). Adolescente aestate vel autumnii initio colliguntur hi fungi. Pro eo partium selectu, quem dixi, magna copia fungorum opus est, ut pulvis inde paretur. Nempe remoto cortice, filum per istam stipitis basin traicitur, et haec vel aëre sicco, vel ad fornacem, siccatur. Pulvis loco calido vel sicco feruari debet, ne humidum attrahat et vitiose cohaereat. Cauendum vero est a fungo acaris exeso, utpote longe inertiori.

Valuit pulvis ore captus ad mitigandam epilepsiam, quin omnino compescendam, licet non omnibus aegris suffecerit (BERNHARDT *Obs. 5. p. 324. sq.* WHISTLING *Obs. 2. p. 13.*). Ita in complicato malo cum tremore artuum et conuulsionibus diuturna continuatione auxilium attulit (WHISTLING *Obs. 1. p. 10.*). Idem vsus internus aliquando etiam in vitiis externis locum habet. Ita eodem indurationes tonsillae alterutrius aliarumque glandularum

dularum vicinarum dissipatae (BERNHARDT *Obs.* 3. p. 321.), item tumor insignis durusque prope laryngem (*l. c.* p. 322. *Obs.* 4.).

Ex insperfo autem puluere quotidie bis vel pluries vlcera ex tumoribus duris prognata (BERNHARDT *Obs.* 1. 2.), pustulae corneae (*l. c.* *Obs.* 6. p. 325.), vlcus phagedaenicum poplitis cum aliis vlcusculis propinquis (WHISTLING *Obs.* 3. p. 13.), luxurians vlcus ex reliquiis tumoris cystici exacti (*l. c.* *Obs.* 4.), item vlcus ex fractura ossis cum subsequente carie (*l. c.* *Obs.* 5.) coaluerunt. Saepe combinato vsu interno et externa sollerti pulueris insperfone strumae et fistulae mali moris euanuerunt (BERNHARDT *l. c.* p. 326.). Callosas quoque margines vlcerum et fistularum delet (WHISTLING *l. c.* p. 21.).

Pro dosi puluis a scrupulo dimidio ad vnum ter adeo de die cum aqua ingestus (WHISTLING). Imo eius drachma vna semel de die cum aceto data, quod connubium dicitur efficacius fuisse quam illud cum aqua (BERNHARDT), sed eadem de causa non satis tutum (WHISTLING p. 20.). Bonam spem ciet, si puluis inspersus nihil doloris excitat; quodsi vero ardor in vlcere vel dolor subsequitur, desistendum

sistendum est, ne inflammationis causa euadat. In exulceratione oculorum, quae acrimoniam falfam et humectam comitem habet, non confert.

Addo adhuc plerumque internis eius praebis aluum moueri.

B O L E T V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 821. *Gen. pl.* p. 568.

573.

Pharm. AGARICVS QVERNVS s. AGARICVS
CHIRVGORVM.

Boletus igniarius; acaulis puluinatus laeuis, poris tenuissimis LINN. *Spec. pl.* p. 1645. BOLTON'S *History of Fungusses*, p. 80. c. fig. Fungus in caudicibus nascens, vnguis equini figura c. B. Agaricus pedis equini facie TOURNEF. *Instit.* p. 562. BATTARA *Fungor. agri Arimin. Hist.* p. 71. tab. 37. fig. E. Agaricum igniarium MICHEL. *Nov. gen.* p. 118. Depictus quoque in REGNAULT *Botan. l'Agaric. de Cheine Fl. Dan. fasc.* 16. tab. 953. In truncis variarum arborum antiquarum prouenit, vt Quercus, Fagi, Tiliae, Betulae, Juglandis, penetratque alte in ligneam compagem. Prae-
Appar. medic. Vol. V. N n cipe

cipue in truncis caesarum arborum et quidem putrescentium enascitur. Est qui eum in viva arbore nonnisi in parte quadam computrescente deprehendit (MONTET in *Hist. de l'acad. R. des sc. de Paris*, 1762. p. 74.).

In oeconomia claret ob suam pro fomite ignis vtilitatem, cui quidem fini et inseruit Boletus fomentarius L. (*Fl. Suec.* p. 453.). Praefertur Tiliis innascens, secundo loco est fagineus (HALL. *Hist. stirp. Helv.* n. 2288.). Alibi tamen fagineum praeparatione mollissimum fieri legimus. Scilicet cultro aufertur cortex durus superior, item pars fistulosa inferior, reliquum, quod quoad contactum mollius longe est, vt laxior fiat fungi textura, lixiuio cinerum Fagi coquitur, tum probe lotum siccatur et malleo contunditur, postea in solutione nitri aqua facta coquitur et iterum siccatur; quidam adhuc puluere pyrio illi colorem nigrum inducunt. Ita scintillis vel foco lentis vitreae f. speculi concaui facile accenditur, sed serpente tantum igne, non flamma, odore quasi lintei combusti et remanente fauilla.

Infusum fungi recentis aqua factum non fuscatur vitriolo martis. Aqua coctus qui Betulis innasci-

innascitur, largitur extractum mucilaginosum, fere insipidum. Destillatione absque aqua facta vna cum phlegmate vario obtinetur oleum empyreumaticum, spiritui lignorum non ab simile et ex residuo sal alcalinum fixum. Combustione vnciarum sedecim nonnisi grana quinquaginta octo huius salis eliciuntur (*Act. acad. sc. Petropol. 1778. P. 2. p. 214. sq.*). Praemittere haecce non superfluum, vt tanto certius de modo, quo vim medicam iamiam trutinandam exercet, iudicare liceat.

Etenim magnam celebritatem per tempus natus hic fungus erat sua efficacia in haemorrhagiis externis, violenta vulnere vel dissectione arteriarum, nominatim sub amputatione membrorum, enatis sedandis. Fungus coriaceus quercinus haematodes a JAC. BREYNIO (*Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 4. 5. p. 184.*) dictus omnino huius loci est, sed veram vim non cognouit, quum modo indicet ex aliorum narratione haemorrhagiam narium sistere, si cordi eius particula imponatur, indeque coniicit ad alios fluxus sanguineos quoque valere. Propius rem attingit cl. JO. JACOB DILLENIVS (*Ephem. nat. curios. Cent. 7 et 8. p. 344.*), qui fauciatu hirudinum applicatione vasis sanguiferis, et pertina-

citer sanguinem fundentibus fungum igniarium vel Bouistam imponi iussit. Nec latuit maiores nostros, lanuginem internam Castanearum cortici adhaerentem, aliaque mollia ex vegetabilium censu, ut hirsutiem Cydoniorum fructus, Gossypium, feminum pappos, sistere sanguinem ex vulnere vrgentius manantem (REUSSNER in WELSCH. *Sylloge curat. et observat. medic. p. 75. sq.*). Fennorum quoque domesticum in hunc finem non novum dici potest Boleus igniarius (BERG. *Försök om gängb. Sjukd. 1754. p. 69.*), quo et a. 1755. Aboae profluuium sanguinis ex lapsu in puero obstinatum conticuit (*l. c.*).

Non apte igitur cl. BROSSARD Chirurgus (de la Chatre en Berry) inuentor dici potest virtutis ischaemae huius fungi; qui tamen recentius a. 1750 academiam chirurgorum Parisiensem de eius efficacia certiore reddidit (MORAND in *Mem. de l'ac. R. de Chirurgie, vol. 2. p. 225.*) praemio quoque auctus. Illic ipse quernum reliquis praefert. Nec alia praeparatione fungi opus est, quam quod ablato duriori ab vtraque parte tegmine in frustra minora disseccetur, et post desiccationem mallei ictibus emolliatur. Applicatio ea est, quod frustum vulnere paullo amplius imponatur, et huic aliud
grandius

grandius superdetur, vtrumque autem apparatu consueto comprimente arteriam laesam in situ retineatur, non neglecta casu grauiori sub initium torcularis applicatione. BROSSARDI experimenta felicia confirmata sunt a variis aliis Chirurgis Gallicis (MORAND, BOUQUOT, FAGET, ROCHARD, DE MEY *Mém. de l'acad. R. de Chirurgie l. c. Philos. Transf.* 1753. insert. cl. WARNER'S *Cases in Surgery*, p. 338.); a quibusdam etiam in canibus instituta, quorum quidem sanguis facilius coit. Successerunt mox exterorum pericula crebra, cll. SHARP, WARNER (*Phil. Transf. vol. 48. P. 2. p. 588. sqq. 811. sqq.* Conf. WARNER'S *Cases in Surgery*, pag. 349. sqq. vbi multi casus, quorum plerique fausti), GOOCH (*Phil. Transf. p. 814.*), FORD, THURNHILL (*Phil. Transact. vol. 49. P. 1. p. 264.*), ACREL (*Chir. Händelser, p. 543. sqq.*), partim fungo fauentia, partim aduersa. Non valuit modo post amputationem cruris vel brachii, sed et ad compescendum sanguinem ex mamma cancrofa resecta, itera praegressa lithotomia, exundantem. In aneurysmate brachii aperto post applicationem fungi huius arteriae ad carpum pulsus rediit post viginti horas, quum id modo ligatura applicata fieret ad finem secundae hebdomadis vel die decimo septimo (MORAND *l. c. p. 225.*).

Ne autem vniuersaliori iusto vel laude vel vituperio huius fungi peccetur, distinguendum rite inter diuersa rei momenta est. Scito igitur, licet multis casibus conducat, multis aliis non sufficere, nec tritum esse fatis. Non caret sua virtute, si arteria laesa super os stabile decurrit, contra quod pressio exerceri potest, vt in arteria temporali, maxillari externa, radiali; caret autem, vbi nulla pressio locum habet, vt in collo, abdomine, vel vbi os vitiose fractura, carie, luxatione mobile euasit, hinc et vix in sclopetariis vulneribus admitti potest. Efficacior est in haemorrhagia ex minori arteria, et in hominibus debilitatis et paucis sanguine instructis; non vero tutus aperta ampliori arteria, vt crurali, nec in vegetis et plethoricis; similiter non sufficit arteria intra cutem vel musculos retracta vel rigida et cartilaginea. Superfunt itaque plures occasiones, quibus haemorrhagia vel ligaturam vel alia commoda auxilia requirit. Ligaturae praefendus ceteroquin eo, quod ille absque dolore sistit sanguinem, et stimulo deficiente nec conuulsiones pedissequas habet, nec inflammationem nec febrem diriolem accendit, quae omnia contraria in ligatura sunt, quae praeterea, quoniam vsque ad finem remanere vinculum debet,

fana-

fanationem retardat. Fatentur haec ligaturae incommoda praxi crebriori exercitati chirurgi. Nulla stiptica virtus, qua ipsa arteria contraheretur, huic fungo inest, sed ob mollem et teneram suam naturam prae reliquis vulgo vsitatis, vt linteo carpto, charta bibula et similibus arctius orificio arteriae sese affigit, et nouo sanguineo riuo compressione coërcito tenacius resistit; quo mollior et flexilior igitur ille est, tanto magis pressioni obsecundat, vnde et vnicum frustulum sufficit. Thrombus, qui ex hacce sanguinis mora enascitur, nouum a tergo affluenti sanguini obicem ponit. Vitia nimii sanguinis coaguli et coarctationis arteriae longa ab orificio distantia, quae PARKER (*On ligature preferable to Agaric in securing the bloodvessels after Amputations, Lond. 1755.* qui libellus praecipue contra WARNERUM exaratus fuit) huic fungo tribuit, non isti sed compressioni per apparatus consuetum comitem, me iudice, imputanda sunt, nec arbitror eum iure metuere, ne transfudationem liquidi ex minimis vasis sanguiferis impediat. Nisi praesto est fungus igniarius: substitui potest spongia vulgaris in exiguum volumen compressa vel haec cera impraegnata, quae dum, imbibendo liquidum, intumescit, arteriam claudit, quin adhuc firmiter

affluenti sanguini, quam Boletus igniarius, sese opponit; sed de hisce loco alio vberius.

Haemorrhagiam narium compescere quoque valet (cl. WILLEMET in *Nouv. Mem. de l'ac. de Dijon* 1784. 2. *Semestre*, p. 92.), arbitror, intrusus naribus: sed est, qui puluere per tubulum inflato potitus scopo est (ROCHARD in *Journ. de Medec. tom. 3. p. 43.*). Paucula quae de vsu fungi huius interno memorantur non magni momenti sunt. Eo in decocto dato apud virum sopitus dicitur fluxus sanguinis largus per aluum ex causa scorbutica contingens, aliis multis frustra adhibitis (ROCHARD *l. c. p. 43.*). Dubius quoque euadit fungi effectus in dysenteriae cruentae casu, vtpote quum connubium corticis Simarubae iniret, (BRILLOUET in VANDERMONDE *Recueil periodique d'Observat. de Medecine, tom. 6. p. 230.*).

Hic fungus est Lapponum Duaeulet, ex quo conum parant longitudinalis semuncialis, baseos trium linearum vel supra. Hunc instar moxae Sinenfium et Japonensium accendunt, iisdem scopis accommodatum censentes (HARMENS et FIELLSTRÖM *Diss. med. Lapponum* in HALL. *Collect. Diss. pract. tom. 6. p. 728.*).

574.

Pharm. FVNGVS SALICIS.

Boletus suaueolens; acaulis superne laevis; falicinus LINN. *Spec. pl.* p. 1646. *Boletus suaueolens*; acaulis femielliptoidicus niueus; supra conuexus, byssino villosulus; subtus tubuloso-porosus, poris rotundis angulatisque; Anisum redolens falicinus JACQU. *Collect. bot. vol. 2.* p. 147. *Boletus albus*; acaulis puluinatus laevis, poris oblongis HUDS. *Flor. Angl. ed. 2.* p. 626. LIGHTFOOT *Flor. Scot.* p. 1037. addens poros et rotundos esse. Agaricus villosus et porosus candidus falignus BUXBAUM *Plant. minus cognit. Cent. 5.* p. 8. tab. 5. De erste Soort van willige Fungi, Fungus albus faligneus, odore iridis VAN STEERBEK *Theatr. fungor.* p. 251. tab. n. 27. lit. D. Conf. cl. ENSLIN Monographia in *Dissert. de Boletto suaueolente Linn. Erlang.* 1784. c. tab. egregia, recusa tit. *Comment. a.* 1785. Specimen, quod coram habeo, colliculis variis supra distinguitur. Villis initio tegitur, quibus sensim exuitur, vt laevis appareat. Agarici albi figura, quam BOLTON'S *History of Fungusses* ad p. 87. siltit, differt tam ab ENSLINI icone, quam meo specimine haud parum. In

Salicibus vnice crescit, Sal. alba, fragili, vitellina, amygdalina, et harum quidem cortice, etiam in Germania, prout vicinia vrbis Gottingensis, licet paucissimi botanici Germani eiusdem meminerint. Autumno et m. Octobri quidem emergit per totam hiemem colligendus, vere subsequens anni sensim computrescens a vermibus consumitur.

Odorem fragrantem non omnino ingratum spargit, qui fortior est in recenti fungo, quam exsiccato, in quo mihi suburinofus visus est. Quaedam indiuidua plus gratiae spirant. Nonnulli odorem comparant cum violaceo, vt radicis Iridis Florentinae; alii (JACQU.) cum odore Anisi vel Scandicis odoratae. Masticatione longiori subinde sapor sentitur acidulus, postea amaricans, in aliis speciminibus lenis ille amaror vnice sese manifestat.

Odor aquae destillatae siue ex recenti siue ex sicco fungo paretur, longe debilior est, quam ipsius fungi, nec vllum isti vestigium olei aetherei inest (ENSLIN *l. c. p. 20.*). Omitto studio expositionem eorum, quae destillatione sicca eruuntur (*l. c. p. 21.*), Decoctione cum aqua odor exurgit huic fungo proprius. Ex vnciiis eius duabus obtinentur extracti aquosi primi drachmae duae cum dimidia,

dimidia, inodori fere sed amarescentis subnauseosi et subfalsi; et ex eadem fungi quantitate extracti resinosi primi grana quinquaginta, saporis falsi atque amari, odoris manifestioris. Ast extractum resinosum multas simul gummosas partes complectitur (*l. c. p. 21. fq.*). Combustus erogat, praeter sal alcali, aliud, propius ad sal mirabile Glauberi accedens, item terram siliceam et ferri aliquot miculas (*l. c. p. 23.*).

Vires medicas ex hacce analysi diuinare aegrius datur. Ad experimenta igitur practica confugiendum est. Ultra centum retro annos iam in censum medicaminum receptus, nec hodie exul. Est hic sine dubio, cuius meminit (sub nomine fungi Salicis rufae) SARTORIUS (*Misc. nat. cur. Dec. 2. Ann. 1. pag. 310.*), tanquam egregii remedii in phthisi inueterata et deplorata, virtutemque confirmare studet duobus exemplis, quibus mane et vesperi drachmae duae cum sacchari tantundem datae saluti fuerunt, sed non sine connubio lactis caprilli et pultis varii generis. Nec alium fungum, si nomini et adscriptae virtuti inhaereas, intellexisse existimandus est BÖCLERUS (*Cynosura Mat. med. cont. 1729. p. 175.*), licet descriptio in alium quadret,

quadret, dum Salici adnascentem fungum mirifice celebrari in phthisi refert, bis de die ad drachmam dimidiam vel integram cum saccharo cando datum. Seruant antiquam existimationem in phthisi pulmonali ulcerosa felicia experimenta nostris temporibus Erlangae a cll. SCHMIDEL et WENDT (ENSLIN *Diff. cit. p. 25. sqq.*) instituta. Exhibebatur nimirum electuarii ex puluere eius et melle cochlear paruum quater de die, vel et pulueris eius scrupulus vnus cum lactis sacchari eadem quantitate et aequae frequenter, continuatione per plures menses facta. Quos non sanauit omnino, hisce tamen leuamen attulit conspicuum, ita quidem, vt aliorum consortium aliquando requirat. Depraedicatur quoque in spasticis morbis (a SCHMIDELIO in litt. ad cl. WENDT *Diff. cit. p. 29.*), horumque in numero nominatim significatur malum hypochondriacum. Et alii successit in asthmae spasmodico electuarium ex puluere eius et melle (*l. c. p. 30.*).

Vt in puluerem tanto commodius redigatur, confert obducere fungum antea mucilage gummi cuiusdam, e. c. Arabici vel Tragacanthae, eademque fungum ficcare, vel eum modice ficcatum sub trituratione alcohole vini humectare (*l. c. p. 30.*).

575.

Pharm. AGARICVS ALBVS.

Boletus Laricis; acaulis pulvinatus subtriangularis, conuexo-compressus, griseus eminentiis hinc inde gibbosis fulcisque horizontalibus, poris tenuissimis MIHI. Sic se habet adulta aetate. *Boletus Laricis* JACQU. *Miscell. Austr. vol. 1. p. 172. sqq.* Descriptionem ampliolem accuratissimam polymorphi huius pro diuersa aetate et insertio- nis loco fungi concinnauit ibidem VENER. WULFEN, exemplis in Carinthia obuiis innixus cum necessa- riis iconibus *tab. 19. 20 21.* (quarum plures nume- ro ibi exstant, quam in JACQUINI *Diff. de Agarico offic. resp. RUBEL Vindob. 1778.* quae in *Miscell.* cum variis mutationibus recusa deprehenditur). Paucis commemorauit eum LINN. *M. m. ed. 1. p. 175.* Est *Boletus conicus pulvinatus leuis, inaequalis tubulis subtilissimis* GERARD. *Flor. Gallo-provinc. p. 12.* vbi tanquam varietas *Boleti igniarii* sistitur. *Boletus Agaricum* ALLION. *Fl. Pedem. tom. 2. p. 351.* *Agaricum s. fungus laricis* C. B. MICHELI *N. gener. pl. p. 119. tab. 61. fig. 1.* *Polyporus sessilis conuexo-planus, annulis discoloribus ful- vis, poris ochroleucis* HALL. *Hist. stirp. Helvet. n.*

2284. quae autem descriptio cl^{mo} WULFEN displicet. In nulla alia arbore haecenus quam Larice inuentus est, notante iam BELLONIO (*de arboribus conf. fol. 26.*) et MATTHIOLO; nam qui aliis quoque Pinis eum adscribunt, vt CORDUS et ANGUILLARA, confusionem cum aliis fungis commisisse videntur. Laricis autem non solum inferiorem aut medium truncum obsidet, sed et partem eius cacumini vicinam. Arbores modo occupat proceriores annosas rimasque agentes, et in alpinis vel subalpinis montibus crescentes, licet multae et huius magnitudinis et stationis eo destituantur, nunquam iuniores et humili statione reperiundas. Obtinet tamen etiam in truncis laricis praecisis et iamiam tabescentibus. Et sic quidem in Carinthia sese res habet. Reperitur vero praeter hancce regionem in orientalibus variis vt, testibus DIOSCORIDE et PLINIO, in vicinia Bosphori Cimmerii, vnde ex Sarmatia in Graeciam atque Italiam per multa secula translatus fuisse videtur; item in laricetis Rossicis praesertim Duinensibus et Vralensibus, vnde per Archangelopolin ad externos mittitur (PALLAS *Fl. Ross. vol. 1. p. 3.*); in montibus Veronensibus (SEGUIERUS), alpinis Augustae Praetoriae Pedemontii, Heluetia

tia (HALLERUS), Gallo prouincia (GERARDUS), montibus Tridentinis (MATTHIOLUS), Hungaricis (KOLLAR apud JACQU. *loc. cit.* p. 167.). Fungus vero hicce per plures annos vitam in larice continuat.

Olim in medicina vsitatus ex Oriente Venetias mittebatur. Sed nullum est dubium, quin iis in locis, quae patriam agnoscit et vicinis, vsurpetur indigenus, imo ad remotiora transportetur. Ita Venetiis venditus tempore MATTHIOLI (*Comment. in DIOSCOR. ed. BAUH. p. 474.*) fere omnis partim ex Tridentinis montibus, partim Norico tractu, provenit. In Gallia quoque ex montibus Delphinatensibus pro vsu petitur (VALMONT DE BOMARE *vol. I.* et GEOFFROY *Mat. m.* aliique). De Sibirico iam dixi. Sunt tamen, qui orientalem etiamnum praeferunt (e. c. LEWIS *M. m. p. 21.*), SPIELMANNUS (*M. m. p. 641.*) ex Aleppo optimum peti arbitratur. In Carinthia collectio eius committitur vel venatoribus vel rusticis, qui autumnis vel vere ad caedenda ligna saxosas fylvas adeunt, vbi Larices elegantiores maiori copia crescunt. Ibi compages mollior est in iuniori fungo, ficcior in adulto, ita in isto superficies colore dilute aurantiaco tingitur,

in hocce plerumque initio alba dein ex albo cinerascens vel profundioris coloris item rimosa est, fenescens sublidit variis quasi contignationibus et fascias coloris obsoletioris (non veros annulos discoloros, vt HALLERUS indicat) contrahit. Substantia interior primum ex luteolo alba tandem candidissima fit, desiccata in rudiolem farinam, digitis friabilem, transit. Quidni idem in Boletis laricinis extra Carinthiam locum haberet. BELLONII (*de arbor. conif. fol.* 26.) effatum, quod tam rarus esset hic fungus, vt ex decem millibus Laricum vix vna eundem ferret, nimium est, licet omnino frequens non valde sit.

In officinis obuius multiplicem formam gerit, plerumque ad triangulum accedentem, cuius basis inferiora spectat, a postica parte linum a loco insertionis repraesentat, cui adhaeret subinde corticis arboris particula, antice sulcis parallelis, inter quos eminentiae mox planiores mox gibbosiores, distinguitur, magnitudinem diuersam habet, adeo vero leuis est pondere, vt e. c. fungus pedem cum palmo longus ad basin pedalis libras modo tres cum aliquot vncis penderet. Externe crusta circiter semunciam crassa et rimosa vellitur. com-

pactiori,

pauciori, quam interna medullaris pars, ita ut vngue penetrari nequeat, extus grisea interius flavescente. Intra hanc medulla comprehenditur albissima, mox spongiosa et fibrosa, quae facile dissecari cultro potest, item digitis discerpi, quos sub hocce tentamine inquinat, mox in farinam friabilis. Fibrae dictae ubi adsunt non per totam longitudinem decurrunt, sed strata varia modo longiora modo breviora ad lineam usque formant. Vermibus saepe in officinis eroditur crustam corticalem praecipue deastantibus, verum in ipsa quoque medulla cuniculos egisse deprehendi. Foraminula, quae characterem generis efficiunt, in baseos superficie vix conspiciere potui, ostiis per se minutis sine dubio siccatione adhuc magis contractis. Figuram et colorem officinalis egregie exprimit icon in JACQU. *Miscell. cit. tab. 20.*

Caret odore, masticatus autem initio dulcis, dein nauseosam acrimoniam et amaricantem saporem imprimit. Frustula eius flammam facillime concipiunt, prunis iniecta quasi oleam exsudant et deflagrant, paucis cineribus relictis. Ex comparatione analysium diuersarum chemicarum cll. GEOFFROY, CARTHEUSER, NEUMANN, licet liqueat,

proportionem non vbiuis eandem inter partes reconditas obtinuisse: euincitur plurimum inesse refinæ, scilicet secundum experimenta NEUMANNI (*Chym. vol. 2. P. 1. p. 42.*) medullari parti extracti refinosi ingrate amaricantis ad tres partes ex quatuor, reliquum mucilaginosæ naturæ esse cum terra remixtum, cui extracti aquosi drachmæ duæ cum scrupulis duobus insint. Quam parum virium largiatur aquæ, inde elucet, quod fungus hic etiam post diuturnam coctionem plurimum saporis seruat, et valde viscidum tenaxque exiit. Spiritus vini rectificatus autem tingitur colore luteo et adsciscit ingratam dulcedinem. Corticem refert cl. BOULDUK (*Mem. de l'acad. R. des sciences de Paris 1714. p. 28.*), suppeditare spirituosam tincturam maxime nauseosam vt vel vnica gutta linguae applicata vomitum ciëat, quod vero aduersatur experimentis ill. JACQUIN (*loc. cit. p. 197.*) cum cortice fungi Carinthiaci captis, cui et alia experimenta huius generis debentur.

Sub contusione tussiculam et nauseam diutius inhaerentem excitat (JACQUIN *l. c. p. 197.*); item sternutationem, et oculos irritat (NEUM. *l. c. p. 44.*). Quoniam vero per se aegrius in puluerem redigitur:

muci-

mucilagine gunimi Tragacanthae prius humectari
 eaque imbutus siccare solet.

Nolo antiquitati vsus medici huius Boleti diu
 immorari, quam ample satis excerptis locis ex DIO-
 SCORIDE (*Lib. 3. cap. 1.*), qui *Αγαρίκον* eum voca-
 vit, GALENO, PAULO AEGINETA, PLINIO, MESUE,
 excussit cl. BREYNIUS (*loc. cit. § 3.*). Distinctionis,
 quam assumerunt inter fungum marem et foemi-
 nam, non satis certi limites constant. Vterque
 in magna apud veteres exultatione fuit, quin eo
 utebantur iusto liberalius, vt et a DEMOCRITO apud
 MESUEN familiare domesticum diceretur, nec mor-
 borum seledu congruo, intar alterantis et resol-
 ventis medicaminis; qua in re peccatum per plu-
 rium seculorum feriem, quae leuitas et ansam mul-
 tis praeparatis dedit. Vtique vera est purgandi
 vis, quam illi adscripserunt, qua quidem bilem et
 pituitam euacuare sustinuerunt. Faeces aluinae
 inde albae euadere feruntur (LINN. *Amoen. acad.*
vol. 9. p. 266.). Lente vero effectum exercet,
 nec sine nausea vomitu et torminibus, drachmae
 dimidiae vel vnus, quin, vt quidam volunt, drach-
 marum duarum supraque pondere, cuius ratio in
 resinosa tenacitate quaeritur. Vnde vsus sensim

desuevit, ita vt hodie a medicis pro hominibus vix nisi in compositis quibusdam officinalibus pro stimulo augendo praecipiat. Mulomedici vero adhuc eo vtuntur ad aluum eluendam, tam per os ingesto, quam in clysmate. Alpicolae circa Garexium, prae vicinitate Laricum Agaricum exsiccatum domi seruant, et in pulmento cum Pipere mixtum in omnibus fere morbis sine discrimine adhibent. Alui mouendae causa et vomitionis excitandae cum oleo, rarius cum lacte, miscent; eiusque ope expellunt hirudinem minutam cum aquis potatam, dira symptomata apud homines et pecora creantem (*Miscell. Taurin. vol. 3. p. 203.*); qui effectus potius venenatae indoli huius hirudinis, quam morsui, a JACQUINO adscribitur. Nec facile cautior imitabitur Russorum hodiernum morem, qui pro emetico in febribus intermittentibus hunc fungum ingerunt, item reuellendi scopo in fluore albo foeminarum (*PALLAS l. c.*). Baschkirri et Sibirici inspergunt puluerem vlcerebus equorum et boum, quo eadem detergant et verminosam pullitiem deleant (*IBID.*).

Serius, tanquam commoda in sudoribus colliquatiuis phthysicorum medela, commendatus est. Huius generis exemplum narrat HAENIUS (*Rat. med.*

P. 12. p. 251. sqq.), nempe monachi, qui phthificus praeuia mulierculae commendatione in pluribus fausto successu Agarici frustulum quotidie ingessit eoque sudoribus emaciantibus et eneruantibus obicem posuit. QUUM HAENIUS vnicum modo casum enucleatum sistat, et ne dosin quidem definiat, alios modo ad iteranda tentamina excitare voluisse videtur. Huic consilio studium accommodavit cl. BARBUT (*Journ. de Medecine, tom. 47. p. 512. sqq.*), qui triplici casu vim sudores profusos nocturnos coercendi confirmat. Horum vnus spectat ad sudores, ex febre continua superstites, sed trochiscorum Agarici granis duobus in puluere cum cochleari aquae vesperi per tres dies captis, superbibito aquae vitro dimidio in operario, sublatis. In alio quatuor dosibus trochiscorum eodem pondere et ordine exhibitis cessarunt sudores phthifici. In foemina phthifica ad sextam dosin recurrere opus fuit. — Minus fauens de Agarico iudicium format cl. QUARIN (*Animaduers. pract. p. 91.*), qui Agaricum (arbitror eum intellexisse trochiscos Agarici) ad duo grana exhibitum contra sudorem colliquantem phthificorum nunquam salutarem se reperisse, sed oppressionem pectoris adeo potius inde auctam fuisse, testatur.

In puluere solus non fidus ob causas dictas, veteres eum cum vino, aqua, aceto, mullo, dederunt. Est qui optime in infuso vinoso a drachma vna ad duas imo vnciam dimidiam praecipit putat (CARTHEUS. *Mat. med. vol 1. p. 189.*). Ita additamentum aromatis commendabile visum est (BREYN. *l. c. p. 23.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

TROCHISCI DE AGARICO a MESUE memorati, in paucis dispensatoriis pharm. hodie obuii. Qui in *Cod. med. Paris. p. 605.* existant Agaricum et Zingiber complectuntur.

EXTRACTUM AGARICI *Ph. Wurt. p. 88.* Est resinofum.

EXTRACTUM PANCHYMAGOGUM CROLLII *Ph. W. p. 94.* Inter tot alia drastica et Agaricus.

PILULAE HIERAE CVM AGARICO *Ph. W. p. 139.* Intrat farraginem Agaricus trochiscatus. Hodie obsoleti.

PILULAE MASTICHINAE *Ph. W. p. 140.* PILULAE DE SUCCINO CRATONIS *l. c. p. 141. etc.*

P E Z I Z A.

LINN. *Syst. veg.* p. 823. *Gen. pl.* p. 568.

576.

Pharm. AVRICVLA JVDÆ f. FVNGVS
SAMBVCINVS.

Peziza Auricula; concaua rugosa auriformis LINN.
Syst. veget. p. 823. Tremella Auricula; sessilis
membranacea auriformis cinerea LINN. *Spec. pl.*
p. 1625. Fungus membranaceus, Auriculam
Judæ referens f. sambucus c. B. Agaricum
auriculæ forma MICHELI *Gen. plant.* p. 124. tab.
66. fig. 1. Innascitur truncis vel ramis arborum
vetustarum, præcipue Sambuco, vti et Oxya-
canthæ (teste HALL. *Hist. stirp. Helvet.* p. 2220.),
idque quidem parti, quæ septentrionem respicit
(STEERBECK *Theatr. fung.* p. 256.).

Fungus membranaceus ad aurem externam hu-
manam accedit figura et eminentiis intra sinus caui.
Humidus gelatinam refert tenacem pellucidam odo-
ris mucidi, ficcatus indurefcit et fragilis fit, ita
tamen, vt aqua pristinam flexilitatem, colorem,
odorem, recuperet. Siccus membranaceus est, in-
sapidus, odoris expers, extus cinereus, interne

nigricans, salivae lentorem aliquem conciliat. Colorem solutionis vitrioli martis nullo modo mutat. Perperam adstringens censetur et exsiccans. Ad perniciosos fungos refert CLUSIUS (*Rar. plant. hist. p. CCLXXVI.*). Sed neque venenata vis nec purgans illi adscripta evidentibus experimentis comprobatur. Centies repetitum, in gargarismis anginam dissipare et ex aqua Rosarum s. simili vel vino impositum inflammationes, nominatim oculorum, discutere. Nec certius est auxilium in surditate aliisque auris affectionibus, ad quod figurae similitudo credulos adduxit. Vtinam confirmatae essent aliae multiplicis generis virtutes, quas recensuit ex scriptis auctorum JO. PHIL. BREYNIUS (*Dissert. de fungis officinal. p. 28. sqq.*).

577.

Pharm. CREPITVS LVPI s. BOVISTA.

Lycoperdon Bovista; subrotundum: lacerato dehiscens LINN. *Spec. plant. p. 1653.* *Lycoperdon faccatum cinereum polline obscure viridi* HALL. *Hist. stirp. Helvet. n. 2172.* Multis varietatibus, magnitudine, superficie, figura, colore, distinctis ludit haec species, ad quarum cognitionem du-

cit

cit HALLERUS *l. c.* et HUDSON. *Fl. Angl. ed. 2. p. 642.* Ad nos pertinet Lycoperdon vulgare δ , f. Lycoperdon maximum SCHÄFFERI *Fung. Bav. tom. 3. t. 294.* Fungus maximus rotundus pulverulentus dictus Germanis Bovist JO. BAUH. *Hist. tom. 3. p. 848.* ICON: REGNAULT *Botan. La Vesse de Loup.* Exemplum praegrandis Bouistae extat in MARSILII *Fungi Carrariensis Historia*; aliud in BENED. BERGII *Comment. in Kongl. Vet. Acad. Handl. vol. 23. p. 324.* cuius ambitus vlnas duas et digitos tres exaequavit, grauitas octedecim libras superauit. Etenim aëre pluuioso et solo pingui enormiter grandescit. Reperitur in pratis et pascuis sterilibus.

Tunicis tribus tegitur, intra quas medulla continetur, in iuniori fungo flauescens, solida, sensim in cellulosam compagem resoluta, in qua pollen obscure viridis, vel brunus, generatur, qui per orificium, in quod sursum sponte fungus dehiscit, praecipue sub compressione excutitur. Compressus digitis vel calcatus pedibus crepat, vnde nomen. Prout siccatus seruatur leuis et liuidus est, puluere bruno repletus. Nec antea colligi debet, quam donec compages succosa in puluerem lentam transferit, dein loco sicco seruandus.

Odoris aequae ac saporis expertus est, nec colorem solutionis vitrioli martis mutat. Nulla neque alcalinae nec acidae naturae vestigia vulgaribus tentaminibus, neque in pulvere nec extracto aquoso, deteguntur (BREYN. *Diff. de fung. officin.* p. 36.). Inesse tamen alcali volatile aequae copiose, ac in vlla materia animali, destillatione cognitum (SCOPOLI in CRELLS *chem. Annal.* 1784. vol. 1. p. 335.). Oculis infestus pulvis deprehensus est, ita tamen, ut quidam ophthalmias arguant (MUYS apud BREYN. *l. c.*), alii coecitatem (Vulgaris opinio in Suecia. Vid. LINN. *Flor. Suec.* p. 460.). In lacte decoctus hic fungus muscas interimit (BREYN. *l. c.*).

Plurimum celebritatis sibi acquisiuit vi, qua ad haemorrhagias sistendas pollet. Quo fine valet tam pulvis inspersus fauciatibus vasis, quam spongiosum et mollius eius tegmen applicatum. Ita consopita sunt profluvia sanguinea varia interna, quorum fontem attingere valuit Bouista, ut stillicidium copiosum sanguinis ex naribus, contra quod pulvis vitello oui mistus commode turundis illinitur (BREYN. *l. c.* p. 34.); haemorrhagia ex dente per congestionem ex spirituosius largiter potis, quam vnice compescuit Bouistae frustum intrusum (TULP. *Oiserv.*

Observ. med. p. 90.); haemorrhoides profusae, quibus suffecit pessarii instar ano inserta (FEL. PLATER. *Prax. tom. 3. l. 2. cap. 5. p. 646.*). Frequentius autem longe administratur in haemorrhagiis ex vulnere vel amputatione arteriarum enatis. Magna hoc nomine iam dudum in existimatione fuit apud chirurgos celebriores, ut FELICEM WURTZ, NUCK, MUNNIKS, VERDUIN, RAU (BREYN. *l. c. p. 35.*), qui sedulo in praxi sua hunc fungum in usum traxerunt. Recentiori tempore fiduciam auxerunt experimenta sollertia a cl. hippiatro LA FOSSE in equis dedita opera facta (de quibus a. 1750. academiam R. scientiarum certiore reddidit), dum sanguis exundans resecta arteria temporali, amputato femore alterutro, item cauda praecisa vel applicato fungi frustulo et firmato particula vesicae vel insperso pulvere, fuere cessavit. Trucidato equo ecce in arteria comparuit membrana fere transparenens cum thrombo conico, cuius apex interiora respexit (PARSONS in *Phil. Transf. vol. 49. P. 1. p. 38.* Tract. cl. LA FOSSE, patris, *Observations et decouvertes faites sur les Chevaux* legere mihi non suppetiit. Confirmat efficaciam filius in *Dictionnaire raisonné d'Hippiatrique. tom. 2. p. 384. et tom. 3. p. 128.*). Non autem in haemorrhagiis exiguarum arteriarum modo

modo conducit, sed et ampliorum, adiuuante tantum modica compressione; cl. BISSET (*Medical Essays and Observations, p. 303.*) Agarico chirurgorum adeo praefert Bouistam. Stipticum dici non potest eo sensu, quo Gallas, Bistortae radicem, Granatorum corticem, alumen, ita vocamus; hinc non coarctando vasa vim suam praestat, sed partim incrassando sanguinem, sponte iam ad coagula primum, tenuissimo, quem continet puluere, partim molli et spongiosa natura, qua sese arctissime ostio vasis affigit, ligatura suffultus. Nempe applicato frusto huius fungi superimponitur aliud maius vel tunica fungi, et deligatio solito modo per fasciam perficitur.

DESIGNATIO SPECIERVM

IN QVINTO VOLVGINE CONTENTARVM.

ORDO XLIII. PALMAE.

<i>Nomen pharmaceuticum.</i>	<i>Nomen systematicum.</i>	
497. Palma.	<i>Cocos butyracea.</i>	pag. 1
498. Dactyli.	<i>Phoenix dactylifera.</i>	6
499. Sagu.	<i>Sagus RUMPH.</i>	13

ORDO XLIV. PIPERITAE.

500. Piper nigrum; album.	<i>Piper nigrum.</i>	22
501. — longum.	— <i>longum.</i>	35
502. Cubebae.	— <i>Cubeba.</i>	37
503. Acorus verus. Calamus vulgaris.	<i>Acorus Calamus.</i>	39
504. Arum.	<i>Arum maculatum.</i>	44

ORDO XLV. SCITAMINEAE.

505. Zingiber.	<i>Amomum Zingiber.</i>	52
506. Cardamomum minus.	— <i>Cardamomum.</i>	61
507. Grana Paradisi.	— <i>Grana Paradisi.</i>	67
508. Galanga.	<i>Maranta Galanga.</i>	69
509. Curcuma.	<i>Curcuma longa.</i>	73
510. Costus.	<i>Costus arabicus.</i>	80
511. Zedoaria.	<i>Kämpferia rotunda.</i>	82

ORDO

ORDO XLVI. LILIACEAE.

<i>Nomen pharmaceuticum.</i>	<i>Nomen systematicum.</i>	
512. <i>Lilium album.</i>	<i>Lilium candidum.</i>	88
513. <i>Scilla.</i>	<i>Scilla maritima.</i>	91
514. <i>Allium.</i>	<i>Allium sativum.</i>	122
515. <i>Porrum.</i>	— <i>Porrum.</i>	134
516. <i>Victorialis longa.</i>	— <i>Victorialis.</i>	135
517. <i>Cepa.</i>	— <i>Cepa.</i>	137
518. <i>Asphodelus.</i>	<i>Asphodelus ramosus.</i>	140
519. <i>Helleborus albus.</i>	<i>Veratrum album etc.</i>	142
520. <i>Sabadilli.</i>	<i>Veratrum? Sabadilla.</i>	166
521. <i>Asparagus.</i>	<i>Asparagus officinalis.</i>	179
522. <i>Ananas.</i>	<i>Bromelia Ananas.</i>	186
523. <i>Colchicum.</i>	<i>Colchicum autumnale.</i>	193
524. <i>Hermodactylus.</i>	— <i>illyricum?</i>	215
525. <i>Crocus.</i>	<i>Crocus sativus.</i>	220
526. <i>Aloë.</i>	<i>Aloës species variae.</i>	238
527. <i>Lilium Conuallium.</i>	<i>Conuallaria maialis.</i>	260
528. <i>Sigillum Salomonis.</i>	— <i>Polygonatum.</i>	263

ORDO XLVII. ENSATAE.

529. <i>Iris Florentina.</i>	<i>Iris Florentina.</i>	265
530. — <i>nostras.</i>	— <i>Germanica.</i>	269
531. <i>Acorus palustris.</i>	— <i>Pseud-acorus.</i>	275

ORDO XLVIII. ORCHIDEAE.

532. <i>Salep.</i>	<i>Orchis mascula etc.</i>	278
533. <i>Satyrium.</i>	— <i>bifolia etc.</i>	292
534. <i>Vanilla.</i>	<i>Epidendrum Vanilla.</i>	297

ORDO XLIX. TRIPETALOIDEAE.

535. <i>Sanguis draconis.</i>	<i>Calamus Rotang etc.</i>	301
-------------------------------	----------------------------	-----

ORDO L. CALAMARIAE.

<i>Nomen pharmaceuticum.</i>	<i>Nomen systematicum.</i>	
536. Sarsaparilla germanica.	<i>Carex arenaria.</i>	310
537. Cyperus longus.	<i>Cyperus longus.</i>	316
538. — rotundus.	— <i>rotundus.</i>	317

ORDO LI. GRAMINA.

539. Triticum.	<i>Triticum hybernum.</i>	319
540. Gramen.	— <i>repens.</i>	338
541. Secale.	<i>Secale cereale.</i>	343
542. Hordeum.	<i>Hordeum vulgare etc.</i>	360
543. Auena.	<i>Auena sativa.</i>	383
544. Saccharum.	<i>Saccharum officinarum</i>	390
545. Milium.	<i>Panicum miliaceum.</i>	430
546. Oryza.	<i>Oryza sativa.</i>	433
547. Schoenanthus.	<i>Andropogon Schoenanthus.</i>	443
548. Nardus Indica.	— <i>Nardus.</i>	445

ORDO LII. FILICES.

549. Polypodium.	<i>Polypodium vulgare.</i>	449
550. Filix mas.	— <i>Filix mas.</i>	453
551. Filix foemina.	<i>Pteris aquilina.</i>	472
552. Capillus veneris.	<i>Adiantum capillus veneris.</i>	475
553. Lingua veruina.	<i>Asplenium Scolopendrium.</i>	478
554. Ceterach.	— <i>Ceterach.</i>	480
555. Trichomanes.	— <i>Trichomanoides.</i>	481
556. Ruta muraria.	— <i>Ruta muraria.</i>	482
557. Equisetum.	<i>Equisetum arvense.</i>	483

ORDO LIII. MUSCI.

<i>Nomen pharmaceuticum.</i>	<i>Nomen systematicum.</i>	
558. Lycopodium.	<i>Lycopodium clauatum.</i>	486
559. Muscus erectus.	— <i>Selago.</i>	492
560. Adiantum aureum.	<i>Polytrichum commune.</i>	494

ORDO LIV. ALGAE.

561. Usnea.	<i>Lichen saxatilis.</i>	496
562. Muscus islandicus.	— <i>Islandicus.</i>	499
563. Pulmonaria arbor.	— <i>pulmonarius.</i>	520
564. Muscus cumatilis.	— <i>aphthosus.</i>	523
565. — — caninus.	— <i>caninus.</i>	524
566. — — pyxidatus.	— <i>cocciferus etc.</i>	529
567. Roccella.	— <i>Roccella.</i>	533
568. Muscus arboreus.	— <i>plicatus.</i>	536
569. Quercus marina.	<i>Fucus vesiculosus.</i>	537
570. Helminthochorton.	— <i>Helminthochorton</i>	
	DE LA TOURR.	543
571. Conferua riuularis.	<i>Conferua riuularis.</i>	550

ORDO LV. FVNGI.

572. Agaricus muscarius.	<i>Agaricus muscarius.</i>	555
573. — quernus.	<i>Boletus igniarius.</i>	561
574. Fungus salicis.	<i>Boletus suaueolens.</i>	569
575. Agaricus albus.	<i>Boletus laricis.</i>	573
576. Auricula Judae.	<i>Peziza Auricula.</i>	583
577. Crepitus lupi.	<i>Lycoperdon Bouista.</i>	584

INDEX ALPHABETICVS S T I R P I V M

QUINQUE VOLUMINIBVS PRAECEDENTIBVS COMPREHENSARVM

NOMINIBVS PHARMACEVTICIS SVPERSTRUCTVS.

A.

- Abelmoschus*, vol. III. pag. 376. *Agnus castus*, II. 195.
Abies, I. 27. *Agrimonia*, III. 147.
Abrotanum foemina. *Vid.* *Alchemilla*, III. 149.
Santolina.
— — *mas*, I. 116. — (*spuria*), II. 100.
Absynthium maritimum I. 28. *Alliaria*, II. 317.
— — *ponticum*, I. 124. *Allium*, V. 122.
— — *vulgare*, I. 117. *Alnus*, I. 72.
Acacia nostras, III. 234. *Aloe*, V. 238.
— *vera*, II. 404. *Althaea*, III. 396.
Acanthus, II. 204. *Ammi verum*, I. 260.
Acetosa, III. 492. — *vulgare*, I. 261.
Acmella, I. 135. *Amomum*, I. 316.
Aconitum, III. 5. *Amygdalae amarae*, III. 256.
Acorus palustris, V. 275. — — *dulces*, III. 247.
— — *verus*, V. 39. *Anacardium occidentale*, IV.
Adiantum aureum, V. 494. 413.
Agaricus albus, V. 573. — — *orientale*, II. 192.
— — *muscarius*, V. 555. *Anagallis*, II. 1.
— — *quernus*, V. 561. *Ananas*, IV. 186.
Ageratum, I. 170. *Anethum*, I. 289.
Appar. medic. Vol. V. Pp *Anime*,

- Anime*, II. 432.
Anisum stellatum (*Fruſtus*)
 III. 562.
Aniſi ſtellati cortex, III. 566.
Aniſum vulgare, I. 298.
Angelica ſatiua, I. 250.
 — *ſylueſtris*, I. 254.
Anthophylli, III. 337.
Anthora, III. 29.
Anſerina, III. 135.
Apium, I. 303.
Aquiſolium, IV. 10.
Aquilegia, III. 1.
Arbor vitæ, I. 31.
Armoracia, II. 348.
Arnica, I. 157.
 — *Suedenſis*. *V. Conyza*
media.
Aristolochia anguicida, I. 358.
 — — *ſabacea*, II. 452.
 — — *longa*, I. 351.
 — — *rotunda*, I. 351.
 — — *trilobata*, I. 357.
 — — *vulgaris*, I. 356.
Artemiſia, I. 124.
Arthanita. *V. Cyclamen*.
Arum, V. 44.
Aſarum, I. 359.
Asparagus, V. 179.
Aſphodelus, V. 140.
Aſſa dulcis. *V. Benzoe*.
 — *foetida*, I. 240.
- Atriplex ſatiua*, IV. 329.
Aucua, V. 383.
Aurantium, III. 284.
Auricula muris. *V. Pilofella*.
 — *iudææ*, V. 583.
- B.
- Badian*. *V. Aniſum ſtellatum*.
Balauſtium. *V. Granatum*.
Balaſamita maſ, I. 132.
Balaſamum meccanum. *Vid.*
Meccanum Balaſ.
 — *copaiuce*. *V. Copaiu*. *B.*
Barba hirci. *V. Tragopogon*.
Barbaræa, II. 318.
Bardana, I. 83.
Baſilicum, II. 155.
Beccabunga, II. 208.
Bedeguar, III. 174.
Been nux, II. 402.
Behen album, I. 94.
 — *rubrum*, I. 176.
Belladonna, I. 430.
Bellis maior, I. 149.
 — *minor*, I. 153.
Benzoe, IV. 540. 658.
Berberis, IV. 79.
Betonica, II. 158.
Beta rubra, IV. 278.
Betula, I. 69.
Bezetta coerulea, IV. 139.
Biſtorta, IV. 407.

Bombax,

- Bombax*. V. *Goffypium*.
Bonus Henricus, IV. 267.
Borago, II. 95.
Botrys vulgaris, IV. 270.
 — *mexicana*, IV. 273.
Bouista. V. *Crepitus lupi*.
Branca ursina (perperam), I. 256.
 — — (*vulgo*), II. 204.
Brassica, II. 329.
Bruscus. V. *Ruscus*.
Bryonia, I. 419.
Buglossum, II. 99.
Bursa pastoris, II. 355.
Buxus, IV. 262.
- C.
- Cacao*, III. 378.
Caiept (Oleum), III. 319.
Calamintha, II. 130.
Calamus vulgaris, V. 39.
Calcatrippa. Vid. *Consolida regalis*.
Calcitrapa, I. 98.
Calendula, I. 174.
Campechense lignum, II. 429.
Camphora, IV. 445.
Camphorata, IV. 333.
Canella malabarica. V. *Cassia lignea*.
 — *alona*, IV. 566.
Cannabis, IV. 608.
Caoutschuc. V. *Resina elastica*.
- Capillus veneris*, V. 475.
Capparis, II. 305.
Cardamine, II. 319.
Cardamomum, V. 61.
Cardiaca, II. 180.
Cardopatia. V. *Carlina*.
Carduus benedictus, I. 96.
 — *Marize*, I. 86.
 — *tomentosus*, I. 87.
Caricæ, IV. 578.
Carlina, I. 88.
Carpathicus Bœthimus, I. 14.
Carpobalsamum, IV. 46.
Carthamus, I. 90.
Carum, I. 292.
Caryophyllata, III. 122.
Caryophyllus aromaticus, III. 533.
Cassia caryophyllata, III. 314.
 — *Fistula*, II. 395.
 — *lignea*, IV. 441.
Cassiae Flores, IV. 417.
Castanea, I. 52.
Cataputia maior. V. *Ricinus vulg.*
 — *minor*, IV. 100.
Catechu (terra), II. 415.
Centaurium minus, II. 18.
Cepa, V. 137.
Cerasa nigra, III. 209.
 — *rubra*, III. 205.
Ceresolium f. Chaerophyllum, I. 280.

- Ceterach*, V. 480.
Chamaedrys, II. 119.
Chamaemorus. V. *Norrländi-
cae baccas*.
Chamaepitys, II. 121.
Chamomilla nostras, I. 143.
 — — — *romana*, I. 150.
Cheiri, II. 339.
Chelidonium minus, II. 300.
Chenopodium anthelminticum,
IV. 275.
China (Radix), I. 339.
Chinchina (Cortex), I. 546.
Cicer, II. 372.
Cichoreum, I. 100.
Cicuta (terrestris), I. 213.
 — — — *aquatica*, I. 271.
Cicutaria, I. 283.
Cina. V. *Santonicum*.
Cinnamomum, IV. 417.
Citrullus, I. 401.
Citrus, III. 265.
Coccognidium, IV. 634.
Cocculus indus, I. 343.
Cochlearia, II. 341.
Coffea, I. 386.
Colchicum, V. 193.
Colocyntis, I. 407.
Colubrinum lignum, I. 485.
Conessi. V. *Profluviæ cortex*.
Conserua riunlaris, V. 550.
Convolvulus maior albus, I.
510.
Consolida maior. Vid. *Sym-
phytum*.
 — — — *media*, II. 123.
 — — — *regalis*, III. 31.
~~*Contragyna*~~ IV. 572.
Conyza coerulea, I. 173.
 — — — *media*, II. 156.
Copaiuae balsamum, IV. 47.
Coriandrum, I. 278.
Cortex Peruvianus. V. *Chin-
china*.
 — — — *Lauola*. V. *Anisi stellati
cortex*.
Corylus, I. 66.
Costus, V. 80.
Cotula foetida, I. 151.
Crepitus lupi, V. 584.
Crocks, V. 220.
Cubebæ, V. 37.
Cucumis, I. 405.
 — — — *aspinus*. I. 413.
Cucurbita, I. 399. 401.
Culilawan, IV. 524.
Cupressus, I. 32.
Curcuma longa et rotunda,
V. 73.
Cuscuta, I. 194.
Cyanus, I. 93.
Cyclamen, II. 25.
Cydonia, III. 196.
Cuminum, I. 266.
Cynoglossa, II. 102.
Cynobatos, III. 172.
Cyperus longus, V. 316.

Cyperus rotundus, V. 317.

D.

Dactyli, V. 6.

Daucus sativus et sylvestris,
I. 209.

— *creticus*, I. 235.

Dentaria, I. 513.

Diffamnus albus, III. 108.

— — *creticus*, II. 139.

Dlervilla, I. 385.

Digitalis, I. 490.

Doronicum, I. 167.

Dulcamara, I. 423.

E.

Ebulus, IV. 22.

Elaterium, I. 415.

Elemi, IV. 28.

Endiuvia, I. 102.

Enula, I. 154.

Epithimum, I. 195.

Equisetum, V. 483.

Eruca, II. 337.

Eruum, II. 371.

Eryngium, I. 206.

Erysimum, II. 315.

Ffula maior, IV. 105.

— *minor*, IV. 103.

Eupatorium, I. 133.

Euphorbiae variae, IV. 96.

Euphorbii Gummi, IV. 88.

Euphrasia, II. 186.

F.

Faba, II. 368.

— *crassa*. V. *Telephium*.

Fagus, I. 53.

Farfara, I. 139.

Filipendula, III. 118.

Filix mas, V. 453.

— *foemina*, V. 472.

Flammula, III. 86.

— — *jouis*, III. 103.

Foeniculum aquaticum. I. 267.

— — *vulgare*, I. 287.

Foenugraecum, II. 386.

Fragaria, III. 142.

Frangula, IV. 5.

Fraxinus, III. 535.

Fumaria, II. 449.

Fungus melitensis.

— *rosaceus*. V. *Bedeguar*.

— *salicis*, V. 569.

— *sambucinus*. V. *Auricula iudae*.

G.

Galanga maior et minor, V.
69.

Galbanum, I. 262.

Galega, II. 383.

Galium album, I. 373.

— *luteum*, I. 371.

Gambogium. Vid. *Gummi guttae*.

- Genipi album*, I. 129.
 — *verum*, I. 169.
Genista, II. 360.
Gentiana alba, I. 247.
 — *rubra*, II. 11.
Geranium moschatum, III. 396
 — *robertianum*, *ibid.*
Geum rivale, III. 132.
 — *urbanum*. *V. Caryo-*
phyllata.
Ginseng, I. 330.
Glycyrrhiza, II. 374. 379.
Gnaphalium, I. 112.
Gossypium. III. 367.
Gramen (Radix), V. 338.
Grana Paradisi, V. 67.
Granatum, III. 262.
Gratiola, II. 197.
Guaiacum, III. 399.
Gummi arabicum, II. 404.
 — *cerasorum*. *Vid. Cerasa*
nigra.
 — *guttæ*, IV. 106. 654.
 — *Senegal*, II. 414.
- H.
- Hedera arborea*, I. 307.
 — *terrestris*, II. 174.
Heliotropii succus, IV. 139.
Helleborus albus, V. 142.
 — — *foetidus*, III. 70.
 — — *niger*, III. 43.
 — — *viridis*, III. 68.
- Helminthochorton*, V. 543.
Hepatica nobilis, III. 102.
Herba britannica, IV. 343.
Hermodactylus, V. 215.
Herniaria, IV. 331.
Hippocastanum, IV. 62.
Hirundinaria, I. 543.
Hispidula. *V. Gnaphalium.*
Hordeum, V. 360.
Hydropiper. *Vid. Perficaria*
vrens.
Hyoscyamus, I. 444.
 — — *albus*, I. 455.
Hypericum, III. 518.
Hyssopus, II. 133.
- I.
- Ialappa*, I. 502.
Iaponica terra. *V. Catechu.*
Iasminum, II. 31.
Imperatoria, I. 254.
Ipecacuanha, I. 521.
Iris Florentina, V. 265.
 — *nostras*, V. 269.
 — *palustris*. *Vid. Acorus*
palustris.
Juglans, I. 57.
Juiubæ, IV. 7.
Juniperus, I. 34.
- L.
- Lacca*, IV. 152.
Lactuca, I. 108.

- Iadanum*, III. 514.
Iamium album, II. 178.
Lapathum acutum, IV. 341.
Lauendula, II. 135.
Laurocerasus, III. 213.
Laurus, IV. 528.
Lens, II. 369.
Lentiscus, I. 77.
Leuisticum, I. 249.
Lignum sanctum. *V. Guaiacum*.
Lilium album, V. 88.
 — *Conuallium*, V. 260.
Linaria, II. 183.
Lingua avis. *V. Fraxinus*.
 — *ceruina*, V. 478.
Linnaea, I. 397.
Linum, III. 474.
 — *catharticum*, III. 490.
Liquidambar, I. 67.
Lithospermum, II. 98.
Lobelia, I. 514.
Lupinus, II. 356.
Lupulus, IV. 621.
Lycopodium, V. 486.
Lysimachia purpurea, III. 510.
- M.
- Magellanicus cortex*. *V. Winteranus cortex*.
Maiorana, II. 142.
Malabathrum, IV. 441.
- Malua arborea*, III. 363.
 — *vulgaris*, III. 364.
Mandragora, I. 441.
Mangostana, III. 525.
Manna, III. 542.
Marrubium album, II. 160.
Marum verum, II. 107.
Mastix, I. 77.
Matricaria, I. 148.
Matrisylua, I. 374.
Mechoacanna, I. 507.
Melilotus, II. 384.
Melissa canariensis, II. 157.
 — *citrina*, II. 127.
 — *turcica*, II. 157.
Melissophyllum, II. 131.
Melo, I. 403.
Mentha crispa, II. 146.
 — *piperita*, II. 150.
 — *syluestris*, II. 152.
Mercurialis, IV. 222.
Mespili, III. 200.
Mezereum, IV. 628.
Milium, V. 430.
 — *folis*. *V. Lithospermum*.
Millefolium, I. 165.
Morsus diaboli, I. 179.
Morus, IV. 596.
Moxa. *V. Artemisia*.
Mungos, I. 375.
Muscus arboreus, V. 536.
 — *caninus*, V. 525.

Muscus clauctus. V. *Lycopodium*.

— *cumatilis*, V. 523.

— *erectus*, V. 492.

— *islandicus*, V. 499.

— *pyxidatus*, V. 529.

Myrobalanus emblica, IV. 127.

Myrtillus, II. 73.

Myrtus, III. 312.

— *Brabantica*, I. 73.

N.

Nardus. V. *Spica indica*.

Napellus. V. *Aconitum*.

Naphae Flores. Vid. *Aurantium*.

Napus, II. 336.

Nasturtium aquaticum, II. 309

— — *hortense*, II. 352.

— — *indicum*, IV. 77.

Nepeta, II. 156.

Nephriticum lignum, II. 402.

Nigella, III. 35.

Ninfi, I. 258.

Norrlandicae baccae, III. 153.

Nummularia, II. 9.

Nux vomica, I. 477.

Nymphaea alba, III. 532.

O.

Olibanum, I. 39.

Oliuae, II. 33.

Ononis, II. 365.

Oenopodium I. 87.

Opium, II. 219.

Opobalsamum. Vid. *Bals. de Mecca*.

Opopanax, I. 286.

Opuntia, III. 342.

Orleans terra, III. 392.

Oreoselinum, I. 236.

Organum creticum, II. 140.

— — *vulgare*, II. 141.

Oryza, V. 433.

Oxycoccus, II. 72.

P.

Paeonia, III. 37.

Palma Christi. Vid. *Ricinus vulgaris*.

Palmae Oleum, V. 1.

Paralysis. V. *Primula veris*.

Pareira braua, I. 344.

Parietaria, IV. 570.

Parthenium. V. *Matricaria*.

Pastinaca, I. 284.

Pauanae lignum, IV. 149.

Pechurim Faba, IV. 549. *Cortex*, IV. 554.

Perfoliata, I. 306.

Persica, III. 241.

Persicaria vrens, IV. 409.

Peruvianus cortex. V. *Chinchina*.

Petasites, I. 138.

Petroselinum macedonicum, I. 262.

Petro-

- Petroselinum vulgare*, I. 301.
Peucedanum, I. 238.
Phu. V. Valeriana maior.
Phytolacca, IV. 335.
Pilo'ella, I. 111.
Pimenta. V. Amomum.
Pimpinella alba, I. 294.
 — *italica, Herba*, I. 188.
 Radix, I. 190.
 — *nigra*, I. 296.
Pinea, I. 13.
Pinus, I. 1.
Piper indicum, I. 475.
 — *jamaicense. V. Amomum*.
 — *longum*, V. 35.
 — *nigrum et album*, V. 22.
Pistacia, I. 74.
Plantago latifolia, I. 190.
Polium creticum, II. 112.
 — *montanum*, *ibid.*
Polygala amara, II. 445.
 — *vulgaris*, II. 444.
Polypodium, V. 449.
Poma, III. 177.
Populus, I. 47.
Porrum, V. 134.
Portulaca, III. 354.
Primula veris, II. 22.
Profluviū cortex, I. 541.
Pruna, III. 227.
Prunella, II. 181.
Psyllium, I. 193.
- Ptarmica*, I. 169.
Pulegium, II. 153.
Pulmonaria arborea, V. 520.
 — — *maculata*, II. 97.
Pulsatilla nigricans, III. 93.
Pyrethrum, I. 152.
Pyrola, II. 79.
- Q.
- Quassia*, III. 432.
Quercus, I. 61.
 — *marina*, V. 537.
- R.
- Radicula*, II. 321.
Ranunculus albus, III. 91.
 — — *bulbosus*, III. 88.
 — — *palustris*, III. 82.
 — — *pratensis*, III. 75.
Rapa, II. 324
Raphanus niger, II. 321.
 — *rusticanus. V. Armo-
 racia.*
Resina elastica, IV. 167.
Rhabarbarum monachorum,
 IV. 346.
 — — *fibricum*, IV. 356.
 — — *verum*, IV. 362.
Rhamnus catharticus, IV. 1.
Rhaponticum, IV. 353.
Rheum. V. Rhabarbarum.
Rhodia, III. 353.

- Rhodium lignum*, II. 363.
Rhoeas, II. 212.
Ribes nigrum, III. 307.
 — *rubrum*, III. 304.
Ricinus maior. IV. 164.
 — — *vulgaris*, IV. 195.
Roccella, V. 533.
Ros folis f. Rorella, III. 500.
Rosa sylvestris, III. 172.
Rosae damascenae, III. 157.
 — — *rubrae*, III. 166.
Rosmarinus hortensis, II. 171.
 — — *sylvestris*, II. 75.
Rubia tinctorum, I. 363.
Rubus idaeus, III. 151.
Ruscus, I. 341.
Ruta, III. 112.
 — *muraria*, V. 482.
- S.
- Sabadilli*, V. 166.
Sabina, I. 41.
Saccharum, V. 390.
Sagu, V. 13.
Salep, V. 278.
Salix, I. 44.
Salvia, II. 164.
Sambucus, IV. 13.
Sandaracha, I. 34.
Sanguis Draconis, V. 301.
Sanicula, I. 207.
Santalum album, II. 87.
Santalum citrinum, *ibid.*
Santolina, I. 134.
Santonicum, I. 113.
Saponaria, III. 505.
Sarcocolla, I. 198.
Sarsaparilla, I. 334.
 — — *Germanica*, V. 310.
Sassafras, IV. 534.
Satureia, II. 145.
Satyrium, V. 292.
Saxifraga alba, III. 355.
 — — *rubra*, III. 118.
Scabiosa, I. 177.
Scammonium, I. 494.
Scilla, V. 91.
Schoenanthus, V. 443.
Scleara, II. 170.
Scolopendrium. *Vid. Lingua*
cervina.
Scordium, II. 114.
Scorzonera, I. 103.
Scrophularia aquatica, II. 190.
 — (*vulgaris*), II. 188.
Sebesten, II. 105.
Secale, V. 343.
Sedum maius, III. 350.
 — *minus*, III. 344.
Sempernium maius. *V. Se-*
dum maius.
Senecio, I. 172.
Senega, II. 436.
Senna, II. 388.

- Serpentaria virginiana*, I. 348.
Serpentum Radix, V. *Mungos*.
 — *Lignum*, I. 383.
Serpyllum, II. 126.
Sesamum, I. 493.
Seseli creticum, I. 213.
 — *massiliense*, I. 283.
Sigillum Salomonis, V. 263.
Siler montanum, I. 248.
Siliqua dulcis, II. 434.
 — *hirsuta*, II. 358.
Simaruba, III. 457.
Sinapi nigrum, II. 323.
Solanum, I. 427.
Soldanella, I. 512.
Sonchus, I. 110.
Sophia chirurgorum, II. 313.
Sorbus aucuparia, III. 203.
Spica celtica, I. 187.
 — *indica*, V. 445.
Spigelia (Herba), I. 378.
 — *marylandica (Radix)*, I. 380.
Spina ceruina. V. *Rhamnus catharticus*.
Spinacia, IV. 327.
Squilla. V. *Scilla*.
Squinanthus. V. *Schoenantli*.
Staphisagria, III. 32.
Stoechas arabica, II. 138.
 — *citrina*, I. 112.
Stramonium, I. 456.
Styrax f. Storax, II. 80.
 — *liquida*. V. *Liquidamb.*
Suiber, I. 64.
Sumach, IV. 25.
Symphytum, II. 92.

T.

- Tabacum*, I. 464.
Tacamahaca, I. 50.
Tamarindi, II. 425.
Tanacetum, I. 130.
Taraxacum, I. 105.
Telephium, III. 348.
Terebinthina communis, I. 26.
 — — *cypria*, I. 75.
 — — *Veneta*, I. 16.
Tertianaria, II. 182.
Thaliffrum, III. 107.
Thea Bohe et viridis, IV. 225.
Thlaspi, II. 354.
Thus. V. *Olibanum*.
^{*Thuya* - I. 21.}
Thymelaea, IV. 639.
Thymus, II. 124.
Tilia, III. 527.
Tilli grana, IV. 149.
Tormentilla, III. 140.
Tragacanthae gummi, II. 380.
Tragopogon, I. 104.
Tribulus aquaticus, IV. 86.
Trichomanes, V. 481.
Trifolium fibrinum, II. 27.
Triticum, V. 319.

Tunica,

- Tunica*, III. 503.
Turpethum, I. 510.
Tuffilago. *V. Farsara*, I. 139.
- V.
- Valeriana maior*, I. 186.
 — *minor*, I. 180.
Vanilla, V. 297.
Verbascum (*Folia*), I. 487.
 (*Radix*), I. 489.
Verbena, II. 209.
Veronica, II. 205.
Vittoralis longa, V. 135.
Vinca Peruvica, I. 540.
Viola, I. 517.
Virga aurea, I. 170.
Viscum, I. 199.
Vitis idaea, II. 69.
Ulmaria, III. 120.
- Ulmus*, IV. 601.
Urtica, IV. 587.
 — *romana*, IV. 595.
Ufnea, V. 496.
Uua urfi, II. 54.
Uuae, I. 310.
Uluaria, IV. 276.
Vuularia, I. 342.
- W.
- Winteranus cortex*, IV. 557.
- X.
- Xanthium*, I. 141.
Xylobalsamum, IV. 46.
- Z.
- Zedoaria longa et rotunda*
 V. 82.
Zingiber nigrum et album
 V. 52.

ERRATA ALIQVOT VOLVMINIS PRIMI.

pag. 80. lin. 3, 4. *lege*: sacranu anchoraru. p. 478. lin. 5, 6. *leg.* Ignatii affinis quibusdam videtur.

VOLVM. QVARTI.

p. 110. lin. 9. loco eam *leg.* illud p. 125. lin. vit. loco haec *leg.* hoc. p. 443. lin. 4. loco Cinnamomi *leg.* Cinnamomum p. 486 lin. pen. loco plano *leg.* pleno. p. 643. lin. 6. loco terrestris *leg.* arboreae p. 656 lin. 5. loco viridi *leg.* viuide.

VOLVM. QVINTI.

p. 39. 53. loco Hort. Malab. tom II. *leg.* tom. II. p. 80. l. 15. loco nomen *leg.* vox haecce. p. 220, 224. 525. loco de sc. *leg.* des sc.

